

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

İBRAHİM BİN ABDULLAH'IN MAKSAD-I AKSA
TERCÜMESİ

(vr. 1a-55b)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TAŞKIN ÖNEL

İSTANBUL 2012

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

İBRAHİM BİN ABDULLAH'IN MAKSAD-I AKSA
TERCÜMESİ
(vr. 1a-55b)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TAŞKIN ÖNEL

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. GÖKSEL ÖZTÜRK

İSTANBUL 2012

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Taşkın Önel'in "İbrahim Bin Abdullah'ın Maksad-ı Akse Tercümesi (vr. 1a - 55b)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Göksel Öztürk
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

İmza

Üye : Prof. Dr. Gülşen Seyhan Alışık
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. A. Sacit Açıkgözoğlu
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 30.1.2012/2012 tarih ve 2012/16-2 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR.....	VII
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	VIII
BİBLİYOGRAFYA.....	IX
1. GİRİŞ	1
1.1. Eserin Müellifi.....	1
1.2. Eserin Mütercimi	1
1.3. Eserin Tanıtımı	2
2. İMLA.....	5
2.1. Ünlülerin İmlası.....	6
2.1.1. “ a, e ” Sesleri	6
2.1.2. “ı, i” Sesleri.....	7
2.1.3. “u, ü” Sesleri.....	7
2.1.4. “o, ö” Sesleri.....	7
2.2. Ünsüzlerin İmlası.....	8
2.2.1. “k, k” Sesleri.....	8
2.2.2. “ñ, n” Sesleri.....	8
2.2.3. “ş, ş, s” Sesleri:	9
2.2.4. “ğ, g” Sesleri.....	9
2.2.5. “t, t” Sesleri	9
3. BÖLÜM ÖZETLERİ.....	10
3.1. Fasl Diye Ayrılan Bölümler	10
3.1.1. 1. Bölüm.....	10
3.1.2. 2. Bölüm:	10
3.1.3. 3. Bölüm: İnsan-ı Kâmilin Bildirilmesi.....	10

3.1.4.	4. Bölüm: Kâmil-i Azadın Bildirilmesi.....	11
3.1.5.	5. Bölüm: Sohbetin Bildirilmesi	11
3.1.6.	6. Bölüm: Terkin Bildirilmesi.....	11
3.1.7.	7. Bölüm: Sülukun Bildirilmesi	12
3.1.8.	8. Bölüm: Nasihatın Bildirilmesi	13
3.2.	Bâb Diye Ayrılan Bölümler	13
3.2.1.	1. Bölüm: Tasavvuf Ehlinin Sözü, Allah Teâlâ'nın Zatının Bilinmesi	13
3.2.2.	2. Bölüm: Allah Teâlâ'nın Sıfatlarının Bildirilmesi	14
3.2.3.	3. Bölüm: Allah Teâlâ'nın Fiillerinin Bilgisi	14
3.2.4.	4. Bölüm: Hikmet Ehlinin Sözlerindeki Fiillerin Bilgisi	15
3.2.5.	5. Bölüm: Peygamberlik ve Velilik Bilgisi	15
4.	FARŞA BÖLÜM (2a-8a).....	16
5.	TRANSKRİPSİYONLU METİN	20
6.	DİZİN	42
7.	ÖZEL İSİMLER DİZİNİ	95
8.	METİNDE GEÇEN AYET VE HADİSLER DİZİNİ	97
9.	TIPKIBASIM.....	102
10.	SON SÖZ.....	131

ÖNSÖZ

Tasavvuf, tarih boyunca birçok milletin hep ilgisini çekmiş ve bu milletlerin şekillenmelerinde, hayatı anlamlandırmalarında belirleyici ve etkili bir düşünce tarzı, yaşam biçimi olmuştur. Kaynağını ağırlıklı olarak İslam'dan alan; felsefeden ve mistizmden de ciddi olarak etkilenen tasavvuf, hemen bütün İslam devletlerinde rağbet görmüş önemli bir inanç ve düşünce biçimidir.

Tasavvuf sahasında yazılan eserler, her dönemde kütüphanelerin raflarını dolduracak boyutlarda olmuştur. Kütüphanelerin raflarında yer alan bu kitaplar her zaman en gözde eserler arasında yer almıştır.

Tasavvuf, kişinin ruh dünyasının huzuru yakalayacak bir biçimde şekillendirilmesinde, dünyevi hayatında takip edeceği kuralların belirlenmesinde ve bireyler arası ilişkilerin düzenlenmesinde başvurulan etkili bir kaynak olmuştur.

Müslüman toplumların başvurduğu önemli tasavvuf eserlerinden biri de Aziz bin Muhammed Nesefti'nin H. 672-680 (M. 1274-1281) tarihleri arasında yazdığı Maksad-ı Aksa adlı eseridir. Allah'ın zatı, sıfatları, fiilleri, peygamberlik, velilik, insan, ölümden önceki ve sonraki hayat bu eserin temel konularını oluşturmaktadır. Türkçeye de tercüme edilen bu eser oldukça erken bir tarihten itibaren Batı'da da tanınmıştır. Nitekim eserin Türkçe tercümesinden bazı parçalar Andreas Müller tarafından Latince tercümesiyle birlikte *Excerpta Manuscripti Cujusdam Turcici* adıyla yayımlanmıştır. F. A. G. Tholuck da *Sufismus Sive Theosophia Persarum Pantheistice* (Berlin 1821) adlı kitabında bu eserden geniş ölçüde faydalanmıştır. Daha sonra E. H. Palmer, aslını Türkçe sandığı için eserin bu dilden çevrildiğini söylediği Farsçasından vahdet-i vücudla ilgili bir parçayı *Oriental Mysticism (London 1868)* adındaki eserinde neşretmiştir.

Eserin İbrahim bin Abdullah tarafından Türkçeye tercüme edilmiş olan bir başka nüshası daha bulunmaktadır¹ ki, çalışmanın esasını bu nüsha teşkil etmektedir.

Eser toplamda 111 varaktan oluşmakta, 1. varak ile 111. varakta herhangi bir metin bulunmamaktadır. Eser bir yüksek lisans tezi için hacimli olduğundan tez çalışması eserin 1a-55b varakları arasını kapsamaktadır. Çalışma müellifin ve eserin tanıtıldığı ve tezin hazırlanması aşamasında izlenen yöntemin açıklandığı giriş bölümü, eserin 1a-55b arası varaklarının transkripsiyonu, ünlülerin ve ünsüzlerin imla özellikleri,

¹ Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan, nr. 142

indeksli sözlük, özel adlar indeksi, metinde geçen ayet ve hadislerin indeksi ile tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır.

Metnin istinsahı düzgün ve temiz yapıldığından okuma esnasında fazla zorlukla karşılaşılmamıştır. Metnin bir iki yerinde okunamayan sözcükler (-----) şeklinde gösterilmiştir. Satır numaraları her satırın başında küçük harflerle ve üst simge olarak gösterilmiştir. Dizin oluşturulması ve imla özelliklerinin incelenmesinde müstensih/mütercim bazı sözcüklerin yazımında farklı yollar izlemesi sebebiyle ufak tefek zorluklar yaşanmadı değil. Ayrıca müstensih/mütercim ve eserin istinsah tarihi hakkında bilgi bulma konusunda tüm aramalara rağmen bir netice elde edilememiştir. Metnin orijinalinde kırmızı mürekkeple yazılmış olan kısımlar çalışmanın transkripsiyonlu metin kısmında koyu harflerle gösterilmiştir. Eserin 1a-8a kısımları arasında yer alan Farsça bölümünün Türkçeye tercümesi Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Görevlisi Hamdi BİRGÖREN, metinde geçen ayet ve hadislerin kaynaklarının belirlenmesi ise Diyanet İşleri Başkanlığı Bolu Müftülüğü Kürkçüler Akşemsettin Camii imam-hatibi Necati ÜSTÜN tarafından yapılmıştır. Kendilerine teşekkür ederim. Metinde geçen hadisler, eserin orijinalinden fotoğraflama yöntemiyle metne aktarılmıştır. Ayetler ise Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an-ı Kerim nüshası dikkate alınarak Arap harfleriyle metne aktarılmıştır.

Bu çalışmada emeği geçen Yard. Doç. Dr. Göksel ÖZTÜRK'e, Bolu'dan İstanbul'a her gelişimde yüreklendirici sözleriyle beni her zaman destekleyen eşime, her yorulduğumda bıcır bıcır sesleriyle bana enerji veren kızlarıma teşekkür ederim.

Taşkın ÖNEL

Bolu, 2012

ÖZET

Çalışmamız, giriş, transkripsiyonlu metin, imla özellikleri, indeksli sözlük, Arapça ve Farsça ifadeler dizini ve tıpkıbasım olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, eserin içeriği ve önemi, tezin kapsamı, amacı, hazırlanışında izlenen yöntem ve ayrıntılı olmamakla birlikte dilbilgisi özelliklerinden bahsedilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Aziz bin Muhammed Nesefi'nin Maksad-ı Aksa adlı eserinden İbrahim bin Abdullah tarafından tercüme edilen metnin 1a-55b arasındaki varaklarının transkripsiyonu bulunmaktadır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, metindeki tüm kelimelerin dizini yapıp bu kelimeler anlamlandırılmıştır. Dizinin sonunda ayrıca özel isimler dizini de yapılmıştır.

Dördüncü bölümde, metinde geçen Arapça ve Farsça ifadelerin dizinine yer verilerek bu bölümdeki ifadelerin anlamları, nerelerde geçtikleri kısaca izah edilmiştir. Beşinci bölümde metnin tıpkıbasımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Maksad-ı Aksa, Aziz bin Muhammed Nesefi, İbrahim bin Abdullah, tarikat, hakikat, tasavvuf, salik, süluk, mürşit, mürit.

ABSTRACT

The work consists of six chapters including the introduction, the main text, the phonetic features, a dictionary with an index, a list of Arabian and Persian expressions and facsimili.

In the first chapter, we mention the content and significance of the work, the scope and objective of the thesis, the methodology along with brief grammatical features.

The second chapter includes the transcription of the laminations between 1a and 55b in the translation of *Maksad-ı Aksa* of Aziz bin Muhammed Nesefi by Ibrahim bin Abdullah.

In the third chapter all the words in the text are indexed with their respective meanings. A private names index is also attached to the end of the general index.

In the fourth chapter the Arabian and Persian expressions in the text are indexed with brief information concerning their meaning and context. The facsimili of the text is present in the fifth chapter.

Key Words: *Maksad-ı Aksa*, Aziz bin Muhammed Nesefi, Ibrahim bin Abdullah, *tarikat* (religious order), truth, *tasavvuf* (Islamic mysticism), salik (member of a religious order), *süluk* (the road and process leading to truth and God), religious guide, disciple.

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bağ.	: Bağlaç
bitki b.	: Bitki bilimi
bkz.	: Bakınız
din b.	: Din bilimi
e.	: Edat
F.	: Farsça
f.	: Fiil
gök b.	: Gök bilimi
hş.	: Haşiye
hayvan b.	: Hayvan bilimi
i.	: İsim
nşr.	: Neşreden
Osm. i.	: Osmanlıca isim
s.	: Sıfat
syf.	: Sayfa
z.	: Zamir
zrf.	: Zarf
(-----)	: Okunamayan sözcük

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	ṣ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

BİBLİYOGRAFYA

- Akalın, Mehmet, Tarihi Türk Şiveleri, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.
- Ayverdi, İlhan, Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı, İstanbul 2005.
- Baykal, Bekir Sıtkı, Terimler Sözlüğü, TDK, Ankara 1932.
- Derleme Sözlüğü, I-VIII. Cilt, TDK yay. Ankara.
- Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca Türkçe Lügat, Aydın Kitapevi, Ankara 1995.
- Dil Encümeni, İmlâ Lügati, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul 1928.
- İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 4. cilt s. 344-346, İstanbul 1988-2003.
- Kadri, Hüseyin Kazım, Türk Lügati, İstanbul 1927-1943, cilt I-IV.
- Koç, Aylin, Hâşim-nâme, Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım, Palet Yayınları, Konya 2010.
- Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB, 1-3 cilt, İstanbul, 1971.
- Şemsettin Sami, Kamus-ı Türkî, Alfa Yayınları, İstanbul 1998.
- Sertoğlu, Mithat, Osmanlı Tarih Lügati, Enderun Kitapevi, İstanbul 1986.
- Timurtaş, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, Enderun Kitapevi, İstanbul 1994.
- Topaloğlu, Bekir-Karaman, Hayrettin, Arapça-Türkçe Yeni Kâmus, Elif Ofset Tesisleri, İstanbul 1985.
- Türkçe Sözlük, TDK, Ankara 2005.
- Yeni Tarama Sözlüğü, TDK, Ankara 1983.

1. GİRİŞ

1.1. Eserin Müellifi

Eserin müellifi olan Azîz bin Muhammed en-Nesefî, Mâverâünnehir bölgesinde Nesef (Nahşeb) şehrinde doğdu². Doğum tarihi hakkında kesin bir tarih söylemek mümkün değildir. Öğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. Dini konularda aldığı öğrenimini sürdürürken bedenini ve ruhunu daha iyi tanıyabilmek adına tıp tahsiline başladı ve bu alanda hekimlik yapabilecek seviyeye geldi. Öğrenimini tamamladıktan sonra doğduğu şehirden ayrılıp Buhara'ya gider. Kısa bir süre kaldığı Buhara'da adını hiçbir eserinde zikretmediği bir mürşide bağlandığını söyleyen Azîz Nesefî, Recep 671'de (Şubat 1273) Orta Asya'dan gelip Horasan ve Fars'a saldıran Akbeg kumandasındaki kuvvetlerin şehri yağmalamaları üzerine buradan ayrıldı. Çeşitli risalelerinden, 680-690 (1281-1291) yılları arasında Eberkûh, Şiraz, İsfahan, Behrâbâd, Semerkant ve Buhara'da bir süre yaşadığı veya buralara seyahat ettiği, buralardaki sûfiler, felsefeciler ve diğer bilginlerle tanıştığı anlaşılmaktadır. Nesefî, Sadettin-i Hammûye veya Hammûî adlı bir şeyhin müridi olduğundan bahsetmektedir. Bu şeyhin 587-650 (1191-1252) yılları arasında yaşayan meşhur sûfî Sadettin-i Hammûye olup olmadığı şüphelidir. Zira Nesefî, şeyhinin 670 (1272) tarihinde sağ olduğundan bahseder. Ancak sözü edilen şeyh gerçekten Sadettin-i Hammûye ise ya kaynaklarda 650 (1252) olarak verilen ölüm tarihi yanlıştır veya gerçek anlamda onunla tanışmayıp manevi anlamda uşirtibat kurmuştur yahut da aynı ad ve nisbeyi taşıyan ikinci bir kişi vardır. Azîz Nesefî'nin Hammûye'den sonra ismini zikretmediği başka bir şeyhe daha intisap ettiği anlaşılmaktadır. Nesefî'nin ne zaman ve nerede öldüğü de bilinmemektedir. Tasavvuf adap ve ilkelerini çok iyi bildiği anlaşılan Nesefî, bu bilgileri herkesin anlayabileceği açık ve sade bir ifade ile anlatır.

1.2. Eserin Mütercimi

Eserin mütercimi ile ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak eserin 110. varlığının sonunda mütercim/müstensih İbrahim bin Abdullah, kendisinden sadece ismen söz etmekte, kim olduğu, nerede yaşadığı hakkında herhangi bir şey söylememektedir.

² TDV İslam Ansiklopedisi 4. cilt s. 344-346

1.3. Eserin Tanıtımı

İstanbul Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu 142 numarada Terceme-i Maksud-ı Aksa adıyla kayıtlı bulunan ve Aziz bin Muhammed Nesefi tarafından Farsça olarak H. 672-680 (M. 1274-1281) tarihleri arasında ve talik ile yazılan, İbrahim bin Abdullah tarafından Türkçeye nesih ile tercüme edilen eser, her biri 11 satırdan oluşan 109 yapraktan oluşur. Boyutları 177x130-120x85 mm şeklinde olan eser, filigranlı nohudi kâğıtlara harekeli nesih ile yazılmıştır. Söz başları ve cetveller kırmızı mürekkeple çekilmiştir. Sırtı bez, onarılmış çaharkûşe meşin, ebru kâğıt kaplı bir cilt içindedir. Eserin ön sözü nüshaya sonradan eklenmiştir. (1b-8a) Esere sonradan eklenen bu ön söz Farsçadır ve talik ile yazılmıştır. Türkçe kısım sağdan başlar.³

Her sayfanın sağ tarafının (a yüzü) alt kısmının solunda sayfanın diğer tarafının (b yüzü) ilk satırının ilk sözcüğünün yazıldığı bir kısım bulunmaktadır. Cümlelerin akışı esnasında herhangi bir noktalama işareti kullanılmazken, cümlenin bittiği yere kırmızı mürekkeple yazılmış bir nokta konulmuştur. Bu noktaların eser istinsah edilirken bulunduğu anlaşılmaktadır.

Eserin istinsahından sonra müstensihî veya başkaları tarafından esere bazı müdahaleler olmuştur. Farsça bölümün tamamında, dördüncü sayfası hariç, kırmızı mürekkeple satır aralarında sözcüklerin üstüne ya da sayfanın kenarına eklemeler yapılmıştır. Aynı müdahale Türkçe bölümde de karşımıza çıkmaktadır. Bazı sayfalarda sözcüğün metne uygun olmadığı düşünülerek sonradan üstü çizilmiştir (8b-1 / 17b-1 / 28b-8). Bazı sayfalarda ise metne uygun olmadığı düşünülen sözcükler kazınarak silinmiştir; silinen bu sözcüklerin yerine bazen yeni sözcükler eklenmiş bazen de hiçbir şey yapılmadan öylece bırakılmıştır (16b-1 / 34b-8 / 38a-1 / 42a-2 / 47a-6).

Metnin kimi yerlerinde cümlelere sonradan eklenmiş kelimeler, cümleler bulunmaktadır. Bu eklemeler çoğunlukla derkenar biçiminde satırın hemen yanındaki boşluğa yazılmış, kimi yerlerdeyse satırın üstüne yazılmıştır. Eklemenin yapılacağı yere (˘) şeklinde özel bir işaret konulmuştur (10b-3 / 11a-1 / 18a-4 / 20b-5 / 29b-9 / 35a-3).

Sözcüklerin imlasında tutarlı bir yol izlenmediği görülür. Metnin bir yerinde geçen “iş” sözcüğü hem “اش” hem de “ایش” biçiminde gösterilmiştir. Aynı durum

³ Eserin kütüphane arşivinden çıkarılıp incelenmesi mümkün olmadığına bu bilgiler Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinin sitesinden eserle ilgili değerlendirmeler kısmından alınmıştır.

“irişmek” sözcüğü için de geçerli: *irişesin* (ايرشه سن) , *irişdürür* (ارشدر) imlalarında bu farklılıklar göze çarpar.

Bu farklılıklar seslerin gösterilmesinde de karşımıza çıkar. İlk hecede bulunan bütün “u, ü” seslerinin gösterilmesi aynı biçimde değildir.

Sözcüklerin ilk hecesinde bulunan “u, ü” sesleri vav “ و ” harfi kullanılarak gösterilmektedir.

Örnek: *bundan* (بوندن) , *dutuci* (دوتجی) , *ola* (اوله) , *üç* (اوچ)

Birinci hecede bulunan “u, ü” seslerinin gösteriminde vav “ و ” harfinin gösterilmediği durumlar da olmuştur.

Örnek: *buyruk* (بيروق) , *üzerine* (ازرنه) , *düşmen* (دشمن)

Metni incelerken diğer ünlülerin imlasında karşılaşılan farklılıklar “o, ö” ünlülerinin imlasında da görülmektedir. Birinci hecede kullanılan “o, ö” sesleri genellikle vav “ و ” harfi kullanılarak gösterilir.

Örnek: *şöyle* (شويله) , *sözi* (سوزی) , *oldur* (اولدر) , *olalar* (اوللر) , *görelər* (گوره لر) , *on* (اون) , *yola* (يوله)

Bu sesleri göstermek için vav “ و ” harfinin kullanılmadığı durumlarla da karşılaşilmektedir.

Örnek: *toğru* (طغرو) , *sözlü* (سزلو) , *şoñra* (صكرى)

İmlada görülen farklılıklar sadece bunlarla sınırlı değildir. Bitişik yazılması gereken bazı sözcükler, ekler ayrı yazılmış veya ayrı yazılması gereken sözcükler bitişik yazılmıştır.

Örnek: *sen dahı* (سندخى) , *nededür* (نده در) , *utanmayasın* (اوتتميا سن)

Dikkatleri çekmek istediği noktaları vurgulamak için kullandığı “ey” ya da “imdi” gibi ifadelerde kırmızı mürekkeple uzun bir med “ ِ ” işareti kullanılmıştır. (23a-1 / 24a-4 / 24b-1)

Bölüm başlıklarının, metnin arasına serpiştirilen beyitlerin ve araların gösterilmesinde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Arapça ayet ve hadisler ile Farsça ifadeler de bu şekilde kırmızı mürekkep ile gösterilmiştir (9b-2 / 9b-3 / 12a-6 / 15b-6 / 29a-4 / 36b-1). Arapça ve Farsça yazılan bu ifadeler çalışmada Türkçe tercümesiyle ve yine kalın yazı tipiyle verilmiştir.

Metnin yazımı esnasında ufak tefek kazalar da olduğu göze çarpar. Eser istinsah edilirken müstensihin elinin değdiği yerlerde mürekkebin dağıldığı, sayfanın diğer bölgelerine bulaştığı görülür.

2. İMLA

Metinde kullanılan Türkçenin genel özelliklerine bakıldığında eserin 13.-15. yüzyıllarda Anadolu'da karşılaşılan Eski Anadolu Türkçesine ait bir metin olduğu söylenebilir. Bu özellikler:

Eski Anadolu Türkçesinde ünlü uyumu tamdır. Metinde karşılaşılan sözcüklerin ünlü uyumuna uygun bir biçimde oluşturulduğu görülmektedir.

Örnek: 37a-1 “vardur ve ol şu ortasında havāya yir vardur ki ol mekānda şu olıma havā olıbilür”

Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan soru sözcükleri kaçğı (18a-4, 23a-9), nite (22a-11, 55b-2), kaçandan (42b-1), kaçanda (24a-7, 24a-9) bu metinde sıkça görülmektedir.

Eski Anadolu Türkçesinin kullanıldığı metinlerde “kendü” şeklinde kullanılan dönüşlölük zamiri, bu metinde de “kendü” şeklinde (37a-4, 39b-5, 47b-8) kullanılmaktadır.

Şahıs zamirleri Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan anuñ, ol, anı, andan (41b-3, 41b-11, 43a-10); bana, saña (18a-3, 21b-5, 24b-7, 38a-2) biçimleriyle görülmektedir.

Eski Anadolu Türkçesinde artıklık derecesine bildirmek için canlı olarak kullanılan –raç, –reç eki, bu metinde de canlı bir biçimde kullanılmaktadır (8b-3, 9b-8, 23b-1, 25a-7)

Eski Anadolu Türkçesinde “i-di, i-dü” biçiminde kullanılan belirli geçmiş zaman eki (16a-10, 18a-11, 18b-2); “i-miş, i-müş” biçiminde kullanılan belirsiz geçmiş zaman eki (25a-2, 31b-8, 31b-10) ve “i-se” biçiminde kullanılan dilek-koşul eki (39b-6, 39b-7, 42a-8) bu metinde de aynı biçimde kullanılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesinde “-a, -e” istek kipi ekinin çoğu zaman geniş zaman eki yerine kullanıldığı görülür. Aynı durumla bu metinde de karşılaşılmaktadır.

Örnek: 8b-2 “eger düzülürler-ise ‘ālem işi yürümeye” cümlesinde geçen “yürümeye” sözcüğündeki “-a, -e” istek kipinin geniş zaman anlamında kullanıldığı ve cümleye “yürümez” anlamı kattığı görülmektedir.

Ek fiil geniş zaman 3. şahıs çekimi Eski Anadolu Türkçesinde “-durur, -dur/-dür” biçimindedir. Üzerinde çalıştığımız metinde de ek fiil geniş zaman 3. şahıs çekiminin aynı eklerle yapıldığı görülmektedir.

Örnek: 9a-1 “inañalar ve dil-ile ikrâr eyleyeler ikinci oldur ki...”

39b-6 “yayışdururlar-ise”

42a-10 “sözidür”

Eski Anadolu Türkçesinde “-ñ” şeklinde verilen 2. tekil şahıs eki metnimizde de aynı ek ile verilmektedir.

Örnek: 23b-1 “ki tamām fehm eylemedüñ bundan dahı rüşenirak”

28b-2 “ma‘nisini bildüñ imdi bil ki sülük ma‘nisi seyrdür”

42a-1 “ve dahı bildüñ ki Allah te‘ālā ‘äleme dāhıl ve ‘âlemden”

Bütün bu örneklerden hareketle başta da belirttiğimiz gibi bu metinde kullanılan dilin 13.-15. yüzyıllar arasında etkili olan Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşıdığı söylenilebilir.

Maksad-ı Aksa’nın Farsça orijinal metninden Türkçeye tercümesi yapılırken metnin imlasında istikrarlı bir tutum izlenmediği, aksine kimi sözcüklerin değişik yerlerde değişik biçimlerde yazıldığı görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde metnin yazımı esnasında ne tür imla özellikleriyle karşılaşıldığı, nerelerde farklı özellikler kullanıldığı gösterilmeye çalışılmıştır.

2.1. Ünlülerin İmlası

Bu bölümde metnin genelinde ünlülerin gösterilmesinde karşılaşılan durumlar her ses ayrı ayrı gösterilerek incelenmiştir.

2.1.1. “a, e” Sesleri

Sözcüklerin ilk hecesinde yer alan “a, e” sesi elif “ا” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *eger* (اكر) , *eyleyeler* (ايليلر) , *agācuñ* (اغاجك) , *ata* (اتا)

Sözcüklerin orta hecelerinde yer alan “a, e” sesleri elif “ا” harfi olmadan gösterilmektedir.

Örnek: *olalar* (الر) , *bileler* (بيللر) , *beñzer* (بخزر)

Bazı sözcüklerde orta hecelerde yer alan “a” sesini göstermek için elif “ا” harfinin de kullanıldığı görülmektedir.

Örnek: *vardur* (واردر) , *inanalar* (اينانلر) , *baylık* (بايلىق)

Sözcüklerin son hecesinde yer alan “a, e” sesleri ise he “ه” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *nice* (نجه) , *yürümeye* (يورميه) , *anda* (انده)

Bazı durumlarda da sözcüklerin son hecesinde yer alan “a, e” seslerini göstermek için elif ve ye “ا, ي” harfleri kullanılmaktadır.

Örnek: *kıla* (قلا) , *soñra* (صكرى)

2.1.2. “ı, i” Sesleri

Sözcüklerin ilk hecesinde yer alan “i” sesi elif ve ye “ا, ي” harfleri birlikte kullanılarak gösterilmektedir.

Örnek: *inanalar* (اينانلر) , *içinde* (ايچينده) , *işitmekden* (ايشتمكدن) , *irişesin* (ايرشهسن)

Bazı durumlarda sözcüğün ilk hecesinde yer alan “ı, i” sesleri yalnızca elif “ا” harfi kullanılarak verilmektedir.

Örnek: *iş* (اش) , *işle-* (اشله) , *iderse* (ادرسه) , *itmezse* (اتمزسه) , *ırak* (اراق) , *ıssı* (اسسى)

2.1.3. “u, ü” Sesleri

Sözcüklerin ilk hecesinde bulunan “u, ü” sesleri vav “و” harfi kullanılarak gösterilmektedir.

Örnek: *bundan* (بوندن) , *dutucu* (دوتجى) , *ola* (اوله) , *üç* (اوچ)

Türkçe sözcüklerin ikinci hecesinde bulunan “u, ü” seslerinin gösterilmesi amacıyla da vav “و” harfi kullanılmaktadır.

Örnek: *bilürem ki* (بلورم كى) , *olur ki* (اولور كى) , *buyruğın* (بيروغن)

Sözcüklerin sonunda yer alan “u, ü” sesleri de genellikle vav “و” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *toğru* (طغرو) , *sözlü* (سزلى) , *işlü* (اشلى) , *girü* (كرو)

2.1.4. “o, ö” Sesleri

Sözcüklerde birinci hecenin dışında kullanılan “o, ö” sesi bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu metinde de birinci hece dışında kullanılan “o, ö” sesi ile karşılaşmamaktadır. Birinci hecede kullanılan “o, ö” sesleri genellikle vav “و” harfi kullanılarak gösterilir.

Örnek: *şöyle* (شويله) , *sözi* (سوزى) , *oldur* (اولدر) , *olalar* (اوللر) , *göreler* (كوره لر) , *on* (اون) , *yola* (يوله)

Bunun yanında birinci hecede yer alan “o, ö” seslerinin vav “و” harfiyle gösterilmediği örnekler de bulunmaktadır.

Örnek: *soñra* (صكرى) , dört (درت)

Yabancı dillerden özellikle de Arapça ve Farsçadan gelen sözcüklerde ünlülerin yazımında sözcüklerin orijinal imla özelliklerine uyulmaktadır.

2.2. Ünsüzlerin İmlası

Bu bölümde metnin genelinde ünsüzlerin gösterilmesinde karşılaşılan durumlar, belirgin sesler ayrı ayrı gösterilerek incelenmiştir.

2.2.1. “k, k” Sesleri

Türkçe sözcüklerde yer alan “k” sesi kalın ünlüler ile birlikte kullanıldığında kaf “ق” harfi kullanılarak, ince ünlülerle kullanıldığında ise kef “ك” harfi kullanılarak gösterilmektedir.

Örnek: *qomışlardur* (قمشلردر) , *baqalar* (بقلر) , *toquzıncı* (طقوزنجى) , *qushlar* (قوشلر) , *ki* (كه) , *eylemek* (ايلمك) , *ikinci* (ايكنجى) , *bir kezden* (بر كزدن) , *kim* (كم) , *dirlik* (درلك)

2.2.2. “ñ, n” Sesleri

Türkçe kelimelerde bulunan diş damak n’leri nun “ن” damak n’leri ise kef “ك” veya üç noktalı kef “ڭ” harfleri ile gösterilmektedir.

Örnek: *soñra* (صكره) , *göñül* (كوئل) , *deñiz* (دگيز) , *beñzer* (بگزر) , *qarañulıq* (قراڭلىق)

Tamlayan ve tamlanan eklerinin son sesinde bulunan “damak n”leri kef “ك” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *kelimesinüñ* (كلمه سنڭ) , *eşyanuñ* (اشيا نڭ) , *göñlüñi* (گوڭلڭى) , *elüñden* (الوڭدن)

Zamirlere eklenen “-e yönelme hal eki”nden önce gelen “damak n”leri üç noktalı kef “ڭ” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *aña* (اڭا) , *buña* (بوڭه) , *saña* (ساڭه)

Fiillerde kullanılan 2. tekil şahıs eki de üç noktalı kef “ڭ” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *bildüñ* (بلدڭ) , *dilerseñ* (ديلرسڭ) , *fehm eylemedüñ* (فهم ايلمداڭ)

Bu kullanımların dışında kalan diğer bütün ek ve sözcüklerde “diş damak n”leri nun “ن” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *kendü* (كندو) , *cihetden* (جهتدن) , *andan* (اندن)

2.2.3. “ş, ş, s” Sesleri:

Sözcüklerde ince ünlüler ile birlikte kullanılan “s” sesleri sin “س” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *bilür misin* (بلور مسن), *geldilerse* (گلد لرسه), *sekiz* (سكز)

Kalın ünlüler ile birlikte kullanılan “s” sesleri ise sad ve sin “ص ve س” harfleri ile gösterilmektedir.

Örnek: *şanursın* (صانورسن), *şoñra* (صوگره), *şu* (صو), *şoksa* (صوقسه)

2.2.4. “ğ, g” Sesleri

Sözcüklerin ilk harfinde bulunan “g” sesleri kef “ك” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *gözlü* (گوزلو), *gün* (گون), *girü* (گرو)

Sözcüklerin başında hiçbir şekilde “ğ” harfi kullanılmamıştır. Sözcüklerin ortalarında ve sonlarında kullanılan “ğ” sesleri ise ğayn “غ” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *ıragıragıdi* (اراغرغدی), *ķangı* (قنغی), *olmağa* (اولمغه), *sag* (ساغ),

2.2.5. “t, t” Sesleri

Sözcüklerin başında bulunan ve kalın ünlülerle kullanılan “t” sesleri tı “ط” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *tuta* (طوته), *taparlar* (طپرلر), *tar* (طار), *taşra* (طشره), *toğarlar* (طوغرلر)

Sözcüklerin başında bulunan ve ince ünlülerle kullanılan “t” sesleri ise te “ت” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *Tañrı* (تغري),

Bu kullanımların dışında sözcüklerin ortasında ve sonunda bulunan “t” sesleri te “ت” harfi ile gösterilmektedir.

Örnek: *altı* (التی), *unutdı* (اونتدی), *dört* (درت)

3. BÖLÜM ÖZETLERİ

Eserin incelediğimiz 55b'ye kadar olan kısmı iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin birincisi her biri “fasl” diye ayrılan sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Bu sekiz alt bölümün birincisi Farsça ön söz kısmından oluşmaktadır. Bölümlerin ikincisi ise her biri “bab” diye ayrılan beş alt bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin özetleri aşağıda ayrı ayrı verilmiştir.

3.1. Fasl Diye Ayrılan Bölümler

Bu bölümde mütercimın “fasl” diye başlık atarak ayırdığı bölümlerde anlatılanlar kısaca özetlenmeye çalışılmıştır. Fasl sözcüğü bölümlerin başında verildiği gibi bölüm başı olmayan yerlerde bir nevi özetleme ya da paragraf başı yapmak için kullanılmıştır.

3.1.1. 1. Bölüm

Farsça yazılan bu bölümde müellifin eseri niçin yazma ihtiyacı duyduğu kısaca açıklanır. Kitabın adının neye dayanılarak verildiği belirtilir. Daha sonra kitabın bir nevi özeti sayılabilecek açıklamalar verilir, kitapta hangi konulardan ve niçin söz edildiği kısaca açıklanır.

3.1.2. 2. Bölüm:

İnsan, doğru sözlülük, iyi ahlaklılık gibi doğru özelliklerle donanmalı, diğer hayvanlardan farklı olarak Allah’a gönülden iman edip bu imanı amellerine yansıtmalı ve kâinattaki her nesnenin hikmetlerini anlamalıdır.

Tarikata mensup olanlar Allah’ı istemek, şeyhi istemek, irade, söz dinlemek, gereksiz olanı terk etmek, takva, az konuşmak, az uyumak, az yemek, yalnızlık gibi özelliklere sahip olmalıdır.

Tarikat mensuplarında yukarıdaki özelliklerin bulunması gerekirken, hakikat mensuplarında da Allah’a ulaşmak, barış içinde olmak, şefkatli olmak, alçakgönüllü olmak, teslimiyet ve rıza göstermek, tevekkül etmek, açgözlü olmamak, kanaat etmek, kimseye zarar vermemek, temkinli olmak gibi özelliklerin bulunması gerekir.

3.1.3. 3. Bölüm: *İnsan-ı Kâmilin Bildirilmesi*

İnsan-ı kâmil; şeriat, tarikat ve hakikatte tam bir bilgiye sahiptir. Sözü, davranışları, ahlâkı ve bilgisi iyidir. İnsan-ı kâmil; şeyh, pişva, hadi ve mühdi gibi

isimlerle adlandırılır. İnsan-ı kâmil tüm varlığın gönlüdür, özüdür. O, kâinatın sırlarına ermiştir, Allah'a ulaşmıştır. İnsanlara dünyalıkla ilgili bir şey söylemezler ve onları rahata erştirirler.

3.1.4. 4. Bölüm: Kâmil-i Azadın Bildirilmesi

İnsan-ı kâmil, kemal ve ululuk ile vardır; ancak istediğini elde etmeye gücü yetmez. İlmi ve ahlâkı tamdır; ama istediğine ulaşma ve güç bakımından eksiktir. İnsanoğlu, herkesten ve her şeyden daha aciz ve çaresizdir, insan-ı kâmil bu gerçeğin farkındadır. Bundan dolayı insana terkten daha iyi bir iş olmadığını görür. Böylece malı, mülkü, ardından da şeyhliği terk eder. Özgür olmayı her şeyden daha daha değerli ve üstün görür. Şeyhliğe önem verenler, makam sevgisine düşerler. Hz. Muhammed (sav) de böyle kimseleri haber verir.

İyi sözlü, iyi işli, iyi ahlâklı vb. olanlar, insan-ı azad olur. Kâmil-i azadlar malı ve mevkii terk ettikten sonra iki gruba ayrılır. Kimisi terkten sonra uzleti ve kanaati seçer, kimisi de rıza ve teslimi. Uzleti ve kanaati seçenler iyi ile kötünün beraber olduğunu görünce terk etmeyi seçer. Ehl-i dünya, terki seçenlerle görüşmek isterse helal mallardan bir kısmını onların hizmetine vermek isterler; ama terki seçenler bu malları kabul etmezler, bu mallardan yabanî hayvanlardan korkar gibi korkarlar.

Terki seçenler, ziyaretlerine gelen ehl-i dünyayı bu ziyaretlerinden men etmezler, ziyarete gelmeyenler için de üzülmezler.

3.1.5. 5. Bölüm: Sohbetin Bildirilmesi

Bir âlimin sohbetine erişen salık, iyilikte ve yavuzlukta amacına ulaşmıştır, bir âlimin sohbetine erişemeyen salık amacına ulaşamamıştır. Bir âlimin sohbetine katılmak, yüz veya bin yıllık riyazetten daha iyidir. Şeyhsiz, alimsiz bir kimsenin amacına ulaşması imkânsızdır.

İsteksiz ve kabiliyetsiz olanların dışında âlimlerin sohbetinden faydalanmayan yoktur. Derviş de sohbe istekli olmalı ve âlimi dinlemeli, çok konuşmamalı, meclis adabına uymalıdır. Mecliste bulunan dostlara uymalı, onlar gibi davranmalıdır.

3.1.6. 6. Bölüm: Terkin Bildirilmesi

Terk, dünya sevgisini gönülden çıkarma, malı mülkü bırakmadır. Salikin yoluna engel olan her ne varsa terk edilmelidir. Dervişin manevi yükselmesine engel olan

dünyevi ya da uhrevi her şey puttur. Bazen kişinin ibadeti put olur, bazen de malı, mevkii put olur. Çoğu zaman kişi putperest olduğunu bilmez. Terkten kasıt fazla ve lüzumsuz olanı bırakmaktır. Kişi, ancak ihtiyacı kadar şeye sahip olmalı; tüm mallarını verip muhtaç da olmamalı, açgözlülük de yapmamalıdır.

İhtiyaç fazlasını terk etmenin fesadı çoktur. Elzem olanın dışındaki malı terk eden nimet içindedir, bunu terk etmeyenin ise sıkıntısı çoktur. Terk, marifet ehlinin ve âlimlerin yapacağı iştir ki bütün dinler bunu emreder. Bütün mezhepler, bu mezheplere mensup olanlar; dünya, ahiret ve Allah bilgisi bizden başkasında yok derler. Marifet gönlün sıfatıdır ve orada hisse yer yoktur. Marifetin kimde olduğu hisle değil yapılan işle belli olur.

Bir kimsede, bir nesneni işareti varsa o nesne onda bulunur, işaret yoksa nesne de yoktur. Kişinin sözünden çok işine bakılır; demirciyim demesi yetmez, demircilik yapması lazımdır.

Marifet ehlinin de alameti terktir. Kimde terk varsa dünya, ahiret ve Allah'ın marifeti (bilgisi) vardır, kimde de terk yoksa bunlar da yoktur.

Terk ve Allah bilgisi şehadetin anlamlarıdır. Şehadet ise putları terk etmek ve Allah'ı bilmektir. Mal ve makam iki büyük puttur. Kim dünya malını, makamı terk ederse nefyi tamamlar, kim de Allah marifetini elde eder, ispatı tamamlar.

Vahdet ehli şehadetin nefy ve ispat olduğunu; nefyin kendini görmemek (kendinden vazgeçmek) ve ispatın Allah'ı görmek olduğunu söyler.

Şehadet kelimesinin, namazın, orucun görünüşleri ve gerçekleri vardır. Bunların gerçeklerine ulaşılması gerekir.

3.1.7. 7. Bölüm: Sülukun Bildirilmesi

Tasavvuf ehli, cezbe, süluk ve 'uruca (yükselmeye) değer verir. Hak tarafında olan cezbedir, kul tarafında olan meyildir. Salık dünyaya ait olan her şeyi unutursa aşk mertebesine erişir. Hakkın cezbesine, aşk mertebesine ulaşan kişi oradan geri gelmez. Böylesine meczup denir. Bazıları da aşk mertebesine ulaşıp oradan geri gelir ve kendisinden haberdar olur. Böylelerine meczup-ı salık denir. Süluk edip süluku tamamlayarak Allah'ın cezbesine erişenlere salık-i meczup denir. Süluku tamamlayıp da cezbeyle erişemeyenlere ise salık denir.

Şeyh Sühreverdi, süluk ile ilgili bu dört kısımdan bazısının şeyhliğe yaradığını, bazısının yaramadığını, halkın tedbirli olup herkese mürit olmaması gerektiğini söyler.

Şeyhlik iddiasında bulunan kimileri, şeyhliği mala mülke ulaşmak için bir tuzak olarak kullanır, der.

Sülukun anlamı seyrdir. Seyr, “seyr ilellah” ve “seyr fillah” olmak üzere ikiye ayrılır. “Seyr ilellah” Allah’ı anlamaktır. “Seyr fillah” ise; Allah’ın isimlerini, sıfatlarını, fillerini, ilmini bilmektir.

Vahdet ehli “seyr ilellah”ın, vücudun yok olup Allah’a ait olduğunu anlayınca kadar uğraşmak olduğunu söyler. Artık, Allah’tan başka vücut olmadığını anlayınca “seyr ilellah” tamamlanır. “Seyr fillah” ise bütün eşyanın özünü, hikmetini bilmek, görmektir.

3.1.8. 8. Bölüm: Nasihatın Bildirilmesi

Dünyaya ve onun nimetlerine bağlanılmamalı; mala, mülke, sağlığa vb. güvenilmemelidir. Çünkü kâinattaki her şey hareket halindedir ve her an yok olabilir.

Dervişler muratsızlığı öğütlerler. Her muradın altında on belki de yüz muratsızlık vardır. Bir murat için o kadar sıkıntı çekilmesi akıllılık değildir.

Bizler bu dünyada birer misafiriz, devlette de olsak mihnette de olsak bu hayat eninde sonunda geçecektir. İnsandan kimseye bir zarar gelmemelidir, bu yüzden insanlara sürekli iyilik yapılmalıdır.

3.2. Bâb Diye Ayrılan Bölümler

Bu bölümde mütercimim “bâb” diye başlık atarak ayırdığı bölümlerde anlatılanlar kısaca özetlenmeye çalışılmıştır. Eserin incelememiz dışında kalan diğer bölümünde yine bâb diye başlık atılarak oluşturulmuş üç bölüm daha vardır. Bu bölümler:

Altıncı bölüm; itikat, taklit ehli, istidlal ehli ve keşif ehlinin bildirilmesi

Yedinci bölüm; insanın marifeti

Sekizinci bölüm; dört denizin bildirilmesi

3.2.1. 1. Bölüm: Tasavvuf Ehlinin Sözü, Allah Teâlâ’nın Zatının Bilinmesi

Peygamberler, veliler ve âlimler bu âlemin bir yaratıcısı olduğunu, onun varlığının ispatlanması için deliller bulunduğunu söylemişlerdir.

Âlemin yaratıcısı olan Allah birdir; öncesi, sonrası yoktur; eşi, ortağı bulunmaz; yok olmaz, gerçek birdir, parçaları yoktur. Mekânla, zamanla sınırlı değildir, zâtı

sonsuzdur. Allah sınırsız bir nurdur, ağırlığı ve dibi olmayan bir denizdir. Bütün âlem onun katında bir damla gibidir, belki de damladan daha değersizdir.

Allah tüm mevcudatın her zerresini kuşatır. Allah'ın bütün mevcudatıyla yakınlığı vardır. Salik bu yakınlıktan habersiz olunca nasipsiz olur. Kim Allah'ın nuruna erişirse bu yakınlığı bulur.

Yakınlığın, akılla ulaşılabilen, kavranabilen üç aşaması vardır: Yakınlık mekânı, yakınlık zamanı ve yakınlık sıfatı. Yakınlığın dördüncü aşamasına akıl ulaşamaz. Kim yakınlığa ulaşırsa “seyr ilellah”ı tamamlar.

Allah, mevcudatın hepsiyledir; ancak hepsinde değildir. Allah; gerçek lütfeden, gerçek kuşatan ve gerçek bilendir. Allah hazırdır, istemeye ihtiyacı yoktur. Kimisine yakın, kimisine uzak değildir; hepsiyledir. Hiçbir yarattığını ayırmaz, hepsi onun katında eşittir.

Hiçbir zerre yoktur ki Allah onunla olmasın ve ondan bağımsız olmasın.

3.2.2. 2. Bölüm: Allah Teâlâ'nın Sıfatlarının Bildirilmesi

Şeyh Sadrettin-i Rûmî, Allah'ın ismi ve sıfatının anlamdaş iki sözcük olduğunu söyler. Şeyh Sadettin Hemevî ise bu iki sözcüğün anlamdaş sözcükler olamayacağını belirtir. Çünkü hikmet sahibi olanın aynı anlama gelen iki söz söylemeyeceğini, her söylediğinin on farklı anlamı olacağını ifade eder.

Allah'ın Hayy, ‘Âlim, Kâdir ve Mürît isimleri zatı ile vardır ve bunlara subuti sıfat denir. Mu‘izz, Muzill, Muhyi ve Mümit gibi sıfatlara da izafî sıfat denir. Selâm, Kuddus gibi sıfatlara selebî sıfat denir.

Allah ismi diğer isimlerden farklıdır, onlardan daha büyüktür. Rahman ismi zahirle ilgilidir.

Allah'ın isimlerinin tam anlamı ancak Allah'ın katındadır, bu isimlerin anlamlarını tam olarak verebilmek mümkün değildir.

3.2.3. 3. Bölüm: Allah Teâlâ'nın Fiillerinin Bilgisi

Allah'ın fiilleri mülk ve melekût olmak üzere iki kısım üzerindedir. Kur'an'da âlem-i mülk (madde âlemi) ayrıntılı olarak verilmiştir; fakat âlem-i melekût (ruhlar âlemi) kısaca anlatılmıştır.

Melekût varlıkları iki kısımdır. Birinci kısım Kerrûbîler'dir ki madde âlemiyle hiçbir ilgileri yoktur. Bunlardan da madde âlemini hiç bilmeyen bir grup vardır, bu

gruba Melâike-yi Müheyyeme denir. Kerrûbiler'in diğer grubuna da Ehl-i Ceberut denir ki bu grup madde âlemine ilgi duymaz, rububiyet feyzine ulaşmanın bir aracısıdır. Ehl-i Ceberutun en büyüğü “kalem”dir, diğer bir deyişle “akıl”dır. Kalem en önde, Cebrail de en son saftadır.

Ehl-i Ceberutun madde âlemi ile ilgilenen ve orada görevleri olan iki grubu vardır. Biri göklerde görevli olan Ehl-i Melekût-ı A'lâ biri de yerlerde görevli olan Ehl-i Melekût-ı Esfel'dir. Bunlardan sayısız melek vardır ve her bir nesne ile bir melek ilgilenir.

Bunların dışında ateşten yaratılan cin ve şeytanlar vardır. Bunlar da Ehl-i Melekût-ı Esfel'dendir. İnsanlara musallat olan bu sınıfın başı İblis'tir.

3.2.4. 4. Bölüm: Hikmet Ehlinin Sözlerindeki Fiillerin Bilgisi

Yaratılan ilk nesne cevherdir ve buna cevher-i evvel denir. Allah bu cevher-i evveli hiçbir şey yokken ve kendiliğinden yarattı.

Bu cevher değişik isimlerle anılmıştır: cevher-i evvel, akl-ı evvel, ruh-i Muhammed... Cevher-i evvelin ne olduğunu ancak Allah bilir. Bütün mevcudat bu cevherin âlemidir. Allah bu cevhere “Ol.” demiş ve her şey göz açıp kapayıncaya kadar hatta ondan da kısa bir sürede oluvermiştir, böylece cevher-i evvelin işi bitmiş olur.

Gökler dokuz tanedir, her göğün aklı ve nefsi vardır. Birinci göğe “arş”, birinci göğün aklına “akl-ı küll”, nefesine de “nefs-i küll” denir.

Meleklerden sonra gökler, yıldızlar ve dört temel unsur yaratılmıştır. Bunların hepsinden sonra da insan yaratılmıştır ve ona akıl verilmiştir. İnsana akıl verilmesiyle daire tamamlanmıştır.

Her şey Allah'tan gelmiş ve yine ona dönecektir.

3.2.5. 5. Bölüm: Peygamberlik ve Velilik Bilgisi

Hiz. Muhammed (sav), cevher-i evvelin kendi ruhu olduğunu bildirir. Hiz. Muhammed (sav), Allah'tan alır ve halka verir, cevher-i evvel de böyledir. Dolayısıyla onun ruhu cevher-i evveldir.

Cevher-i evvelin Allah'tan alan kısmına velilik ve halka veren kısmına da peygamberlik denir. Velilik peygamberliğin gizli kısmı, peygamberlik veliliğin görünen kısmıdır ve ikisi de Hiz. Muhammed'in (sav) sıfatıdır.

4. FARŞÇA BÖLÜM (2a-8a)

Bismillahirrahmanirrahim.

Hamd, âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur; akıbet muttakiler içindir; salât ve selam peygamberlerin efendisi, nebilerin sonuncusu yaratılmışların hayırlısı, temiz ve güzel soyu ve sahabeleri üzerine olsun.

Bundan sonra;

Zayıfların en zayıfı ve fakirlerin hizmetçisi Muhammed Neseffî'nin oğlu Aziz şöyle söylüyor: Dervişlerden bir grup –Allah onları çoğaltsın- ben biçareden Allah'ın zatı, Allah'ın sıfatları ve Allah'ın fiilleri, velâyet ve nübüvvetin niteliği, insanın zahir ve bâtınının önemi, insanın ortaya çıkışı ve sonu ile ilgili konularda bir kitap derleyip toparlamamı istediler. Kitabın başında “Metot kimindir? Yöntem nedir? Menzil kaçtır? Maksat hangisidir?” sorularını açıklamamı; “Şeriat nedir? Tarikat nedir? Hakikat nedir? İnsan-ı kâmil kimdir?” konularını açıklamamı; yine “Sohbet nedir? Terk nedir? Süluk nedir? İnsan-ı kâmilin hür olanı hangisidir?” gibi konulara açıklık getirmemi istediler ve onların ricasını kabul ettim. Allahu Teâlâ'dan yardımcı olmasını ve hatalardan korumasını niyaz ettim. Allah neyi isterse onu takdir eder. Bu isteğe icabetle bu kitaba Maksad-ı Aksa adını koydum. Bu kitapta Allah yolunun yolcuları olan tasavvuf ehlinin ve vahdet ehlinin sözünü yazacağım.

Birinci bölümde yolcunun kim olduğu, yolun ne olduğu, menzilin kaç olduğunu ve maksadın hangisi olduğu açıklanacak –Allah iki dünyada da izzet versin-. Yolcu, öncelikle histir ve bir müddet sonra yolcu akıl olur. Bu akıl hakkında Resul aleyhisselam şöyle buyuruyor: “Akıl, hak ve batıl arasındaki farkı göstermek üzere kalpte bulunan bir nurdur.” Söz konusu olan geçimi sağlayan akıl değildir. Bir müddet sonra bu yolcu, Allah'ın nuru olur. Bu yola koyulan yolculardan (saliklerden) birkaç bin kişi Allah'ın nuru derecesinin nihayetine ulaşır. Yolcuların geri kalanları ise his derecesinde, akıl derecesinde ve Allah'ın nuru derecesinde bulunurlar.

Yolcuyu tanıdıktan sonra şimdi marifetullahın -Teâlâ ve Tekaddes- bütün yolcularının asıl maksadını bilmek gerekir. Marifetullah, Allah nurunun işidir. His, akıl ve maaş (dünyalık) marifetullahtan hissesiz ve nasipsizdir. Dünya işlerini düzenleyen akıl, yeryüzünün padişahıdır ve yeryüzü onunla imar edilir. On çeşit havas, aklın işçileridir; yeryüzünün imar edilmesi dünyalık aklın işidir. Yine yeryüzünün harap edilmesi de dünyalık aklın işidir.

Allah'ın sözü: “Hani, rabbın meleklere: ‘Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.’ demişti. Onlar: ‘Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.’ demişler. Allah da: ‘Ben sizin bilmediğinizi bilirim.’ demişti.” Allah Teâlâ meleklere cevaben: “Âdemoğulları sizin söylediklerinizi yapmasınlar.” dedi. Onlara cevaben: “Ben sizin bilmediğinizi bilirim.”⁴ dedi. Ben insanoğlunda sizin bilmediğiniz bir şey biliyorum, o da şudur: Gerçi âdemoğulları sizin söylediklerinizi yapacaklardır; ama âdemoğullarından bazıları Allah'ın nuruna ulaşacak ve beni tanıyacak. Zaten yaratılıştan varlık âleminin ve âdemoğlunun maksadı bu idi. Onların yaratılış maksadı da “tanınmam”dır.

Davud –aleyhisselam- sordu ve dedi: “Ey Allah'ım, varlık âlemini niye yarattın?” Allah dedi: “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeyi sevdim ve bilinmek için varlık âlemini yarattım.” O halde salıkların işi şudur: Bilginlerin sohbetine katılacaklar, Allah'ın nuruna ulaşmaya kadar uğraşıp gayret edecekler ki Allah'ı tanısinlar.

Ey derviş! Yolcuyu tanıdın, yolcuların gerçek maksadını öğrendin. Şimdi sual Allah'a giden menziller (seyr ilellah) üzerineyse, Allah'a giden yolda menziller olmaz, hatta menzil bile olmaz. Belki sana yol olmaz. Senden Allah'a yol olmaz, sözünü açıklayacak olursak. Bizim için ehl-i tasavvuf ve ehl-i vahdet diye iki taife icat etmişler. Bu iki taifenin sözlerini yol olarak ele alalım, bu iki taifenin sözleri basit bir şekilde açıklanacak.

Şunun bilinmesi gerekir, şu sebeple tasavvuf ehli: “Senden Allah'a yol yoktur.” diyorlar. Allah'ın zatı, sınırsız ve sonsuzdur. Öncesi ve sonrası yoktur. Altı, üstü, sağ, solu, öne, arkası yoktur. Yani hiçbir yönü yoktur. Sınırsız ve sonsuz bir nurdur. Sahilsiz ve nihayetsiz bir denizdir. Varlık âlemindeki zerrelere bir tek zerre yoktur ki Allah'ın zatıyla birlikte olsun, onu kuşatabilsin ve ona vâkıf olsun. Bütün varlıkları onun zatı kuşatmıştır. “Onlar işlerini Allah'a kavuşmak için yaparlar, muhakkak ki Allah her şeyi kuşatmıştır ve onun ilmi bütün varlıkları kuşatmıştır. Muhakkak ki Allah ilmiyle her şeyi kuşatmıştır.”

Ey Derviş! Salık bu yakınlığa ulaşamazsa ve bu yakınlıktan (kurbdan) haberdar olamazsa Allah Teâlâ'dan hisse ve nasip alamaz. Bu yakınlığa ulaşan ve bu yakınlıktan haberdar olan kimseler bütün gün müşahade halindedirler; Allah'la konuşurlar,

⁴ Bakara Suresi, 30

Allah'tan iştirler; gece ve gündüz halkın içinde oldukları halde Rab'leriyle halvet halinde yaşarlar. Bunlar ayaklarını uzatmazlar, yanlarını yere koymazlar, Allah'ın hazır olduğunu yakın olarak bildiklerinden utanırlar. Bütün âlemi, cenabı-ı Hakk'ın azameti yanında, denizde bir damla gibi –belki damladan daha değersiz- görürler.

Ey derviş! His ve akıl, insanı bu yakınlığa kadar ulaştırmaz ve bu yakınlığı anlamaz, istese de anlayamaz. Bu yakınlığı anlayabilen Allah'ın nurudur. İhsan ve marifet makamının hakikati bu yakınlıktır.

Mutasavvıfların senden Allah'a yol yoktur diye söyledikleri sözün açıklaması böyledir.

Vahdet ehlinin sözlerine göre onlar da Allah'ın -Teâlâ ve Tekaddes- varlığından başka bir varlık olmaması yönüyle “Senden Allah'a giden yol yoktur.” diyorlar. Allah'ın varlığından başka varlık yoktur ve olmasına da imkân yoktur. Vahdet ehli, yok'un kendisi yoktur. Var olan, Allah'ın varlığıdır.

Ey derviş! Sen zannediyor musun ki Allah vardır ve sen de Allah'ın varlığı dışında başka bir varlığa sahipsin. Bu, büyük bir yanılgıdır ve yanlış bir zandır. Allah vardır ve bu kadar. Bu Allah ve kul arasında yanlış bir yoldur. Salık bu zandan geçmedikçe Allah'a ulaşamaz. Bu kendini görme, Allah'ı görmeye dönüşmez.

Beyit:

Kendine nefsine doğru bir adım at, artık doğru yerdesin

Baktığını doğru gör, onu, bunu görmek iş değil

Ey derviş! Kendini görüyorsan, Allah'ı göremezsin. Kendini görmezsen her şeyi Tanrı görürsün. Vahdet ehlinin sözleri bunlardır.

“Senden Allah'a yol yoktur.”un açıklamasında Allah'a yolculuğunun (seyr fillah) menzillerinden sual olursa; Allah'a yolculukta (seyr fillah'ta) menziller çok ve makamlar sayısızdır. Bazıları seyr fillah'ta nihayet olmadığını söylerler.

İkinci bölüm. Şeriat, tarikat ve hakikatin ne olduğu konusunda bil ki –iki dünyada seni izzetlendirsın- şeriat peygamberin sözüdür, tarikat peygamberin davranışı, hakikat peygamberin görüşüdür. “Şeriat sözlerdir, tarikat fiillerdir ve hakikat hallerdir.”

Salık şunu bilmelidir ki önce şeriat ilminden lazım olanları talim edecek, öğrenecek; tarikat amelinden lazım olanları yapacak, yerine getirecek; işte o zaman hakikatin nurları çaba sarf edip uğraştığı kadar kendisine yüz gösterecektir.

Ey derviş! Peygamberin söylediklerini kabul eden kimse şeriat ehlidir, peygamberin yaptıklarını yapan kimse tarikat ehlidir, peygamberin gördüklerini gören kimse hakikat ehlidir. Üçünü yapan üçüne sahiptir, ikisini yapan ikisine sahiptir, birini yapan birine sahiptir. Hiçbirini yapmayan üçünden de nasipsizdir.

Ey derviş! Üçünü de yapan taife kâmillerdir ve toplumun önderleridir. Bundan hiçbirini yapmayan taife eksiktirler ve dört ayaklı hayvanlardır ve belki de hayvandan daha aşağıdırlar. “Ant olsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir⁵.”

Ey derviş! Görünüşe itibar edilmez, manaya itibar edilir. Eğer görüntü, mana ile birlikte ise her ikisine de itibar edilir. Ama manasız görüntüye öylesine de itibar edilmez. Eğer âdem manası varsa âdemdir, eğer hayvan manası varsa hayvan sayılır. Âlim, hepsini görür ve hepsini tanır. Hepsiyle ne yapar ne yapmaz. Eğer yapmazsa dünyada onun işi iyi netice vermez. İlim ehli yapar, güç ehli yapmaz.

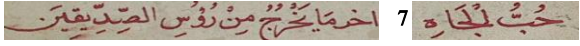
⁵ Arâf suresi: 179.

TRANSKRİPSİYONLU METİN

[8b] ¹ve ehl-i kudret düzülmazler ve nice düzüleler ²eger düzürlürler-ise ‘âlem işi yürümeye şöyle ³bilürem ki tamām fehmi eylemedün bundan rüşenirak ⁴eyideyim ki bu sözi bilmek mühimmâtdandır bilür misin ki ⁵ğaraž şerī‘atdan ve tarīkatdan ve haqīkatdan nedür ⁶ğaraž küllî oldur kim âdemiler tođru sözlü tođru ⁷işlü eyü hulklı olalar ve eger bu ‘ibāreti fehmi itmezseñ ⁸bir ‘ibāret-ile dađı didiler bilgil ğaraž üç nesnedür ⁹evvel oldur ki âdemiler girü kalan hayvānāt gibi ¹⁰olmayalar peygāmberden emīr ve nehy qabūl eyleyeler ve me’mūr ¹¹ve nehy olalar ve her ne kim peygāmbere buyurmışdır göñülden [9a] ¹inañalar ve dil-ile ikrār eyleyeler ikinci oldur ki ‘amel-ile ²ve takvā-y-ıla ārāste olalar ve şeyh huzūrunda sa’y ³içinde ve küşiş içinde olalar tā şuñā degin ki yakīn ⁴bileler ki Tañrı birdür üçünci oldur kim Tañrı’yi ⁵añladuđlarından soñra tamāmet cevāhir-i eşyāyı ve eşyā ⁶cevāhirinüñ hikmetlerin tamāmet kemā-hiye bileler ve göreler ⁷çün bu merātibi tamāmet eylediler tamām oldılar ve şerī‘at ⁸ve tarīkat ve haqīkat-ıla ārāste oldılar çün bildün ki ⁹ğaraž şerī‘atdan ve tarīkatdan ve haqīkatdan nedür ¹⁰imdi demekden işitmekden geç ve iş işle ki bir yire ¹¹irişesin ki ‘amelsüz sözün ve ma’nisüz şüretün [9b] ¹i‘tibārı yokdur ve işe gelmez ‘ameldür ki sālikleri ²maqām-ı ‘āliye irüşdürür وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ve ehl-i ³tarīkatün ‘ameli on nesnedür **evvel** Allah’ı taleb eylemek ki ⁴maqşūd bu hep riyāzetden ve mücāhedātdan Allah’ı bulmaqdur ⁵ikinci şeyhi taleb eylemek ki kulāvuzşuz yola varılmaz ⁶üçünci irādetdür şeyhe gerek ki şeyhün ğāyet mürīdi ⁷ve muhibbi ola ki irādet sālिकün merkebidür ve her çand ⁸ki irādeti qavīraq olur merkebi kuvvatlurak olur **dördünci** ⁹buyruq tutmaqdur gerekdür ki sālिक şeyhün mürīdi ¹⁰ve mutī‘i ve buyruđın dutucı ola ve her iş ki işler ¹¹dünyevī ya uhrevī şeyh destūri-y-ıla işleye **bişinci** [10a] ¹terkdür gerekdür ki şeyh icāzeti-y-ile fużūlatı terk ²qıla eger şeyh kendünün kuvvetin ve libāsın ve meskenin ³qabūl iderse ki vire her nesi var-ise hep terk eyleye ⁴ve eger şeyh qabūl itmez-ise fużūlatı terk eyleye “vemā ⁵lābud” miqdārı şaklaya **altıncı** takvādur gerekdür ki ⁶müttakī ve perhīzkār ola ve rāst sözlü ve rāst ⁷işlü ve helāl-hūr ola ve şerī‘atı ‘azīz tuta ve yakīn ⁸bile ki her keşāyiş ki sālिकde peydā olur peygāmbere ⁹mutāba‘at itdügi-y-ile peydā olur **yidinci** az söylemekdür ¹⁰sekizinci az uyumakdur **tokuzıncı** az yimekdür **onuncı** ¹¹uzletdür budur ehl-i tarīkatün ‘ameli ve ehl-i tarīkatün [10b] ¹‘alāmeti ve bu on nesnenün qavī eşerleri vardır sālिकün ²sülūkında çün şeyh hizmetinde bu on nesnenün ³üzerine muvāzabet göstere maqşūda irişe ve eger bu on nesneden birisi ⁴eksük olursa sülük müyesser olmaya ve sālिक ⁵bir yire irişmeye ‘amel-i ehl-i haqīkat ve ‘alāmet-i ehl-i ⁶haqīkat hem on nesnedür **evvel**

oldur ki Allah'a ⁷irilmiş ola ve Tañrı'yı añlamış ola Tañrı'yı ⁸añladuğundan şöñra eşyā cevāhirinüñ tamāmetin ⁹ve eşyā cevāhirünün hikmetlerinüñ tamāmetin kemā-hiye ¹⁰bilmiş ve görmüş ola **ikinci** şulhdur hep halkı-y-ıla ¹¹ve sālīk Tañrı'ya irişdüğünüñ 'alāmeti oldur ki [11a] ¹'ālem halkı-y-ıla bir kezden şulhdā ola ve i'tirazdan ve inkārdan āzād ²gele ve hīç kimseneyi düşmen tutmaya belki hep ³halkı dost tuta iy dervīş her kişi maḥallinde añadan ⁴gelmişlerdür ve ol sebebden her kişi bir ad-ıla mensüb ⁵olmuşlardır birine Şāfi'ī ve birine Ḥanefī ve birine Tersā ⁶ve birine Yahūdī ve birine Müsülmān ad komışlardır cümlesin ⁷kendü gibi 'āciz ve bī-çāre göre ve Tañrı tālībini ⁸añlaya **üçünci** şefkat eylemekdür hep halka ⁹ve şefkat eylemek ol ola kim halka nesne eyleye ve nesne ¹⁰söyleye kim halk-çün anuñ-ıla iş işleyeler dünyāda ve āḥiretde ¹¹aşşı içinde olalar ve şefkatüñ aşlı oldur ki [11b] ¹naşḥat ve edeb eyleyeler ehl-i 'ilm naşḥat iderler ²ve ehl-i kudret edeb iderler tā halk biri birinden emīn ³olalar **dördünci** tevāzu'dur cemī'-i halka halkı 'azīz ⁴tutalar ve cemī'isine 'izzet ve ḥürmet gözi-y-ile bakalar **beşinci** rızā ve teslīmdür ve āzādlık ve ferāğatdur **altıncı** ⁶tevekkül ve şabr eylemek ve taḥammüldür **yidinci** tama'suzlıkdur ⁷ki tama' ümmü-l ḥabāisdür iy dervīş kanā'at ve ⁸ferāğatdur ki sālīki bir yire irişdürür **sekizinci** ⁹kanā'atdur **tokuzuncı** azār irişdürmemekdür ve rāḥat ¹⁰irişdürmekdür cemī'-i halka **onuncı** temkīndür ¹¹iy dervīş iş temkīnde ve şebātda ve istikāmetdedür [12a] ¹budur ehl-i ḥaḳīkatüñ 'alāmeti ve budur ehl-i ²ḥaḳīkatüñ 'ameli her kimde var-ise mübārek olşun ³sālīk tā 'ilm ve hikmetde kemāle irişmeyince ⁴ve "seyr ilellahi ve seyr fillahi" tamām itmeyince ve 'alāmāt ⁵ve bu şıfāt ve bu aḥlāk kendüde zāhir olmaya **üçüncü bölüm insān-ı kāmilin bildirilmesi** bilgil ki ⁷insān-ı kāmil oldur ki şerī'atda ve tarīkatda ve ḥaḳīkatda ⁸tamām ola ve eger bu 'ibāreti fehmi itmez-isek ⁹bir 'ibāret-ile dahı diyeyim bilgil ki insān-ı kāmil ¹⁰oldur ki anuñ dört nesnesi kemāle ola eyü ¹¹aḳvāli eyü ef'ālī ve eyü aḥlākı ve ma'ārīfī cümle [12b] ¹sālīkler bu ortada dururlar ve sālīklerüñ işi ²oldur kim bu dört nesneyi kemāle irişdüreler ³her kim ki bu dört nesneyi kemāle irişdürdi kendünün ⁴kemāline irişdi çün insān-ı kāmili bildüñ imdi ⁵bilgil ki insān-ı kāmili izāfet ve i'tibārāt birle ⁶esāmī-yi muḥtelife ile zıkr eylemişlerdür ve hep rāstdür ⁷şeyḥ ve pīşvā ve ḥādī ve mühdī dimişlerdür ve dānā ve bālīg ⁸ve kāmil ve mükemmil dimişlerdür ve cām-ı cihān-nümā ⁹ve tūr-i pāk-i büzürg ve iksir-i a'zam ve 'İsā dimişlerdür ki ¹⁰ölüyü diri kılar ve Hızır dimişlerdür ki āb-ı ḥayat ¹¹içmişdür ve Süleymān dimişlerdür ki kuşlar dilini bilür [13a] ¹iy dervīş mevcūdātun tamāmı bir şahş gibidür ²ve insān-ı kāmil ol şahşuñ gönlidür ve ba'zılar ³dimişlerdür ki

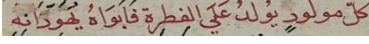
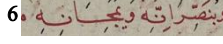
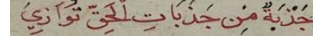
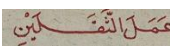
mevcūdātuñ tamāmı bir ağaç ⁴gibidür ve âdemîler bu ağacuñ yimişidür ve insân-ı kâmil ⁵âdemîlerün zübdesi ve hülâşasıdur ve insân-ı kâmil ⁶‘ilmi-y-ile muhîtdür bu ağacuñ tamāmına iy dervîş ⁷insân-ı kâmile hîç nesne örtülü kalmış degüldür ⁸Tañrı’ya irişmişdür ve Tañrı’yı añlamışdur ⁹ve Tañrı’yı añladuğundan şoñra tamām eşyâ cevâhirini ¹⁰ve tamām eşyâ cevâhirinüñ hikmetlerin kemâ-hiye bilmiş ¹¹ve görmüşdür andan şoñra hîç anuñ berâberi [13b] ¹bir iş görmedi ve hîç andan yigrek tâ‘at ²bilmedi ki halkâ râhatlık irişdüre ve hîç andan ³yigrek râhatlık görmedi ki ayruqlaruñ tekmiline ⁴meşğül ola ve halkâ nesne ide ve nesne söyleye ⁵ki halk-çün anı işideler ve anuñ-ıla iş işleyeler dünyâda ⁶ve âhîretde aşsı içinde olalar ve kurtulmuş olalar ve bu ‘ayn-ı ⁷rahmetdür ki (iderler) ve peygâmbirlere bu cihetden ⁸rahmet-i ‘âlemiyân dimişlerdür tâ söz uzamaşun ve ⁹mağşüddan girü kalmayalum insân-ı kâmil ayruqlaruñ ¹⁰tekmiline ‘âlimlerüñ tertîbine ve perverişine ¹¹meşğül olalar **dördüncü bölüm kâmil-i âzâdın bildirilmesi [14a]** ¹iy dervîş çün insân-ı kâmilüñ ululuğın ve kemâlin ²işitdün imdi bilgil ki insân-ı kâmil bu kemâli ³ve bu ululuğ-ıla ki vardur murâd hâşıl itmege ⁴ķudreti yokdur ve murâdşuzluk-ile dirlik ider ⁵ve düzenlik-ile rûzigâr geçürür ‘ilm ve ahlâķ yüzinden ⁶kâmildür ammâ ķudret ve murâd yüzinden nâķışdur ⁷iy dervîş vaķt ola ki insân-ı kâmil şâhib-i ⁸ķudret ola ve hâķim ya pâdişâh ola ammâ ⁹zâhirdür ki âdemînüñ ķudreti ne ķadar ola ¹⁰çün hâķķatına nâzar idesin ‘aczi ķudretinden ¹¹ziyâde ola ve murâdşuzluğı murâdından ziyâde ola [14b] ¹enbiyâ ve evliyâ ve mülûk ve selâtin çok nesneyi ²dilerlerdi ki ola ve olmazdı ve çok nesneyi ³dilemezlerdi ki ola olurdı pes ma‘lûm oldu ki ⁴âdemîler kâmilden ve nâķışdan ve dâñadan ve nâdândan ⁵ve pâdişâhdan ra‘iyyetden cümle ‘âciz ve bî-çâre dururlar ⁶ve murâdşuzluğ-ıla dirlik iderler iy dervîş ⁷kâmillerden ba‘zısı bu sırra vâķıf oldılar ki âdemîler ⁸murâdlar hâşıl itmek ķudretleri yokdur ve sa‘y-ile ⁹ve durişmek-ile ķudret hâşıl olmaz ve murâdşuz ¹⁰dirlik itmek gerek çün bildiler ki âdemîye ¹¹hîç terkden yigrek iş yok terk eylediler ve âzâd [15a] ¹ve fâriğ oldılar ya‘ni bundan öñdin mâl ve câh ²terk itdilerdi şimdi şeyhliği ve pîşvâlığı hem ³terk eylediler ve terbiyeti ve perverişi terk eylediler ve âzâdlığı ⁴ve ferâğati hep nesneden yukaru gördiler iy dervîş ⁵bu sözüñ hâķķati oldur kim anlar ki ğayrı ⁶ķişilerüñ terbiyetine ve perverişine meşğül oldılar ⁷anlaruñ nâzarı rahmete ve şefķate düşdi ve anlar ki ⁸terk eylediler ve ğayrı ķişilerüñ terbiyetine meşğül ⁹olmadılar anlaruñ nâzarı âzâdlığa ve ferâğata ¹⁰düşdi egerçi anlaruñ ‘izzetleri ve ¹¹hürmetleri-yiçün bunuñ gibi takrîr düşdi ki [15b] ¹anlaruñ nâzarı rahmete ve şefķate düşdi ve ğayruñ ²terbiyetine ve

perverişine meşğul oldılar ammā ol ki ³ḥaḳīḳatdur oldur ki zīreklerūñ ve dānālarūñ ⁴ekşeri ki bu şeyḥliğe ve pīşvālīga meşğul oldılar ⁵anuñ sebebi cāh süsidür ve resūl ‘aleyhi’s-selām ⁶buyurur kim: ⁷iy dervīş dinildi ki insān-ı kāmīl ⁸oldur kim anuñ dört nesnesi kemālde ola eyü ⁹aḳvāl ve eyü efāl ve eyü aḥlāk ve ma‘ārif ve terk ¹⁰ve ‘azlet ve ḳanā‘at ve ferāḡat her kim bu sekiz ¹¹nesneyi kemāle irişdüre kāmīl-i āzāddur ve her [16a] ¹kimde ki evvelki dört var ve āḥırǵı dört yokdur ²bālīǵdür ammā ḥür degüldür ve her kimde sekiz yideḥi ³vardur kāmīl ve āzāddur ve bālīǵ ve ḥürdür çün ⁴kāmīl-i āzādı bildüñ imdi bilgil ki kāmīl-i āzādlar ⁵iki ṭāīfedür çün māl ve cāh terk eylediler ve āzād ⁶ve fāriǵ oldılar iki şāḥ zāḥir oldı ba‘zısı ⁷terkden şoñra ‘azleti ve ḳanā‘ati ve ḥumūli iḥtiyār eylediler ⁸ve ba‘zısı terkden şoñra rızā’ı ve teslīmi ve nezāre ⁹itmegi iḥtiyār eylediler cümleñüñ maḳşūdı āzādlık ¹⁰ve ferāḡat idi ba‘zısı eyitdiler ki āzādlık ve ferāḡat ¹¹terk ve ‘azlet ve ḳanā‘at ve ḥumūldedür ve ba‘zısı [16b] ¹eyitdiler ki āzādlık rızā ve teslīm ve nezāre itmekdedür ²ve bu iki ṭāīfe henüz ‘ālemde var dururlar ve her birisi ³kendü işine meşğüldür ol ṭāīfe ki terkden şoñra ⁴‘azlet ve ḳanā‘at ve ḥumūl iḥtiyār eylediler ol cihetden ⁵iḥtiyār eylediler ki yaḳīn bildiler ki nite ki bāl-ile ⁶issilik yoldaşdur ve kāfur-ıla şovukluk yoldaşdur ⁷dünyā şoḥbeti-y-ile ve ehl-i dünyā şoḥbeti-y-ile perākendelik ⁸ve tefriḳa yoldaşdur pes bunūñ-ıla ki terk eylediler eger ⁹ehl-i dünyā dilerler ki anları ziyāret eyleyeler ya ¹⁰dünyevīden bir nesne teberrük-içün anlarūñ ḥizmetine ¹¹viribiyeler şunuñ-ıla ki ḥelāl ve şübhesüzdür ḳabūl [17a] ¹eylemezler ve andan ḳorḳarlar ve ḳaçarlar şöyle ki ḡayrlar ²arslandan ve belengden ve yılandan ve ‘aḳrebdan ḳorḳarlar ³ve ḳaçarlar ve ol bir ṭāīfe dahı terkden şoñra ⁴rızā’ı ve teslīmi ve nezāre’i iḥtiyār eylediler şol cihetden ⁵iḥtiyār eylediler ki yaḳīn bildiler ki ādemīler ekşer ⁶işlerde bilmezler ki anlara eyü gelecek nededür ⁷vāḳt ola ki ādemiye bir nesne gele ve aña ol nesne ⁸geldüğinden hoş gele ve kendünūñ ziyānı ol ⁹nesnede ola ve vāḳt ola ki ādemiye bir nesne gele ¹⁰ve aña ol nesne geldüğinden nā-ḥoş gele ve kendünūñ ¹¹aşşısı ol nesnede ola şöyle ki Tañrı te‘ālā buyurur [17b] ¹وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ²وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئاً ³çün bu ṭāīfe ⁴bu sırra vāḳıf oldılar kendülerūñ tedbīrlerini ⁵ve taşarruflarını ara yirden getürdiler ve rāzı ve teslīm ⁶oldılar eger ehl-i dünyā anlarūñ ziyāretine geldilerse ⁷men’ eylemediler ve eger gelmedilerse ḡam-nāk olmadılar ⁸ḥalkūñ reddi ve ḳabūli anlarūñ ḳatında beraber oldı ⁹ve eger ehl-i dünyā dünyevīden bir nesne anlarūñ ¹⁰ḥizmetine virib-idilerse çün ḥelāl oldı ḳabūl eylediler ¹¹ḡaraż ol ki kendülerūñ

tedbîrlerin ve taşarrufların ¹¹ortadan götürdiler ve rāzı ve teslîm oldılar ve bu [18a] ¹bî-
çâre nice müddetler terk ve ‘azlet ve kıanā‘at ve hūmūlara ²idūm ve nice müddetler
terkde ve rızāda ve teslîmde ³ve nezārda idūm ve şimdiki hālde bundayam ve baña
⁴yakīn ma‘lūm olmadı ki kıangı budak yigrekdür hîç bir ⁵tarafı tercîh idemedūm ve
bugün ki bunu yazaram ⁶hem tercîh itmemişem şol cihetden ki her tarafda ⁷çok fevāyid
görürem ve çok āfāt hem görürem ⁸**beşinci bölüm şöhetin bildirilmesi** bilgil ki şöhetūñ
‘azīm ⁹eşerleri ve çok hāssiyyetleri vardır hem yavuzlıkda ¹⁰ve hem eyūlikde her sālîk
ki maķşada irişdi ¹¹ve maķşūd hāşıl eyledi andan idi ki bir dānā [18b] ¹şöhetine irişdi
ve her sālîk ki maķşada irişmedi ²ve maķşūd hāşıl eylemedi andan idi ki bir dānā
³şöhetine irişmedi iş dānā şöhetindedür bu cemī‘-i ⁴riyāzāt ve çok mücāhedāt ve bu
cemī‘-i ādāb ⁵ve şerāit-i bî-şumār şol cihetdendür ki tā sālîk ⁶dānā şöhetine lāyık ola ki
sālîk çün dānā ⁷şöhetine lāyık oldu sālîkūñ işi tamām oldu ⁸iy dervîş eger sālîk bir gün
belki bir sā‘at dānā ⁹şöhetine irişüb müsta‘idd olursa ve dānā şöhetine ¹⁰lāyık-ısa
andan yigrekdür ki yüz yıl belki biñ ¹¹yıl dānā şöhetnisüz riyāzete ve mücāhedāta
meşğul [19a] ¹ola ve **وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ** imkān ²yoğdur ki kimsene dānā
şöhetnisüz maķşada irişe ³ve maķşūd hāşıl eyleye egerçi müsta‘idd-ise ⁴ve egerçi
riyāzāta ve mücāhedāta dağı meşğul ⁵ise “illa māşā‘allahu” ola ki Allah’u te‘ālā
kendūñüñ ⁶fağlı ve keremi-y-ile bir kılına nazar eyleye ve aña üstādsuz ⁷ve şeyhsüz yol
göstere iy dervîş çoğlar dānā ⁸şöhetine yitişeler ve anlara ol ‘ālimden hîç fāide olmaya
⁹ve bu iki hālden hālî olmaya ya isti‘dādı yoğdur ¹⁰ve ya tālîb degüldür iy dervîş çün
dervîşler ¹¹şöhetine irişsin gerekdür ki hāzır ve müstemī‘ [19b] ¹olasın ve sözi az
söyleyesin ve bir sözi ki ²senden şormayalar ve şu‘āl eylemeyeler cevāb eyitmeyesin ³ve
eger senden nesne şu‘āl iderler-ise ve cevābın ⁴bilmez-iseñ gerekdür ki tîz eyidesin kim
bilmezem ve utanmayasın ⁵ve eger cevābın bilürseñ bir muhtaşarca fāidelü ⁶cevāb
eyidesin ve uzatmayasın ve dervîşlerden ⁷imtiḥān tarīķi-y-ile nesne şormayasın ve bağş
ve ⁸mücādele bendinde olmayasın ve dervîşler ortasında ⁹tekebbürlük itmeyesin ve
oturmağda yukaru taleb ¹⁰itmeyesin belki yukaruyı tîşār idesin ve çün aşḥāb ¹¹hāzır
olalar ve hālvet ola ya‘ni aşḥābdan gayrı [20a] ¹kimse ortada olmaya gerekdür ki
hizmetde ²tekellūf itmeyesin ve edebde mübālāğa göstermeyesin ³ki nice mevzi‘de
tekellūf etmek gerekmez tekellüfsüzlük ⁴āzādlığdur ve muḥabbet ve meveddet
‘alāmetidür iy dervîş ⁵eyle degüldür ki edebsüzlük eyleyesin ki edebsüzlük ⁶cemī‘-i
zamānda ve cemī‘-i mekānda ḥarāmdur ve her ⁷mevzi‘de bir hāş edeb vardır ol

mevzi'de ⁸ol edebi şaklamak gerekdür ve eger şaklamaz-isen ⁹bī-edeb olursın bizüm murādumuz oldur hālvette ¹⁰gerekdür ki aşhāb-ile bī-tekellūf dirilesin eger sen ¹¹tekellūf ider-isen ayruqlara hem tekellūf itmek [20b] ¹düşer ve dervīşler bu sebeb-ile girān-bār olurlar ²ve aña sebeb sen olursın ve aşhāb ³ortasında gerekdür ki put-perest olmayasın ⁴ve bir nesneyi kendüñe büt idinmeyesin şöyle ki ⁵aşhāb iderler sen daḥı hem eyle idesin iy dervīş eyidesin ⁶her iş ki mubāḥdur itmeknide ve itmemeknide ⁷zarūret degüldür ol işde aşhāba muvāfaḳat ⁸eylemek keremden ve mürüvvetdendür ve eger muvāfaḳat ⁹itmez-iseñ bī-mürüvvet olasın her iş ki ¹⁰farz olmaya ve zarūret daḥı olmaya ve aşhāb ¹¹rāḥatına sebeb daḥı olmaya ol işde 'ādet [21a] ¹eylememek gerek ki çün 'ādet idesin büt ola ²ve aşhāb ortasında büt-perest olasın ve 'ādeti ³terk eylemek ve bütü şımaḳ erenler işidür ⁴**altıncı bölüm terkin bildirilmesi** bilgil ki terk ḳat'-ı peyvenddür ⁵ve ḳat'-ı peyvend zāhirdedür ve bāḥındadır bāḥında ⁶oldur ki dünyā dostluḡını bir kezden göñülden ⁷çıkarasın ve zāhirde oldur ki dünyevīden her neñ ⁸var-ise terk eyleyesin ve dervīşlere īṣār eyleyesin ⁹iy dervīş her nesne ki sālīk yolına ḥicāb olur ¹⁰ve sālīk yolına māni' olur eger dünyevī ola ve eger ¹¹uḥrevī terk itmek gerek ya'ni şöyle ki māl ve cāh [21b] ¹sālīk yolına māni' olur vaḳt ola ki çok namaz ²ve çok oruç hem sālīk yolına māni' ola bir ³ḥicāb-ı nūrānidür ve bir ḥicāb-ı zulmāni iy dervīş ⁴ḥalkuñ ekşeri büt-perest dururlar ve gerek ki ⁵saña bu sözde hīç şekk olmaya ki böyledür ⁶terk 'ibāret şundandır ki büt-perestliḡi terk ⁷idesin ki büt vücūdı-y-ıla sālīk hīç bir yirde yitişmeye ⁸her nesne ki sālīki kendüye meşḡul ider ⁹ve sālīkūñ teraḳḳisinde māni' olur bütdür çün büt ¹⁰ma'nisini bildük imdi bil ki birine māl ve birine cāh ¹¹ve birine çok namaz ve birine çok oruç büt ola [22a] ¹ve birisi diler ki hemīşe seccāde üzerine otura ²seccāde büt ola ve buña beñzer çokdur ve bundan ³dimişlerdür ki terk gerekdür ki şeyḫ icāzeti-y-ile ola ⁴her nesneyi ki diye terk eyle terk eylemek gerekdür ⁵eger dünyevī ola ve eger uḥrevī şol cihetden ⁶ki hīç kimesne kendü bütün bilmez hīç kimse bilmez ki ⁷kendü büt-perestdür hīç ḥalk kendüleri fāriḡ ⁸ve āzād şanurlar ve muvaḥḥid ve büt şekkini añlarlar ⁹tā söz uzamaşun ve maḳşūtdan girü ḳalmayalum ¹⁰bilgil ki murad terkden terk-i fuṣūlātdur terk ¹¹mā lābūd degül şol cihetden nite ki çok māl nā-püsendededür [22b] ¹ve yola māni'dür mā-lābüddi terk eylemek hem nā-püsendide ²ve yola māni'dür ādemīye ḳuvvet ve libās ve mesken zarūret ³miḳdārı zarūretdür eger cemī'isin terk idüp ⁴ayruqlara muḥtāc olursa tama' peydā olur ve tama' ⁵ümmü'l-ḥabāiṣdür şöyle ki çok mālūñ fesādı çokdur ⁶mā-lābüddi terk eylemegüñ hem fesādı çokdur ⁷her kimüñ ki mā

lābüddi var ‘azīm ni‘meti var ve her ⁸kimüñ ki mā-lābüddi yok ‘azīm miḥneti var ⁹mā lābüd miḳdārı ni‘metidür ve çün mā lābüdden ¹⁰geçer miḥneti olur ve her çand ki ziyāde olur miḥneti ¹¹ziyāde olur ve dürlü dürlü gıdalar ol kişiye yüz kor [23a] ¹iy dervîş terk ehl-i ma‘rifetüñ ‘amelidür ve dānā ²‘alāmetidür ya‘ni mecmū‘-ı edyān ol da‘veti iderler ³belki cemī‘-i mezāhib bunı eydürler belki her ⁴bir ferd ādemiler efrādından kendü-y-ile bu taṣavvurı ⁵eylemişlerdür ki dünyānuñ ve āḫiretüñ ma‘rifeti ⁶ve Allah’uñ ma‘rifeti bizde vardur ve ayruqlarda yokdur ⁷ve ma‘rifet gönül şıfatıdır ve ḥissüñ gönül şıfatında ⁸yolı yokdur pes biz ḥissi-y-ile bilimezüz ki ma‘rifet ⁹ķangısında vardur ve ķangısında yokdur ammā şıfāt ¹⁰ef‘āl maṣdarlarıdır ve ef‘āl şıfātından toĝarlar ¹¹pes bizde ef‘āldan şıfāt ma‘lūm olur şöyle bilürem [23b] ¹ki tamām fehmi eylemedüñ bundan dahı rüŝeniraķ ²eyideyim bilgil ki her nesnenüñ ‘alāmeti ³vardur çün ol nesnenüñ ‘alāmeti bir kimsede bulına ⁴yaķın ma‘lūm olur ki ol kimsede ol nesne ⁵vardur ve eger ol ‘alāmet bir kimsede olmaz ise ⁶bize yaķın hem ma‘lūm olur ki ol kimsede ol ⁷nesne yokdur ve bu söz baĝāyat zāhirdür ve rüŝen ⁸meŝelā eger kimse eyitse ki ben neccār ya ḥabbāz ⁹ya ḥaddādem eger bunları işler-ise rāst eydür ve eger ¹⁰bunları işlemez-ise yalan söyler ‘ilmümdür ve ‘amel ¹¹‘ilm-i bātınadur ve ‘amel-i zāhirde her nesnenüñ ‘ameli [24a] ¹‘alāmetdür ol nesnenüñ ‘ilmine eger ‘ameli ²kemālde-y-ise yaķın bil ki ‘ilm hem kemāldedür ve eger ³‘ameli nāķış ise yaķın bil ki ‘ilmi hem nāķışdur ⁴çün bu muķaddemātı ma‘lūm eyledük imdi bil ki ⁵ehl-i ma‘rifetüñ ‘ameli ve ‘alāmeti terkdür ya‘ni şunuñ ⁶ki dünyāyı ve āḫireti ve Tañrı’yı tanımışdur ‘alāmeti ⁷terkdür pes her ķanda ki terk ola bize yaķın ⁸ma‘lūm olur ki ol kimsede dünyānuñ ve āḫiretüñ ⁹ve Tañrı’nuñ ma‘rifeti vardur ve her ķanda ki terk olmaya ¹⁰bize hem yaķın ma‘lūm olur ki ol kimsede ¹¹dunyānuñ ve āḫiretüñ ve Tañrı’nuñ ma‘rifeti yokdur [24b] ¹iy dervîş terk ve Allah ma‘rifeti ŝehādet kelimesinüñ ²ma‘nisidür ŝehādet kelimesi nefy ve işbātdur nefy ³bütleri terk eylemekdür ve işbāt Allah’ı bilmekdür ⁴māl ve cāh iki büyük bütlerdür çok kişileri yoldan ⁵ķıķarmışlardır ķıķarıyorurlar ḥālāyıķuñ ma‘būdlarıdır ⁶ve ḥalkuñ ekŝeri mālā ve manŝıba ṭaparlar ve gerek ki ⁷saña bu sözde hıķ ŝekk olmaya ki böyle ⁸dür her kim māl ve manŝıb terk eyledi ve dünyā ⁹dostluĝını ĝöñlinden ķıķardı nefyi tamām ¹⁰eyledi ve her kim Allah ma‘rifetini ḥāŝıl eyledi ¹¹işbātı tamām eyledi budur demek **lā ilāhe illā Allah** [25a] ¹her kimde ki terk ve Allah ma‘rifeti yoĝ-ise hergiz ²ŝehādet kelimesin dimiş degüldür iy dervîş ³bu söz müŝķıl degüldür ammā ata aña taķlīdi ⁴ardında ķalmışsın ve ata aña taķlīdi ḥıķāb-ı ‘azīmdür ⁵leķavluhu

 6 iy dervîş 7ehl-i vahdet bundan hoşrak ve bundan yigrek 8eydürler ki şehâdet kelimesinüñ ma'nisi nefy ve işbâtdur 9nefy kendüyi görmemekdür ve işbât Allah'ı görmekdür 10ve ol 'azîz sırdan hemin nazarı buyurmuşdur ki hod 11bîn hergiz hudâ-bîn neşevêd iy dervîş sen [25b] 1yokşun şanursın ki varsın seni var şanduguñ 2seni kıldı mübtelâ sen yokşın ve şanursın ki 3varsın varlık Tañrı'nuñdur ancak her niçe ki 4dilerem söz uzamaşun benüm ihtiyârumşuz uzar 5şehâdet kelimesinüñ ve namazuñ ve orucuñ şüretleri 6dahı vardır haqîkatleri dahı vardır ve sen bunlaruñ 7haqâyıklarından bî-habersin ve şürete kanâ'at 8itmişsin hayf-ı 'azîmdür eger bunlaruñ haqâyıklarına 9irişmez-iseñ terk ve Tañrı ma'rifeti bir ağac 10meşâbesinedür Tañrı ma'rifeti bu ağâcuñ kökidür 11ve terk bu ağâcuñ özdekidür ve mecmû'-ı evşâf-ı [26a] 1hamîde ve ahlâk-ı pesendize bu ağâcun yimişidür 2bu ağâcuñ köki gönüldedür ve bu ağâcuñ 3özdeki gönülden zâhir olmışdur her çand ki 4bu ağâcuñ kökü kavîrak olur bu ağâcuñ özdeki 5kavîrak olur tâ terk bir yire irişe ki dünyâ ve âhiret 6ve sâliküñ varlığı bir kezden götrüle Tañrı kıla 7ancak iy dervîş hemîşe Tañrı-y-idi ancak hemîşe 8Tañrı ola ancak ammâ sâlik gözsüz-idi şimdi 9ki şehâdet kelimesinüñ haqîkatına irişdi gözlü 10oldı **yedinci bölüm sülûkun bildirilmesi** bilgil ki 11ehli taşavvuf taşavvuf yolında üç nesneye gâyet [26b] 1'i'tibâr iderler **evvel** cezbe **ikinci** sülûk **üçüncü** 2'urûc iy dervîş cezbe 'ibâret çekmekdendür 3ve sülûk 'ibâret durişmekdendür ve 'urûc 'ibâret 4bahşîşdendür cezbe Hakk fi'lidür te'âlâ ve takaddes 5kulu kendüye çeker kul yüzini dünyâyâ tutup 6mâl ve manşib maḥabbetine bağlamışdur Hakkuñ 'inâyeti 7irişür ve kuluñ gönli yüzindendür tâ ki kul 8yüzün Allah'a tutar 9 ol ki Hakk tarafından 10adı cizbedür ve ol ki kul tarafından meyldür 11ve irâdet ve maḥabbet ve 'ışkdur kuluñ teveccühi her çand ki [27a] 1ziyâde olur adı ayruk olur ta bir yire yitişür ki 2sâlik bir kezden her nesneyi terk ider ve yüzini Allah'a 3tutar ya'ni hep nesneden olur ve bir kıble olur 4ve her ne kim gayr-i haqqdur cümlesini unudur ve çün kim 5bir kıble oldu ve her ne kim gayr-i haqqdur cümle 6unutdı 'ışk mertebesine irişdi çün bu muḳaddemâtı 7ma'lûm eyledük imdi bil ki çünki âdemîlerden 8birisine Hakkuñ cezbesi irişe ve ol kimse 9Tañrı'nuñ maḥabbetinde 'ışk mertebesine irişe ekşer 10ol ola ki andan girü gelmeye ve hemân ol 'ışk 11mertebesinde dirlik ide ve hemân mertebede bu 'âlemden [27b] 1gide bunuñ gibi kişiyec mezûb dirler ve ba'zı kişiler 2olalar ki girü geleler kendülerinden haberdâr olalar 3eger sülûk iderler ise ve sülûkı tamâm iderlerse 4bunuñ gibi kişiyec mezûb-ı sâlik dirler ve eger 5sülûk

idüb sülükı tamām iderler-ise andan şöıra ⁶Tañrı'nuñ cezbese bunıñ gibi kişiyse ⁷sālik-i meczūb eydürler ve eger sülük idüb sülükı ⁸tamām iderse ve cezbe yitişmez-ise bunıñ gibi ⁹kişiyse sālik eydürler hep dört kısım olur meczūb ¹⁰ve meczūb-ı sālik ve sālik-i meczūb ve sālik Şeyh ¹¹Şahābeddin Sühreverdi қaddesellahu ruḥ-ul-‘azīz [28a] ¹‘avāzif-il-ma‘ārifde getürür ki bu dört kısımdan ²bir kısmı şeyhliğe ve pīşvālīga yarar ve ol meczūb ³sālikdür girü kalan kısmı şeyhliğe ve pīşvālīga ⁴yaramaz ḥalk gerekdür ki evvelden ihtiyāt ideler ⁵tamām ve her kişinüñ mürīdi olmayalar egerçi ⁶ḥalk şālīḥ ve ‘azīz daḥı olurlar-ise ki şeyhlik ⁷ve pīşvālīk ve mürīd tutmak ayruḥ işdür anlaruñ ⁸sözlerin ki ehl-i tāmātdur ḥoḍ dimezem iy dervīş ⁹çok gördüm ki bu rengi kendüler üzerine ¹⁰bağlamışlardur ve şeyhlik da‘vīsin iderler ve şeyhliği ¹¹māla ve manşiba dam düzmişlerdür Allah te‘ālā [28b] ¹hep ḥalkı anlaruñ şöḥbetinden şaklaya çün cezbe ²ma‘nisini bildüñ imdi bil ki sülük ma‘nisi seyrdür ³ve seyr iki kısım üzerinedür seyr ilellah ve seyr fillah ⁴ve seyr ilellahuñ nihāyeti var ammā seyr fillahuñ nihāyeti ⁵yok ve ehl-i taşavvuf eydürler ki seyr ilellah ‘ibāreti ⁶şundandur ki sālik şol kadar seyr eyleye ki ⁷Tañrı' te‘ālāyı añlaya çün Allah'ı añladı seyr ilel ⁸lahı tamām oldı ve seyr fillaha ibtidā olur ve seyr ⁹fillah ‘ibāret şundandur ki sālik Allah'ı añladuğundan ¹⁰şoñra şol kadar daḥı seyr eyleye ki tamām Allah'ıñ ¹¹şıfātın ve esāmīsin ve ef‘ālin bula ve Allah'ıñ ‘ilmini [29a] ¹ve ḥikmetini bile ve Allah te‘ālānuñ şıfātı ve esmāsı ²ve ‘ilmi ve ḥikmeti çokdur belki nihāyeti yokdur ³ve egerçi nihāyeti yokdur mademki derider bu ⁴işde ola **beyt** ez şıfāt-ı tū ançı hisse'-i mā est ⁵kemter ez қatre-i zi şad deryā est budur ehl-i taşavvufuñ ⁶sözi sülük beyānında ve ehl-i vaḥdet eydürler ki ⁷seyr ilellah ‘ibāreti şundandur ki sālik şol kadar ⁸seyr eyleye ki yaḳın bile ki vücūd birden artuḥ yokdur ⁹ve ol vücūd Allah'ıñdur te‘ālā ve taқaddes ve Allah vücūdından ¹⁰ğayrı bir vücūd daḥı yokdur ve seyr ilellah tamām oldı ¹¹andan şöıra seyr fillah ibtidadur ve seyr fillah ‘ibāret [29b] ¹şundandur ki sālik şundan şöıra ki bildi ki vücūd ²birden artuḥ yokdur ve ol vücūd Allah'ıñdur şol kadar ³daḥı seyr eyleye ki cevāhir-i eşyāyı tamāmet ve cevāhir-i ⁴eşyānuñ ḥikmetlerin tamāmet kemā-hiye bile ve göre ⁵ve ba‘zılar eyitdiler ki imkān yokdur bir ādem bu ⁶hepinin bile şol cihetden ki ādeminün ‘ömri azdur ⁷ve Tañrı'nuñ ‘ilmi ve ḥikmeti çokdur ve ba‘zılar ⁸eyitdiler ki mümkindür ki bir ādemī bu hepinin bile ki ⁹ādemīlerüñ ma‘rifeti ve isti‘dādı tefāvüti-y-iledür ba‘zıların ma‘rifet-i ¹⁰isti‘dādı bağāyāt kavī düşmişdür budur ehl-i ¹¹vaḥdetüñ sözi sülük beyānında çün sülük [30a] ¹ma‘nisini bildüñ imdi bilgil ki ‘urūc ma‘nisi ²terāḳkıdür hemān bu kitabda

insān ma‘rifeti bābında ³insān terakķisin tamām şerḥ virmişem **sekizinci bölüm** ⁴**naşihatin bildirilmesi** iy derviş gerekdür ki dünyāya ⁵ve dünyā ni‘metine gōñül vermeyesin ve māl ve cāh ⁶ve ḥayat ve şıḥḥat üzerine i‘timād itmeyesin ki her nesne ⁷ki ay gökinüñ altındadır ve eflāk ve encüm perişān ⁸olurlar bir ḥāl üzerine qalmazlar elbette kendüler ⁹ḥālinden dönerler ya‘ni bu ‘ālemüñ ḥālī bir şüret ¹⁰üzerine qalmaz hemişe dönmekdedür her bir zamanda bir ¹¹şüret tutar ve her bir sâ‘atda bir naķş peydā olur [30b] ¹evvelki şüret henüz tamām olmamışdır ve istikāmet ²tutmamışdır ki bir şüret daḥı gelür ve evvelki şüreti ³maḥv ider bi-‘aynihi deñiz mevcine beñzer yāḥod ⁴deñiz mevcidür ve ‘āķil hergiz deñiz mevci üzerine ⁵imāret düzmeye ve iķāmete niyyet eylemeye iy derviş ⁶dervişliĝi ihtiyār eyleye ki ādemīlerüñ ‘āķiliraķları ⁷dervişlerdür ki kendüler ihtiyār-ile dervişliĝi ⁸ihtiyār eylemişlerdür ve ser-dānişden murādşuzluĝı ⁹öğütlemişlerdür şol cihetden ki yakīn bildiler ki her bir ¹⁰murād altında on murādşuzlık ta‘biye olunmışdır ¹¹belki yüz ve ‘āķil bir murād-içün yüz murādşuzluĝa [31a] ¹taḥammül eylemeye ol bir murādı terk eyleye tā ol ²yüz murādşuzluĝı çekmek gerekmez iy derviş ³yakīn bil ki biz müsāfirüz ve elbette sâ‘at fe-sâ‘at ⁴geçsevüz gerekdür ve bizden her birimizüñ ḥālī hem ⁵müsāfirdür ve sâ‘at fe-sâ‘at geçecekdür eger devletdür geçer ⁶ve eger miḥnetdür hem geçer pes eger devletüñ var-ise ⁷devlete i‘timād eyleme ma‘lüm degöldür ki bir sâ‘atden ⁸daḥı nice ola ve eger miḥnetüñ var-ise gōñlüñi tar ⁹tutma ki ol daḥı ma‘lüm degöldür ki bir sâ‘atden ¹⁰şoñra nice ola şunuñ ardınca ol ki kimseye ¹¹senden azār irişmeye ve elüñden geldüĝi kadar rāḥat [31b] ¹irişdür velḥamdülillahi rabbil-‘ālemin iy derviş ²sekiz faşl yazdum ki her faşlı bu sekiz ³faşıldan aşıldur taşavvuf yolında ve mecmū‘-ı ehl-i ⁴taşavvufa lāzımdur ki bu sekiz faşlı hemişe ⁵mütāla‘a kıllalar ves-selam **birinci bölüm tasavvuf ehlinin sözü** ⁶**Allah Te‘ālā nın zātının bilinmesi** bilgil ki e‘ezzekellahü ⁷fid-dāreyn ki ehl-i taşavvuf eydürler ki mecmū‘-ı ⁸enbiyā ve mecmū‘-ı evliyā dimişlerdür ki bu ‘ālemüñ şāni‘i ⁹vardur evliyādan ve enbiyādan şoñra mecmū‘-ı ‘ulemā ve mecmū‘-ı ¹⁰ḥükemā dimişlerdür ki bu ‘ālemüñ şāni‘i vardur ¹¹ve şāni‘üñ işbātında delīller eyitmişlerdür ve eydürler [32a] ¹ve kitāblar düzmüşlerdür ve düzerler pes bu ḥācet ²degöldür ki ben delīl idem ki bu ‘ālemüñ şāni‘i ³vardur çün bildüñ ki bu ‘ālemüñ şāni‘i vardur ⁴imdi bilgil kim ehl-i taşavvuf eydürler ki ‘ālemüñ ⁵şāni‘i birdür ve qādīm evveli ve āḥiri vaḥdi ve nihāyeti ⁶mişli ve şerīki yokdur taĝyire ve tebdīle qābil degöldür ⁷ve fenāya ve ‘ademe qābil degöldür aḥadd-i ḥaķīķidür ⁸eczāsı yokdur ve cüz ve kısmet olmaĝa qābil

* Buraya kadar olan kısım Mülk suresi 3. ayette geçerken bundan sonraki kısım Bakara suresi 115. ayette geçmektedir. Müstensih bu iki ayrı ayeti bir ayetmiş gibi vermiştir.

فَأَيْنَمَا تُولُوْا فَتَمَّ وَجْهَ اللَّهِ ² وَالْمَغْرِبِ iy dervîş anuñ kurbı cemî'-i ³ 'âlem-ile beraberdür ammâ iş andadur ki bu kurbdan kim ⁴ âgâhdur ve her kim kurbı irişdi seyr ilellahı ⁵ tamâm eyledi ve bu kurb vilâyet-i Tûran'dan artuğ yirde ⁶ keşf olmaya ve ancılayın muzîk-i zamândan ve keşâfet-i ⁷ mekândan çıkmak hem ol tavruñ havâşındandır ⁸ tâ sâlikler zamândan ve mekândan çıkmayınca anlaruñ ⁹ tavrı az-ile muttaşıl olmaya ve bunda 'âlem-i lâ-zamân ¹⁰ bir âyetine ezel eydürler bu nazarda mâzî ve mustakbil ¹¹ götrülürser

إِنْ ² يَا مَعْشَرَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ [35a] ¹ niķāb-ı 'izzetden taşra gele لَيْسَ عِنْدَكُمْ صَبَاحٌ وَلَا مَسَاءٌ

استطعتم el-âyetü cemâl göstere ehl-i ³ taşavvufuñ sözi budur Allah te'âlâ zâtı ve kurb-ı ma'rîfetinde ⁴ ve bu sözler bağâyât eyüdür ammâ 'azîzler fehmine düşvâr ⁵ irişe eger kimse şu'al iderse ki ⁶ Allah te'âlânuñ zâtı nâ-mahdûd ve nâ-mütenâhidür ve 'âlem ⁷ melekûtı ve 'âlem milki birbiri-y-ile nice bilmek gerek ⁸ iy dervîş ehl-i taşavvufa bu sözler üzerine şu'aller ⁹ gelür ve bu şu'alleruñ cevâbı bağâyât müşkildür ¹⁰ anuñ-ıla ki müşkil ve düşvârdur cevâb demek gerek ¹¹ eger dilerseñ ki bilesin ki müşkildür işâret ideyim [35b] ¹ iy dervîş nâ-mahdûd ve nâ-mütenâhi mevcûd bilmek ² ve bir nesneyi dahı anuñ-ıla mevcûd bilmek şöyle ki ³ nâ-mahdûd ve nâ-mütenâhinuñ haddi ve nihâyeti ve cüz ⁴ olması ve kısmet olması ve yırtılıb dikilmesi ⁵ olmaya bağâyât müşkil ola ve dinildi ki hiss ⁶ ve 'aql bu kurbı bulumazlar vaqti ki 'aql bu kurbı ⁷ bulumaya bağâyât müşkildür cevâbı iy dervîş böyle ⁸ demek olmaz ki Allah te'âlânuñ zâtı hep ⁹ nesneden yukarudur girü anuñ altında 'âlem-i ¹⁰ ceberutidür girü anuñ altında 'âlem-i melekûtdur ¹¹ girü anuñ altında 'âlem-i mülkdür şol cihetden ki [36a] ¹ böyle hep mahdûd ve mütenâhi olalar ve cihet peyzâ ² ola çün bildüñ ki böyle dimege yaramaz ve bir ³ tarîk dahı yokdur illâ ol ki bile olalar ki ⁴ bilelikde hadd ve nihâyet lâzım gelmeye ve cihet ⁵ olmaya şol cihetden ki bu bilelik bir niçe ⁶ dürlüdür cevher ile cevher bileligi ve cevher ile ⁷ arz bileligi ve rûh ile cisim bileligi ve Allah-ile ⁸ 'âlem ve 'âlem içindekileruñ bileligi bunda sır ⁹ مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ

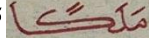
niķāb-ı 'izzetden ¹⁰ taşra gele şöyle bilürem ki tamâm fehm eylemedüñ ¹¹ bundan dahı rüşenirak eydeyim ki bu sözi bilmek [36b] ¹ mühimmâtdandır faşl bilgil ki toprak galîzdür ² ve şu toprağa nisbet laţîfdür ve hevâ şudan ³ laţîfırağ ve od hevâdan laţîfırağ ve her kağı ki ⁴ laţîfırağdur kendü mekânı bu 'âlemde yücerekdür ⁵ çün bu muḳaddemâtı ma'lûm eyledüñ imdi bil ki ⁶ bu dört nesne leţâfet ve keşâfet sebebi-y-ile ⁷ bu 'âlemde mekânları vardur ayru ayru ve biri birinde ⁸ hem mekânları vardur ve biri biriyle bilelikleri ⁹ vardur meşelâ eger bir legençeye toprak tıldurasın ¹⁰ şöyle ki ol legençede ayruğ toprak sığmağa ¹¹ yir olmasa ol toprak ortasında şuya yir [37a] ¹ vardur

ve ol ş u ortasında havāya yir vardır ki ol mekānda ş u olımaz havā olıbilür ²ve ol havā ortasında oda yir vardır ki ol ³mekānda havā olımaz od olıbilür ş ol ⁴cihetden her nesne ki laṭīfiraḳdur kendünün ⁵nüfūdı artuḡiraḳdur ve ş ümūli ve ihāṭası artuḳdur ⁶ve ol legencede olan ṭopraḡuñ zerrelerinden ⁷hiç bir zerre yoḳdur ki ş u anuñ-ıla degüldür ve aña ⁸muḥīṭ degüldür ve ol ṭopraḡuñ ve ş unuñ ⁹zerrelerinden hiç bir zerre yoḳdur ki havā anuñ-ıla ¹⁰degüldür ve aña muḥīṭ degüldür ve ol ṭopraḡuñ ¹¹ve ş unuñ ve havānuñ zerrelerinden hiç bir zerre yoḳdur ki [37b] ¹od anuñ-ıla degüldür ve aña muḥīṭ degüldür ve eger ²böyle olmasa mizāc peydā olmazdı ve nebāt ³bitmezdi ve egerçi bu dördi biri biri-y-ile biledür ⁴ve biri birine muḥīṭdür ve biri biri-y-ile bilelikleri ⁵vardur ammā her birisi kendü mekānındadır ş ol ⁶cihetden ki keşīf laṭīf mekānına irişmez ⁷ve laṭīf mekānında olımaz ve eger dilerseñ ki ⁸yaḳīn bilesin ki bu dördi bile dururlar ve her biri ⁹kendü mekānındadır bilgil ki eger kimse elin ş uya ¹⁰ş oksa ş u elin ısladur ammā elini yakmaz od ¹¹hilāfinca ki eli yaḳar ve ıslatmaz ve eger kimse [38a] ¹elin issi ş uya ş oksa hem elin yaḳar ve hem ısladur ²ma‘lūm oldu ki ş u ve od bile dururlar ammā saña ³yaḳīn ma‘lūmdur ki ş u ve od bir zamānda bir mekānda ⁴olımazlar pes ş u kendü mekānında ola od ⁵kendü mekānında ve bu leṭāfetden ve keşāfetden ⁶olur laṭīfüñ keşīf ortasında mekānı vardır ⁷ve laṭīf keşīfi yırtmaz ve yirin daḡı ṭar eylemez eger bir ⁸ş em‘ī bir ḳarāñulıḳ eve getüreler ve ev ol ş em‘ ⁹nūrı-y-ıla rüşen ola havānuñ yiri ṭar olmaya ve bu ¹⁰daḡı ḡacet olmaya ki ol ev havāsınun ba‘zısı ¹¹ṭaşra çıḳa tā ş em‘uñ ş u‘ā‘ı yol bula ve ol [38b] ¹evi tamām rüşen eyleye nūr havāyı yırtmaz ve hava ²yirini ṭar eylemez ş ol cihetden ki havā kendü ³mekānındadır ve nūr kendü mekānında tā söz ⁴uzamasun ve maḳşūtdan girü ḳalmayalum bu taḳrīrler ki ⁵olundu bizüm sözümüze nazīr degüldür ş ol ⁶cihetden ki ṭopraḳ ve ş u ve havā ve od dördi daḡı ⁷cisimdür ve mekānda ve cihetde dururlar ve cüz ⁸olmaḡa ve ḳısmet olmaḡa ḳābil dururlar ve yırtılmaḡa ⁹ve dikilmege ḳābil dururlar ve bizüm sözümüz Allah ¹⁰te‘ālānuñ zātındadır ki cisim degüldür ve cihetde ¹¹ve mekānda degüldür ve cüz olmaḡa ve ḳısmet olmaḡa [39a] ¹ḳābil degüldür ve yırtılub dikilmege ḳābil degüldür ²ammā bu taḳrīrler senüñ fehmüñe yaḳīn olmaḡ-içün ³dinildi tā ki sen bu sözler-ile āşına olasın ki ⁴bu nev‘i ‘ilm baḡāyat ş erīfdür ve Allah te‘ālānuñ ⁵zāt-ı ma‘rifeti ve ḳurb-ı ma‘rifeti mevḳūfdur ol nev‘i ⁶‘ilmi bilmege bir nazīre daḡı bundan yaḳīnıraḳ ⁷eyideyim **faşl** bilgil ki rûḡ-ı insānī cismi-y-iledür ⁸cisimde degüldür ve birbiriyle bilelikleri vardır cismüñ ⁹zerrelerinden hiç bir zerre yoḳdur ki rûḡ zātı-y-ile ¹⁰anuñ-ıla degüldür ve aña muḥīṭ degüldür ve andan ¹¹agāḡ degüldür ve

bunuñ-ıla ki böyledür cisim kendü [39b] ¹mekânındadır ve rûh kendü makâmında cisim ²rûh makâmına irişmez ve rûh makâmında olıma³şol cihetden ki cism keşîfdür ve rûh-ı laţîf ⁴eger cisimden bir ‘uzv ayırurlar-ısa rûh kendü ⁵makâmındadır ve kendü hâlinde ve eger bir ‘uzv dahı ⁶yayışdururlar-ıse buncılayın rûh kendü hâlinde⁷ ve eger cismi pāre pāre iderler-ıse hîç zahmet ⁸ve nokşān rûh-ı insānīye irişmez “**ke’ennehu**” cisim ⁹ve ālet-i cismānī rûh-i insānī makâmına irişmez ¹⁰iy dervīş rûh cismi-y-iledür cisimde degüldür ¹¹rûh cisme dāhil ve cisimden hāric ve cisme [40a] ¹muttaşıl ve cisimden munfaşıl degüldür hūlūl ²bundan ğalat eyledi ki bu nev‘ ‘ilmi yoğ-ıdi ³ve bilmedi ki Tañrı te‘ālā hepsi-y-iledür hepisinde ⁴degüldür ve farkı çokdur hepsi-y-ile olmağ ortasında ⁵ya hepisinde olmağda rûh-ı insānī bağāyat laţîfdür ⁶ammā Allah te‘ālā zātınūñ leţāfetine hîç nisbeti yokdur ⁷ve Allah te‘ālānūñ zātı bağāyat laţîf laţîf ⁸laţîfdür pes mevcūdātdan hîç nesne Allah te‘ālā ⁹zātını hark idemez şol cihetden ki keşîf ¹⁰laţîfe yitişmez ve hîç nesne Allah te‘ālānūñ zātına ¹¹hicāb olıma³ş ve her nesne ki laţîfirakdur kendünūñ [40b] ¹iḥātası artuğırakdur ve her nesne ki kendünūñ ²iḥātası artuğırakdur aña şālgı dahı artuğırakdur ³Allah te‘ālānūñ zātı laţîf-i ḥaḳīkī ve muḥīṭ-i ḥaḳīkī ⁴ve dānā-i ḥaḳīkīdür budur ma’nisi **وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ** ⁵bu bir āyet-ile gerek-ıdi ki cümle-i ehl-i ‘ālem Muḥammed-i Muştafa’ya ⁶şallallahu ‘aleyhi ve sellem imān getürelerdi ammā şundan ⁷imān getürmediler ki “ve hüve’l-laţîfü’l-ḥabīr”ūñ ⁸ma’nisin bilimediler ma’lūmdur ki ‘ālemde kaç kişi ⁹“ve hüve’l-laţîfü’l-ḥabīr”ūñ ma’nisini añlamış ola bu ¹⁰āyetden ne fehm eyleye ki **وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ** ¹¹iy dervīş bağāyat yakīndür **وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ** ¹حَبْلِ الْوَرِيدِ [41a] ve Kūr’ān’da ve eḥādīşde buña beñzer ²çokdur ammā ne fāide ki ḥalk ğāyet ırak ırak düşmişlerdür ³ve Allah ma’rifetinden ve ḳurbī ma’rifetinden bī-behre ve bī ⁴naşīb dururlar her gün feryād iderler eydürler ki ⁵Allah’ı ṭaleb iderüz bilmezler ki Allah ḥāzırdur ṭaleb ⁶itmege muḥtāc degüldür Allah te‘ālā ba’zısından ırak ⁷ve ba’zısına yakīn degüldür Allah te‘ālā hepsi-y-iledür ⁸cümle-i mevcūdāt anuñ ḳurbında berāberdür a’lā ⁹‘illiyyin ve esfele sāfilīn anuñ ḳurbında yiksāndür ¹⁰ıraklık yakınlık bizüm ‘ilmümüze ve cehlümüze nisbet ¹¹dimişlerdür ya’ni her kim ‘ālimirağ-ısa yakīnırakdur yoḥsa [41b] ¹mevcūdātuñ zerrelerinden hîçbir zerre yokdur ki Allah ²zātı-y-ile anuñ-ıla degüldür ve aña muḥīṭ degüldür ³ve andan āgāh degüldür söz ḳışa oldı ⁴Allah’u ekber **faşl** çün bildūñ ki bu ‘ālemūñ şānī’i ⁵birdür ve ḳadīm ve vāḥid-i ḥaḳīkīdür ve eczāsı yokdur ⁶ve muḥīṭdur ve cemī’-i eşyāda hem zātı-y-ile ve hem ⁷ilmi-y-ile ve evveli ve āḥiri ve üsti ve altı ve şağı ve şolı ⁸ve öñi ve ardı yokdur ve dahı

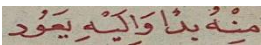
bildüñ ki kurb-ı mecmû'ı ⁹mevcûdâtı-y-ile yiksândur cemî'-i mevcûdâtüñ
¹⁰zerrelerinden hîç bir zerre yokdur ki Allah zâtı-y-ile anuñ-ıla ¹¹degüldür ve aña muhîṭ
 degüldür ve andan āgāh degüldür [42a] ¹ve daḥı bildüñ ki Allah te'ālā 'āleme dāḥil ve
 'ālemden ²ḥāric ve 'āleme muttaşıl ve 'ālemden munfaşıl degüldür ³وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ iy
 bildüñ imdi bil ki ⁴bu Allah te'ālānuñ zāt-ı ma'rifetidür ve aşl-ı ma'rifet ⁵budur eger bu
 aşl dürüst ve muḥkem olursa ⁶her nesne ki bunuñ üzerine ziyāde olur hem dürüst ⁷ve
 muḥkem olur ve eger bu aşl dürüst ve muḥkem ⁸olmaz-ise her nesne ki bunuñ üzerine
 ziyāde olur hem ⁹dürüst olmaz bu bāb evvelden āḥirine deḡin ehl-i ¹⁰taşavvuf sözidür ve
 ikinci ve üçünci bāb ki gelür ¹¹hem ehl-i taşavvuf sözidür tā ki her kişı bile ki kendü
 [42b] ¹sözini kandan ṭaleb itmek gerek **ikinci bölüm** ²**Allah Te'ālānın sıfatlarının**
bildirilmesi bilgil e'ezzekellahu fi'd-dāreyn ³ki Şeyḥ Şadreddin-i Rūmī ḡaddesellahu
 rūḥu'l-'azīz ⁴buyurur ki Allah'uñ şıfâtı ve ismi esmā'-ı müterādifdendür ⁵ya'ni ikisinüñ
 ma'nisi birdür şeyḥü'l-meşāyih Şeyḥ ⁶Sa'ddeddin Ḥemevī ḡaddesellahu rūḥu'l-'azīz
 buyurur ki ⁷Ḳur'ān'da ve eḥādişde esmā'-ı müterādif yokdur ve lāyık ⁸degül ki ola
 ḥaḡīm hergiz iki lafz itmeye ki ⁹anlaruñ ma'nisi bir ola belki ḥaḡīm bir lafz ¹⁰ide ki anuñ
 on ma'nisi ola ve Şeyḥ Sa'ddeddin ¹¹ḡatında şıfat şalāḥiyetdür ve isim 'alāmetdür ve fi'l
 [43a] ¹ḥāşşiyet ve hem Şeyḥ buyurur ki şıfāt zāt ²mertebesindedürler ve esāmi vech
 mertebesindedürler ³ve ef'āl nefis mertebesindedürler ve bu söz baḡāyat eyüdüdür ⁴ammā
 dervişler fehmine düşvār irişe ve eger irişmez-ise ⁵her kelimesi ḡazīne ola ve daḥı Şeyḥ
 Şadreddin ⁶buyurur ki şıfāt-ı Ḥaḡḡ bir yüzden 'ayn zāt ⁷durlar ve bir yüzden ḡayr
 zātdurlar zīrā ki anuñ ⁸mecmû'-ı şıfâtı me'āni ve i'tibārātdurlar ve neseb ⁹ve izāfātdurlar
 şol yüzden 'ayn zātdurlar ki ¹⁰anda bir mevcûd daḥı yokdur zātdan ḡayrı pes şıfāt ¹¹'ayn
 zāt olalar ve ol yüzden ḡayrı zātdurlar ki [43b] ¹mefhūmâtı 'ale'l ḡaṭ'-ı muḡtelifdürler
 ve keşret-i esmā ²iḡtilāf-ı mevcûdātdan ve teḡāyir-i me'āniden ve i'tibārātdan ³ḡopar
 ḡayy ve 'ālim ve mürīd ve ḡādir şol esmādandırlar ki ⁴bu esmānuñ me'ānisi zāt-ı ḡādīm-
 ile ḡāyimdürler ve esmā ⁵'ale'l ḡaḡīḡat-i ehl-i başiret ḡatında me'āni-yi ḡādīmden
⁶dürler ve bu elfāz ol esmā esmāsıdurlar ve bu nev'-i ⁷şıfāta şıfāt-ı şübūtī eydürler ve bu
 esmā'-ı erba'atü' ⁸l-veheytüñ dört rüknidür ammā mu'izz ve müzill ve muḡyī ⁹ve mümīt
 ve bunlara beñzer hep nesneden ve izāfātdan ¹⁰ḡopar ve bu nev'-i şıfāta şıfāt-ı izāfī
 eydürler ve selām ¹¹ve ḡuddūs ve ḡanī selb-i 'uyüb ve neḡāyiş ve iḡtiyāc [44a] ¹dırlar ve
 bu nev'-i şıfāta şıfāt-ı selebī eydürler ve cemî'-i ²esmā bu aḡsām-ı şelāşede
 munḡaşırdurlar ammā Allah ismidür ³cāmī' ol zāt-ı ḡādīme şol yüzden ki mavşūfdur

⁴‘cemī’-i esmā ve şıfāt-ile min ḥayşî zuhūra ve buṭūna ⁵ve esmādan hîç ismüñ ol ‘azameti yokdur ki ⁶bu ismüñdür ve ‘ulemānuñ ekşeri bunuñ üzerinedürler ki ⁷bu ism müştakḳ degüldür ‘ilm meşābesinedür ve raḥman ⁸isimdür aña şol yüzden ki vücūd bahş-ı mümkinātdur ⁹ve bu ismüñ bâtına nisbeti yokdur zāhire maḥşüşdur ¹⁰ismullah ḥilāfinca ki ḡaybı ve şehādeti ve zāhiri ¹¹ve bâtını kavramışdur ve bu iki ismi ḡāyet ‘izzetde [44b] ¹ve celāletdedirler اَدْعُوا الرَّحْمٰنَ اَوْ اَدْعُوا اللّٰهَ اَوْ اَدْعُوا الرَّحْمٰنَ ²bu miḳdār ki dinildi Allah te‘ālānuñ şıfātında ³bu muhtaşarda kifāyetdür ve Allah te‘ālānuñ şıfâtı ⁴ve esmāsı ḥaşra gelmeye ve anuñ tafşilinde andan ⁵ḡayr-i ittılā‘ olmaya (-----) “fi ‘ilmi’l-ḡaybi ⁶indeke” eḥādişde gelmişdür **üçüncü bölüm** ⁷Allah Te‘ālānın fiillerinin bilgisi bilgil ki Allah’uñ ef‘ālî ⁸kısmet-i evvelde iki kısım üzerinedür milk ve melekūt ⁹milk ‘ālem-i maḥşūsāta eydürler ve melekūt ‘ālem-i ¹⁰ma‘kūlāta eydürler ve ‘ālem-i maḥşūsāta ‘ālem-i milk ¹¹ve ‘ālem-i ecsām ve ‘ālem-i şehādet ve ‘ālem-i ḥalk ve ‘ālem-i [45a] ¹süflī eydürler ve murād bu cümleden ‘ālem-i milkdür ²ve ‘ālem-i ma‘kūlāta ‘ālem-i melekūt ve ‘ālem-i ervāḥ ³ve ‘ālem-i ḡayb ve ‘ālem-i āḥir ve ‘ālem-i ‘ulvī eydürler ve murād ⁴bu cümleden ‘ālem-i melekūtdur اَلْاَمْرُ وَالْخُلُقُ ⁵işāret bu iki ‘ālemedür ve kitāb-ı kādīme ‘ālem-i ⁶ecsām tafşīli-y-ile zıkr olunmışdur ammā ‘ālem-i ervāḥ ⁷ber sebīl-i ecmāl ki aḥvāl-i melekūtî taḥḳıḳ-ile ⁸şol kimse bile ki melekūta irişmiş ola وَكَذٰلِكَ ⁹نُرِيْ اِبْرٰهِيْمَ مَلَكُوْتٍ ¹⁰وَكَذٰلِكَ ¹¹اَلَيْسَ مَلَكُوْتٌ ¹bilgil ki [45b] ¹mevcūdāt-ı melekūtî iki kısım üzerinedürler bir kısım ²anlardur ki ‘ālem-i ecsāma hîç vech-ile ta‘alluḳ-ı ³tedbīr ve taşarrufları yokdur ve anlara Kerrübīler eydürler ⁴ve girü bular iki kısım üzerinedürler bir kısım anlardur ki ⁵‘ālemden ve ‘ālemīlerden hîç vech-ile ḥaberleri yokdur ⁶هَامُوْا فِيْ جَلَالِ اللّٰهِ وَجَمَالِهِ مِنْ مِّنْ خَلْقِهِمْ ⁷ve anlara melā’ike-i müheyyeme eydürler ve Muştafa ‘aleyhi’s ⁸selām anlardan bu ḥaberi virür اَتَاَمَرَ الدُّنْيَا ثَلَاثِينَ مَرَّةً مِّنْ خَلْقِهَا لَا يَمْلِكُوْنَ ⁹اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى اَرْضًا ¹⁰بَنِيْۤاء مِّنْ ثَمِيْنٍ فَمَا تَلَذُّوْنَ يَوْمَۤا مِثْلَ ¹¹اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَقُوْلُ وَيَنْفِخُ فِيْ الْاَرْضِ وَكَا ¹[46a] ²ve bir kısmı daḥı anlardur ki egerçî ³‘ālem-i ecsāma iltifātları yokdur ve ḳayyūmiyet ⁴şühūdında şifte ve müteḥayyirlerdür ammā anlar ulūhiyyet ⁵bārigāhına ḥicābdurlar ve rubūbiyyet feyzine ⁶vesāitdürler ve bu ṭāifeye bir ıstılāḥ-ile daḥı ehl-i ⁷ceberut eydürler ve anlaruñ seyyidi ve re’îsi rûḥ-ı a‘zam ⁸dur ve mele’-i a‘lāda kendüden ‘azīmirak rûḥ yokdur ⁹aña bir i’tibār-ile ḳalem-i a‘lā dirler ki اَوَّلُ مَا خَلَقَ ¹⁰اَللّٰهُ تَعَالٰى اَلْمَلَكُ ¹¹وَقَالَ لَهُ اَدْبُرْ فَادْبُرْ فَقَالَ وَجَعَلَنِيْ ¹[46b] ²اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللّٰهُ اَعْمَلْ فَقَالَ لَهُ اَقْبَلْ فَقَبِلَ ³مَا خَلَقْتَ خَلَقًا اَكْرَمَ عَلٰى مِثْلِكَ يٰۤاَعْطٰى ⁴وَيْلَكَ اَحَدٌ وَيْلَكَ اِثْنَيْ وَّيْلَةٍ ⁵ve bu rûḥ-ı a‘zam

⁴bu t̄āifenüñ evvelki şafındadır ve rūḥu'l-kuds ki ⁵aña Cebrā'īl eydürler bu t̄āifenüñ āḥırgı şafındadır ⁶وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ve bir kısmı ⁷daḥı anlardır ki 'ālem-i ecsāma ta'alluḡ ve tedbīr ⁸ve taşarrufları vardır ve anlara rūḥānīler eydürler ⁹ve anlar daḥı iki kısım üzerinedür bir kısmı ervāḥdur ki ¹⁰semāvātda taşarruf iderler ve anlara ehl-i melekūt-i ¹¹a'lā dirler ve bir kısmı daḥı ervāḥdur ki arziyyātda [47a] ¹taşarruf iderler ve anlara ehl-i melekūt-i esfel dirler ²ve niçe biñ anlardan ma'denler ve nebātlar ve ḥayvānlar ³üzerine müvekkellerdür lābūd bir nesne üzerine bir ⁴melek müvekkeldür ve enbiyā kelimātında ⁵ ve ḥadīşde gelmişdür ki ⁶ ve ehl-i keşf eydürler ⁷ki tā yedi melek olmayınca Allah te'ālā bir ağacda bir ⁸yaprak yaratmaz sūnnet-i ilāhī şöyle getmişdür ammā ḥaḳīḳat ⁹ki aña laṭīfe-i rabbānī dirler ve zübde-i melekūtdur ¹⁰ve ol merkebdür iki 'ālemden cismānīden ve rūḥānīden ¹¹ve ol mevcūdātuñ ekmelidür ve hep āferīnişden [47b] ¹maḳşūd oldur ve ervāḥ-ı nārī ki anlara cin ²ve şeyāṭin eydürler ki 'ām taḳsīmi-y-ile hem ³ehl-i melekūt-ı esfeldendürler ba'zı anlardan ⁴nev'-i insān üzerine musallaṭ kılılmışlardır ve İblīs ⁵anların seyyidi ve re'īsleridür ve ba'zı anlardan teklīfe ⁶kābildürler ve vahy-i ilāhīye muḥāṭabdurlar ve onların ⁷māhiyyāt-ı mefhūmātında ḥilāf çokdur ve her birisi ⁸kendü maḳāmlarından ḥaber virmişlerdür ammā 'ālem-i ⁹ecsām iki kısımdur semāviyyāt ve arziyyāt ¹⁰ammā semāviyyāt 'arş ve kürsi gibi ve seb'-i semavāt ¹¹ve şābitāt ve seyyārāt gibi ve ammā arziyyāt besāyiṭ-i [48a] ¹unşuriyyāt gibi ve āşār-ı 'ulvī ra'd ve berḡ vü bulut ²ve yağmur ve mürekkebāt me'ādin ve nebātāt ³ve ḥayvānāt ve baḥr gibi ef'ālūñ nihāyeti yokdur ⁴ve bunun 'acāyibi ḥaşra gelmeye ammā mecmū'isi bu ⁵aḳsāmda ki zikr olundı munḥaşırdur budur ⁶ehl-i taşavvufuñ Allah'ın zātı ve şıfātı ve ef'ālī ⁷beyānında **dördüncü bölüm ḥikmet ehlinin sözlerindeki fiillerin bilgisi** ⁸bilgil ki es'edekellahu fi'd-dāreyn evvel ⁹nesne ki Tañrı te'ālā peydā eyledi bir cevher-idi ve ol ¹⁰cevhere cevher-i evvel 'ālem-i kebīr dirler ve bu cevher-i evveli ¹¹Allah te'ālā kendü kendülügi-y-ile ġayr-i vāsıtasınsuz [48b] ¹bir ṭarfetü'l-'ayn içinde peydā eyledi belki ṭarfetü'l-'ayndan ²tizrek ³وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ve bu cevher-i evvele izāfāt ⁴ve i'tibārāt birle esāmi-yi muḥtelifeyle zikr eylemişlerdür ⁵cevher-i evvel ve 'aql-ı evvel ve rūḥ-i izāfī ve rūḥ-i a'zam ⁶ve rūḥ-i Muḥammed ve bunlara beñzer dimişlerdür ve cevher-i ⁷evvelüñ ululuğın Allah te'ālādan artuḡ kimsene bilmeye ⁸şol cihetden ki baġāyat şerīf ve laṭīfdür ve dānā ⁹ve muḳarrebdür ve baġāyat ḥāzır ve müştāḳdur dā'im

* Kamer suresi 50. ayette geçen bu ibareden sonra gelen ¹أَوْ هُوَ أَقْرَبُ ibaresi bu ayetin devamı olmayıp Nahl suresi 77. ayette geçmekte; fakat müstensih bu iki ibareyi aynı ayetmiş gibi peş peşe vermektedir.

Allah te‘ālānuñ ¹⁰iştıyākındadır hergiz bir ʔarfetü’l-‘ayn ol ʔazretten ¹¹gāib olmadı ve olmaya hıç nesnenüñ ve hıç [49a] ¹kimsenenüñ ol ʔurbı yoқdur ki cevher-i evvelüñdür ²iy dervış cevher-i evvel Allah te‘ālānuñ ‘ālemidür ve cemī’-i ³mevcūdāt cevher-i evvelüñ ‘ālemidür Allah te‘ālānuñ ⁴ʔiṭābı ve kelāmı cevher-i evvel-iledür ve cevher-i evvelüñ ⁵ʔiṭābı ve kelāmı mecmū’-ı mevcūdāt-iledür niçe ki ⁶cevher-i evvelüñ şıfat-ı ululuğın iderüz biñden birin ⁷dimiş olavuz bu cevher-i evvele ʔiṭāb geldi ki ⁸‘ālem müfredātın yaz bir ʔarfetü’l-‘ayn içinde yazdı ⁹tā ‘ālemüñ müfredātı bir ʔarfetü’l-‘ayn içinde mevcūd ¹⁰oldılar ¹¹فَيَكُونُ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ ve ‘ālemüñ müfredātı ‘uқul ve nüfūs ve eflāk [49b] ¹ve encüm ve ‘anāşır ve ʔabāyi’dürler çün cevher-i evvel ‘ālemüñ ²müfredātın yazdı cevher-i evvelüñ işi tamām oldu bu ³ma’niden ʔaber virdi ki ceffe’l-қalem andan bu ⁴müfredāta ʔiṭāb geldi ki mürekkebātı yazalar ⁵yazdılar ve yazarlar ve ‘ālemüñ mürekkebātı me‘ādin ve nebātāt ⁶ḥayvānātdurlar budur mevcūdātuñ tamāmı ve ‘ālemüñ ⁷mevcūdātı bundan artuқ yoқdur وَمَا يَسْطُرُونَ ⁸ن وَالْقَلَمِ ⁹ibāreti ‘ālem-i ʔurbdandır ve ‘ālem-i ⁹ʔurb Allah’uñ devātıdır وَقَلَمِ ¹⁰ibāret cevher-i evveldendür ¹¹ve cevher-i evvel Allah’uñ қalemidür وَمَا يَسْطُرُونَ ¹¹ibāret müfredātdandır ve müfredāt Allah’uñ yazıcılarıdır ve dāim [50a] ¹yazmaқ içindedürler ve anlaruñ işi budur ki ²hemīşe mürekkebātı yazarlar ve mürekkebāt kelimātıdır ³kelimātun nihāyeti yoқdur ve bunuñ-ıla ki nihāyeti yoқdur ⁴mükerrer degüllerdür قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا ⁵لَكَلِمَاتِ رَبِّي el āyetü faşl bilgil ki eflāk toқuz felek ⁶dürler ve her feleküñ ‘aқlı ve nefsi vardır tā ‘aқldan ⁷şoñra toқuz ‘aқl ve toқuz nefis olur felek-i ⁸evvel ‘aқlına ‘aқl-ı küll eydürler ve felek-i evvel nefesine nefsi ⁹küll eydür ve felek-i evvele felekü’l-eflāk ve ‘arş eydürler ¹⁰her ‘aқl ki ‘aқl-ı külle yaқınıraқdır şerīfıraқ ve laṭīfıraқ ¹¹ve dānāraқdur ve her felek ki felekü’l-eflāke yaқınıraқdır [50b] ¹şerīfıraқ ve laṭīfıraқdır iy dervış ‘ulemā melāikeye ²Kerrübī ve rūḥānī eydürler ve ḥükemā ‘uқul ve nüfūs ³eydürler ve bu iştılāḥdur her kişi kendü iştılāḥı-y-ile ⁴söz söyler andan ‘uқuldan ve nüfūsdan şoñra ⁵eflāk ve encüm ve ‘anāşır ve ʔabāyi’-i erba’a peydā oldılar ⁶ve bu cümle bir ʔarfetü’l-‘ayn içinde-idi belki tızrek ⁷ehl-i ḥikmet қatında ‘aқl-ı küll ve ‘uқul ve nüfūs ⁸ve eflāk ve encüm ve ‘anāşır ve ʔabāyi’ ‘illet yüzinden ⁹ḥādişdirler ammā zamān yüzinden қadīmdürler şol ¹⁰cihetden ki hergiz yoғ-idi ki yoғ-idiler ve taқdimi ¹¹bunlaruñ biri biri üzerine taқdim-i zihnīdür taқdim [51a] ¹ḥārici degüldür şöyle ki güneşüñ ʔurşı taқdimi ²güneşüñ şu‘ā’ı üzerine andan şoñra mevālīd-i ³şelāşe peydā oldılar ve olurlar me‘ādin ve nebātāt ⁴ve ḥayvānāt gibi ḥılāf ki ‘ulemā ve ḥükemā ortasındadır ⁵ebā ve

ümmeḥātdur ammā mevālīdde cemī'inuñ ittifākı ⁶vardur ki ḥādīşdürler ve çün hepisinüñ āḥirinde ⁷insān zāhir oldı ve çün 'aqla irişdi tamām ⁸oldı ve 'ağıldan soñra daḥı nesne yoğ-idi ma'lūm ⁹oldı ki evvelde 'aqlı iş şol cihetden nesne ki ¹⁰āḥirde peydā olur evvelde hemān ol olmış ola ¹¹insān çün 'aqla yitişdi dāire tamām oldı [51b] ¹ve 'ağıldan soñra daḥı nesne yoğdur ibtidā 'ağıldan ²ve ḥatme ki 'āqıl üzerine oldı nüzūli müfredātda idi ³ ve 'urūc mürekkebātda-idi nüzūli ebā ve ümmehātda-idi ⁴ve 'urūc mevālīddedür pes 'ākl hem āgāz ola ⁵ve hem encām nisbet gelmege āgāz ola ve nisbet ⁶girü dönmege encām ola nisbet gelmege mebde' ola ⁷ve nisbet rücū'a me'ād ola nisbet gelmege leyletü'l- ⁸ḳadr ola ve nisbet rücū'a yevme'l-ḳıyāme ola ⁹nüzūlda her çand ki mebde'den ırağıraq olur laṭīfıraḳ ¹⁰olur cevher-i evvel-i 'ālem-i kebīr nüzūl eyledi ¹¹ve cevher-i evvel-i 'ālem-i ṣaḡīr 'urūc eyledi ol ḡāyet [52a] ¹şerefde ve bu ḡāyet ḥasāsetde cevher-i evvel-i 'ālem-i ²kebīr deryā-'ı dümdur ve cevher-i evvel-i 'ālem-i ṣaḡīr ³hem deryā-'ı dümdur eger dirler-ise evvel Allah'u ⁴te'ālānuñ zātı-y-idi ve girü dönmek hem Allah te'ālānuñ ⁵zātına ola hem rāst ola ve şekk degüldür ki ⁶böyledür ammā ḥükemā sözin ⁷yazaruz ve ḥükemā buña yol bulumazlar bu ehl-i taşavvuf ⁸ve ehl-i vaḥdet sözinde ey dinildi **faşl** bilgil ki ⁹ba'zı eydürler ki 'ālem-i süflīnün 'uḳūl-i mebde'i ¹⁰'aqla 'āşirdür ya'ni ay gökinün 'aqlı ve 'aql-ı ¹¹fa'āl ve vāhib-i şūr anuñ adıdır ammā ekşer dānālar [52b] ¹bunuñ üzerinedürler ki 'ālem-i 'ulvīnün 'uḳūli onı daḥı ²fa'āldurlar ve onı daḥı 'ālem-i süflīnün 'uḳūlinün ³nüfūsinün mebde'leridürler ve ādemīlerün tefāvūti ⁴bu cihetdendür bir 'aql ki ḳamer felekinün 'aqlından ⁵fāiz olur hergiz berāber olmaya şol 'aql-ile ki ⁶şems gökinden fāiz ola iy dervīş 'ālem-i ⁷'ulvīnün 'uḳūli ve nüfūsi ve tamāmet kevākib şābitāt ⁸ve seyyārāt 'ālem-i süflīnün işçileridür ve ādemīlerün ⁹tefāvūti ve ādemīlerün aḥvālī bu cihetdendür şol ¹⁰cihetden ki tefāvūt çoğdur 'ālem-i 'ulvīnün 'uḳūli ¹¹ve nüfūsi ortasında ve tefāvūt çoğdur kevākib [53a] ¹şābitāt ve seyyārāt ortasında her birinün bir ḥāş ²fi'li vardır ve her birinün bī-şumār ḥāşiyetleri vardır ³ve hīç kimse anuñ künhine irişmedi ve irişmeye ⁴bu-y-idi kevākib-i seyyāreden müneccimler nesne bulmuşlardur ⁵ve söylerler ammā şābitātdan hīç kimse hīç bilmedi ⁶ve bilmeyeler iy dervīş ādemīlerün tefāvūti ve ādemīlerün ⁷aḥvālī bu cihetdendür ki dinildi ve bir vechden ⁸daḥı hem vardır ve ol ḥāşiyet mine'-i erba'adandur ⁹sa'ādet ve şekāvet ve zīrekī ve belādet ve himmet-i ¹⁰ālī ve ḥasāset ve dervīşlik ve baylık ve 'azīzlik ¹¹ve ḥorlık ve 'ömür uzunluḡı ve 'ömür ḳışalığı ve bunlara [53b] ¹beñzer hep 'ālem-i 'ulvīnün 'uḳūli ve nüfūsi eşerleridür ²ve

kevākib-i seyyārāt ve s̱ābitāt eşerleri ³ve hāşiyet eşerleri mine'-i erba'adandırılar kārḥāne ⁴ve āleti ve dest-i efrāzı baġāyāt ḥikmet üzerinedür ve hīç ⁵kimsenüñ eli aña irişmez **وَاللّٰهُ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ** ⁶ve bunlara ḥazā'in-i semāwī dirler ve her ⁷çand ki bu ḥazā'inden ḥurūc iderler ve bu ḥazā'inden ⁸hīç kem olmaz her bir 'aql ḥazīnedür ve her bir felek ⁹ḥazīnedür ve her yıldız ḥazīnedür ve hevā ḥazīnedür ¹⁰ve od ancılayın ve her bir tohum ḥazīnedür ve her bir ağac ¹¹ḥazīnedür ve her bir ḥayvān ḥazīnedür ser-rişte senüñ [54a] ¹elüñe virdüm endişe eyle ki kaç ḥazīne ²gökde ve kaç ḥazīne yirde vardır **عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ** ³وَأِنْ مِّن شَيْءٍ إِلَّا ⁴eger ḥazīne eydür-iseñ rāstdur ve eger bunlar hep Tañrı'nuñ leşkeridür dir-iseñ hem ⁵rāst ola **وَاللّٰهُ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ** budur ⁶ḥükemā sözi Allah te'ālānuñ ef'ālī beyānında ⁷**beşinci bölüm peygamberlik ve velilik bilgisi** çün cevher-i evvelüñ ⁸nüzūlin ve 'urūcın bildüñ ve cevher-i evvelüñ ululuġın ⁹işitdün imdi bilgil ki resūl 'aleyhi's-selām buyurur ki ¹⁰cevher-i evvel benüm rūḥumdur **أَقْلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ رُوحِي** ¹¹ve daḥı gelmişdür ki **أَقْلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ رُوحِي** çün cevher [54b] ¹ol Muḥammedüñ 'aleyhi's-selām rūḥı ola andan ²öñdin ki bu 'āleme geldi peygāmbere olmuş ola ve bu ³ma'niden ḥaber virdi ki **كُنْتُ بَيْنَكُمْ وَأَدَمَ بَيْنَ الْمَاءِ** ⁴**وَالظِّلِّينَ** ve şimdi ki bu 'ālemden gitmişdür ⁵hem peygāmbere ola ve hem bu ma'niden ḥaber virdi ki ⁶**لَا نَبِيَّ بَعْدِي** iy derviş Muḥammed 'aleyhi's-selām ⁷şifāt-ı ululuġın nice eydür-isem biñden birin dimemiş ⁸olam cevher-i evvel iki iş işler bir ol ki Allah'dan ⁹feyz kabūl ider ikinci ol ki Allah'ın ḥalkına irişdürür ¹⁰ve eger eydürlerse ki Muḥammed 'aleyhi's-selām iki iş işler ¹¹Tañrı'dan alır ve Tañrı ḥalkına irişdürür hem rāst [55a] ¹ola şol cihetden ki çün cevher-i evvel Muḥammed'ün ²sallalahu 'aleyhi vesellem rūḥı ola ikisi bir olalar ³çün bu muḥaddemātı ma'lūm eyledüñ imdi bil ki ⁴cevher-i evvelüñ bu tarafı ki Allah'dan alır adı vilāyetdür ⁵ve cevher-i evvelüñ bu tarafı ki ḥalka irişdürür ⁶adı nübüvveddür pes vilāyet bāṭın-ı nübüvveddür ve nübüvvet ⁷zāhir-i vilāyetdür ve ikisi daḥı Muḥammed'ün şifātlarıdır ⁸çün vilāyeti ve nübüvveti bildüñ bilgil ki şeyḥü'l-⁹meşāyih Şeyḥ Sa'ddeddin Ḥemevī ḳaddese'llahu rūḥu'l-'azīz ¹⁰buyurur ki cevher-i evvele iki mazḥar gerek bu 'ālemde bu ¹¹tarafuñ mazḥarı ki adı nübüvveddür ḥātem-i enbiyādur ve ol [55b] ¹tarafuñ mazḥarı ki adı vilāyetdür şāḥib-i zamāndur ²ve şāḥib-i zamānuñ adları çokdur nite ki cevher-i ³evvelüñ çokdur iy derviş şāḥib-i zamānuñ ⁴'ilmi ve ḳudreti kemāldedür 'ilmi ve ḳudreti ⁵kendüye yoldāş eylemişlerdür çünki çıka mecmū'-ı ⁶yiryüzini tuta ve mecmū'-ı yiryüzün zulumden ve cevreden ⁷pāk eyleye ve 'adli-y-ile müzeyyen eyleye ve ḥalk kendü ⁸ve ḳatında rāḥatda olalar şeyḥü'l-meşāyih

Şeyh Sa‘d-⁹deddīn-i Hemevī addese’l-lahu sırru’l-‘azīz bu şāhib-i ¹⁰zamān hakkında kitāblar düzmişdür ve kendüye ¹¹çok medh itmişdür ve haber virmişdür ki bu zamānda...

DİZİN

Sıra: a b c ç d e f g ğ h ı j k l m n ñ o ö p r s ş t u ü v y z

ab	: F. i. Su a.+ı hayat 12b/10	‘adl	: Ar. i. Hakkaniyet, adâlet üzere oluş. a.+i-y-ile 55b/7
ābā	: Ar. i. Babalar a. 51a/5, e. 51b/3	āfāt	: Ar. i. (āfet c.) Afetler a. 18a/7
‘acāyib	: Ar. s. Sağduyuya, göreneğe, olağana aykırı, garip, tuhaf, yadırganan, yabansı a.+i 48a/4	āferīnīş	: F. i. 1. yaratma. 2. yaratılış ve bütün mahlûklar a.+den 47a/11
‘āciz	: Ar. i. Beceriksiz, eli ermez, kabiliyetsiz, gücü yetmez olan a. 11a/7, 14b/5	agāh	: bkz. āgāh a. 39a/11
‘aciz	: Ar. i. Beceriksizlik, iktidarsızlık, kuvvetsizlik, güçsüzlük, yapamamak. a.+i 14a/10	āgāh	: F. s. Haberdar, uyanık, kalbi uyanık, malumatlı, basiretli, vâkıf, bilen. a. 41b/11, 41b/3 a.+dur 34b/4 a.+ol- (Bilgili, haberli, uyanık olmak) 33a/4
ad	: i. Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, i. nam. a.+ı 26b/10, 27a/1, 55a/11, 55a/4, 55a/6, 55b/1 a.+ıdur 52a/11 a.-+ıla 11a/4 a.+ko- (Bir kimseye, nesneye isim vermek, isimlendirmek) 11a/6 a.+ları 55b/2	ağac	: bkz. ağaç a. 25b/9 a. 53b/10 a.+da 47a/7
ādāb	: Ar. i. (edeb c.) Usul, yol, yordam, davranış kaideleri, terbiye. a.+ (cemī‘-i ādāb) 18b/4	ağaç	: i. bitki b. Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki a. 13a/3 a.+uñ (ağacuñ) 13a/4, 13a/6, 25b/10, 25b/11, 26a/1, 26a/2, 26a/2, 26a/4, 26a/4
‘adem	: Ar. i. Yokluk, olmama, bulunmama. a.+e 32a/7	āgāz	: F. i. Başlama a.+ol- (Başlamış olmak, başlamak) 51b/4, 51b/5
ādem	: Ar. i. İnsan; ilk insan ve ilk peygamber a. 29b/5 a.+nün 29b/6 a.+ye 17a/7, 17a/9	aḥadd	: Ar. i. Bir, tek, infıradla muttasıf sıfât-ı kāmileyi cami' olan. a.+i ḥaḳīḳī 32a/7
ādemī	: Ar. s. İnsanlardan olan, insana âit, insana dair ve müteallik. a. 29b/8 a.+ler 13a/4, 14b/4, 14b/7, 17a/5, 23a/4, 8b/6, 8b/9 a.+lerden 27a/7 a.+lerün 13a/5 a.+lerüñ 29b/9, 30b/6, 52b/3, 52b/8, 52b/9, 53a/6, 53a/6 a.+nün 14a/9 a.+ye 14b/10, 22b/2	āḥırğı	: s. Sonuncu a. 16a/1, 46b/5
‘adet	: Ar. i. Alışkanlık, görenek a.+eyle- (Alışkanlık haline getirmek) 20b/11 a.+i 21a/2	āḥir	: Ar. s. En son, sonraki. a.+ (‘ālem-i āḥir) 45a/3 a.+de 51a/10 a.+i 32a/5, 32b/7, 32b/8, 41b/7 a.+inde 51a/6 a.+ine 42a/9
		āḥiret	: Ar. i. din b. Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya a. 26a/5 a.+de 11a/10, 13b/6 a.+i 24a/6

ahlak	a.+ün 23a/5, 24a/11, 24a/8 : Ar. i. Bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları, aktöre, sağıtöre a. 12a/5, 14a/5, 15b/9 a.+ı 12a/11 a.+ı pesendize 26a/1		
ahvāl	: Ar. i. (hāl c.) Haller, vaziyetler, oluşlar. a.+i 52b/9, 53a/7 a.+i melekūt 45a/7		
‘aql	: Ar. i. Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us a. 51a/9 a.+dan 51a/8, 51b/1, 51b/1 a.+uñ (‘aqluñ) 34a/7		
‘aql	: Ar. s. Akıllı a. 30b/11, 30b/4, 51b/2		
‘aqlirak	: s. Daha akıllı. a.+ları 30b/6		
‘aql	: bkz. ‘aql a. 33b/3, 35b/6, 35b/6, 46a/10, 50a/10, 50a/7, a. 51b/4, 52b/4, 53b/8 a.+a (‘uqūl-i mebde’-i ‘aql) 52a/10, 51a/11, 51a/7 a.+dan 50a/6 a.+ı 50a/6, 52a/10 a.+ı evvel 48b/5 a.+ı fa‘‘āl 52a/10 a.+ı küll 50a/10, 50a/8, 50b/7 a.+ına 50a/8 a.+ından 52b/4 a.+ile 52b/5		
‘akreb	: Ar. i. Sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir tür böcek a.+den 17a/2		
akṣām	: Ar. i. (kısım c.) Kısımlar, bölümler, parçalar. a.+da 48a/5 a.+ı şelāṣe 44a/2		
akvāl	: Ar. i. (kavl c.) Sözler, kaviller. a. 15b/9 a.+ı 12a/11		
al-	: f. Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak. a.-ur 54b/11, 55a/4		
a‘lā	: Ar. s. Daha iyi, pek iyi, en yüksek. a. 41a/8 a.+ (ehl-i melekūt-i a‘lā) 46b/11		
		a.+ (kalem-i a‘lā) 46a/9 a.+da (mele’-i a‘lā) 46a/8	
‘alāmāt	: Ar. i. (‘alāmet c.) Alametler, işaretler a. 12a/4		
‘alāmet	: Ar. i. Belirti, işaret, iz, nişan a. 23b/5 a.+dür 24a/1, 42b/11 a.+i 10b/1, 10b/11, 12a/1, 23b/2, 23b/3, 24a/5, 24a/6 a.+i ehl-i ḥaḳīkat 10b/5 a.+idür 20a/4, 23a/2		
‘ālem	: Ar. i. Evren, dünya, cihan a. 11a/1, 35a/6, 35a/7, 36a/8, 36a/8, 49a/8, 8b/2 a.+ (cemī‘-i ‘ālem) 32b/11 a.+ (cümle-i ehl-i ‘ālem) 40b/5 a.+de 16b/2, 36b/4, 36b/7, 40b/8, 55a/10 a.+den 27a/11, 42a/1, 42a/2, 45b/5, 47a/10, 54b/4 a.+e 42a/1, 42a/2, 54b/2 a.+edür 45a/5 a.+i (cevher-i evvel-i ‘ālem-i kebīr) 51b/10, 52a/1 a.+i (cevher-i evvel-i ‘ālem-i ṣaḡīr) 51b/11, 52a/2 a.+i āḥīr 45a/3 a.+i ‘ulvī 45a/3, 52b/1, 52b/10, 52b/6, 53b/1 a.+i ceberuti 35b/9 a.+i ecsām 44b/11, 45a/5, 45b/2, 46a/3, 46b/7, 47b/8 a.+i ervāḥ 45a/2, 45a/6 a.+i ḡayb 45a/3 a.+i ḥalḳ 44b/11 a.+i kebīr 48a/10 a.+i ḳurb 49b/8, 49b/8 a.+i lā-zamān 34b/9 a.+i ma‘ḳūlāt 44b/9, 45a/2 a.+i maḥsūsāta 44b/10, 44b/10, 44b/9 a.+i melekūt 35b/10, 45a/2, 45a/4 a.+i milk 44b/10 a.+i milkdūr 45a/1 a.+i mülk 35b/11 a.+i sūflī 44b/11, 52a/9, 52b/2, 52b/8 a.+i ṣeḥādet 44b/11 a.+idür 49a/2, 49a/3 a.+ile (cemī‘-i ‘ālem) 34b/3 a.+iyān (raḥmet-i ‘ālem) 13b/8		

	a.+ûñ 30a/9, 31b/10, 31b/8, 32a/2, 32a/3, 32a/4, 41b/4, 49a/11, 49a/9, 49b/1, 49b/5, 49b/6
‘âlemî	: Ar. s. Dünyaya ait olan a.+lerden 45b/5
âlet	: Ar. i. Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne a.+i cismânî 39b/9 a.+i 53b/4
‘âli	: Ar. s. Büyük, yüksek, şerif, celil, aziz olan a.+ye (mağām-ı ‘âli) 9b/2
‘âlim	: Ar. s. Bilen, bilgili a. 43b/3 a.+den 19a/8 a.+ırağ-ısa 41a/11 a.+lerûñ 13b/10 a.+ (himmet-i ‘âli) 53a/10
alt	: i. Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı. a.+ı 32b/9, 41b/7 a.+ında 30b/10, 35b/10, 35b/11, 35b/9 a.+ındadır 30a/7
altı	: i. Beşten sonra gelen sayının adı. a.+ncı 10a/5, 11b/5
‘âm	: Ar. i. Herkese âit, umumi. a. 47b/2
‘amel	: Ar. i. Yapılan iş, edim, fiil. a. 23b/10 a.+dür 9b/1 a.+i 10a/11, 12a/2, 23b/11, 24a/1, 24a/3, 24a/5, 9b/3 a.+i ehl-i haqîkat 10b/5 a.+i zâhir 23b/11 a.+idür 23a/1 a.+ile 9a/1 a.+süz 9a/11
ammâ	: bağ. Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, velakin. a. 14a/6, 14a/8, 15b/2, 16a/2, 23a/9, 25a/3, 26a/8, 28b/4, 32b/6, 33a/9, 33b/1, 33b/11, 33b/7, 33b/9, 34a/4, 34b/3, 35a/4, 37b/10, 37b/5, 38a/2, 39a/2, 40a/6, 40b/6, 41a/2, 43a/4, 43b/8, 44a/2, 45a/6, 46a/4, 47a/8, 47b/10, 47b/11, 47b/8, 48a/4, 50b/9, 51a/5, 52a/11, 52a/6, 53a/5
aña	: z. Ona.

	a. 17a/10, 17a/7, 19a/6, 20b/2, 25a/3, 25a/4, 33a/4, 37a/10, 37a/7, 37b/1, 39a/10, 40b/2, 41b/11, 41b/2, 44a/8, 46a/9, 46b/5, 47a/9, 53b/5 a.+dan 11a/3
‘anâşır	: Ar. i. (‘unşur c.) Öğeler, unsurlar. a. 49b/1, 50b/5, 50b/8
ancak	: 1. zrf. "Yalnızca" anlamında, sınırlama bildiren bir söz. a. 26a/7, 26a/8 2. bağ. "Lakin, ama, fakat, yalnız" sözleri gibi bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceyi anlatan bir söz. a. 25b/3, 26a/7
ancılayın	: s. Öyle, onun gibi. a. 34b/6, 53b/10
anda	: z. Onda. a. 43a/10 a.+dur 34b/3
andan	: z. Ondan. a. 13a/11, 13b/1, 13b/2, 17a/1, 18a/11, 18b/10, 18b/2, 27a/10, 27b/5, 29a/11, 33a/4, 33a/9, 39a/10, 41b/11, 41b/3, 44b/4, a. 49b/3, 50b/4, 51a/2, 54b/1
anı	: z. Onu. a. 13b/5, 32b/8
añla-	: f. Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak. a.-dı 28b/7 a.-duğundan 10b/8, 13a/9, 28b/9 a.-duklarından 9a/5 a.-mış 10b/7, 40b/9 a.-mışdur 13a/8 a.-rlar 22a/8 a.-ya 11a/8, 28b/7
anlar	: z. Onlar. a. 15a/5, 15a/7, 32b/6, 46a/4, 46b/9 a.+a 17a/6, 19a/8, 45b/3, 45b/7, 46b/10, 46b/8, 47a/1, 47b/1 a.+dan 45b/8, 47a/2, 47b/3, 47b/5 a.+dur 45b/2, 45b/4, 46a/2, 46b/7 a.+ı 16b/9 a.+uñ 15a/10, 15a/7, 15a/9, 15b/1, 16b/10, 17b/5, 17b/7, 17b/8, 28a/7, 28b/1, 34b/8, 42b/9, 46a/7, 47b/5, 47b/6, 50a/1
anuñ	: z. Onun. a. 12a/10, 13a/11, 15b/5, 15b/8, 33a/9, 33b/1, 34b/2, 35b/10, 35b/11, 35b/9, 41a/8, 41a/9, 42b/10, 43a/7, 44b/4, 52a/11, 53a/3

	a.+ıla 11a/10, 13b/5, 35a/10, 35b/2, 37a/7, 37a/9, 37b/1, 39a/10, 41b/10, 41b/2 a.+ile 33a/4	aşşı : i. Fayda a. 11a/11, 13b/6 a.+sı 17a/11
ara	: i. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe. a. 17b/4	āşina : F. s. Bildik, tanıdık a.+ol- (Tanıdık, bildik olmak) 39a/3
ārāste	: F. i. Bezenmiş, süslenmiş; çarşının bir esnafa mahsus kısmı; vaktiyle ordu çarşısı, ordugâhta kurulan seyyar çarşı. a.+ol- (Süslenmiş, bezenmiş olmak) 9a/2, 9a/8	‘āşir : Ar. i. Dost, yardımcı a.+dür 52a/10
‘ārif	: Ar. s. Çok anlayışlı ve sezgili. a. 34a/6, 34a/9	ata : i. Baba, dedelerden ve büyükbabalardan biri a. 25a/3, 25a/4
arslan	: i. hayvan b. Aslan. a.+dan 17a/2	‘avārif : Ar. i. (‘ārif c.) Arifler, işten anlar olanlar a.+il-ma‘ārif 28a/1
‘arş	: Ar. i. İslam inanışına göre göğün en yüksek katı. a. 47b/10, 50a/9	ay : i. gök b. Dünya'nın uydusu olan gök cismi, kamer, mah, meh a. 30a/7, 33b/10, 52a/10
art	: i. Arka, geri. a.+ı (ardı) 32b/9, 41b/8 a.+ınca (ardınca) 31a/10 a.+ında (ardında) 25a/4	āyet : Ar. i. Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri a.+den 40b/10 a.+ile 40b/5 a.+ine 34b/10
artuğırak	: i. Daha fazla olan. a.+dur 37a/5, 40b/1, 40b/2, 40b/2	ayır- : f. Bölmek a.-urlar-ısa 39b/4
artuk	: 1. s. Geri kalan, artık. a. 34a/6, 34b/5, 48b/7, 49b/7 a.+dur 37a/5 2. zrf. Bundan böyle. a. 29a/8, 29b/2, 33b/6	‘ayn : Ar. i. Göz. a. 43a/11, 43a/6, 43a/9 a.+ (tarfetü'l-‘ayn) 48b/1, 48b/10, 49a/8, 49a/9, 50b/6 a.+dan (tarfetü'l-‘ayn) 48b/1 a.+ı rahmet 13b/6
‘arz	: Yeryüzü, zemin. a. 36a/7	ayru : s. Ayrı. a. 36b/7, 36b/7
arziyyāt	: Ar. i. Yer, yeryüzü. a. 47b/11, 47b/9 a.+da 46b/11	ayruk : s. Başka. a. 27a/1, 28a/7, 36b/10 a.+lara 20a/11, 22b/4 a.+larda 23a/6 a.+laruñ 13b/3, 13b/9
āşār	: Ar. i. Eserler a.+ı ‘ulvī 48a/1	az : s. Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karıştı. a. 10a/10, 10a/10, 10a/9, 19b/1 a.+dur 29b/6 a.+ile 34b/9
aşhāb	: Ar. i. din b. Hz. Muhammed'i (sav) görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar, ashap a. 19b/10, 20b/10, 20b/2, 20b/5, 21a/2 a.+a 20b/7 a.+dan 19b/11 a.+ile 20a/10	āzād : F. s. Serbest, hür, kimseye bağlı olmayan, kölelikten kurtulmuş olan. a. 11a/1, 22a/8 a.+dur 16a/3 a.+dur (kāmīl-i āzād) 15b/11 a.+ı (kāmīl-i āzād) 16a/4 a.+lar 16a/4 a.+ol- (Özgür olmak) 14b/11, 16a/5
aşıl	: Ar. i. Kök, köken, kaynak a.+dur 31b/3	āzādlik : F. i. Özgürlük. a. 11b/5, 16a/10, 16a/9, 16b/1
aşl	: bkz. asıl a. 42a/5, 42a/7 a.+ı 11a/11 a.+ı ma‘rifet 42a/4	

	a.+ (āzādlığı) 15a/3
	a.+a (āzādlığa) 15a/9
	a.+dur 20a/4
a'zam	: Ar. s. Çok büyük, en büyük, daha büyük.
	a.+ (ihsir-i a'zam) 12b/9
	a.+ (rūḥ-ı a'zam) 46a/7, 46b/3
	a.+ (rūḥ-i a'zam) 48b/5
'azamet	: Ar. i. Büyüklük.
	a.+i 33a/1, 44a/5
azār	: F. i. Paylama.
	a. 11b/9, 31a/11
'azīm	: Ar. s. Büyük, yüce, çok ileri.
	a. 18a/8, 22b/7, 22b/8
	a.+dür (ḥayf-ı 'azīm) 25b/8
	a.+dür (ḥicāb-ı 'azīm) 25a/4
'azīmiraḳ	: s. Daha büyük.
	a.+ 46a/8
'azīz	: Ar. s. İzzetli, çok izzetli, sevgili, çok nurlu.
	a. 11b/3, 25a/10, 28a/6
	a.+ler 35a/4
	a.+tut- (İzzetli, değerli kılmak) 10a/7
'azizlik	: Ar. i. Aziz olma durumu.
	a. 53a/10
'azlet	: bkz. 'uzlet
	a. 15b/10, 16a/11, 16b/4, 18a/1
	a.+i 16a/7
bağla-	: f. Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.
	b.-mişdur 26b/6
	b.-mişlardur 28a/10
baḡş	: F. i. Bağış, verme, ihsan.
	b.+ı mümkünāt 44a/8
baḡşış	: F. i. Lütfedip verilen para; fazladan, iyilik olsun diye verilen; ihsan; hediye, mükâfat
	b.+dendür 26b/4
baḡr	: Ar. i. Deniz
	b. 48a/3
	b.+dur 32b/11
baḡş	: Ar. i. Birşey hakkında etrafiyla söz söyleyip hakikatı araştırma, konuşulan şey.
	b. 19b/7
baḳ-	: f. Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
	b.-alar 11b/4
baña	: z. Bana.
	b. 18a/3

başıret	: Ar. i. Hakikatı kalbiyle hissedip anlama, kalpte eşyanın hakikatlarını bilen kuvve-i kudsiyye, ferâset.
	b.+ (ḥaḳīḳat-i ehl-i başîret) 43b/5
	b.+den (şāḥib-i başîret) 34a/6
bāb	: Ar. i. Bölüm, parça.
	b. 42a/10, 42a/9
	b.+ında 30a/2
bāl	: F. i. Kanat.
	b.+ile 16b/5
bālīg	: Ar. s. Yetişmiş, akli kemal bulmuş, erişmiş, varmış.
	b. 12b/7, 16a/3
	b.+dür 16a/2
bārigāh	: F. i. Allah'ın huzuru, dua edilen yer.
	b.+ına 46a/5
bāṭın	: Ar. i. İçyüz, sır, esrar.
	b.+a 44a/9
	b.+da 21a/5
	b.+dadur 21a/5
	b.+dadur ('ilm-i bāṭın) 23b/11
	b.+ı 44a/11
	b.+ı nübüvvet 55a/6
baylık	: i. Zenginlik.
	b. 53a/10
ba'zı	: Ar. z. Birtakım, kimi.
	b. 27b/1, 47b/3, 47b/5, 52a/9
	b.+lar 13a/2, 29b/5, 29b/7
	b.+larıñ 29b/9
	b.+sı 14b/7, 16a/10, 16a/11, 16a/6, 16a/8, 38a/10
	b.+sına 41a/7
	b.+sından 41a/6
beğāyet	: F. s. Son derece, pek ziyade.
	b. 23b/7, 29b/10, 33a/8, 35a/4, 35a/9, 35b/5, 35b/7, 39a/4, 40a/5, 40a/7, 40b/11, 43a/3, 48b/8, 48b/9, 53b/4
belādet	: Ar. i. Ahmaklık, sersemlik, budalalık.
	b. 53a/9
beleng	: F. i. Kaplan.
	b.+den 17a/2
belki	: b. Olabilir, muhtemel olarak.
	b. 11a/2, 18b/10, 18b/8, 19b/10, 23a/3, 23a/3, 29a/2, 30b/11, 33a/2, 42b/9, 48b/1, 50b/6
ben	: z. Teklik birinci kişiyi gösteren söz.
	b. 23b/8, 32a/2
	b.+üm 25b/4, 54a/10
bend	: F. i. Bağ, rabıta.
	b.+inde 19b/8

beñze-	: f. İki kişi veya nesne arasında birbirini andıracak kadar ortak nitelikler bulunmak, andırmak. b.-r 22a/2, 30b/3, 41a/1, 43b/9, 48b/6, 53b/1	b.-medi 13b/2, 40a/3, 53a/5 b.-mege 39a/6 b.-mek 35a/7, 35b/1, 35b/2, 36a/11, 8b/4 b.-mekdür 24b/3 b.-meye 34a/6, 48b/7 b.-meyeler 53a/6 b.-mez 22a/6, 22a/6 b.-mez-iseñ 19b/4 b.-mezem 19b/4 b.-mezler 17a/6, 41a/5 b.-miş 10b/10, 13a/10 b.-ür 12b/11, 8b/4 b.-ürem 23a/11, 36a/10, 8b/3 b.-ürseñ 19b/5
ber	: F. e. Üzere, üzerine, yukarı mânasına. b. 45a/7	
beraber	: F. zrf. Birlikte, bir arada. b.+dür 34b/3, 41a/8 b.+i 13a/11 b.+ol- (Birlikte, bir arada olmak) 17b/7, 52b/5	bile : bağ. Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz. b. 37b/8, 38a/2 b.+dür 37b/3
berķ	: Ar. i. Yıldırım, şimşek. b. 48a/1	bilelik : i. Birlikte olma durumu, beraberlik. b. 36a/5 b.+de 36a/4 b.+i (bileliği) 36a/6, 36a/7, 36a/7, 36a/8 b.+leri 36b/8, 37b/4, 39a/8
besāyit	: Ar. i. Basit şeyler, mürekkebi olmayanlar. b.+i ‘unşuriyyāt 47b/11	biñ : 1. i. Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı. b. 47a/2 b.+den 49a/6, 54b/7 2. s. Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen b. 18b/10
beş	: i. Dörtten sonra gelen sayının adı. b.+inci 11b/5 b.+inci (bişinci) 9b/11	bir : 1. i. Sayıların ilki. b.+dür 32a/5, 41b/5, 42b/5, 9a/4 b.+in 49a/6, 54b/7 2. s. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren (sayı). b. 10b/5, 11a/1, 11a/4, 11b/8, 12a/9, 13a/1, 13a/3, 13b/1, 16b/10, 17a/3, 17a/7, 17a/9, 17b/8, 18a/11, 18a/4, 18b/2, 18b/8, 18b/8, 19a/6, 19b/1, 19b/5, 20a/7, 20b/4, 21a/6, 21b/2, 21b/3, 21b/7, 23a/4, 23b/3, 23b/5, 25b/9, 26a/5, 26a/6, 27a/1, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 28a/2, 29a/10, 29b/5, 29b/8, 30a/10, 30a/10, 30a/11, 30a/11, 30a/8, 30a/9, 30b/11, 30b/2, 30b/9, 31a/1, 31a/7, 31a/9, 32b/10, 32b/11, 32b/3, 34b/10, 35b/2, 36a/2, 36a/5, 36b/9, 37a/11, 37a/7, 37a/9, 38a/3, 38a/3, 38a/7, 38a/8, 39a/6, 39a/9, 39b/4, 39b/5, 40b/5, 41b/10, 42b/9,
beyān	: Ar. i. Bildirme. b.+ında 29a/6, 29b/11, 48a/7, 54a/6	
beyt	: Ar. i. Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası. b. 29a/4	
bırak-	: f. Elde bulunan bir şeyi tutmaz olmak. b.-dı 34a/9	
bi-‘aynihi	: Ar. e. Benzer özellikler gösteren. b. 30b/3	
bil-	: f. Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak. b. 21b/10, 24a/2, 24a/3, 24a/4, 27a/7, 28b/2, 31a/3, 36b/5, 42a/3, 55a/3 b.-di 29b/1 b.-diler 14b/10, 16b/5, 17a/5, 30b/9 b.-dük 21b/10 b.-dün 12b/4, 16a/4, 28b/2, 30a/1, 32a/3, 36a/2, 41b/4, 41b/8, 42a/1, 42a/3, 54a/8, 55a/8, 9a/8 b.-e 10a/8, 29a/1, 29a/8, 29b/4, 29b/6, 29b/8, 36a/3, 42a/11, 45a/8 b.-eler 9a/4, 9a/6 b.-esin 35a/11, 37b/8 b.-gil 12a/6, 12a/9, 12b/5, 14a/2, 16a/4, 18a/8, 21a/4, 22a/10, 23b/2, 26a/10, 30a/1, 31b/6, 32a/4, 36b/1, 37b/9, 39a/7, 42b/2, 44b/7, 45a/11, 48a/8, 50a/5, 52a/8, 54a/9, 55a/8, 8b/8 b.-imediler 40b/8 b.-imezüz 23a/8	

	42b/9, 43a/10, 43a/6, 43a/7, 45b/1, 45b/4, 46a/10, 46a/2, 46a/6, 46a/9, 46b/11, 46b/6, 46b/9, 47a/3, 47a/3, 47a/7, 47a/7, 48a/9, 48b/1, 48b/10, 49a/8, 49a/9, 50b/6, 52b/4, 53a/1, 53a/7, 53b/10, 53b/10, 53b/11, 53b/8, 53b/8, 54b/8, 55a/2, 8b/8, 9a/10	
birbiri	: z. Karşılıklı olarak bir diğeri. b.+y-ile 35a/7 b.+yle 39a/8	
birden	: zrf. Bir defada, ansızın. b. 29a/8, 29b/2	
biri	: z. Bir tanesi. b. 11b/2, 36b/7, 36b/8, 37b/3, 37b/4, 37b/4, 37b/8, 50b/11, 50b/11 b.+mizûñ 31a/4 b.+nde 36b/7 b.+nden 11b/2 b.+ne 11a/5, 11a/5, 11a/5, 11a/6, 11a/6, 21b/10, 21b/10, 21b/11, 21b/11, 37b/4 b.+nûñ 53a/1, 53a/2 b.+si 10b/3, 16b/2, 22a/1, 37b/5, 47b/7 b.+sine 27a/8 b.+y-ile 37b/3, 37b/4 b.+yle 36b/8	
birle	: e. Zaman anlamına gelip fiillerin sonunda takı gibi kullanılır. b. 12b/5, 48b/4	
bit-	: f. Tükenmek. b.-mezdi 37b/3	
biz	: z. Çokluk birinci kişiyi gösteren söz. b. 23a/8, 31a/3 b.+de 23a/11, 23a/6 b.+den 31a/4 b.+e 23b/6, 24a/10, 24a/7, 33b/10, 33b/9 b.+üm 20a/9, 38b/5, 38b/9, 41a/10	
bî-behre	: F. s. Nasipsiz, mahrum. b. 33b/2, 41a/3	
bî-çäre	: F. s. Çaresiz, zavallı, şaşkın. b. 11a/7, 14b/5, 18a/1	
bî-edeb	: F. s. Edepsiz, terbiyesiz. b. 20a/9	
bî-gerân	: F. s. Sınırsız. b. 32b/11	
bî-haber	: F. s. Habersiz, haberi olmayan. b.+sin 25b/7	
bî-mürüvvet	: F. s. Mürüvveti olmayan, mutsuz, sevinçsiz. b.+ol- (Mutsuz olmak) 20b/9	
bî-naşib	: F. s. Nasibsiz, talihsiz.	
		b. 41a/3 b.+dür 33b/2
bî-pāyān	: F. s. Sonsuz, payansız. b. 32b/11	
bî-şumār	: F. s. Sayısız, pek çok. b. 53a/2 b.+ (şerāyiṭ-i bî-şumār) 18b/5	
bî-tekellūf	: F. s. Zahmetsiz, sıkıntısız. b. 20a/10	
böyle	: 1. z. Bunun gibi, buna benzer. b.+dür 21b/5, 24b/7, 39a/11, 52a/6 2. zrf. Bunun gibi, buna benzer. b. 35b/7, 36a/1, 36a/2, 37b/2	
bu	: 1. s. Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz. b. 10b/1, 10b/2, 10b/3, 12a/5, 12a/5, 12a/8, 12b/1, 12b/2, 12b/3, 13a/4, 13a/6, 13b/6, 13b/7, 14a/2, 14a/3, 14b/7, 15a/5, 15b/10, 15b/4, 16b/2, 17b/11, 17b/2, 17b/3, 18b/3, 18b/4, 19a/9, 20b/1, 21b/5, 23a/4, 23b/7, 24a/4, 24b/7, 25a/3, 25b/10, 25b/11, 26a/1, 26a/2, 26a/2, 26a/4, 26a/4, 27a/11, 27a/6, 28a/1, 28a/9, 29a/3, 29b/5, 29b/8, 30a/2, 30a/9, 31b/10, 31b/2, 31b/4, 31b/8, 32a/1, 32a/2, 32a/3, 32b/1, 33b/1, 33b/3, 33b/3, 33b/5, 34a/7, 34a/7, 34a/8, 34b/10, 34b/3, 34b/5, 35a/4, 35a/8, 35a/9, 35b/6, 35b/6, 36a/11, 36a/5, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/7, 37b/3, 37b/8, 38a/5, 38a/9, 38b/4, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 40a/2, 40b/5, 40b/9, 41b/4, 42a/4, 42a/5, 42a/7, 42a/9, 43a/3, 43b/10, 43b/4, 43b/6, 43b/6, 43b/7, 44a/1, 44a/11, 44a/2, 44a/6, 44a/7, 44a/9, 44b/2, 44b/3, 45a/1, 45a/4, 45a/5, 45b/8, 46a/6, 46b/3, 46b/4, 46b/5, 48a/10, 48a/4, 48b/3, 49a/7, 49b/2, 49b/3, 50b/3, 50b/6, 52a/1, 52a/7, 52b/4, 52b/9, 53a/7, 53b/7, 53b/7, 54b/2, 54b/2, 54b/4, 54b/5, 55a/10, 55a/10, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55b/11, 55b/9, 8b/4, 8b/7, 9a/7, 9b/4 2. z. Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz. b.+dur 10a/11, 12a/1, 12a/1, 24b/11, 29a/5, 29b/10, 35a/3, 40b/4, 42a/5, 48a/5, 49b/6, 50a/1, 54a/5 b.+lar 45b/4 b.+nda 34a/4, 34b/9, 36a/8 b.+ndan 15a/1, 22a/2, 23b/1, 25a/7, 25a/7, 36a/11, 39a/6, 40a/2, 49b/7, 8b/3 b.+ndayam 18a/3	

	b.+nı 18a/5, 23a/3, 32b/2, 32b/6 b.+nlar 54a/4 b.+nlara 43b/9, 48b/6, 53a/11, 53b/6 b.+nları 23b/10, 23b/9 b.+nların 25b/6, 25b/8, 50b/11 b.+nuñ 15a/11, 27b/1, 27b/4, 27b/6, 27b/8, 42a/6, 42a/8, 44a/6, 48a/4, 52b/1 b.+nuñ-ıla 16b/8, 39a/11, 50a/3 b.+ña 22a/2, 41a/1, 52a/7 b.+y-idi 53a/4	
bu'd	: Ar. i. Uzaklık, baid olma. b. 34a/4	
budağ	: i. bitki b. Ağacın dal olacak sürgünü. b. 18a/4	
bugün	: zrf. İçinde bulunulan gün içinde. b. 18a/5	
bul-	: f. Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. b.-a 28b/11, 38a/11 b.-ına 23b/3 b.-mağ 34a/8 b.-mağdur 9b/4 b.-mışlardur 53a/4 b.-ucı 33b/3 b.-umaya 35b/7 b.-umaz 33b/3 b.-umazlar 35b/6 b.-umazlar (yol bul-) 52a/7 b.-ur 33b/5	
bulut	: i. Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın. b. 48a/1	
buncılayın	: s. Bunun gibi. b. 39b/6	
buñun	: Ar. i. Karınlar. b.+a 44a/4	
buyruk	: i. Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz, ferman. b.+ın (buyruğun dut- : Emre itaat etmek)) 9b/10 b.+tut- (Emre itaat etmek) 9b/9	
buyur-	: f. Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek. b.-mışdur 25a/10, 8b/11 b.-ur 15b/6, 17a/11, 42b/4, 42b/6, 43a/1, 43a/6, 45a/10, 54a/9, 55a/10	
büt	: F. i. Put, heykel. b. 21b/7, 21b/9, 22a/8 b.+dür 21b/9 b.+i 21a/3 b.+idin- (Kendi için bir put sahibi olmak) 20b/4 b.+in 22a/6 b.+lerdür 24b/4 b.+leri 24b/3 b.+ol- (Putlaşmak, put haline gelmek) 21a/1, 21b/11, 22a/2	
büt-perest	: F. i.. Putu mabut kabul eden, heykellere ibadet eden. b.+dur- (Putperest olmak, puta tapmak) 21b/4 b.+dür 22a/7 b.+ol- (Putu tapmayı benimsemek, puta tapar hale gelmek) 21a/2	
büt-perestlik	: F. i. Putu mabut kabul etme, heykellere ibadet etme. b.+i (büt-perestliği) 21b/6	
büyük	: s. Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan, küçük karşıtı. b. 24b/4	
büzürg	: F. s. büyük, ulu. b.+ (tîr-i pâk-i büzürg) 12b/9	
câh	: F. i.. Makam, mansıb, kadr, itibar. c. 15a/1, 15b/5, 16a/5, 21a/11, 21b/10, 24b/4, 30a/5	
cām	: F. i. Cam, şişe, bardak, sırça c.+i cihân-nümā 12b/8	
cāmi'	: Ar. s. Cem' edici, toplayıcı, içine alan. c. 44a/3	
ceberut	: Ar. i. aşırı büyüklük, pek ziyade kibir. c.+ (ehl-i ceberut) 46a/7	
ceberutî	: Ar. s. Azametin daha daimisi ve batınisi ile ilgili olan. c.+dür ('âlem-i ceberuti) 35b/10	
cehl	: Ar. i. Bilmemezlik, ilimden mahrum olmaklık. c.+ümüze 41a/10	
celâlet	: Ar. i. Büyüklük, ululuk; öfke, kızgınlık c.+dedirler 44b/1 c.+i 34a/8	
cemāl	: Ar. i. Yüz güzelliği c. 35a/2	
cemî'	: Ar. s. Bütün, hep c.+i halk 11b/3 c.+i âdâb 18b/4 c.+i 'âlem 32b/11, 34b/2	

	c.+i esmā 44a/1, 44a/4 c.+i eşyā 33a/6, 33a/7, 41b/6 c.+i ḥalk 11b/10 c.+i mekân 20a/6 c.+i mevcūdāt 41b/9, 49a/2 c.+i mezāhib 23a/3 c.+i riyyāzāt 18b/3 c.+i zamān 20a/6 c.+inūñ 51a/5 c.+isin 22b/3 c.+isine 11b/4		
cevāb	: Ar. i. Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt c. 19b/2, 19b/6, 35a/10 c.+ı 35a/9, 35b/7 c.+ın 19b/3, 19b/5		
cevāhir	: Ar. i. (cevher c.) Elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher c.+i eşyā 29b/3, 29b/3, 9a/5 c.+ini 13a/9 c.+inūñ 10b/8, 13a/10, 9a/6 c.+ünün 10b/9		
cevher	: Ar. i. Bir şeyin özü, maya, gevher; değerli süs taşı, mücevher c. 36a/6, 36a/6, 36a/6, 48b/3, 54a/11 c.+e 48a/10 c.+i evvel 48a/10, 48a/10, 48b/5, 48b/6, 49a/1, 49a/2, 49a/3, 49a/4, 49a/4, 49a/6, 49a/7, 49b/1, 49b/10, 49b/2, 49b/9, 54a/10, 54a/7, 54a/8, 54b/8, 55a/1, 55a/10, 55a/4, 55a/5, 55b/2 c.+i evvel-i ‘ālem-i kebīr 51b/10, 52a/1 c.+i evvel-i ‘ālem-i şağīr 51b/11, 52a/2 c.+idi 48a/9		
cevr	: Ar. i. Eziyet, sıkıntı, üzüntü. c.+den 55b/6		
cezbe	: Ar. i. Bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçme durumu. c. 26b/1, 26b/2, 26b/4, 27b/8, 28b/1 c.+si 27a/8, 27b/6		
cihān	: F. i. gök b. Evren, dünya. c.+nümā (cām-ı cihān-nümā) 12b/8		
cihet	: Ar. i. Yön, yan, taraf. c. 36a/1, 36a/4 c.+de 32a/10, 38b/10, 38b/7 c.+den 13b/7, 16b/4, 17a/4, 18a/6, 22a/11, 22a/5, 29b/6, 30b/9, 35b/11, 36a/5, 37a/4, 37b/6, 38b/2, 38b/6, 39b/3,		
		40a/9, 48b/8, 50b/10, 51a/9, 52b/10, 55a/1 c.+dendür 18b/5, 52b/4, 52b/9, 53a/7 c.+i 32b/10	
cin	: Ar. i. din b. Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğine sahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık. c. 47b/1		
cisim	: Ar. i. Doğada element, bileşik veya bunların karışımları halinde bulunan, kütlesi ve ağırlığı olan, duyularla algılanabilen şey. c. 36a/7, 38b/10, 39a/11, 39b/1, 39b/8 c.+ (cism) 39b/3 c.+de 39a/8, 39b/10 c.+den 39b/11, 39b/4, 40a/1 c.+dür 38b/7 c.+e (cisme) 39b/11, 39b/11 c.+i (cismi) 39b/7 c.+i-y-iledür (cismi-y-iledür) 39a/7, 39b/10 c.+uñ (cismüñ) 39a/8		
cismānī	: Ar. s. Cisimle, bedenle ilgili. c. (ālet-i cismānī) 39b/9 c.+den 47a/10		
cizbe	: bkz. cezbe c.+dür 26b/10		
cümle	: Ar. s. Bütün, hep. c. 12a/11, 14b/5, 27a/5, 50b/6 c.+den 45a/1, 45a/4 c.+i ehl-i ‘ālem 40b/5 c.+i mevcūdāt 41a/8 c.+nūñ 16a/9 c.+sin 11a/6 c.+sini 27a/4		
cüz	: Ar. i. Bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri. c. 32a/8 c.+ol- (Bir bütün parçası haline gelmek) 35b/3, 38b/11, 38b/7		
çand	: F. s. Kaç tane? Ne kadar? ç. 22b/10, 26a/3, 26b/11, 51b/9, 53b/7, 9b/7		
çek-	: f. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek. ç.-er 26b/5 ç.-mek 31a/2 ç.-mekdendür 26b/2		
çık-	: f. İçeriden dışarıya varmak, gitmek.		

	ç.-a 38a/11, 55b/5		d. 51a/11
	ç.-ardı 24b/9	dāhil	: Ar. i. Bir işe karışmış olma, karışma.
	ç.-armışlardır (yoldan çık-) 24b/5		d. 39b/11, 42a/1
	ç.-mağ 34b/7	dānā	: F. s. Bilgili, bilen, âlim
	ç.-mayınca 34b/8		d. 12b/7, 18a/11, 18b/11, 18b/2, 18b/3, 18b/6, 18b/6, 18b/8, 18b/9, 19a/2, 19a/7, 23a/1, 48b/8
çıkār-	: f. Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.		d.+dan 14b/4
	ç.-asın 21a/7		d.+i ḥaḳīkī 40b/4
çok	ç.-ıyorurlar 24b/5		d.+lar 52a/11
	: s. Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.		d.+laruñ 15b/3
	ç. 14b/1, 14b/2, 18a/7, 18a/7, 18a/9, 18b/4, 21b/1, 21b/11, 21b/11, 21b/2, 22a/11, 22b/5, 24b/4, 28a/9, 55b/11	dānāraḳ	: i. Daha akıllı.
	ç.+dur 22a/2, 22b/5, 22b/6, 29a/2, 29b/7, 40a/4, 41a/2, 47b/7, 52b/10, 52b/11, 55b/2, 55b/3		d.+dur 50a/11
	ç.+lar 19a/7	degin	: e. Dek.
çün	: bkz. çünkü		d. 42a/9, 9a/3
	ç. 10b/2, 12b/4, 14a/1, 14a/10, 14b/10, 16a/3, 16a/5, 17b/2, 17b/9, 18b/6, 19a/10, 19b/10, 21a/1, 21b/9, 22b/9, 23b/3, 24a/4, 27a/4, 27a/6, 28b/1, 28b/7, 29b/11, 32a/3, 34a/8, 36a/2, 36b/5, 41b/4, 49b/1, 51a/11, 51a/6, 51a/7, 54a/11, 54a/7, 55a/1, 55a/3, 55a/8, 9a/7, 9a/8	degül	: e. Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklemnin olumsuz çekimini sağlayan kelime.
çünkü	: F. bağ. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.		d. 22a/11, 42b/8
	ç. 27a/7, 55b/5		d.+dür 13a/7, 16a/2, 19a/10, 20a/5, 20b/7, 25a/2, 25a/3, 31a/7, 31a/9, 32a/10, 32a/2, 32a/6, 32a/7, 32a/9, 32a/9, 37a/10, 37a/10, 37a/7, 37a/8, 37b/1, 37b/1, 38b/10, 38b/11, 38b/5, 39a/1, 39a/1, 39a/10, 39a/10, 39a/11, 39a/8, 39b/10, 40a/1, 40a/4, 41a/6, 41a/7, 41b/11, 41b/11, 41b/11, 41b/2, 41b/2, 41b/3, 42a/2, 44a/7, 51a/1, 52a/5
da‘vet	: Ar. i. Çağrı, çağırma.		d.+lerdür 50a/4
	d.+i it- (Birilerini çağırma) 23a/2	delīl	: Ar. i. İnsanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare.
da‘vī	: Ar. i. Takib edilen fikir, iddia.		d.+it- (Delil haline getirmek, delil olmasını sağlamak) 32a/2
	d.+sin (da‘vī it- : Bir şeyin peşine düşmek, onu iddia etmek) 28a/10		d.+ler 31b/11
daḥı	: bağ. Da, de, bile.	deñiz	: i. Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.
	d. 12a/9, 16a/2, 17a/3, 19a/4, 20b/10, 20b/11, 20b/5, 23b/1, 25b/6, 25b/6, 28a/6, 28b/10, 29a/10, 29b/3, 30b/2, 31a/8, 31a/9, 32b/3, 35b/2, 36a/11, 36a/3, 38a/10, 38a/7, 38b/6, 39a/6, 39b/5, 40b/2, 41b/8, 42a/1, 43a/10, 43a/5, 46a/2, 46a/6, 46b/11, 46b/7, 46b/9, 51a/8, 51b/1, 52b/1, 52b/2, 53a/8, 54a/11, 55a/7, 8b/8		d. 30b/3, 30b/4, 30b/4, 33a/1
dam	: F. i. Tuzak, ağ, hile.	dervīş	: F. i. Bir tarikata girmiş, onun kurallarına ve törelerine bağlı kimse, alperen.
	d.+düz- (Tuzağa düşürmek, hile yapmak) 28a/11		d. 11a/3, 11b/11, 11b/7, 13a/1, 13a/6, 14a/1, 14a/7, 14b/6, 15a/4, 15b/7, 18b/8, 19a/10, 19a/7, 20a/4, 20b/5, 21a/9, 21b/3, 23a/1, 24b/1, 25a/11, 25a/2, 25a/6, 26a/7, 26b/2, 28a/8, 30a/4, 30b/5, 31a/2, 31b/1, 32b/4, 33a/8, 34b/2, 35a/8, 35b/1, 35b/7,
dā‘im	: Ar. s. Sürekli, sonsuz.		
	d. 48b/9, d. 49b/11		
dāire	: Ar. i. Soyut kavramlarda belli sınır, ölçü.		

	39b/10, 40b/11, 49a/2, 50b/1, 52b/6, 53a/6, 54b/6, 55b/3 d.+ler 19a/10, 19b/8, 20b/1, 43a/4 d.+lerden 19b/6 d.+lerdür 30b/7 d.+lere 21a/8		
dervîşlik	: F. i. Dervîş olma durumu. d. 53a/10 d.+i (dervîşliği) 30b/6, 30b/7		
deryâ	: F. i. Deniz. d.+’ı düm 52a/2, 52a/3		
dest	: F. i. El, yed. d.+i efrac 53b/4		
destür	: F. i. İzin, müsaade. d.+ı-y-ıla 9b/11		
devât	: Ar. i. (divit c.) Divitler. d.+ıdur 49b/9		
devlet	: Ar. i. hukuk, toplum b. Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık. d.+dür 31a/5 d.+e 31a/7 d.+ün 31a/6		
di-	: bkz. de- d.-diler 8b/8 d.-mege 36a/2 d.-mek 24b/11, 35a/10, 35b/8 d.-mekden 9a/10 d.-memiş 54b/7 d.-mezem 28a/8 d.-miş 25a/2, 49a/7 d.-mişlerdür 12b/10, 12b/11, 12b/7, 12b/8, 12b/9, 13a/3, 13b/8, 22a/3, 31b/10, 31b/8, 41a/11, 48b/6 d.-nildi 15b/7, 32b/1, 35b/5, 39a/3, 44b/2, 52a/8, 53a/7 d.-r-iseñ 54a/4 d.-rler 27b/1, 27b/4, 46a/9, 46b/11, 47a/1, 47a/9, 48a/10, 53b/6 d.-rler-ise 52a/3 d.-ye 22a/4 d.-yeyim 12a/9		
dik-	: f. Bir cismi dik olarak durdurmak. d.-ilmege 32a/9, 38b/9, 39a/1 d.-ilmesi 35b/4		
dil	: i. Ağız boşluğunda tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya		
		yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı. d.+ile 9a/1 d.+ini 12b/11	
dile-	: f. Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek. d.-mezlerdi 14b/3 d.-r 22a/1 d.-rem 25b/4 d.-rler 16b/9, 32b/6, 32b/8 d.-rlerdi 14b/2 d.-rseñ 35a/11, 37b/7		
diri	: s. Yaşamakta olan, canlı, ölü karşıtı. d. 12b/10		
diril-	: f. Güçlenip canlanmak. d.-esin 20a/10		
dirlik	: i. Yaşayış, sağlık, varlık. d.+it- (Yaşamak, yaşatmak) 14a/4, 14b/10, 14b/6, 27a/11		
dost	: F. i. Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse, düşman karşıtı. d.+tut- (Arkadaş edinmek, arkadaş olarak kabul etmek) 11a/3		
dostluğ	: F. i. Dost olma durumu. d.+ını (dostluğunu) 21a/6, 24b/9		
dön-	: f. Kendi eksenini üzerinde veya başka bir şeyin dolayında hareket etmek. d.-erler 30a/9 d.-mege 51b/6 d.-mek 52a/4 d.-mekdedür 30a/10		
dört	: i. Dört sayısının adı. d. 12a/10, 12b/2, 12b/3, 15b/8, 16a/1, 16a/1, 27b/9, 28a/1, 33b/5, 36b/6, 43b/8 d.+i (dördü) 37b/3, 37b/8, 38b/6 d.+ünci (dördüncü) 11b/3, 34a/7, 9b/8		
dur-	: f. Hareketsiz durumda olmak. d. 46a/8 d.-urlar 12b/1, 14b/5, 37b/8, 38a/2, 38b/7, 41a/4 d.-urlar (büt-perest dur-) 21b/4 d.-urlar (ıraq dur-) 33a/9 d.-urlar (kâbil dur-) 38b/8, 38b/9 d.-urlar (var dur-) 16b/2		
dut-	: bkz. tüt- d.-ucı (buyruğun dut-) 9b/10		
dünyâ	: Ar. i. Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü. d. 16b/7, 21a/6, 24b/8, 26a/5, 30a/5		

	d.+ (ehl-i dünyā) 16b/7, 16b/9, 17b/5, 17b/8		
	d.+da 11a/10, 13b/5		
	d.+nuñ 23a/5, 24a/11, 24a/8		
	d.+ya 26b/5, 30a/4		
	d.+yı 24a/6		
dünyevî	: Ar. s. Dünya ile ilgili, dünya işlerine ilişkin, uhrevî karşıtı.		
	d. 22a/5, 9b/11		
	d.+den 16b/10, 17b/8, 21a/7		
	d.+ol- (Dünyaya ait olmak) 21a/10		
düriş-	: f. Çalışmak, devamlı meşgul olmak.		
	d.-mek-ile 14b/9		
	d.-mekdendir 26b/3		
dürlü	: s. Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif.		
	d. 22b/11, 22b/11		
	d.+dür 36a/6		
dürüst	: F. s. Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru (kimse).		
	d. 42a/5, 42a/6, 42a/7, 42a/9		
düş-	: f. Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek.		
	d.-di 15a/10, 15a/11, 15a/7, 15b/1		
	d.-er 20b/1		
	d.-mişdür 29b/10		
	d.-mişlerdür (irāk düş-) 41a/2		
düşmen	: F. i. Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı.		
	d.+tut- (Düşman sahibi olmak) 11a/2		
düşvār	: F. s. Müşkil, güç, zor.		
	d. 35a/4, 43a/4		
	d.+dur 35a/10		
düz-	: f. Bir şeyi hazırlamak, eksikleri tamamlayıp yapmak.		
	d.-erler 32a/1		
	d.-meye 30b/5		
	d.-mişdür 55b/10		
	d.-mişlerdür 32a/1		
	d.-mişlerdür (dam düz-) 28a/11		
düzenlik	: i. Sistemli olma.		
	d.+ile 14a/5		
düzül-	: f. Düzme işine konu olmak veya düzme işi yapılmak.		
	d.-eler 8b/1		
	d.-mezler 8b/1		
	d.-ürler-ise 8b/2		
ecmāl	: A.i. (ecmel'in c.) Erkek develer.		
	e.+ (sebīl-i ecmāl) 45a/7		
ecsām	: Ar. i. (cism c.) Cisimler.		
	e.+ ('ālem-i ecsām) 44b/11, 45a/6, 47b/9		
	e.+a ('ālem-i ecsām) 45b/2, 46a/3, 46b/7		
eczā	: Ar. i. (cüz c.) Parçalar, kısımlar.		
	e.+sı 32a/8, 41b/5		
edeb	: Ar. i. İyi ahlak, incelik, terbiye.		
	e. 20a/7		
	e.+de 20a/2		
	e.+teyle- (İyi ahlaklı, terbiyeli olmak) 11b/1		
	e.+i 20a/8		
	e.+it- (İyi ahlaklı, terbiyeli olmak) 11b/2		
edebesüzlik	: i. Utanmazlık, sıkılmazlık, terbiyesizlik.		
	e. 20a/5		
	e.+teyle- (Terbiyesizlik, utanmazlık etmek) 20a/5		
edyān	: Ar. i. Dinler.		
	e.+ (mecmū'-ı edyān) 23a/2		
ef 'āl	: Ar. i. Fiiller, işler, ameller.		
	e. 15b/9, 23a/10, 23a/10, 43a/3		
	e.+dan 23a/11		
	e.+i 12a/11, 44b/7, 48a/6, 54a/6		
	e.+in 28b/11		
	e.+ün 48a/3		
eflāk	: Ar. i. Felekler, gökler.		
	e. 30a/7, 49a/11, 50a/5, 50b/5, 50b/8		
	e.+ (felekü'l-eflāk) 50a/9		
	e.+e (felekü'l-eflāk) 50a/11		
efraz	: F. s. Yüksek, yukarı.		
	e.+ı (dest-i efraz) 53b/4		
efrād	: Ar. i. (ferd c.) Fertler.		
	e.+ından 23a/4		
eger	: bağ. Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.		
	e. 10a/2, 10a/4, 10b/3, 12a/8, 16b/8, 17b/5, 17b/6, 17b/8, 18b/8, 19b/3, 19b/5, 20a/10, 20a/8, 20b/8, 21a/10, 21a/10, 22a/5, 22a/5, 22b/3, 23b/5, 23b/8, 23b/9, 23b/9, 24a/1, 24a/2, 25b/8, 27b/3, 27b/4, 27b/7, 31a/5, 31a/6, 31a/6, 31a/8, 35a/11, 35a/5, 36b/9, 37b/1, 37b/11, 37b/7, 37b/9, 38a/7, 39b/4, 39b/5, 39b/7, 42a/5, 42a/7, 43a/4, 52a/3, 54a/3, 54a/4, 54b/10, 8b/2, 8b/7		
	e.+çi 15a/10, 19a/3, 19a/4		
egerçi	: bkz. eger		
	e. 28a/5, 29a/3, 34a/2, 37b/3, 46a/2		
ehādış	: Ar. i. Hadisler.		

ehl	e.+de 41a/1, 42b/7, 44b/6 : Ar. i. Sahip, mensup. e.+i (‘alāmet-i ehl-i ḥaḳīkat) 10b/5 e.+i (‘amel-i ehl-i ḥaḳīkat) 10b/5 e.+i (cümle-i ehl-i ‘ālem 40b/5 e.+i (ḥaḳīkat-i ehl-i başiret) 43b/5 e.+i (mecmū‘-ı ehl-i taşavvuf) 31b/3 e.+i ‘ilm 11b/1 e.+i ceberût 46a/6 e.+i dünyā 16b/7, 16b/9, 17b/5, 17b/8 e.+i ḥaḳīkat 12a/1, 12a/1 e.+i ḥikmet 50b/7 e.+i keşf 47a/6 e.+i ḳudret 11b/2, 8b/1 e.+i ma‘rifet 23a/1, 24a/5 e.+i melekût-i a‘lā 46b/10 e.+i melekût-i esfel 47a/1, 47b/3 e.+i taşavvuf 26a/11, 28b/5, 29a/5, 31b/7, 32a/4, 32b/2, 32b/2, 32b/7, 35a/2, 35a/8, 42a/11, 42a/9, 48a/6, 52a/7 e.+i ṭarīkat 10a/11, 10a/11, 9b/2 e.+i ṭāmāt 28a/8 e.+i vahdet 25a/7, 29a/6, 29b/10, 52a/8	enbiyā e. 8b/10 : Ar. i. din b. (nebi c.) Nebiler, kendilerine kitap indirilmemiş peygamberler. e. 14b/1, 47a/4 e.+ (mecmū‘-ı enbiyā) 31b/8 e.+dan 31b/9 e.+dur (ḥātem-i enbiyā) 55a/11 e.+nuñ 34a/9 encām : Ar. i. Son, işin sonu. e. 51b/5, 51b/6 encüm : Ar. i. (necm c.) Yıldızlar. e. 30a/7, 49b/1, 50b/5, 50b/8 endişe : F. i. Tasa, kaygı. e.+teyle- (Endişelenmek) 54a/1 erba‘a : Ar. i. Dört. e.+ (esmā’-ı erba‘a) 43b/7 e.+ (tebāyi’-i erba‘a 50b/5 e.+dandırılar (mine’-i erba‘a) 53b/3 e.+dandur (mine’-i erba‘a) 53a/8 eren : i. din b. Ermiş. e.+ler 21a/3 ervāḥ : Ar. i. Ruhlar. e.+ (‘ālem-i ervāḥ) 45a/2, 45a/6 e.+dur 46b/11, 46b/9 e.+ı nārī 47b/1 esāmi : Ar. i. (isim c.) İsimler, adlar. e. 43a/2 e.+sin 28b/11 e.+yi muhtelif 12b/6, 48b/4 esfel : Ar. s. En alçak, en aşağı. e.+ (ehl-i melekût-i esfel) 47a/1 e.+dendürler (ehl-i melekût-i esfel) 47b/3 e.+e sāfilīn 41a/9 esmā : Ar. i. Adlar, namlar. e. 43b/4, 43b/6, 44a/2 e.+ (cemī‘-i esmā) 44a/1, 44a/4 e.+ (keşret-i esmā) 43b/1 e.+’-ı erba‘a 43b/7 e.+’-ı müterādif 42b/4, 42b/7 e.+dan 44a/5 e.+dandırılar 43b/3 e.+nuñ 43b/4 e.+sı 29a/1, 44b/4 e.+sıdurlar 43b/6 eşer : Ar. i. Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt. e.+leri 10b/1, 18a/9, 53b/2, 53b/3 e.+leridür (nufūs-i eşer) 53b/1
ekber	: Ar. s. Daha büyük, en büyük. e. 41b/4	
ekmel	: Ar. s. Eksiği olmayan, en mükemmel. e.+idür 47a/11	
eksük	: s. Bir bölümü olmayan, noksan, natamam. e. 10b/4	
ekşer	: Ar. s. Pek fazla, daha çok. e. 17a/5, 27a/9, 52a/11 e.+i 15b/4, 21b/4, 24b/6, 44a/6	
el	: i. anatomi Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. e.+i 37b/11, 53b/5 e.+in 37b/10, 37b/9, 38a/1, 38a/1 e.+inden 34a/8 e.+ini 37b/10 e.+ünden 31a/11 e.+üne 54a/1	
elbette	: zrf. Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet. e. 30a/8, 31a/3	
elfāz	: Ar. i. (lafz c.) Lafızlar, sözler. e. 43b/6	
emîn	: Ar. s. Güvenli e.+ol- (Kendine güvenir halde olmak) 11b/2	
emîr	: Ar. i. Buyruk, talimat.	

eşyā : Ar. i. Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesneler.
e. 10b/8, 10b/9, 13a/10, 13a/9, 9a/5
e.+da (cemī‘-i eşyā 41b/6
e.+da (cemī‘-i eşyā) 33a/6, 33a/7
e.+nuñ (cevāhir-i eşyā) 29b/4
e.+yı (cevāhir-i eşyā) 29b/3, 9a/5

ev : i. Yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış yapı.
e. 38a/10, 38a/8
e.+e 38a/8
e.+i 38b/1

evliyā : Ar. i. din b. Ermişler.
e. 14b/1
e.+ (mecmū‘-ı evliyā) 31b/8
e.+dan 31b/9
e.+nuñ 34a/9

evşāf : Ar. i. Nitelikler, vasıflar.
e.+ı (mecmū‘-ı evşāf ı ḥamīde) 25b/11

evvel : Ar. s. İlk, önceki, geçmiş.
e. 10b/6, 26b/1, 48a/8, 52a/3, 8b/9, 9b/3
e.+ (‘aql-ı evvel) 48b/5
e.+ (cevher-i evvel) 48a/10, 48b/5, 49a/2, 49b/1, 49b/10, 54a/10, 54b/8, 55a/1
e.+ (felek-i evvel) 50a/8, 50a/8
e.+de 51a/10, 51a/9
e.+de (kısmet-i evvel) 44b/8
e.+den 28a/4, 42a/9
e.+dendür (cevher-i evvel) 49b/9
e.+e (cevher-i evvel) 48b/3, 49a/7, 55a/10
e.+e (felek-i evvel) 50a/9
e.+i 32a/5, 32b/7, 32b/8, 41b/7
e.+i (cevher-i evvel) 48a/10
e.+i (cevher-i evvel-i ‘ālem-i kebīr) 51b/10, 52a/1
e.+i (cevher-i evvel-i ‘ālem-i şağīr) 51b/11, 52a/2
e.+iledür (cevher-i evvel) 49a/4
e.+üñ (cevher-i evvel) 48b/7, 49a/3, 49a/4, 49a/6, 49b/2, 54a/7, 54a/8, 55a/4, 55a/5, 55b/3
e.+üñdür (cevher-i evvel) 49a/1

evvelki : Ar. s. Önce olan, önceki.
e. 16a/1, 30b/1, 30b/2, 46b/4

ey : ünlem Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.
e. 52a/8

eyit- : f. Söylemek, anlatmak, nakletmek, konuşmak.
e.-diler 16a/10, 16b/1, 29b/5, 29b/8
e.-esin (eyidesin) 19b/4, 19b/6, 20b/5
e.-eyim (eyideyim) 23b/2, 36a/11, 39a/7, 8b/4
e.-meyesin 19b/2
e.-mişlerdür 31b/11
e.-se 23b/8
e.-ür (eydür) 23b/9, 50a/9
e.-ür-isem (eydür-isem) 54b/7
e.-ür-iseñ (eydür-iseñ) 54a/3
e.-ürler (eydürler) 23a/3, 25a/8, 27b/7, 27b/9, 28b/5, 29a/6, 31b/11, 31b/7, 32a/4, 32b/2, 32b/3, 32b/5, 33b/10, 33b/11, 33b/8, 34b/10, 41a/4, 43b/10, 43b/7, 44a/1, 44b/10, 44b/9, 45a/1, 45a/3, 45b/3, 45b/7, 46a/7, 46b/5, 46b/8, 47a/6, 47b/2, 50a/8, 50a/9, 50b/2, 50b/3, 52a/9
e.-ürler-se (eydürler-se) 54b/10

eyle : 1. z. Onun gibi olan, ona benzer, öyle.
e. 20a/5
2. zrf. Onun gibi olan, ona benzer, öyle.
e. 20b/5

eyle- : 1. f. Etmek, yapmak.
e.-ye 11a/9
2. yardımcı f. Etmek, yapmak.
e.- (endīşe eyle-) 54a/1
e.- (terk eyle-) 22a/4
e.-di (‘arūc eyle-) 51b/11
e.-di (ğalat eyle-) 40a/2
e.-di (ḥāşıl eyle-) 18a/11, 24b/10
e.-di (nüzül eyle-) 51b/10
e.-di (peydā eyle-) 48a/9, 48b/1
e.-di (tamām eyle-) 24b/10, 24b/11, 34b/5
e.-di (terk eyle-) 24b/8
e.-diler (ihtiyār eyle-) 16a/7, 16a/9, 16b/4, 16b/5, 17a/4, 17a/5
e.-diler (kabūl eyle-) 17b/9
e.-diler (tamāmet eyle-) 9a/7
e.-diler (terk eyle-) 14b/11, 15a/3, 15a/3, 15a/8, 16a/5, 16b/8
e.-dük (ma‘lūm eyle-) 24a/4, 27a/7
e.-dün (ma‘lūm eyle-) 36b/5, 55a/3
e.-ler (naşīḥat eyle-) 11b/1
e.-me (i‘timād eyle-) 31a/7
e.-medi (ḥāşıl eyle-) 18b/2
e.-mediler (men‘ eyle-) 17b/6
e.-medün (fehm eyle-) 8b/3, 23b/1, 36a/10

e.-megûn (terk eyle-) 22b/6	e.+de 18a/10
e.-mek (muvâfâkât eyle-) 20b/8	ezel : Ar. i. Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.
e.-mek (şabr eyle-) 11b/6	e. 34b/10
e.-mek (şefkât eyle-) 11a/9	fa‘âl : Ar. s. Çok işleyen ve çalışan, durmayıp işleyen, çalışan.
e.-mek (terk eyle-) 21a/3, 22a/4, 22b/1	f.+durlar 52b/2
e.-mek (tevekkül eyle-) 11b/6	fa‘‘âl : Ar. s. Abartılı biçimde çok işleyen ve çalışan, durmayıp işleyen, çalışan.
e.-mek (taleb eyle-) 9b/3, 9b/5	f.+ (‘aql-ı fa‘‘âl) 52a/11
e.-mekdür (şefkât eyle-) 11a/8	fâide : Ar. i. Yarar.
e.-mekdür (terk eyle-) 24b/3	f. 19a/8, 41a/2
e.-memek (‘âdet eyle-) 21a/1	fâidelü : Ar. s. Yararlı.
e.-meye (niyyet eyle-) 30b/5	f. 19b/5
e.-meye (taḥammül eyle-) 31a/1	farḳ : Ar. i. Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık.
e.-meyeler (şu‘âl eyle-) 19b/2	f.+ı 40a/4
e.-mez (târ eyle-) 38a/7, 38b/2	farz : Ar. i. din b. Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.
e.-mezler (kabûl eyle-) 17a/1	f+ol- (Bir şeyin yapılmasının zorunlu hale gelmesi) 20b/10
e.-mişlerdür (ihtiyâr eyle-) 30b/8	faşıl : bkz. faşl
e.-mişlerdür (taşavvur eyle-) 23a/5	f.+dan 31b/3
e.-mişlerdür (yoldâş eyle-) 55b/5	faşl : Ar. i. Bölüm, kısım, devre.
e.-mişlerdür (zıkr eyle-) 12b/6, 48b/4	f. 31b/2, 36b/1, 39a/7, 41b/4, 50a/4, 52a/8
e.-ye (fehîm eyle-) 40b/10	f.+ı 31b/2, 31b/4
e.-ye (hâşıl eyle-) 19a/3	fazl : Ar. i. Cömertlik, ihsan, kerem.
e.-ye (ihtiyâr eyle-) 30b/6	f.+ı 19a/6
e.-ye (müzeyyen eyle-) 55b/7	fâriğ : Ar. s. Vazgeçmiş, çekilmiş.
e.-ye (naẓar eyle-) 19a/6	f. 22a/7
e.-ye (pâk eyle-) 55b/7	f+ol- (Vazgeçmek, çekilmek) 15a/1, 16a/6
e.-ye (rûşen eyle-) 38b/1	fâiz : Ar. s. Feyezan eden, taşan.
e.-ye (seyr eyle-) 28b/10, 28b/6, 29a/8, 29b/3	f+ol- (Taşmak, ziyadeleşmek) 52b/5, 52b/6
e.-ye (terk eyle-) 10a/3, 10a/4, 31a/1	fehîm : Ar. i. Anlayış, kavrayış.
e.-yeler (edeb eyle-) 11b/1	f+eyle- (Anlamak, kavramak) 23b/1, 36a/10, 40b/10, 8b/3
e.-yeler (iḳrâr eyle-) 9a/1	f.+ine 35a/4, 43a/4
e.-yeler (kabûl eyle-) 8b/10	f+it- (Anlamak, kavramak) 12a/8
e.-yeler (ziyâret eyle-) 16b/9	f+itme- (Anlamamak, kavramamak) 8b/7
e.-yesin (edebsüzlik eyle-) 20a/5	f.+üne 39a/2
e.-yesin (işâr eyle-) 21a/8	felek : Ar. i. Gök, gökyüzü.
e.-yesin (terk eyle-) 21a/8	f. 50a/11, 53b/8
eyü : 1. i. İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı.	f.+dürler 50a/5
e.+dür 35a/4, 43a/3	f.+i evvel 50a/7, 50a/8, 50a/9
2. s. İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı.	f.+inün 52b/4
e. 12a/10, 12a/11, 12a/11, 15b/8, 15b/9, 15b/9, 17a/6, 8b/7	f.+ü'l-eflâk 50a/11, 50a/9
3. zrf. İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı.	
e. 17a/6, 8b/7	
eyülik : i. İyi olma durumu, salah.	

f.+ün 50a/6

fenā : Ar. i. Yokluk, yok olma.
f.+ya 32a/7

ferāḡat : Osm. i. Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme.
f. 15b/10, 16a/10, 16a/10
f.+a 15a/9
f.+dur 11b/5, 11b/8
f.+i 15a/4

ferd : Ar. i. Birey.
f. 23a/4

feryād : F. i. Haykırış, çığlık.
f.+it- (Haykırmak, çığlık atmak) 41a/4

fesād : Ar. i. Bozukluk.
f.+ı 22b/5, 22b/6

fevāyid : Ar. i. (fāide c.) Faydalar, faydalı şeyler.
f. 18a/7

feyz : Ar. i. İhsan, kerem.
f. 54b/9
f.+ine 46a/5

fi : Ar. zrf. Arapçada harf-i cerdir, mekâna ve zamana âidiyeti bildirir
f. 44b/5
f. 'd -dāreyn 31b/7, 42b/2

fi'1 : Ar. i. İş, davranış.
f. 42b/11
f.+i 53a/2
f.+idür 26b/4

fillah : Ar. zrf. Allah için, Allah yolunda.
f. 28b/3, 28b/9, 29a/11, 29a/11
f.+a 28b/8
f.+uñ 28b/4

fuẓūlāt : Osm. i. Ziyade olup işe yaramayan şeyler, fazlalıklar.
f.+dur (terk-i fuẓūlāt) 22a/10
f.+ı 10a/1, 10a/4

geç- : f. Bir yerden başka bir yere gitmek.
g. 9a/10
g.-eceedür 31a/5
g.-er 22b/10, 31a/5, 31a/6
g.-sevüz 31a/4
g.-ürür 14a/5

gel- : f. Ulaşmak, varmak.
g.-di 49a/7, 49b/4, 54b/2
g.-dilerse 17b/5
g.-dügi 31a/11
g.-düginden 17a/10, 17a/8
g.-e 11a/2, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 35a/1, 36a/10
g.-e (nā-ḡoş gel-) 17a/10

g.-ecek 17a/6
g.-eler 27b/2
g.-medilerse 17b/6
g.-mege 51b/5, 51b/6, 51b/7
g.-meye 27a/10, 36a/4, 44b/4, 48a/4
g.-mez 34a/8
g.-mez (işe gel-) 9b/1
g.-mişdür 44b/6, 47a/5, 54a/11
g.-mişlerdür 11a/4
g.-ür 30b/2, 35a/9, 42a/10

gerek : i. Gerçekleşmesi zorunlu olarak beklenen, lazım.
g. 14b/10, 21a/1, 21a/11, 21b/4, 24b/6, 35a/10, 35a/7, 42b/1, 55a/10, 9b/6
g.+dür 10a/1, 10a/5, 19a/11, 19b/4, 20a/1, 20a/10, 20a/8, 20b/3, 22a/3, 22a/4, 28a/4, 30a/4, 9b/9
g.+idi 40b/5

gerek- : f. Bir şeyin yapılabilmesi veya gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak.
g.-dür 31a/4
g.-mez 20a/3, 31a/2

get- : bkz. git-

getür- : f. Gelmelerini sağlamak.
g.-diler 17b/4
g.-eler 38a/8
g.-elerdi (īmān getür-) 40b/6
g.-mediler (īmān getür-) 40b/7
g.-ür 28a/1

gibi : e. -e benzer.
g. 11a/7, 15a/11, 27b/1, 27b/4, 27b/6, 27b/8, 47b/10, 47b/11, 48a/1, 48a/3, 51a/4, 8b/9
g.+dür 13a/1, 13a/4, 33a/1

girān-bār : F. s. Ağır yüklü.
g.+ol- (Yükü ağır olmak) 20b/1

girü : i. Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü.
g. 13b/9, 27a/10, 27b/2, 28a/3, 35b/10, 35b/11, 35b/9, 38b/4, 45b/4, 51b/6, 52a/4, 8b/9
g.+kal- (Bir şeyin arkasında, gerisinde kalmak) 22a/9

git- : f. Bir yere doğru yönelmek.
g.-e (gide) 27b/1
g.-mişdür 54b/4

gök : i. İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay.
g.+de 54a/2

	g.+inden 52b/6 g.+inüñ 30a/7, 52a/10		g.+dür 36b/1
gölge	: i. Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık. g. 34a/9	ğam-nāk	: F. s. Gamlı, kederli.
göñül	: i. Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı. g. 23a/7, 23a/7 g.+dedür 26a/2 g.+den 21a/6, 26a/3, 8b/11 g.+i (göñli) 26b/7 g.+idür (göñlidür) 13a/2 g.+inden (göñlinden) 24b/9 g.+üñi (göñlüñi) 31a/8 g.+vir- (Sevmek) 30a/5	g+ol- (Kederlenmek, gamlı olmak) 17b/6	
gör-	: f. Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek. g.-diler 15a/4 g.-düm 28a/9 g.-e 11a/7, 29b/4 g.-eler 9a/6 g.-medi 13b/1, 13b/3 g.-mekdür 25a/9 g.-memekdür 25a/9 g.-miş 10b/10 g.-mişdür 13a/11 g.-ürem 18a/7, 18a/7	ganī	: Ar. s. Zengin, varlıklı. g. 43b/11
göster-	: f. Birini veya bir şeyi işaretle belirtmek. g.-e 10b/3, 35a/2 g.-e (yol göster-) 19a/7 g.-meyesin 20a/2	ğaraž	: Ar. i. Hedef, meyil, istek. g. 8b/5, 8b/6, 8b/8, 9a/9, 17b/10
götür-	: f. Taşımak, ulaştırmak veya koymak. g.-diler 17b/11 g.-üle (götrüle) 26a/6 g.-ülürser (götrülürser) 34b/11	ğayb	: Ar. i. Gizli olan, görünmeyen, belirsiz. g.+ ('ālem-i ğayb) 45a/3 g.+ı 44a/10 g.+i ('ilmi'l-ğayb) 44b/5
göz	: i. anatomi Görme organı, basar. g.+i-y-ile 11b/4 g.+lü 26a/9 g.+süz-idi 26a/8	ğayr	: Ar. s. Diğer, başkası, yabancı. g. 43a/7 g.+ı 15a/8 g.+i ıttılā' 44b/5 g.+i 15a/5, 19b/11, 29a/10, 43a/10, 43a/11 g.+i ħağ 27a/4, 27a/5 g.+i vāsıta 48a/11 g.+ler 17a/1 g.+ün 15b/1
gün	: i. Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre. g. 18b/8, 41a/4	ğāyet	: Ar. zrf. Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde. g. 26a/11, 41a/2, 44a/11, 51b/11, 52a/1, 9b/6
güneş	: i. Güneş ışınlarının ve ısısının etkilediği ortam. g.+üñ 51a/1, 51a/2	ğāib	: Ar. s. Görünmeyen, hazır olmayan, kayıp. g.+ol- (Ortadan kaybolmak) 48b/11
ğalat	: Ar. i. Yanlış kelime veya söz. g.+eyle- (Hata yapmak, yanılmak) 40a/2	ğıdā	: Ar. i. Besin. g.+lar 22b/11
ğalıž	: Ar. s. Kaba ve çirkin, iğrenç.	ğabāis	: Ar. i. Kötülükler, murdar ve pis şeyler. h.+ dür (ümmü'l-ğabāyiş) 11b/7 h.+dür (ümmü'l-ğabāyiş) 22b/5
		ğabbāz	: Ar. i. Ekmekçi, ekmek yapan veya satan kimse. h. 23b/8
		ğaber	: Ar. i. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. h.+i 45b/8 h.+leri 33a/10, 45b/5 h.+vir- (Bilgi, haber iletmek) 47b/8, 49b/3, 54b/3, 54b/5, 55b/11
		ğaberdār	: Ar. s. Haberli, bilgili.
		ğācet	h.+ol- (Haberli olmak) 27b/2, 33b/2 : Ar. i. Herhangi bir şey için gerekli olma, ihtiyaç. h. 32a/1, 38a/10
		ğadd	: Ar. i. Çizgi, sınır. h. 36a/4 h.+di 35b/3

ḥaṣr	: Ar. i. Bir şeyin içine alma, yalnız bir şeye mahsus kılma. h.+a 44b/4, 48a/4	h.+ol- (Hazır durumda olmak) 19a/11, 19b/11
ḥāṣṣ	: Ar. s. Katışıksız, en iyi cinsten, saf. h. 20a/7, 53a/1	ḥazîne : Ar. i. Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet. h. 43a/5, 54a/1, 54a/2, 54a/3 h.+dür 53b/10, 53b/11, 53b/11, 53b/8, 53b/9, 53b/9, 53b/9
ḥāṣṣiyyet	: Ar. i. Hususi fayda, kuvvet ve menfaat. h. 53a/8, 53b/3 h.+dür 43a/1 h.+leri 53a/2 h.+leri 18a/9	ḥazret : Ar. i. Yüce kabul edilen kimselerin adlarının başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan. h.+den 48b/10
ḥatme	: Ar. i. Bitirme. h. 51b/2	ḥelāl : Ar. i. din b. Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı. h. 16b/11 h.+ol- (Dini kurallara aykırı olmamak) 17b/9
ḥātem	: Ar. i. Son, en son. h.+i enbiyā 55a/11	ḥelāl-ḥür : F. s. Helal yiyen. h. 10a/7
havā	: Ar. i. Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı. h. 37a/1, 37a/2, 37a/3, 37a/9, 38b/1, 38b/2, 38b/6 h.+nuñ 37a/11, 38a/9 h.+sınun 38a/10 h.+ya 37a/1 h.+yı 38b/1	hem : bağ. Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için "özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki" anlamlarında kullanılan bir söz. h. 10b/6, 15a/2, 18a/10, 18a/6, 18a/7, 18a/9, 20a/11, 20b/5, 21b/2, 22b/1, 22b/6, 23b/6, 24a/10, 24a/2, 24a/3, 31a/4, 31a/6, 32b/5, 33a/7, 34b/7, 36b/8, 38a/1, 38a/1, 41b/6, 41b/6, 42a/11, 42a/6, 42a/8, 43a/1, 47b/2, 51b/4, 51b/5, 52a/3, 52a/4, 52a/5, 53a/8, 54a/4, 54b/11, 54b/5, 54b/5
ḥavāṣ	: Ar. s. Keyfiyetler, hususlar. h.+ındandır 34b/7	hemān : F. zrf. Derhāl, hemen, acele olarak. h. 27a/10, 27a/11, 30a/2, 51a/10
ḥayat	: Ar. i. Canlı, sağ olma durumu. h. 30a/6 h.+ (āb.ı hayat) 12b/10	hemin : bkz. heman h. 25a/10
ḥayf	: Ar. i. Emansızlık, haksızlık, zulüm, cevr. h.+ı ‘aẓīm 25b/8	hemîṣe : F. zrf. Daima, her zaman. h. 22a/1, 26a/7, 26a/7, 30a/10, 31b/4, 50a/2
ḥayṣ	: Ar. i. Saygı, hürmet, itibar. h.+i 44a/4	henüz : F. zrf. Az önce, daha şimdi, yeni. h. 16b/2, 30b/1
ḥayy	: Ar. s. Diri, canlı, sağ. h. 43b/3	hep : zrf. Hiçbiri dışta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün, tüm olarak. h. 10a/3, 10b/10, 11a/2, 11a/8, 12b/6, 15a/4, 27a/3, 27b/9, 28b/1, 35b/8, 36a/1, 43b/9, 47a/11, 53b/1, 54a/4, 9b/4
ḥayvān	: Ar. i. Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık. h. 53b/11 h.+lar 47a/2	hepisi : z. Bütünü, tamamı. h.+n 29b/6, 29b/8 h.+nde 40a/3, 40a/5 h.+nüñ 51a/6 h.+y-ile 40a/4 h.+y-iledür 40a/3, 41a/7
ḥayvānāt	: Ar. i. (ḥayvān’ın c.) Hayvanlar. h. 48a/3, 51a/4, 8b/9 h.+durlar 49b/6	
ḥazā’in	: Ar. i. (ḥazîne c.) Hazine. h.+den 53b/7, 53b/7 h.+i semāwī 53b/6	
ḥāzır	: Ar. s. Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, âmāde, müheyya. h. 48b/9 h.+dur 41a/5	

	h.+i 16a/7
hurûc	: Ar. i. Dışarı çıkma, çıkış.
	h.+it- (Dışarı çıkmak, kaçmak) 53b/7
huzûr	: Ar. i. Dirlik, gönül rahatlığı.
	h.+unda 9a/2
hüve	: Ar. z. O, 3. tekil şahıs.
	h.'l-laṭīfū'l-ḥabīrūn 40b/7, 40b/9
hükemā	: Ar. i. (hakîm c.) Âlimler, çok bilgili kimseler.
	h. 32b/4, 50b/2, 51a/4, 52a/6, 52a/7, 54a/6
	h.+ (mecmû'-ı hükemā) 31b/10
	h.+nuñ 32b/1
hür	: Ar. s. Özgür.
	h. 16a/2
	h.+dür 16a/3
hürmet	: Ar. i. Saygı.
	h. 11b/4
	h.+leri-y-içün 15a/11
ırak	: s. Uzak.
	ı. 41a/2, 41a/6
	ı.+dur- (Uzak kalmayı istemek) 33a/9
	ı.+düş- (Uzağında kalmak, uzaklaşmak) 41a/2
	ı.+idi (ırağ-idi) 34a/3
ırakırak	: s. Daha uzak.
	ı. (ırağırak) 51b/9
ıraklık	: i. Uzaklık.
	ı. 41a/10
ıslat-	: f. Islak duruma getirmek.
	ı.-maz 37b/11
	ı.-ur (ısladur) 37b/10, 38a/1
ıstılâh	: Ar. i. Terim.
	ı.+dur 50b/3
	ı.+ı-y-ile 50b/3
	ı.+ile 46a/6
'ışk	: Ar. i. Çok ziyâde sevgi, şiddetli muhabbet.
	a. 27a/10, 27a/6, 27a/9
	a.+dur 26b/11
ıttılâ'	: Ar. i. Bilgi edinme.
	ı.+ (ğayr-i ıttılâ') 44b/5
i-	: yardımcı f. Olmak.
	i.-di 16a/10, 18a/11, 18b/2
	i.-düm 18a/2, 18a/3
	i.-se 19a/5
'ibâret	: Ar. s. Meydana gelmiş, toplanmış; bir şeyden teşekkül etmiş; bir şeyin aynı.
	a. 21b/6, 26b/2, 26b/3, 26b/3, 28b/9, 29a/11, 49b/10, 49b/9

	a.+i 12a/8, 28b/5, 29a/7, 49b/8, 8b/7
	a.+ile 12a/9, 8b/8
ibtidâ	: Ar. i. Başlama, başlangıç.
	i. 28b/8, 51b/1
	i.+dur 29a/11
icâzet	: Ar. i. İzin.
	i.+ı-y-ile 10a/1, 22a/3
iç	: i. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.
	i.+inde 11a/11, 13b/6, 48b/1, 49a/8, 49a/9, 9a/3, 9a/3
	i.+inde-idi 50b/6
	i.+indedürler 50a/1
	i.+indekilerün 36a/8
iç-	: f. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.
	i.-mişdür 12b/11
idin-	: f. Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, elde etmek.
	i.-meyesin (büt idin-) 20b/4
ihtilâf	: Ar. i. Ayrılık, anlaşmazlık, uyuşmazlık.
	i.+ı mevcûdât 43b/2
ihtiyâr	: Ar. i. seçmek, ortaya koymak.
	i.+eyle- (Seçmek, tercihte bulunmak) 16a/7, 16a/9, 16b/4, 16b/5, 17a/4, 17a/5, 30b/6, 30b/8
	i.+ile 30b/7
	i.+umşuz 25b/4
iḥāṭa	: Ar. i. Çevirmek, çevrelemek, kuşatmak.
	i.+sı 37a/5, 40b/1, 40b/2
ihtiyâc	: Ar. i. Gereksinim.
	i.+dırlar 43b/11
ihtiyât	: Ar. i. Herhangi bir konuda ileriye düşünerek ölçülü davranma, sakınma.
	i.+it- (Tedbirli davranmak, dikkatli olmak) 28a/4
ikâmet	: Ar. i. Bir yerde oturma.
	i.+e 30b/5
iki	: i. Birden sonra gelen sayının adı.
	i. 16a/5, 16a/6, 16b/2, 19a/9, 24b/4, 28b/3, 42b/8, 44a/11, 44b/8, 45a/5, 45b/1, 45b/4, 46b/9, 47a/10, 47b/9, 54b/10, 54b/8, 55a/10
	i.+nci 10b/10, 26b/1, 42a/10, 54b/9, 9b/5
	i.+si 55a/2, 55a/7
	i.+sinüñ 42b/5
ikinci	: s. İki sayısının sıra sıfatı.
	i. 9a/1

iksir : Ar. i. Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı.
i.+i a'zam 12b/9

ikrār : Ar. i. Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça söyleme.
i.+eyle- (Dile getirmek, dillendirmek) 9a/1

ilāhī : Ar. s. din b. Tanrı ile ilgili olan, tanrısal, lahuti.
i.+ (sünnet-i ilāhī) 47a/8
i.+ye (vaḥy-i ilāhī) 47b/6

ile : bağ. Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.
i. 12b/6, 36a/6, 36a/6, 36a/7

ilellah : Ar. zrf. Allah'a doğru.
i. 28b/3, 28b/5, 29a/10, 29a/7
i.+ı 28b/7, 34b/4
i.+uñ 28b/4

illā : Ar. zrf. Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun.
i. 19a/5, 36a/3

'ilm : Ar. i. Bilim.
a. 12a/3, 14a/5, 24a/2, 39a/4, 44a/7
a.+ (ehl-i 'ilm) 11b/1
a.+i 24a/3, 29a/2, 29b/7, 39a/6, 40a/2, 55b/4, 55b/4
a.+i bāṭın 23b/11
a.+i-y-ile 13a/6, 33a/6, 41b/7
a.+i'l-ğayb 44b/5
a.+ine 24a/1
a.+ini 28b/11
a.+ümdür 23b/10
a.+ümüze 41a/10

'illet : Ar. i. Hastalık.
a. 50b/8

'illiyyin : Ar. i. Cennetin en yüksek tabakası, ahirete giden tam kâmil mü'minlerin yeri.
a. 41a/9

ilt- : (iletmek) Götmek
i.-mez 33b/6

iltifāt : Ar. i. Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma.
i.+ları 46a/3

īmān : Ar. i. din b. İnanç.
i.+getür- (İnanmak, iman etmek) 40b/6, 40b/7

'imāret : Ar. i. Mâmur etmek, şenlendirmek, mâmurluk.
a. 30b/5

imdi : zrf. Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda.
i. 12b/4, 14a/2, 16a/4, 21b/10, 24a/4, 27a/7, 28b/2, 30a/1, 32a/4, 36b/5, 42a/3, 54a/9, 55a/3, 9a/10

imkān : Ar. i. Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.
i. 19a/1, 29b/5

imtiḥān : Ar. i. Sınav.
i. 19b/7

inan- : f. Bir şeyi doğru olarak benimsemek.
i.-alar 9a/1

'ināyet : Ar. i. Yardım, lütuf.
a.+i 26b/6

inkār : Ar. i. Yaptığını, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yadsıma.
i.+dan 11a/1

insān : Ar. i. Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.
i. 30a/2, 30a/3, 51a/11, 51a/7
i.+ (nev'-i insān) 47b/4
i.+ı 39a/7
i.+ı kâmil 12a/7, 12a/9, 12b/4, 13a/2, 13a/4, 13a/5, 13b/9, 14a/1, 14a/2, 14a/7, 15b/7
i.+ı kāmile 13a/7
i.+ı kāmili 12b/5

insānī : Ar. s. İnsanca.
i.+ (rūḥ-ı insānī) 39a/7, 39b/9, 40a/5
i.+ye (rūḥ-ı insānī) 39b/8

irādet : İstek, dileme.
i. 26b/11, 9b/7
i.+dür 9b/6
i.+i 9b/8

iriş- : f. Varılması zamana, emeğe bağlı olan veya uzakta bulunan bir amaca varmak, ulaşmak.
i.-di 12b/4, 18a/10, 18b/1, 26a/9, 27a/6, 34b/4, 51a/7
i.-dügünün 10b/11
i.-dür 31b/1
i.-dürdi 12b/3
i.-düre 13b/2, 15b/11
i.-düreler 12b/2

	i.-dürmekdür 11b/10
	i.-dürmemekdür 11b/9
	i.-dürür 11b/8, 54b/11, 54b/9, 55a/5
	i.-dürür (irüşdürür) 9b/2
	i.-e 10b/3, 19a/2, 26a/5, 27a/8, 27a/9, 35a/5, 43a/4
	i.-esin 19a/11, 9a/11
	i.-medi 18b/1, 18b/3, 53a/3
	i.-meye 10b/5, 31a/11, 53a/3
	i.-meyince 12a/3
	i.-mez 37b/6, 39b/2, 39b/8, 39b/9, 53b/5
	i.-mez-ise 43a/4
	i.-mez-iseñ 25b/9
	i.-miş 10b/7, 45a/8
	i.-mişdür 13a/8
	i.-üb 18b/9
	i.-ür 26b/7, 34a/5
	i.-ürse 27b/6, 33b/4
İşār	: Ar. i. Kendisi muhtaç olduğu halde başkasına nimet vermek, cömertlik, ikrām.
	i.+eyle- (Cömert davranmak, ikram etmek) 21a/8
	i.+it- (Cömert davranmak, ikram etmek) 19b/10
İşbāt	: Ar. i. Tanıt ve kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma.
	i. 24b/3, 25a/9
	i.+dur 24b/2, 25a/8
	i.+ı 24b/11
	i.+ında 31b/11
İsim	: Ar. i. Ad.
	i.+ (ism) 44a/7
	i.+dür 44a/8
	i.+i (ismi) 42b/11, 42b/4, 44a/11
	i.+idür (ismidür) 44a/2
	i.+üñ (ismüñ) 44a/5, 44a/9
	i.+üñdür (ismüñdür) 44a/6
İsmü'llah	: Ar. i. Allah'ın adı.
	i. 44a/10
İssi	: s. Sıcak.
	i. 38a/1
İssilik	: i. Sıcaklık.
	i. 16b/6
İsti'dād	: Ar. i. Yetenek.
	i.+ı 19a/9, 29b/9
	i.+ı (ma'rifet-i isti'dād) 29b/10
İstikāmet	: Ar. i. Doğrultu.
	i. 30b/1
	i.+dedür 11b/11

İş	: i. Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik.
	i. 11a/10, 11b/11, 13b/1, 13b/5, 14b/11, 18b/3, 20b/6, 20b/9, 34b/3, 51a/9, 54b/10, 54b/8, 9a/10, 9b/10
	i.+de 20b/11, 20b/7, 29a/4
	i.+dür 28a/7
	i.+e gel- (İşe yarar durumda olmak) 9b/1
	i.+i 12b/1, 18b/7, 49b/2, 50a/1, 8b/2
	i.+idür 21a/3
	i.+ine 16b/3
	i.+lerde 17a/6
	i.+lü 10a/7, 8b/7
İşāret	: Ar. i. Anlam yükletilen şey, anlamlı iz.
	i. 45a/5
	i.+it- (Göstermek) 35a/11
İşçi	: i. Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimse.
	i.+leridür 52b/8
İşit-	: f. Kulakla algılamak, duymak.
	i.-dün 14a/2, 54a/9
	i.-eler (işideler) 13b/5
	i.-mekden 9a/10
İşle-	: f. Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek.
	i. 9a/10
	i.-mez-ise 23b/10
	i.-r 54b/10, 54b/8, 9b/10
	i.-r-ise 23b/9
	i.-ye 9b/11
	i.-yeler 11a/10, 13b/5
İstiyāk	: Ar. i. Göreceği gelme, özleme.
	i.+ındadır 48b/10
İt-	: 1. f. Etmek, yapmak, meydana getirmek.
	i.-dūgi-y-ile 10a/9
	i.-e (ide) 13b/4
	i. erüz (iderüz) 49a/6
	i.-esin (idesin) 20b/5
	i.-megi 16a/9
	i.-meknide 20b/6
	i.-memeknide 20b/6
	2. yardımcı f. İsim, sıfat ve zamirlerle birlikte kullanıldığında birleşik fiil, deyim yapar ve birlikte kullanıldığı kelimelere başarma, oldurma, kılma, etme anlamı katar.
	i.-dilerdi (terk it-) 15a/2
	i.-e (dirlik it- (ide) 27a/11

i.-e (lafz it- (ide) 42b/10
i.-em (delîl it- (idem) 32a/2
i.-emedüm (tercîh it- (idemedüm) 18a/5
i.-emez (hark it- (idemez) 40a/9
i.-er (dirlik it- (ider) 14a/4
i.-er (kabûl it- (ider) 54b/9
i.-er (maḥv it- (ider) 30b/3
i.-er (meşgûl it- (ider) 21b/8
i.-er (terk it- (ider) 27a/2
i.-er-isen (tekellûf it- (ider-isen) 20a/11
i.-er-se (kabûl iit- (ider-se) 10a/3
i.-er-se (şu'âl it- (ider-se) 35a/5
i.-er-se (tamâm it- (ider-se) 27b/8
i.-erler (da'vet it- (iderler) 23a/2
i.-erler (da'vî it- (iderler) 28a/10
i.-erler (dirlik it- (iderler) 14b/6
i.-erler (edeb it- (iderler) 11b/2
i.-erler (feryâd it- (iderler) 41a/4
i.-erler (hürûc it- (iderler) 53b/7
i.-erler (i'tibâr it- (iderler) 26b/1
i.-erler (iderler) 13b/7, 20b/5
i.-erler (ihtiyâṭ it- (iderler) 28a/4
i.-erler (naşîhat it- (iderler) 11b/1
i.-erler (taşarruf it- (iderler) 46b/10, 47a/1
i.-erler (ziyâde it- (iderler) 32b/3
i.-erler-ise (pâre pâre it- (iderler-ise) 39b/7
i.-erler-ise (sülûk it- (iderler-ise) 27b/3
i.-erler-ise (şu'âl it- (iderler-ise) 19b/3
i.-erler-se (tamâm it- (iderlerse) 27b/3
i.-erler+ise (tamâm it- (iderler-ise) 27b/5
i.-erse (kabûl iderse) 10a/3
i.-erüz (taleb it- (iderüz) 41a/5
i.-esin ('âdet it- (idesin) 21a/1
i.-esin (îşâr it- (idesin) 19b/10
i.-esin (naẓar it- (idesin) 14a/10
i.-esin (terk it- (idesin) 21b/7
i.-eyim (işâret it- (ideyim) 35a/11
i.-mege (hâşıl it-) 14a/3
i.-mege (taleb it-) 41a/6
i.-mek (dirlik it-) 14b/10
i.-mek (hâşıl it-) 14b/8
i.-mek (tekellûf it-) 20a/11, 20a/3
i.-mek (terk it-) 21a/11
i.-mek (taleb it-) 42b/1
i.-mekdedür (naẓâra it-) 16b/1
i.-memişem (tercîh it-) 18a/6
i.-meye (lafz it-) 42b/8
i.-meyesin (i'timâd it-) 30a/6
i.-meyesin (tekebbürlük it-) 19b/9

i.-meyesin (tekellûf it-) 20a/2
i.-meyesin (taleb it-) 19b/10
i.-meyince (tamâm it-) 12a/4
i.-mez-ise (kabûl it-) 10a/4
i.-mez-isek (fehm it-) 12a/8
i.-mez-iseñ (muvâfakat it-) 20b/9
i.-mezseñ (fehm itme-) 8b/7
i.-mişdür (medh it-) 55b/11
i.-mişsin (kanâ'at it-) 25b/8
i.-üb (sülûk it- (idüb) 27b/5, 27b/7
i.-üp (terk it- (idüp) 22b/3

ittifak : Ar. i. Anlaşma, uyuşma, bağlaşma.

i.+dur 32b/2

i.+ı 51a/5

iy : ünlem Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü.

i. 11a/3, 11b/11, 11b/7, 13a/1, 13a/6, 14a/1, 14a/7, 14b/6, 15a/4, 15b/7, 18b/8, 19a/10, 19a/7, 20a/4, 20b/5, 21a/9, 21b/3, 23a/1, 24b/1, 25a/11, 25a/2, 25a/6, 26a/7, 26b/2, 28a/8, 30a/4, 30b/5, 31a/2, 31b/1, 32b/4, 33a/8, 34b/2, 35a/8, 35b/1, 35b/7, 39b/10, 40b/11, 49a/2, 50b/1, 52b/6, 53a/6, 54b/6, 55b/3

izâfat : Ar. i. (İzâfet c.) İzafetler, isim tamlamaları.

i. 48b/3

i.+dan 43b/9

i.+durlar 43a/9

izâfet : Ar. i. Bir şeyi bir kimseye veya bir şeye nisbet etmek, yakın etmek, isnat etmek.

i. 12b/5

izâfî : Ar. s. felsefe, Göreceli.

i.+ (rûḥ-i izâfî) 48b/5

i.+ (şîfât-ı izâfî) 43b/10

'izzet : Ar. i. Değer, kıymet, kuvvet.

a. 11b/4

a.+de 44a/11

a.+den (niķâb-ı 'izzet) 35a/1, 36a/9

a.+leri 15a/10

ķabûl : Ar. s. Olanaklı.

k. 32a/6, 32a/7, 32a/8, 32a/9, 39a/1, 39a/1

k.+dur- 38b/8, 38b/9

k.+dürler 47b/6

ķabûl : Ar. i. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma.

k.+eyle- (Razı olmak) 16b/11, 17b/9, 8b/10

k.+i 17b/7
k.+it- (Razı olmak) 10a/3, 10a/4, 54b/9
kaç : s. Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.
k. 40b/8, 54a/1, 54a/2
kaç- : f. Hızla koşup bir yere saklanmak.
k.-arlar 17a/1, 17a/3
kaḏar : e. Ölçüsünde, derecesinde.
k. 14a/9, 28b/10, 28b/6, 29a/7, 29b/2, 31a/11
kaḏīm : Ar. s. Başlangıcı olmayan, eski, ezeli.
k. 32a/5, 41b/5
k.+de (kitāb-ı kaḏīm) 45a/5
k.+dendürler (me‘āni-yi kaḏīm) 43b/5
k.+dürler 50b/9
k.+e (zāt-ı kaḏīm) 44a/3
k.+ile (zāt-ı kaḏīm) 43b/4
kaḏir : Ar. s. Güçlü, gücü yeter, erkli.
k. 43b/3
kaḏr : Ar. i. Değer, kıymet, itibar.
k.+ (leyletü’l-kaḏr) 51b/8
kāfir : Ar. i. din b. Tanrı’nın varlığını ve birliğini inkâr eden kimse.
k.+lerüñ 34a/10
kāfur : Ar. i. Kâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanan, güzel kokulu bir madde.
k.+ile 16b/6
kal- : f. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.
k.-a 26a/6
k.-an 28a/3, 8b/9
k.-mayalum 13b/9, 38b/4
k.-mayalum (girü kal-) 22a/9
k.-maz 30a/10
k.-mazlar 30a/8
k.-mış 13a/7
k.-mışsın 25a/4
kalem : Ar. i. Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç.
k. 49b/9
k.+i a‘lā 46a/9
k.+idür 49b/10
kamer : Ar. i. gök b. Ay.
k. 52b/4
kāmil : Ar. s. Yetkin, eksiksiz, mükemmel.
k. 12b/8, 16a/3, 16a/4
k.+ (insān-ı kāmil) 12a/7, 12a/9, 13a/2, 13a/4, 13a/5, 13b/9, 14a/2, 14a/7, 15b/7

k.+ (insān-ı kāmile) 13a/7
k.+den 14b/4
k.+dür 14a/6
k.+i (insān-ı kāmil) 12b/4, 12b/5
k.+i āzād 15b/11, 16a/4
k.+lerden 14b/7
k.+üñ (insān-ı kāmil) 14a/1
kanā‘at : Ar. i. Elindekiden hoşnut olma durumu, yetinme, fazlasını istememe, doyum.
k. 11b/7, 15b/10, 16a/11, 16b/4, 18a/1
k.+dur 11b/9
k.+i 16a/7
k.+it- (Elinde olanla yetinmek) 25b/7
kanda : z. Nerede.
k. 24a/7, 24a/9
kandan : z. Nereden.
k. 42b/1
kanğı : s. İki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.
k. 18a/4, k. 36b/3
k.+sında 23a/9, 23a/9
karāñulıķ : i. Işık olmama durumu.
k. 38a/8
kārḥāne : F. i. İş yeri, iş yapılan yer
k. 53b/3
karınca : i. hayvan b. Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı.
k.+nuñ 34a/10
kat : i. Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka.
k.+ında 17b/7, 33a/1, 33a/2, 42b/11, 43b/5, 50b/7, 55b/8
kaṭ‘ : Ar. f. Kesme, ayırma.
k.+ı muḥtelif 43b/1
k.+ı peyvend 21a/4, 21a/5
katıraķ : s. Daha katı, çok sert.
k. 33a/9
katre : Ar. i. Damla.
k. 33a/1
k.+den 33a/2
kavī : Ar. s. Dayanıklı, güçlü, zorlu.
k. 10b/1, 29b/10
kavıraķ : s. Daha güçlü, daha zorlu, daha dayanıklı.
k. 26a/4, 26a/5

	k.+rak ol- (Daha sağlam, güçlü olmak) 9b/8		k.+lerinden 27b/2
kavra-	: f. Elle sıkıca tutmak. k.-mişdur 44a/11		k.+lerün 17b/10, 17b/3
kāyim	: Ar. s. Başka bir şeyin yerine geçen. k.+dürler 43b/4		k.+lūgi-y-ile 48a/11
kayyūmiyet	: Ar. i. Allah'ın ezeli ve ebedî oluşu, daimî mevcudiyeti, bakiliği. k. 46a/3		k.+nün 12b/3
kebîr	: Ar. s. Büyük, ulu. k.+ ('ālem-i kebîr) 48a/10 k.+ (cevher-i evvel-i 'ālem-i kebîr) 51b/10, 52a/2	kerem	k.+nün 10a/2, 17a/10, 17a/8, 19a/5, 37a/4, 40a/11, 40b/1 k.+ne 20b/4 k.+y-ile 23a/4 k.+ye 21b/8, 26b/5, 55b/10, 55b/5 k.+yi 25a/9
kelām	: Ar. i. Söz. k.+ı 49a/4, 49a/5		: Ar. i. Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik. k.+den 20b/8 k.+i-y-ile 19a/6
kelimāt	: Ar. i. (kelime c.) Kelimeler, sözler. k.+ıdurlar 50a/2 k.+ında 47a/4 k.+un 50a/3	keşāfet	: Ar. i. Çokluk, sıklık, yoğunluk. k. 36b/6 k.+den 38a/5 k.+i mekân 34b/6
kelime	: Ar. i. Anlamli ses veya ses birliğı, sözcük. k.+si 24b/2, 43a/5 k.+sin 25a/2 k.+sinün 24b/1, 25a/8, 25b/5, 26a/9	keşîf	: Ar. s. Yoğun. k. 37b/6, 38a/6, 40a/9 k.+dür 39b/3 k.+i 38a/7
kem	: F. s. Kötü, fena (göz, söz vb.). k. 53b/8	keşret	: Ar. i. Çok olma durumu, çokluk. k.+i esmā 43b/1
kemā-hiye	: Ar. zrf Olduğı gibi. k. 10b/9, 13a/10, 29b/4, 9a/6	keşāyış	: F. i. Açıklık, ferahlık. k. 10a/8
kemāl	: Ar. i. Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, eksiksizlik. k.+de 12a/10, 15b/8 k.+de-y-ise 24a/2 k.+dedür 24a/2, 55b/4 k.+e 12a/3, 12b/2, 12b/3, 15b/11 k.+i 14a/2 k.+in 14a/1 k.+ine 12b/4	keşf	: Ar. i. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma. k.+ (ehl-i keşf) 47a/6 k.+ol- (Ortaya çıkmak, meydana çıkarmak) 34b/6
kemter	: F. i. Aciz, fakir, itibarsız. k. 33a/2	kevākib	: Ar. i. (kevkeb c.) Yıldızlar. k. 52b/11, 52b/7 k.+i seyyārāt 53b/2 k.+i seyyāre 53a/4
kendü	: z. İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat. k. 11a/7, 16b/3, 22a/6, 22a/7, 36b/4, 37b/5, 37b/9, 38a/4, 38a/5, 38b/2, 38b/3, 39a/11, 39b/1, 39b/4, 39b/5, 39b/6, 42a/11, 47b/8, 48a/11, 50b/3, 55b/7 k.+de 12a/5 k.+den 46a/8 k.+ler 28a/9, 30a/8, 30b/7 k.+leri 22a/7	kez	: i. Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere, sefer. k.+den 11a/1, 21a/6, 26a/6, 27a/2
		kible	: Ar. i. Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön. k. 27a/3, 27a/5
		kıl-	: yardımcı f. Etmek, yapmak. k.-a (terk kıl-) 10a/2 k.-alar (müṭṭala'a kıl-) 31b/5 k.-dı (mübtelā kıl-) 25b/2 k.-mışlardur (musallaṭ kıl-) 47b/4 k.-ur (diri kıl-) 12b/10
		kısm	: Ar. i. Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim.

k. 28b/3, 44b/8, 45b/1, 45b/1, 45b/4, 45b/4, 46b/9
k.+ (kısm) 27b/9
k.+dan 28a/1
k.+dur 47b/9
k.+ı (kısmı) 28a/2, 28a/3, 46a/2, 46b/11, 46b/6, 46b/9
kısmet : Ar. i. Allah'ın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
k.+i evvel 44b/8
k.+ol- (Payına düşmek, nasip olmak) 32a/8, 35b/4, 38b/11, 38b/8
kısa : s. Boyu, uzunluğu az olan, uzun karşıtı.
k. 41b/3
kısalık : i. Kısa olma durumu.
k.+ı (kısalığı) 53a/11
kıyāme : Ar. i. din b. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman.
k.+ (yevme'l-kıyāme) 51b/8
ki : F. bağ. Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz.
k. 10a/1, 10a/3, 10a/5, 10a/8, 10a/8, 10b/11, 10b/6, 11a/11, 11b/7, 11b/8, 12a/10, 12a/6, 12a/7, 12a/9, 12b/10, 12b/11, 12b/3, 12b/5, 12b/9, 13a/3, 13b/2, 13b/3, 13b/5, 13b/7, 14a/2, 14a/3, 14a/7, 14a/9, 14b/10, 14b/2, 14b/3, 14b/3, 14b/7, 15a/11, 15a/5, 15a/7, 15b/2, 15b/3, 15b/4, 15b/7, 16a/1, 16a/10, 16a/4, 16b/1, 16b/11, 16b/3, 16b/5, 16b/5, 16b/5, 16b/8, 16b/9, 17a/1, 17a/11, 17a/5, 17a/5, 17a/6, 17a/7, 17a/9, 17b/10, 18a/10, 18a/11, 18a/4, 18a/5, 18a/6, 18a/8, 18b/1, 18b/10, 18b/2, 18b/5, 18b/6, 19a/11, 19a/2, 19a/5, 19b/1, 19b/4, 20a/1, 20a/10, 20a/3, 20a/5, 20a/5, 20b/3, 20b/4, 20b/6, 20b/9, 21a/1, 21a/11, 21a/4, 21a/6, 21a/7, 21a/9, 21b/1, 21b/10, 21b/4, 21b/5, 21b/6, 21b/7, 21b/8, 22a/1, 22a/10, 22a/11, 22a/3, 22a/3, 22a/4, 22a/6, 22a/6, 22b/10, 22b/5, 22b/7, 22b/8, 23a/5, 23a/8, 23b/1, 23b/2, 23b/4, 23b/6, 23b/8, 24a/10, 24a/2, 24a/3, 24a/4, 24a/6, 24a/7, 24a/8, 24a/9, 24b/6, 24b/7, 25a/1, 25a/10, 25a/8, 25b/1, 25b/2, 25b/3, 26a/10, 26a/3, 26a/5, 26a/9, 26b/10, 26b/11, 26b/7, 26b/9, 27a/1, 27a/10, 27a/7, 27b/2, 28a/1, 28a/4, 28a/6, 28a/8, 28a/9, 28b/10, 28b/2, 28b/5, 28b/6, 28b/6, 28b/9, 29a/6, 29a/7, 29a/8, 29a/8, 29b/1,

29b/1, 29b/1, 29b/3, 29b/5, 29b/6, 29b/8, 29b/8, 29b/8, 30a/1, 30a/4, 30a/6, 30a/7, 30b/2, 30b/6, 30b/7, 30b/9, 30b/9, 31a/10, 31a/3, 31a/7, 31a/9, 31a/9, 31b/10, 31b/2, 31b/4, 31b/6, 31b/7, 31b/7, 31b/8, 32a/2, 32a/2, 32a/3, 32a/4, 32b/1, 32b/3, 32b/5, 32b/6, 32b/8, 33a/3, 33a/9, 33b/10, 33b/11, 33b/11, 33b/8, 34a/2, 34b/3, 35a/10, 35a/11, 35a/11, 35a/5, 35b/11, 35b/2, 35b/5, 35b/6, 35b/8, 36a/10, 36a/11, 36a/2, 36a/3, 36a/3, 36a/5, 36b/1, 36b/10, 36b/3, 36b/5, 37a/1, 37a/11, 37a/2, 37a/4, 37a/7, 37a/9, 37b/11, 37b/6, 37b/7, 37b/8, 37b/9, 38a/10, 38a/2, 38a/3, 38b/10, 38b/2, 38b/4, 38b/6, 39a/11, 39a/3, 39a/3, 39a/7, 39a/9, 39b/3, 40a/11, 40a/2, 40a/3, 40a/9, 40b/1, 40b/10, 40b/5, 40b/7, 40b/8, 41a/2, 41a/4, 41a/5, 41b/1, 41b/10, 41b/4, 41b/8, 42a/1, 42a/10, 42a/11, 42a/11, 42a/3, 42a/6, 42a/8, 42b/10, 42b/3, 42b/4, 42b/6, 42b/8, 42b/8, 43a/1, 43a/11, 43a/6, 43a/7, 43a/9, 43b/3, 44a/10, 44a/3, 44a/5, 44a/6, 44a/8, 44b/2, 44b/7, 45a/10, 45a/11, 45a/7, 45a/8, 45b/2, 45b/4, 46a/10, 46a/2, 46a/9, 46b/11, 46b/4, 46b/7, 46b/9, 47a/5, 47a/7, 47a/9, 47b/1, 47b/2, 48a/5, 48a/8, 48a/9, 48b/8, 49a/1, 49a/5, 49a/7, 49b/3, 49b/4, 50a/1, 50a/10, 50a/11, 50a/3, 50a/5, 50b/10, 50b/10, 51a/1, 51a/4, 51a/6, 51a/9, 51a/9, 51b/2, 51b/9, 52a/5, 52a/8, 52a/9, 52b/1, 52b/10, 52b/4, 52b/5, 53a/7, 53b/7, 54a/1, 54a/11, 54a/9, 54a/9, 54b/10, 54b/2, 54b/3, 54b/4, 54b/5, 54b/8, 54b/9, 55a/1, 55a/10, 55a/11, 55a/3, 55a/4, 55a/5, 55a/8, 55b/1, 55b/11, 55b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/4, 8b/9, 9a/1, 9a/10, 9a/11, 9a/3, 9a/4, 9a/8, 9b/1, 9b/10, 9b/3, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/9

kifāyet : Ar. i. Yeterli miktarda olma, yetme.

k.+dür 44b/3

kim : z. "Hangi kişi?" anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir söz.

k. 11a/10, 11a/9, 12b/2, 12b/3, 15a/5, 15b/10, 15b/6, 15b/8, 19b/4, 24b/10, 24b/8, 27a/4, 27a/4, 27a/5, 32a/4, 33b/4, 34b/3, 34b/4, 41a/11, 8b/11, 8b/6, 9a/4

k.+de 12a/2, 16a/1, 16a/2, 25a/1

k.+ün 22b/7, 22b/8

kimesne	: bkz. kimse. k. 22a/6		
kimse	: z. Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi k. 20a/1, 22a/6, 23b/8, 27a/8, 35a/5, 37b/11, 37b/9, 45a/8, 53a/3, 53a/5 k.+de 23b/3, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 24a/10, 24a/8 k.+ne 19a/2, 48b/7 k.+neyi 11a/2 k.+nün 53b/5 k.+ye 31a/10		
kimsene	: bkz. kimse k.+nün 49a/1		
kişi	: i. Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs. k. 11a/3, 11a/4, 40b/8, 42a/11, 50b/3 k.+ler 27b/1 k.+leri 24b/4 k.+lerün 15a/6, 15a/8 k.+nün 28a/5 k.+ye 22b/11, 27b/1, 27b/4, 27b/6, 27b/9		
kitāb	: Ar. i. Ciltli ve ciltless olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kāđıt yaprakların bütünü. k.+da 30a/2 k.+ı kādīm 45a/5 k.+lar 32a/1, 55b/10		
ķo-	: f. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek. k.-mişlardır (ad ķo-) 11a/6 k.-r (yüz ķo-) 22b/11		
ķop-	: f. Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak. k.-ar 43b/10, 43b/3		
ķork-	: f. Korku duymak, ürkemek, dehřete kapılmak. k.-arlar 17a/1, 17a/2		
kök	: i. mecaz Dip, temel, esas. k.+i 26a/2 k.+idür 25b/10 k.+ü 26a/4		
ķuddūs	: Ar. s. Kusur ve noksanlıklardan müberra olan, en mukaddes, hiđ eksiği olmayan. k. 43b/11		
ķudret	: Ar. i. Güç, erk, iktidar. k. 14a/6, 14b/9 k.+ (ehl-i ķudret) 11b/2, 8b/1 k.+ (řāhib-i ķudret) 14a/8 k.+i 14a/4, 14a/9, 55b/4, 55b/4 k.+inden 14a/10		
		k.+leri 14b/8	
ķuds	: Ar. i. Mübareklik, nezafet, pak olmak, noksanlardan uzak olmak. k.+ (rūhu'l-ķuds) 46b/4		
ķul	: Ar. i. Allah'a göre insan. k. 26b/10, 26b/5, 26b/7 k.+ı 26b/5 k.+ına 19a/6 k.+uñ 26b/11, 26b/7		
ķulāvuz	: i. Yol gösteren, rehber. k.+şuz 9b/5		
ķurb	: Ar. i. Yakınlık, yakında oluř. k. 33b/10, 33b/11, 33b/6, 33b/7, 33b/7, 33b/7, 34a/4, 34b/5 k.+ ('ālem-i ķurb) 49b/9 k.+a 34a/7, 34b/4 k.+da 34a/7 k.+dan 33b/2, 34b/3 k.+dandur ('ālem-i ķurb) 49b/8 k.+ı 33a/11, 33b/3, 33b/3, 33b/5, 34a/11, 34a/4, 34b/2, 35b/6, 35b/6, 49a/1 k.+ı ma'rifet 35a/3, 39a/5 k.+ı mecmū' 41b/8 k.+ında 33b/1, 41a/8, 41a/9 k.+ından 33a/10 k.+ı 41a/3 k.+uñ 33b/5, 34a/8		
ķurř	: Ar. i. gök b. Bir gök cisminin teker biçimde görülen yüzü, çörek. k.+ı 51a/1		
ķurtul-	: f. Tehlikeli veya kötü bir durumu atlatmak. k.-miş 13b/6		
ķuř	: i. hayvan b. Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı. k.+lar 12b/11		
ķuřiř	: F. i. Çalışma, çabalama, gayret sarfetme, uğraşma. k. 9a/3		
ķuvvatlurak	: s. Daha güçlü, daha zorlu. k.+ 9b/8		
ķuvvet	: Ar. i. Fiziksel güç, takat. k. 22b/2 k.+in 10a/2		
küll	: Ar. i. Hep, tüm, bütün. k.+ ('aql-ı küll) 50a/8 k.+ ('aql-i küll) 50b/7 k.+ (nefs-i küll) 50a/9		

	k.+le ('aql-ı küll) 50a/10
külli	: Ar. s. Bütüne ve genele ilişkin. k. 8b/6
küh	: Ar. i. Bir şeyin aslı, cevheri, miktarı. k.+ine 53a/3
kürsi	: Ar. i. Arş'ın altında bir sema tabakası. k. 47b/10
lābud	: Ar. i. Çok lazım, elzem, gerekli. l. 47a/3
lafz	: Ar. i. Söz, kelime. l.+it- (Konuşmak, söz söylemek) 42b/8, 42b/9
laṭīf	: Ar. s. Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan. l. 37b/6, 37b/7, 38a/7, 40a/7, 40a/7 l.+ (rūḥ-ı laṭīf) 39b/3 l.+dür 36b/2, 40a/5, 40a/8, 48b/8 l.+e 40a/10 l.+i ḥaḳīḳī 40b/3 l.+üñ 38a/6
laṭīfırāḳ	: s. Daha yumuşak, daha hoş. l. 36b/3, 36b/3, 50a/10, 51b/9 l.+dur 36b/4, 37a/4, 40a/11 l.+dür 50b/1
laṭīfe	: Ar. i. Hoş söz, söz ile iltifat; insanın çok ince ve hassas olup kalbe bağlı bir duygusu. l.+i rabbānī 47a/9
lāyık	: Ar. s. Nitelikleri, özü, hareketleri, davranışlarıyla bir şeyi elde etmeye hak kazanmış olan. l. 42b/7 l.+ise 18b/10 l.+ol- (Uygun olmak) 18b/6, 18b/7
lā-zamān	: Ar. s. Zamanla sınırlı olmayan. l.+ ('ālem-i lā-zamān) 34b/9
lāzım	: Ar. s. Gerek, gerekli. l. 36a/4 l.+dur 31b/4
legençe	: i. Küçük leğen. l.+de 36b/10, 37a/6 l.+ye 36b/9
leşker	: F. i. Asker. l.+idür 54a/4
leṭāfet	: Ar. i. Güzellik, hoşluk. l. 36b/6 l.+den 38a/5 l.+ine 40a/6
leyl	: Ar. i. Gece. l.+etü'l-ḳadr 51b/7

libās	: Ar. i. Giysi. l. 22b/2 l.+ın 10a/2
ma'ārif	: Ar. i. Bilgi ve kültür. m. 15b/9 m.+de ('avāzif-il-ma'ārif) 28a/1 m.+i 12a/11
ma'būd	: Ar. i. din b. Kendisine tapılan varlık. m.+larıdır 24b/5
ma'den	: Ar. i. jeoloji Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral. m.+ler 47a/2
mademki	: Ar. bağ. Madem. m. 29a/3
maḥabbet	: Ar. i. Sevgi. m. 26b/11 m.+inde 27a/9 m.+ine 26b/6
maḥal	: Ar. i. Yöre. m.+linde 11a/3
maḥdūd	: Ar. s. Çevrilmiş, sınırlanmış. m. 36a/1
māhiyyāt	: Ar. i. (māhiyet c.) Esaslar, hakikatlar, iç yüzleri. m.+ı mefhūmāt 47b/7
maḥşūş	: Ar. s. Özgü. m.+dur 44a/9
maḥsūsāt	: Ar. i. (maḥsūs c.) Gözle görülen, hisle anlaşılan şeyler m.+a ('ālem-i maḥsūsāt) 44b/9
maḥv	: Ar. i. Harab olma, yıkılma, ortadan kalkma, çökme. m.+it- (Harap etmek, yok etmek) 30b/3
maḳām	: Ar. i. Mevki, kat. m.+ı 'āliye 9b/2 m.+ına 39b/2, 39b/9 m.+ında 39b/1, 39b/2 m.+ındadır 39b/5 m.+larından 47b/8
maḳşad	: Ar. i. İstenilen şey, amaç, gaye, erek. m.+a 18a/10, 18b/1, 19a/2
maḳşūd	: Ar. s. İstenen, niyet edilen. m. 18a/11, 18b/2, 19a/3, 47b/1, 9b/4 m.+a 10b/3 m.+dan 13b/9, 22a/9, 38b/4 m.+ı 16a/9

ma'kūlāt	: Ar. i. (ma'kūl c.) Aklın uygun bulduğu, ancak akıl ile bilinen ve nakle dayanmayan meseleler ve ilimler. m.+a ('ālem-i ma'kūlāt) 44b/10, 45a/2	m.+idür (zāt-ı ma'rifet) 42a/4 m.+inde (kurb-ı ma'rifet) 35a/3 m.+inden 41a/3, 41a/3 m.+ini 24b/10 m.+ün (ehl-i ma'rifet) 23a/1, 24a/5
māl	: Ar. i. Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü. m. 15a/1, 16a/5, 21a/11, 21b/10, 22a/11, 24b/4, 24b/8, 26b/6, 30a/5 m.+a 24b/6, 28a/11 m.+uñ 22b/5	maşdar : Ar. i. Bir şeyin çıktığı menba, kaynak. m.+larıdır 23a/10
mā-lābūd	: Ar. i. Lazım, gerekli olmayan. m. 22a/11, 22b/9 m.+den 22b/9 m.+di 22b/1, 22b/6, 22b/7, 22b/8	māşā'allahu : Ar. Allah'ın istediği gibi. m. 19a/5
ma'lūm	: Ar. s. Bilinen, belli. m. 18a/4, 31a/7, 31a/9 m.+dur 38a/3, 40b/8 m.+eyle- (Bilinir kılmak) 24a/4, 27a/7, 36b/5, 55a/3 m.+ol- (Kendisine bildirilmek) 14b/3, 23a/11, 23b/4, 23b/6, 24a/10, 24a/8, 38a/2, 51a/8	mavşūf : Ar. i. Vasıflanan, bir sıfatla tavsif edilen. m.+dur 32a/11, 44a/3
ma'ni	: bkz. ma'nī m.+si 25a/8, 28b/2, 30a/1, 40b/4, 42b/10, 42b/5, 42b/9 m.+sidür 24b/2 m.+sin 40b/8 m.+sini 21b/10, 28b/2, 30a/1, 40b/9	mazhar : Ar. i. Bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yer veya kimse. m. 55a/10 m.+ı 55a/11, 55b/1
ma'nī	: Ar. i. dil b. Anlam. m.+den 49b/3, 54b/3, 54b/5 m. 29a/3	māzi : Ar. i. Geçmiş. m. 34b/10
māni'	: Ar. i. Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel. m.+dür 22b/1, 22b/2 m.+ol- (Engellemek, önlemek) 21a/10, 21b/1, 21b/2, 21b/9	me'ād : Ar. i. Âhret, dönüp gidilecek yer. m. 51b/7
ma'nisüz	: s. Anlamsız. m. 9a/11	me'ādin : Ar. i. (maden c.) Madenler. m. 48a/2, 49b/5, 51a/3
manşib	: Ar. i. Devlet hizmeti. m. 24b/8, 26b/6 m.+a 24b/6, 28a/11	me'āni : Ar. i. (ma'na c.) Anlamlar. m. 43a/8 m.+den (teğāyir-i me'āni) 43b/2 m.+si 43b/4 m.+yi kadīm 43b/5
ma'rifet	: Ar. i. Ustalık, hüner, uzmanlık. m. 23a/7, 23a/8 m.+ (aşl-ı ma'rifet) 42a/4 m.+i 23a/5, 23a/6, 24a/11, 24a/9, 24b/1, 25a/1, 25b/10, 25b/9, 29b/9, 30a/2 m.+i (kurb-ı ma'rifet) 39a/5 m.+i (zāt-ı ma'rifet) 39a/5 m.+i isti'dād 29b/9	mebde' : Ar. i. Baş, başlangıç. m. 51b/6 m.+den 51b/9 m.+i ('uqūl-i mebde'-i 'aql) 52a/9 m.+leridürler 52b/3
		mecmū' : Ar. s. Bir araya getirilmiş, toplanmış, bütün, hep. m.+ı (kurb-ı mecmū') 41b/8 m.+ı 'ulemā 31b/9 m.+ı edyān 23a/2 m.+ı ehl-i taşavvuf 31b/3 m.+ı enbiyā 31b/7 m.+ı evliyā 31b/8 m.+ı evşāf 25b/11 m.+ı hükemā 31b/9 m.+ı mevcūdāt 33a/10, 49a/5 m.+ı şifāt 43a/8 m.+ı yiryūzi 55b/5, 55b/6 m.+isi 48a/4
		meczūb : Ar. i. Allah aşkıyla aklını yitirmiş kimse. m. 27b/1, 27b/4, 27b/9, 28a/2 m.+ (sālik-i meczūb) 27b/10, 27b/7 m.+ı sālik 27b/4, 27b/10

medh	: Ar. i. Övme işi. m.+it- (Övmek) 55b/11		
mefhūmāt	: Ar. i. felsefe (mefhūm c.) Kavramlar. m.+ı 43b/1 m.+ında (māhiyyāt-ı mefhūmāt) 47b/7		
mekān	: Ar. i. Yer, bulunulan yer. m.+da 32a/9, 37a/1, 37a/3, 38a/3, 38b/11, 38b/7 m.+da (cemī'-i mekān) 20a/6 m.+dan 34b/8 m.+dan (keşāfet-i mekān) 34b/7 m.+ı 33b/10, 33b/7, 36b/4, 38a/6 m.+ı-y-ile 34a/3 m.+ına 37b/6 m.+ında 37b/7, 38a/4, 38a/5, 38b/3 m.+ındadır 37b/5, 37b/9, 38b/3, 39b/1 m.+ları 36b/7, 36b/8		
melā'ike	: Ar. i. (melek c.) Melekler, nurdan yaratılmış, fitratları sâfî, makamları sabit, kendileri ma'sum mahluklar. m.+i müheyyeme 45b/7 m.+ye 50b/1		
mele'	: Ar. i. Kerrubiyyun ve melekler topluluğu, en yüksek heyet, melekler âlemi. m.+i a'lā 46a/8		
melek	: Ar. i. din b. Allah ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte. m. 47a/4, 47a/7		
melekūt	: Ar. i. din b. Ruhlar ve melekler âlemi. m. 44b/8, 44b/9 m.+ ('ālem-i melekūt) 45a/2 m.+a 45a/8 m.+dur ('ālem-i melekūt) 35b/10, 45a/4 m.+dur (zübde-i melekūt) 47a/9 m.+ı 35a/7 m.+ı (ahvāl-i melekūt) 45a/7 m.+i (ehl-i melekūt-i a'lā) 46b/10 m.+i (ehl-i melekūt-i esfel) 47a/1, 47b/3		
melekūtī	: Ar. s. din b. Ruhlar ve melekler âlemine özgü olan. m.+ (mevcūdāt-ı melekūtī) 45b/1		
me'mūr	: Ar. s. Yükümlü. m.+ol- (Görevlendirilmiş olmak, yükümlü olmak) 8b/10		
men'	: Ar. i. Yasaklama işi. m.+eyle- (Yasaklamak) 17b/6		
mensüb	: Ar. s. Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili.		
		m. 11a/4	
merātīb	: Ar. i. (mertebe c.) Mertebeler, basamaklar. m.+ı 9a/7		
merkeb	: Ar. i. Binilen vasıta, binilen şey. m.+dür 47a/10 m.+ı 9b/8 m.+idür 9b/7		
mertebe	: Ar. i. Aşama, derece, rütbe. m.+de 27a/11 m.+dür 34a/7 m.+si 33b/5 m.+sinde 27a/11 m.+sindedürler 43a/2, 43a/2, 43a/3 m.+sinden 33b/6 m.+sine 27a/6, 27a/9		
meşābe	: Ar. i. Derece, değer, rütbe. m.+sinedür 25b/10, 44a/7		
meşelā	: Ar. e. Söz gelişi. m. 23b/8, 36b/9		
mesken	: Ar. i. Konut. m. 22b/2 m.+in 10a/2		
meşāyih	: Ar. i. (şeyh c.) Şeyhler, pirlar, ihtiyarlar. m.+ (şeyhü'l-meşāyih) 55a/9 m.+ (şeyhü'l-meşāyih) 42b/5		
meşgūl	: Ar. s. Bir işle uğraşan, iş görmekte olan. m. 13b/11, 13b/4, 19a/4 m.+dür 16b/3 m.+it- (Uğraştırmak, vaktini almak) 21b/8 m.+ol- (Bir şeyle uğraşmak, vakti olmamak) 15a/6, 15a/8, 15b/2, 15b/4, 18b/11		
mevālīd	: Ar. i. Mevcudlar, doğmuşlar, vücut bulmuşlar. m.+de 51a/5 m.+dedür 51b/4 m.+i şelāşe 51a/2		
mevc	: Ar. i. Deniz dalgası. m.+ı 30b/4 m.+idür 30b/4 m.+ine 30b/3		
mevcūd	: Ar. s. Var olan, bulunan. m. 35b/1, 35b/2, 43a/10 m.+a 34a/5 m.+ol- (Var olmak, bulunmak) 49a/9		
mevcūdāt	: Ar. i. (mevcūd c.) Var olan şeyler, varlıklar. m.+ (cemī'-i mevcūdāt) 49a/3 m.+ (cümle-i mevcūdāt) 41a/8		

m.+dan 40a/8
m.+dan (ihtilâf-ı mevcûdât) 43b/2
m.+ı 49b/7
m.+ı melekûtî 45b/1
m.+ı-y-ile 41b/9
m.+ı-y-ile (mecnû‘-ı mevcûdât) 33a/11
m.+iledür (mecnû‘-ı mevcûdât) 49a/5
m.+un 13a/1
m.+uñ 13a/3, 33a/2, 41b/1, 47a/11, 49b/6
m.+uñ (cemî‘-i mevcûdât) 41b/9
meveddet : Ar. i. Dostluk, sevgi, muhabbet, muhabbet etmek.
m. 20a/4
mevķûf : Ar. s. Vakfedilmiş, durdurulmuş.
m.+dur 39a/5
mevzi‘ : Ar. i. Bir şey konulacak yer.
m.+de 20a/3, 20a/7, 20a/7
meyl : Ar. i. Eğilim, temayül
m.+dür 26b/10
mezāhib : Ar. i. (mezheb c.) Mezhepler, İslâm itikadı ve amel hususunda asıl kabul edilen yollar.
m.+ (cemî‘-i mezāhib) 23a/3
mi : e. Soru anlamı katan sözcük.
m.+sin 8b/4
mihnet : Ar. i. Sıkıntı.
m.+dür 31a/6
m.+i 22b/10, 22b/10, 22b/8
m.+üñ 31a/8
mikdār : Ar. i. Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik.
m. 44b/2
m.+ı 10a/5, 22b/3, 22b/9
milk : bkz. mülk
m. 44b/8, 44b/9
m.+ (‘ālem-i milk) 44b/10
m.+dür (‘ālem-i milk) 45a/1
m.+i 35a/7
mine’ : Ar. i. Liman.
m.+i erba‘a 53a/8, 53b/3
mişl : Ar. i. Eş, benzer.
m.+i 32a/6
mizāc : Ar. i. Huy, yaratılış, karakter.
m. 37b/2
mubāh : Ar. s. din b. Dinî bakımdan yapılmasında sakınca olmayan, yapılması günah veya sevap olmayan.
m.+dur 20b/6
muhabbet : Ar. i. Sevgi.
m. 20a/4

muḥāṭab : Ar. i. Kendisine söz söylenilen kimse, kendisiyle konuşulan kimse.
m.+durlar 47b/6
muḥibb : Ar. s. Seven, sevgi besleyen, dost.
m.+i 9b/7
muḥiṭ : Ar. i. Çevre, yöre, etraf.
m. 37a/10, 37a/8, 37b/1, 39a/10, 41b/11, 41b/2
m.+dur 13a/6, 41b/6
m.+dür 33a/6, 33a/7, 37b/4
m.+i ḥaḳīḳī 40b/3
m.+ol- (Kuşatılmış, sınırlandırılmış olmak) 33a/4
muḥkem : Ar. s. Sağlam, sağlamlaştırılmış.
m. 42a/5, 42a/7, 42a/7
muḥtāc : Ar. s. Bir şeye gereksinim duyan.
m. 41a/6
m.+ol- (Bir şeye ihtiyaç duymak) 22b/4
muḥtaşar : Ar. s. Kısaltılmış olan.
m.+ca 19b/5
m.+da 44b/3
muḥtelif : Ar. s. Çeşit çeşit, çeşitli.
m.+dürler (ḳaṭ‘-ı muḥtelif) 43b/1
muḥtelife : bkz. muḥtelif
m.+ (esāmī-yi muḥtelife) 12b/6
m.+yle (esāmī-yi muḥtelife) 48b/4
muḥyī : Ar. s. Maddî mânevî hayat veren, diriltlen, canlandıran, can ve ruh veren.
m. 43b/8
mu‘izz : Ar. s. İzzet ve ikram eden, ağırlayan, aziz ve şerif eyleyen.
m. 43b/8
muḳaddemāt : Ar. i. (muḳaddeme c.) Başlangıçlar, ileride bulunanlar.
m.+ı 24a/4, 27a/6, 36b/5, 55a/3
muḳarreb : Ar. s. Yakınlaşmış, yakınlaştırılmış, yakın.
m.+dür 48b/9
munfaşıl : Ar. s. Ayrı duran, ayrılmış.
m. 40a/1, 42a/2
munḥaşır : Ar. s. Bir kimse veya bir şey için ayrılmış, mahsus.
m.+dur 48a/5
m.+durlar 44a/2
murād : Ar. i. İstek, dilek.
m. 14a/3, 14a/6, 22a/10, 30b/10, 34a/4, 45a/1, 45a/3
m.+ı 31a/1
m.+ından 14a/11
m.+içün 30b/11

m.+lar 14b/8
m.+şuz 14b/9
m.+umuz 20a/9
murâdşuzluk: İstediğine, dilediğine ulaşamamak.
m. 30b/10
m.+a (murâdşuzluğa) 30b/11
m.+ile 14a/4
murâdşuzluk: bkz. murâdşuzluk
m.+ı (murâdşuzluğu) 14a/11, 30b/8, 31a/2
m.+ıla (murâdşuzluğu-ıla) 14b/6
musalla: Ar. s. Bir kimse veya şeyin üzerine biktiracak kadar düşen (kimse).
m.+kıl- (birini sürekli rahatsız etmek) 47b/4
mustakbil: Ar. s. İstikbâl eden, karşılayan.
m. 34b/10
mutâba‘at: Ar. i. Karşılıklı anlaşma.
m. 10a/9
mutî‘: Ar. s. İtaat eden.
m.+i 9b/10
muttaşıl: Ar. s. Aralıksız, hiç durmadan, biteviye.
m. 40a/1, 42a/2
m.+ol- (Sürekli olmak) 34b/9
muvâfakat: Ar. i. Uygun görme, onama, kabul etme.
m.+eyle- (Onaylamak, uygun görmek) 20b/7
m.+it- (Uygun görmek, onaylamak) 20b/8
muvaḥḥid: Ar. s. Allah’ın birliğine inanan.
m. 22a/8
muwâzabet: Ar. i. Bir işle daima uğraşma, bir işe durmadan çalışma.
m. 10b/3
muẓīk: Ar. s. Sikan, darlaştıran.
m.+i zamân 34b/6
mübâlağa: Ar. i. Abartı.
m. 20a/2
mübârek: Ar. s. Kutlu, kutsal.
m. 12a/2
mübtelâ: Ar. s. Bağımlı.
m.+kıl- (Bağımlı hale getirmek) 25b/2
mücâdele: Ar. i. Birbirlerine isteklerini kabul ettirmek için iki taraf arasında yapılan zorlu çaba, savaş.
m. 19b/8
mücâhedât: Ar. i. (mücahede c.) Cihat etmeler, din düşmanına karşı koymalar, çarpışmalar.
m. 18b/4
m.+a 18b/11, 19a/4
m.+dan 9b/4
müddet: Ar. i. Süre.

m.+ler 18a/1, 18a/2
müfredât: Ar. i. (müfred c.) Bir bütünü oluşturan bireyler, ayrıntılar.
m. 49b/11
m.+a 49b/4
m.+da-idi 51b/2
m.+dandur 49b/11
m.+ı 49a/11, 49a/9
m.+ın 49a/8, 49b/2
mühdi: Ar. s. Hidayete getiren, hidayete vesile olan.
m. 12b/7
müheyyeme: Ar. s. Aşka tutulmuş olan, âşık olan.
m.+ (melâ’ike-i müheyyeme) 45b/7
mühimmât: Ar. i. (mühimm c.) Lüzumlu olanlar.
m.+dandur 36b/1, 8b/4
mükemmil: Ar. s. İkmal eden, tamamlayan, tamamlayıcı.
m. 12b/8
mükerrer: Ar. s. Tekrarlanmış, yinelenmiş.
m. 50a/4
mülk: Ar. i. Mal cinsinden olan yer, birisinin tasarrufu altında bulunan yer, mülk.
m.+dür (‘âlem-i mülk) 35b/11
mülük: Ar. i. (melik c.) Melikler, hükümdarlar.
m. 14b/1
mümbît: Ar. s. Verimli.
m. 43b/9
mümkin: Ar. s. Muhtemel, olası.
m.+dür 29b/8
mümkinât: Ar. i. (mümkin c.) Mümkün olanlar.
m.+dur (baḥş-ı mümkinât) 44a/8
müneccim: Ar. i. Yıldız falcısı.
m.+ler 53a/4
münezzeh: Ar. s. Pak, kusur ve noksanlıklardan uzak, hiçbir şeye muhtaç olmayan.
m.+dür 32a/11
mürekkabât: Ar. i. (mürekkab c.) Bir kaç cisimden, elemandan yapılmış olan.
m. 48a/2, 50a/2
m.+da-idi 51b/3
m.+ı 49b/4, 49b/5, 50a/2
mürîd: Ar. i. Bir tarikat şeyhine bağlanarak ondan tasavvufun yollarını öğrenen, onun doğrultusunda ilerleyen kimse.
m. 28a/7, 43b/3
m.+i 28a/5, 9b/6, 9b/9
mürüvvet: Ar. i. Bir ailede çocukların doğumu, sünneti, evliliği, iyi bir göreve geçmeleri vb. olaylardan duyulan mutluluk, sevinç.

m.+dendür 20b/8

müsāfir : Ar. i. Yola çıkmış olan, yolcu; yoldan gelen.
m.+dür 31a/5
m.+üz 31a/3

müsta‘idd : Ar. s. Kabiliyetli, uyanık, akıllı.
m.+ol- (Yetenekli olmak) 18b/9
m. -ise 19a/3

müstemi‘ : Ar. s. Dinleyici, işiten.
m.+ol- (Dinlemek, dinleyici olmak) 19a/11

müşkil : Ar. s. Güç, zor, çetin.
m. 25a/3, 35a/10
m.+dür 35a/11, 35a/9, 35b/7
m.+ol- (Zor, güç olmak) 35b/5

müştak : Ar. s. Arzu ve iştihak gösteren, fazla istekli.
m.+dur 48b/9

müştak : Ar. s. Başka bir kelimeden çıkmış, türemiş.
m. 44a/7

müşterî : Ar. özel i. gök b. Jüpiter.
m.+den 33b/11

müṭāla‘a : Ar. i. Herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı düşünme ile oluşan görüş ve yorum.
m. 31b/5

mütehayyir : Ar. s. Şaşmış, şaşırmış olan.
m.+lerdür 46a/4

mütenāhi : Ar. s. Nihayete eren, biten, sonu gelen.
m. 36a/1

müterādif : Ar. s. dil bilgisi, Eş anlamlı.
m.+ (esmā’-ı müterādif) 42b/7
m.+dendür (esmā’-ı müterādif) 42b/4

müttakî : Ar. i. Haramdan ve günahattan çekinen, kendisini Allah’ın sevmediği fena şeylerden koruyan.
m. 10a/6

müvekkel : Ar. s. Vekil tayin olunmuş olan, bir kimse tarafından işlerini görmek veya kendisini müdafaa ettirmek için vekil edilmiş kimse.
m.+dür 47a/4
m.+lerdür 47a/3

müyesser : Ar. s. Kolaylıkla ortaya çıkan.
m.+olma- (Kolaylaştırmak) 10b/4

müzeyyen : Ar. s. Süslenmiş, bezenmiş.
m.+eyle- (Süslemek, bezemek) 55b/7

müzill : Ar. s. Zelil kılan, hakir eyleyen.
m. 43b/8

nādān : F. s. Bilgisiz, cahil.
n.+dan 14b/4

nā-ḥoş : F. s. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen.
n.+gel- (Hoşa gitmemek) 17a/10

nākış : Ar. s. Eksik, tam olmayan, bitmemiş, noksan.
n. 24a/3
n.+dan 14b/4
n.+dur 14a/6, 24a/3

naķş : Ar. i. Bir şeyi çeşitli renklerle boyamak, resim, süslemek.
n. 30a/11

nā-maḥdūd : s. Hudutsuz, sınırsız.
n. 32b/10, 35a/6, 35b/1, 35b/3
n.+dur 32b/4

namaz : Ar. i. din b. İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.
n. 21b/1, 21b/11
n.+uñ 25b/5

nā-mütenāhi : s. Sonsuz, uçsuz bucaksız.
n. 32b/10, 32b/4, 35b/1
n.+den 32b/6, 32b/7
n.+dür 32b/5, 35a/6
n.+nūñ 35b/3

nā-pusendide : (nā-pesendide) F. s. Beğenilmez.
n. 22b/1
n.+dür 22a/11

nārî : Ar. i. Ateşe mensup, ateşle ilgili, cehennemlik.
n.+ (ervāḥ-ı nārî) 47b/1

naşib : Ar. i. Pay, hisse, kısmet; bir kimsenin elde edebildiği şey.
n. 41a/4

naşihat : Ar. i. Öğüt.
n.+eyle- (Öğüt vermek) 11b/1
n.+it- 11b/1

naẓar : Ar. i. Göz, bakış.
n.+da 34b/10
n.+eyle- (Bakmak) 19a/6
n.+ı 15a/7, 15a/9, 15b/1, 25a/10
n.+it- (Bakmak, görmek) 14a/10

neẓāre : A. i. Bakmak, seyir.
n.+da (neẓārda) 18a/3
n.+’i 17a/4
n.+it- (Bakmak, görmek) 16a/8, 16b/1

naẓîr : Ar. s. Bir şeye benzemek üzere yapılan şey, denk, eş.
n. 38b/5

naẓīre : Ar. i. Örnek, karşılık.
n. 39a/6

ne : z. Hangi şey.
n. 14a/9, 27a/4, 27a/5, 40b/10, 41a/2, 8b/11
n.+dedür 17a/6
n.+dür 8b/5, 9a/9
n.+ñ 21a/7
n.+si 10a/3

nebāt : Ar. i. bitki b. Bitki.
n. 37b/2
n.+lar 47a/2

nebātāt : Ar. i. (nebāt c.) Nebātlar, bitkiler.
n. 48a/2, 49b/5, 51a/3

neccār : Ar. i. Doğramacı, marangoz, dülgere.
n. 23b/8

nefs : Ar. i. Öz varlık, kişilik.
n. 43a/3, 50a/7
n.+i 50a/6
n.+i kül 50a/8
n.+ine 50a/8

nefy : Ar. i. Sürme, sürgün etme.
n. 24b/2, 24b/2, 25a/8, 25a/9
n.+i 24b/9

nehy : Ar. i. Yasak etme, yasaklama.
n. 8b/10
n.+ol- (Yasaklanmak) 8b/11

nekāyış : Ar. i. (nākış c.) Eksiklikler, eksiği olanlar.
n. 43b/11

neseb : Ar. i. Soy, baba soyu.
n. 43a/8

nesne : i. Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.
n. 11a/9, 11a/9, 13a/7, 13b/4, 13b/4, 16b/10, 17a/10, 17a/7, 17a/7, 17a/9, 17b/8, 19b/3, 19b/7, 21a/9, 21b/8, 23b/4, 23b/7, 30a/6, 36b/6, 37a/4, 40a/10, 40a/11, 40a/8, 40b/1, 42a/6, 42a/8, 47a/3, 48a/9, 51a/8, 51a/9, 51b/1, 53a/4
n.+de 17a/11, 17a/9
n.+den 10b/3, 15a/4, 27a/3, 35b/9, 43b/9
n.+dür 10b/6, 8b/8, 9b/3
n.+nüñ 10b/1, 10b/2, 23b/11, 23b/2, 23b/3, 24a/1, 48b/11
n.+si 12a/10, 15b/8
n.+ye 26a/11
n.+yi 12b/2, 12b/3, 14b/1, 14b/2, 15b/11, 20b/4, 22a/4, 27a/2, 35b/2

neşv : Ar. i. Canlının büyümesi, boyatması; yeniden peyda olup hayata gelme.
n. (neşved) 25a/11

nev' : Ar. i. Çeşit, sınıf, cins.
n. 40a/2
n.+i 'ilm 39a/4, 39a/5
n.+i insān 47b/4
n.+i şıfat 43b/10, 43b/6, 44a/1

ni'met : Ar. i. İyilik, lütuf, ihsan.
n.+i 22b/7
n.+idür 22b/9
n.+ine 30a/5

nice : s. Kaç, ne kadar.
n. 18a/1, 18a/2, 20a/3, 31a/10, 31a/8, 35a/7, 54b/7, 8b/1

niçe : bkz. nice
n. 25b/3, 36a/5, 47a/2, 49a/5

nihāyet : Ar. i. Son.
n. 36a/4
n.+i 28b/4, 28b/4, 29a/2, 29a/3, 32a/5, 35b/3, 48a/3, 50a/3, 50a/3

nikāb : Ar. i. Yüz örtüsü, peçe, perde.
n.+ı 'izzet 35a/1, 36a/9

nisbet : Ar. i. Münasebet, yakınlık, bağlılık, ölçü.
n. 36b/2, 41a/10, 51b/5, 51b/5, 51b/6, 51b/7, 51b/7, 51b/8
n.+i 40a/6, 44a/9

nite : Nasıl.
n. 16b/5, 22a/11, 55b/2

niyyet : Ar. i. Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat.
n.+eyle- (Niyetlenmek, isteklenmek) 30b/5

noḡṣān : Ar. s. Eksik.
n. 39b/8

nūr : Ar. i. Aydınlik, ışık, parıltı, ziya.
n. 38b/1, 38b/3
n.+dur 32b/10
n.+ı-y-ıla 38a/9
n.+ıdur 33b/4
n.+ına 33b/4

nūrānī : Ar. s. Işıklı, nurlu.
n.+dür (hicāb ı nūrānī) 21b/3

nübüvvet : Ar. i. din b. Peygamberlik.
n. 55a/6
n.+dür 55a/11, 55a/6
n.+dür (bāṭın ı nübüvvet) 55a/6
n.+i 55a/8

nūfūd : Ar. i. Tükenişler, yok oluşlar.

nüfus	n.+ı 37a/5 : Ar. i. (nefs c.) Nefisler, canlar, şahıslar. n. 49a/11 n. 50b/2, 50b/7 n.+dan 50b/4 n.+i 52b/11, 52b/7 n.+i eşer 53b/1 n.+inüñ 52b/3	51b/6, 51b/7, 51b/8, 51b/8, 52a/5, 54b/1, 54b/2, 54b/5, 55a/2, 9b/10, 9b/7 o.-alar 11a/11, 13b/11, 13b/6, 13b/6, 27b/2, 36a/1, 36a/3, 43a/11, 55a/2, 55b/8, 8b/7, 9a/3 o.-am 54b/8 o.-an 37a/6 o.-avuz 49a/7 o.-mışlardır 11a/5 o.-şun 12a/2 o.-undı 38b/5 o.-ur 22b/10, 26a/4, 26a/5, 27a/1, 27a/3, 27a/3, 27b/9, 28b/8, 38a/6, 42a/6, 42a/7, 42a/8, 50a/7, 51b/10, 51b/9, 9b/8 o.-urdu 14b/3 o.-urlar 51a/3 o.-urlar-ise 28a/6 o.-ursa 10b/4, 42a/5 o.-ursın 20a/9 o.-dı 26a/10, 27a/5, 41b/3, 51b/2
nüzül	: Ar. i. İniş, inmek, aşağı inmek, konaklamak. n.+da 51b/9 n.+eyle- (İndirmek) 51b/10 n.+i 51b/2, 51b/3 n.+in 54a/8	o.-ıbilür 37a/1, 37a/3 o.-ımaz 37a/1, 37a/3, 37b/7, 39b/2 o.-ımazlar 38a/4 o.-madı 18a/4 o.-mağ-içün 39a/2 o.-mak 40a/4 o.-makda 40a/5 o.-masa 36b/11, 37b/2 o.-maya 12a/5, 19a/8, 20a/1, 20b/10, 20b/11, 21b/5, 24a/9, 24b/7, 33a/4, 35b/5, 36a/5, 38a/10, 44b/5, 48b/11 o.-mayalar 28a/5, 8b/10 o.-mayasın 19b/8 o.-mayınca 47a/7 o.-maz 35b/8, 42a/9, 53b/8 o.-maz-ise 42a/8 o.-mazdı 14b/2 o.-mazise 23b/5 o.-mış 51a/10
od	: i. Ateş. o. 36b/3, 37a/3, 37b/1, 37b/10, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38b/6, 53b/10 o.+a 37a/2	2. yardımcısı f. Meydana gelmek, varlık kazanmak. o.-a (âğâz ol-) 51b/4, 51b/5 o.-a (büt ol-) 21a/1, 21b/11, 22a/2 o.-a (dünyevî ol-) 21a/10 o.-a (fâyiż ol-) 52b/6 o.-a (lâyiķ ol-) 18b/6 o.-a (māni' ol-) 21b/2 o.-a (meşğül ol-) 19a/1 o.-a (müşkîl ol-) 35b/5 o.-a (peydā ol-) 36a/2
ol	: 1. s. Uzakta olan, hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirten bir söz. o. 11a/4, 13a/2, 16b/3, 16b/4, 17a/10, 17a/11, 17a/3, 17a/7, 17a/8, 19a/8, 20a/7, 20a/8, 20b/11, 20b/7, 22b/11, 23a/2, 23b/3, 23b/4, 23b/4, 23b/5, 23b/6, 23b/6, 24a/1, 24a/8, 24a/10, 25a/10, 27a/10, 27a/8, 28a/2, 29a/9, 29b/2, 31a/1, 31a/1, 34b/7, 36b/10, 36b/11, 37a/1, 37a/1, 37a/2, 37a/2, 37a/6, 37a/8, 37a/10, 38a/10, 38a/11, 38a/8, 39a/5, 43a/11, 43b/6, 44a/3, 44a/5, 47a/10, 47a/11, 48a/9, 48b/10, 49a/1, 54b/1, 55a/11 2. z. Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz. o. 11a/9, 15b/2, 17b/10, 26b/10, 26b/9, 27a/10, 31a/10, 31a/9, 36a/3, 46a/10, 51a/10, 51b/11, 53a/8, 54b/8, 54b/9 o.+dur 10b/11, 10b/6, 11a/11, 12a/10, 12a/7, 12b/2, 15a/5, 15b/3, 15b/8, 20a/9, 21a/6, 21a/7, 47b/1, 8b/6, 8b/9, 9a/1, 9a/4	
ol-	: 1. f. Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak, gerçekleşmek veya yapılmak. o.-a 10a/6, 10a/7, 10b/10, 10b/7, 10b/7, 11a/1, 11a/9, 12a/10, 12a/8, 13b/4, 14a/11, 14a/11, 14a/7, 14a/8, 14a/8, 14a/9, 14b/2, 14b/3, 15b/8, 17a/11, 17a/7, 17a/9, 17a/9, 19a/5, 19b/11, 21b/1, 22a/3, 22a/5, 24a/7, 26a/8, 27a/10, 29a/4, 31a/10, 31a/8, 38a/4, 40b/9, 42b/10, 42b/8, 42b/9, 43a/5, 45a/8, 51a/10, 51b/6,	

o.-a (rāst ol-) 52a/5, 54a/5, 55a/1
o.-a (rūṣen ol-) 38a/9
o.-alar (ārāsta ol-) 9a/2
o.-alar (emin ol-) 11b/3
o.-alar (ḥaberdār ol-) 27b/2
o.-alar (ḥāzır ol-) 19b/11
o.-alar (me'mūr ol-) 8b/10
o.-alar (nehy ol-) 8b/11
o.-asın (āşına ol-) 39a/3
o.-asın (bī-mürüvvet ol-) 20b/9
o.-asın (büt-perest ol-) 21a/2
o.-asın (ḥāzır ol-) 19b/1
o.-asın (müstemi' ol-) 19b/1
o.-dı (beraber ol-) 17b/7
o.-dı (ḥelāl ol-) 17b/9
o.-dı (lāyık ol-) 18b/7
o.-dı (ma'lūm ol-) 14b/3, 51a/9
o.-dı (tamām ol-) 18b/7, 28b/8, 29a/10, 51a/11, 51a/8
o.-dı (zāhir ol-) 16a/6, 51a/7
o.-dılar (arāsta ol-) 9a/8
o.-dılar (āzād ol-) 14b/11, 16a/5
o.-dılar (fāriğ ol-) 15a/1, 16a/6
o.-dılar (meşğul ol-) 15a/6, 15b/2, 15b/4
o.-dılar (mevcūd ol-) 49a/10
o.-dılar (peydā ol-) 50b/5, 51a/3
o.-dılar (rāzı ol-) 17b/11, 17b/4
o.-dılar (tamām ol-) 9a/7
o.-dılar (teslīm ol-) 17b/11, 17b/4
o.-dılar (vāqıf ol-) 14b/7, 17b/3
o.-du (ma'lūm ol-) 38a/2
o.-du (tamām ol-) 49b/2
o.-ımaz (ḥicāb ol-) 40a/11
o.-madı (ğāyib ol-) 48b/11
o.-madılar (ğam-nāk ol-) 17b/6
o.-madılar (meşğul ol-) 15a/9
o.-mağa (cüz ol-) 38b/11, 38b/8
o.-mağa (kısmet ol-) 32a/8, 38b/11, 38b/8
o.-mamışdur (tamām ol-) 30b/1
o.-ması (cüz ol-) 35b/4
o.-ması (kısmet ol-) 35b/4
o.-maya (āgāh ol-) 33a/5
o.-maya (beraber ol-) 52b/5
o.-maya (farz ol-) 20b/10
o.-maya (ḥālī ol-) 19a/9
o.-maya (keşf ol-) 34b/6
o.-maya (muḥīṭ ol-) 33a/4
o.-maya (muttaşıl ol-) 34b/9
o.-maya (müyesser ol-) 10b/4
o.-maya (tār ol-) 38a/9

o.-mayasın (put-perest ol-) 20b/3
o.-mayınca (ḥaberdār ol-) 33b/2
o.-maz (ḥāşıl ol-) 14b/9
o.-mazdı (peydā ol-) 37b/2
o.-mış (peygāmbere ol-) 54b/2
o.-mışdur (zāhir ol-) 26a/3
o.-unmuşdur (ta'biye ol-) 30b/10
o.-ur (fāyız ol-) 52b/5
o.-ur (ḥicāb ol-) 21a/9
o.-ur (ḥavīraḥ ol-) 9b/8
o.-ur (ma'lūm ol-) 23a/11, 23b/4, 23b/6, 24a/10, 24a/8
o.-ur (māni' ol-) 21a/10, 21b/1, 21b/9
o.-ur (peydā ol-) 10a/8, 10a/9, 51a/10
o.-ur (peydā ol-) 22b/4, 30a/11
o.-ur (ziyāde ol-) 22b/10, 22b/11, 27a/1
o.-urlar (girān-bār ol-) 20b/1
o.-urlar (perīşān ol-) 30a/8
o.-ursa (muḥtāc ol-) 22b/4
o.-ursa (müsta'id ol-) 18b/9
o.-ursın (sebeb ol-) 20b/2
olun- : yardımcı f. Olma işine konu olmak.
o.-dı (zıkr olun-) 48a/5
o.-mışdur (zıkr olun-) 45a/6
on : i. Dokuzdan sonra gelen sayının adı.
o. 10b/1, 10b/2, 10b/3, 10b/6, 30b/10, 42b/10, 9b/3
o.+uncı 10a/10, 11b/10
onı : i. Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.
o. 52b/1, 52b/2
orta : i. Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.
o.+da 12b/1, 20a/1
o.+dan 17b/11
o.+sında 19b/8, 20b/3, 21a/2, 36b/11, 37a/1, 37a/2, 38a/6, 40a/4, 52b/11, 53a/1
o.+sındadır 51a/4
oruç : F. i. din b. Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre kendini alıkoyma.
o. 21b/2, 21b/11
o.+uñ (orucuñ) 25b/5
otur- : f. Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.
o.-a 22a/1
o.-mağda 19b/9
öğütle- : f. Birine bir şeyi yapmasını veya yapmamasını söylemek, nasihat etmek.

ö.-mişlerdür 30b/9

ölü : s. Hayatı sona ermiş olan, artık yaşamıyor olan, diri karşıtı.
ö.+yi 12b/10

öñ : bkz. ön
ö.+din 15a/1, 54b/2
ö.+i 32b/9, 41b/8

‘ömr : Ar. i. Yaşama, hayat, yaşayış.
a. 53a/11, 53a/11
a.+i 29b/6

örtü : i. Örtmek için kullanılan şey.
ö.+lü 13a/7

özdek : i. Çekirdek.
ö.+i 26a/3, 26a/4
ö.+idür 25b/11

pādişāh : F. i. Hükümdar, sultan.
p. 14a/8
p.+dan 14b/5

pāk : F. s. Temiz.
p.+eyle- 55b/7
p.+i (tīr-i pāk-i bozruk) 12b/9

pāre : F. i. Parça, kısım.
p.+pāre pāre it- (Paramparça etmek) 39b/7

perākendelik : F. i. Malların teker teker veya birkaç parça durumunda azar azar satılmasına dayanan (satış biçimi) , toptan karşıtı.
p. 16b/7

perhīzkār : F. s. Sürekli olarak perhiz yapan (kimse).
p. 10a/6

perīşān : F. s. Dağınık, düzensiz, karmakarışık.
p.+ol- (Dağılmak, karmakarışık olmak) 30a/7

perverīş : F. i. Besleme, besleyiş, beslenme, terbiye etme, yetiştirme, eğitme.
p.+i 15a/3
p.+ine 13b/10, 15a/6, 15b/2

pes : F. i. Öyle ise, şimdi.
p. 14b/3, 16b/8, 23a/11, 23a/8, 24a/7, 31a/6, 32a/1, 38a/4, 40a/8, 43a/10, 51b/4, 55a/6

pesendize : (pesendide) F. s. Beğenilmiş, seçilmiş, müntehab.
p.+ (aḥlāk-ı pesendize) 26a/1

peydā : F. s. Belli, açık, peydah.
p.+ol- (Belli olmak, ortaya çıkmak) 10a/8, 10a/9, 37b/2, 50b/5, 51a/10, 51a/3

peygāmbēr : F. i. din b. İnsanlara Allah'ın buyruklarını bildiren, onları Allah yoluna, dine çağırان kimse, yalvaç, yalavaç, elçi.

p. 54b/5, 8b/11
p.+den 8b/10
p.+e 10a/8
p.+lere 13b/7
p.+ol- (Peygamberlikle görevlendirilmek) 54b/2

peyvend : F. i. Ulaşma, varma, vasıl olma.
p. 21a/5
p.+dür 21a/4

peydā : bkz. peydā
peydā : bkz. peydā
p.+eyle- (Belli etmek, ortaya çıkarmak) 48a/9, 48b/1
p.+ol- (Belli olmak, ortaya çıkmak) 22b/4, 30a/11, 36a/1

pīšvā : F. i. Reis, başkan.
p. 12b/7

pīšvālīk : F. i. Reislik, başkanlık.
p. 28a/7
p.+a (pīšvālīga) 15b/4, 28a/2, 28a/3
p.+ı (pīšvālīga) 15a/2

put-perest : F. s. Puta tapan.
p.+ol- (Putperest olmak) 20b/3

rabb : Ar. i. Sahip, besleyen, yetiştiren, terbiye eden.
r. +il-‘ālemin 31b/1

rabbānī : Ar. s. din b. Allah ile ilgili, ilahi, Allah'tan gelen.
r.+ (laḥīfe-i rabbānī) 47a/9

ra‘d : Ar. i. Gök gürlemesi.
r. 48a/1

rāḥat : Ar. i. İnsanda üzüntü, sıkıntı, tedirginlik olmama durumu, huzur.
r. 11b/9, 31a/11
r.+da 55b/8
r.+ına 20b/11

rāḥatlık : Ar. i. Üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu.
r. 13b/2, 13b/3

rahman : Ar. i. Bütün yaratıklara rızıklarını veren, her an bütün mahlukat hakkında hayır ve rahmet irade buyuran, bütün mahlukatına sayısız nimetler veren, nizam ve adalet sahibi.
r. 44a/7

rahmet : Ar. i. Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme.
r.+dür (‘ayn.ı rahmet) 13b/7
r.+e 15a/7, 15b/1
r.+i ‘ālem 13b/8

ra'yyet	: Ar. i. Bir hükümdar idaresinde olanlar, birinin idaresine bağlı olanlar. r.+den 14b/5	r.+ı laṭīf 39b/3 r.+i a'zam 48b/5 r.+i izāfī 48b/5 r.+i muḥammed 48b/6 r.+u'l-kuds 46b/4 r.+umdur 54a/10
rāst	: F. s. Doğru. r. 10a/6, 10a/6, 23b/9 r.+dur 54a/3 r.+dür 12b/6 r.+ol- (Doğru olmak) 52a/5, 54a/5, 54b/11	rūḥānī : Ar. s. Ruhla ilgili. r. 50b/2 r.+den 47a/10 r.+ler 46b/8
rāzı	: Ar. s. Hoşnut, rıza gösteren, kabul eden. r.+ol- (Rıza göstermek, kabul etmek) 17b/11, 17b/4	rūşen : F. s. Parlak, aydın, belli, aşikâr. r. 23b/7 r.+eyle- (Belli etmek) 38b/1 r.+ol- (Belli olmak) 38a/9
red	: Ar. i. Uygun bulmama, geri çevirme, kabul etmeme. r.+di 17b/7	rūşenirak : s. Daha parlak, daha aydın. r. 8b/3, 36a/11, 23b/1
re'īs	: Ar. s. Baş, başkan. r.+i 46a/7 r.+leridür 47b/5	rūzigār : F. i. Zaman, devir, vakit. r. 14a/5
renk	: F. i. Cisimler tarafından yansılanan ışığın gözde oluşturduğu duyum. r.+i (rengi) 28a/9	rücū' : Ar. i. Geri dönme, sözünü geri alma, cayma. r.+a 51b/7, 51b/8
resūl	: Ar. i. din b. Kendisine kitap indirilmiş peygamber. r. 15b/5, 54a/9	rūkn : Ar. i. Bir şeyin en güçlü ve sağlam yönü. r.+idür 43b/8
rızā	: Ar. i. Razi olma. r. 11b/5, 16b/1 r.+'-ı 16a/8, 17a/4 r.+da 18a/2	sa'ādet : Ar. i. Mutluluk. s. 53a/9
riyāzāt	: Ar. i. (riyāzet c.) Nefsi terbiye maksadıyla az gıda ile geçinmek, nefsinin heveslerden men ile faydalı fikir ve işle meşgul olmak. r.+ (cemī'-i riyāzāt) 18b/4 r.+a 19a/4	sā'at : Ar. i. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası. s. 18b/8, s.+da 30a/11 s.+den 31a/7, 31a/9 s. fe-sā'at (Saat saat, dakika dakika) 31a/3, 31a/5
riyāzet	: Ar. i. Nefsi kırma, fani şeylerden nefsinin çekerek kanaat içinde yaşamak. r.+a 18b/11 r.+den 9b/4	şābitāt : Ar. s. (şābite c.) Seyyar (gezegen) olmayan, yerinde durur gibi görünen yıldızlar. s. 47b/11, 52b/7, 53a/1, 53b/2 s.+dan 53a/5
rubūbiyyet	: Ar. i. Cenab-ı Hakk'ın her zaman her yerde her mahluka, muhtaç olduğu şeyleri vermesi, terbiye ve tedbir etmesi ve malikiyeti ve besleyiciliği. r. 46a/5	şabr : Ar. i. Dayanma, katlanma. s.+eyle- (Dayanmak, katlanmak) 11b/6
rūḥ	: Ar. i. Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu. r. 36a/7, 39a/9, 39b/1, 39b/10, 39b/11, 39b/2, 39b/2, 39b/4, 39b/6, 46a/8 r.+ı 54b/1, 55a/2 r.+ı a'zam 46a/7, 46b/3 r.+ı insānī 39a/7, 39b/8, 39b/9, 40a/5	şaf : Ar. i. Dizi, sıra. s.+ındadır 46b/4, 46b/5 sāfilīn : Ar. i. (sāfil c.) Alçaklar, aşağılar, sefiller, Allah'tan uzak olanlar. s.+ (esfel-e sāfilīn) 41a/9 sağ : i. Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında bulunan yön. s.+ı 32b/9 şag : bkz. sağ

şagîr : s.+ı 41b/7
: Ar. s. Küçük, ufak, bülüğa ermemiş çocuk.
s.+ (cevher-i evvel-i 'âlem-i şagîr) 51b/11, 52a/2

şahîb : Ar. i. Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik.
s.+i başîret 34a/6
s.+i kudret 14a/7
s.+i zamân 55b/1, 55b/2, 55b/3, 55b/9

şakla- : f. Kaybolmaması, görünmemesi için gizli bir yere koymak.
s.-mak 20a/8
s.-maz-isen 20a/8
s.-ya 10a/5, 28b/1

şalâhiyet : Ar. i. Bir işe karışmaya veya o işi yapmaya hakkı olmak, vazifeli olmak, bir iş için emir almış olmak.
s.+dür 42b/11

şâlgî : i. gök b. Güneş'ten dışarı doğru madde fırlaması.
s. 40b/2

şâlih : Ar. s. İşe yarar, elverişli, uygun, iyi, haklı olan, itikatlı, dindar, dinî emirlere uyan.
s. 28a/6

sâlik : Ar. s. Bir yolda giden, belli bir yol tutup giden, bir tarikat yolunda olan.
s. 10b/11, 10b/4, 12a/3, 18a/10, 18b/1, 18b/5, 18b/6, 18b/8, 21a/10, 21a/9, 21b/1, 21b/2, 21b/7, 26a/8, 27a/2, 27b/10, 27b/4, 27b/9, 28b/6, 28b/9, 29a/7, 29b/1, 33b/1, 9b/9
s.+ (meczûb-ı sâlik) 27b/10
s.+de 10a/8
s.+dür 28a/3
s.+i 11b/8, 21b/8
s.+i meczûb 27b/10, 27b/7
s.+ler 12b/1, 34b/8
s.+leri 9b/1
s.+lerûñ 12b/1
s.+üñ 10b/1, 18b/7, 21b/9, 26a/6, 9b/7

şan- : f. Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek, zanneylemek.
s.-duğuñ 25b/1
s.-urlar 22a/8

şâni' : s.-ursın 25b/1, 25b/2
: Ar. s. Sanatkârca yapan, yaratan, sanat eseri olarak meydana getiren, işleyen, yapan.
s.+i 31b/10, 31b/8, 32a/2, 32a/3, 32a/5, 41b/4
s.+üñ 31b/11

saña : z. Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
s. 21b/5, 24b/7, 38a/2

sa'y : Ar. i. Çalışma, çalışıp çabalama, gayret sarfetme.
s. 9a/2
s.+ile 14b/8

seb' : Ar. i. Yedi.
s.+i semâvât 47b/10

şebât : Ar. i. Yerinde durma, kımıldamama, sözünden kararından vazgeçmeme.
s.+da 11b/11

sebeb : Ar. i. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.
s. 20b/11
s.+den 11a/4
s.+i 15b/5
s.+i-y-ile 36b/6
s.+ile 20b/1
s.+tol- (Bir şeyin olmasına neden olmak) 20b/2

sebîl : Ar. i. Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı.
s.+i ecmâl 45a/7

seccâde : Ar. i. Bir kişinin üzerinde namaz kılabilceği büyüklükte, halı, kilim, post veya kumaştan yaygı, namazlık.
s. 22a/1, 22a/2

sekiz : i. Yediden sonra gelen sayının adı.
s. 15b/10, 16a/2, 31b/2, 31b/2, 31b/4
s.+inci 10a/10, 11b/8

selâfîn : Ar. i. (sultan c.) Sultanlar.
s. 14b/1

selâm : Ar. i. Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.
s. 43b/10

şelâşe : Ar. i. Üç.
s.+ (mevâlîd-i şelâşe) 51a/3
s.+de (ağsâm-ı şelâşe) 44a/2

selb : Ar. i. Kaldırma, giderme, izale.
s.+i ‘uyüb 43b/11

selebî : Ar. i. Birinden kapılıp alınan şeyle ilgili olan.
s.+ (şifât-ı selebî) 44a/1

semāvāt : Ar. i. (sema c.) Gökler, semalar.
s.+ (seb‘-i semavāt) 47b/10
s.+da 46b/10

semāvî : Ar. i. Gökle alakalı, semaya dair.
s.+ (ḥazā‘īn-i semāvî 53b/6

semāviyyāt : Ar. i. (semāvî c.) Semavî olan şeyler.
s. 47b/10, 47b/9

sen : i. Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.
s. 20a/10, 20b/2, 20b/5, 25a/11, 25b/2, 25b/6, 39a/3
s.+den 19b/2, 19b/3, 31a/11
s.+i 25b/1, 25b/2
s.+ün 39a/2, 53b/11

serdāniş : F. i. Âlim, bilgili kimse.
s.+den 30b/8

ser-rişte : F. i. İpucu, emare, delil, vesile.
s. 53b/11

seyr : Ar. i. Yürüyüş, eğlenme ve ibret için bakma, gezip görme, görülecek şey ve yer.
s. 28b/3, 28b/3, 28b/3, 28b/4, 28b/4, 28b/5, 28b/7, 28b/8, 28b/8, 29a/10, 29a/11, 29a/11, 29a/7, 34b/4
s.+dür 28b/2
s.+eyle- (İzlemek, bakmak, takip etmek)
28b/10, 28b/6, 29a/8, 29b/3

seyyārāt : Ar. i. (seyyāre c.) Seyyareler, gezegenler.
s. 47b/11, 52b/8, 53a/1
s.+ (kevākib-i seyyārāt) 53b/2

seyyāre : Ar. i. Bir yerde durmayıp yer değiştiren, gökte veya güneş etrafında dolaşan yıldız, gezegen.
s.+den 53a/4

seyyid : Ar. i. Efendi.
s.+i 46a/7, 47b/5

sezā : F. s. Layık, münasip.
s. 32a/11

sezāşuz : s. Layıklık, münasiplik özelliklerine sahip olmayan.
s. 32a/11

şı- : f. Kırmak, bozmak.
s.-mağ 21a/3

şifat : Ar. i. Özellik, vasıf.
s. 42b/11

şifāt : Ar. i. (şifāt c.) Özellikler, vasıflar.
s. 12a/5, 23a/11, 23a/9, 43a/1, 43a/10
s.+a 43b/10, 43b/7, 44a/1
s.+dan 23a/10
s.+ı 29a/1, 33b/11, 33b/7, 42b/4, 44b/3, 48a/6, 49a/6
s.+ı (mecnū‘-ı şifāt) 43a/8
s.+ı ḥaḳ 43a/6
s.+ı izāfî 43b/10
s.+ı selebî 44a/1
s.+ı şubūtî 43b/7
s.+ı ululuḳ 54b/7
s.+ı ululuḡın 49a/6
s.+ıdur 23a/7, 34a/4
s.+ın 28b/11
s.+ında 23a/7, 44b/2
s.+ile 44a/4
s.+lardan 32a/11
s.+ları-y-ile 32a/11
s.+larıdur 55a/7

sıg- : f. Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek.
s.-maḳa (sıgmaḡa) 36b/10

şıḥḥat : Ar. i. Sağlık, esenlik.
s. 30a/6

sır : Ar. i. Varlığı veya bazı yönleri açığa vurulmak istenmeyen, gizli kalan, gizli tutulan şey.
s. 36a/8
s.+dan 25a/10
s.+ra 14b/7, 17b/3

siḡeg : i. hayvan bilim,i Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.
s.+ün 34a/11

sivri : s. Ucu keskin ve batıcı olan.
s. 34a/10

söyle- : f. Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.
s.-mekdür 10a/9
s.-r 23b/10, 50b/4
s.-rler 53a/5
s.-ye 11a/10, 13b/4
s.-yesin 19b/1

söz : i. Bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelim, laf, kavil.
s. 13b/8, 22a/9, 23b/7, 25a/3, 25b/4, 32b/3, 38b/3, 41b/3, 43a/3, 50b/4
s.+de 21b/5, 24b/7, 32b/1
s.+i 19b/1, 19b/1, 29a/6, 29b/11, 35a/3, 36a/11, 54a/6, 8b/4

	s.+idür 42a/10, 42a/11 s.+in 52a/6 s.+inde 52a/8 s.+ini 42b/1 s.+ler 35a/4, 35a/8 s.+ler-ile 39a/3 s.+lerin 28a/8 s.+lü 10a/6 s.+ümüz 38b/9 s.+ümüze 38b/5 s.+ün 15a/5, 9a/11		29b/1, 31a/10, 31b/9, 50a/7, 50b/4, 51a/2, 51a/8, 51b/1, 9a/5
sözlü	: s. Sözle, konuşma biçiminde yapılan, şifahi, yazılı karşıtı. s. 8b/6	şor-	: f. Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek. s.-mayalar 19b/2 s.-mayasın 19b/7
şübütî	: Ar. s. Varlığı kesinlikle ispat edilene ait, müspet, ispatlı olan. s.+ (şıfât-ı şübütî) 43b/7	şovukluk	: i. Soğuk olma durumu, soğuk bir etki yapan şeyin özelliği, bürudet. s. 16b/6
süflî	: Ar. s. Aşağı, aşağılık, bayağı, adi s.+ (‘âlem-i süflî) 45a/1 s.+nüñ (‘âlem-i süflî) 52a/9, 52b/2, 52b/8	şu	: i. Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab. s. 36b/2, 37a/1, 37a/1, 37a/7, 37b/10, 38a/2, 38a/3, 38a/4, 38b/6 s.+dan 36b/2 s.+nuñ 37a/11, 37a/8 s.+ya 36b/11, 37b/9, 38a/1
sülük	: Ar. i. Bir yola girme, bir yol tutma. s. 10b/4, 26b/1, 26b/3, 28b/2, 29a/6, 29b/11, 29b/11 s.+ı 27b/3, 27b/5, 27b/7 s.+it- (Tasavvuf yoluna girmek) 27b/3, 27b/5, 27b/7	şu’âl	: Ar. i. Soru. s.+eyle- (Soru sormak) 19b/2 s.+it- (Soru sormak) 19b/3, 35a/5 s.+ler 35a/8 s.+lerün 35a/9
sünnet	: Ar. i. Kanun, yol, âdet. s.+i ilâhî 47a/8	şulh	: Ar. i. Barış. s.+da 11a/1 s.+dur 10b/10
süs	: i. Süslemeye, süslenmeye yarayan şey, bezek, süs püs. s.+idür 15b/5	şür	: Ar. i. Kıyamet günü İsrâfil (as) 'ın çalacağı boru, boynuzdan yapılan düdük. s.+ (vâhib-i şür) 52a/11
şoĥbet	: Ar. i. Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl. s.+i-y-ile 16b/7, 16b/7 s.+indedür 18b/3 s.+inden 28b/1 s.+ine 18b/1, 18b/3, 18b/6, 18b/7, 18b/9, 18b/9, 19a/11, 19a/8 s.+nisüz 18b/11, 19a/2 s.+ün 18a/8	şüret	: Ar. i. Görünüş, biçim. s. 30a/11, 30a/9, 30b/1, 30b/2 s.+e 25b/7 s.+ında 10b/2 s.+i 30b/2, 32a/10 s.+leri 25b/5 s.+ün 9a/11
şok-	: f. İçine veya arasına girmesini sağlamak. s.-sa 37b/10, 38a/1	şahş	: Ar. i. Kişi. ş. 13a/1 ş.+uñ 13a/2
şol	: i. Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan yön. s.+ı 32b/9, 41b/7	şakî	: Ar. i. Haydut. ş.+lerün 34a/10
şoĥra	: zrf. Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı. s. 10b/8, 13a/11, 13a/9, 16a/7, 16a/8, 16b/3, 17a/3, 27b/5, 28b/10, 29a/11,	şāh	: F. i. tarih, İran veya Afgan hükümdarı. ş. 16a/6
		şefkat	: Ar. i. Sevecenlik. ş.+e 15a/7, 15b/1 ş.+eyle- (Sevgi göstermek) 11a/8, 11a/9 ş.+ün 11a/11
		şehâdet	: Ar. i. Tanıklık. ş. 24b/1, 24b/2, 25a/2, 25a/8, 25b/5, 26a/9 ş.+ (‘âlem-i şehâdet) 44b/11 ş.+i 44a/10

şekâvet	: Ar. i. Haydutluk. ş. 53a/9	şifte	ş.+i (şeyhliği) 15a/2, 28a/10 : F. s. Meftun, düşkün, tutkun. ş. 46a/4
şekil	: Ar. i. Biçim. ş.+i (şekli) 32a/10	şimdi	: zrf. Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda. ş. 15a/2, 26a/8, 54b/4
şekk	: Ar. i. Kuşku. ş. 21b/5, 24b/7, 52a/5 ş.+kini 22a/8	şimdiki	: s. İçinde bulunulan anda olan veya yapılan, bu andaki, bu zamandaki. ş. 18a/3
şem'	: Ar. i. Mum. ş. 38a/8 ş.+î 38a/8 ş.+ün 38a/11	şol	: s. Bu kelimesine göre yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz. ş. 17a/4, 18a/6, 18b/5, 22a/11, 22a/5, 28b/10, 28b/6, 29a/7, 29b/2, 29b/6, 30b/9, 35b/11, 36a/5, 37a/3, 37b/5, 38b/2, 38b/5, 39b/3, 40a/9, 43a/9, 43b/3, 44a/3, 44a/8, 45a/8, 48b/8, 50b/9, 51a/9, 52b/5, 52b/9, 55a/1
şems	: Ar. i. Güneş. ş. 52b/6	şöyle	: zrf. Şunun gibi, şuna benzer biçimde. ş. 8b/2, 17a/1, 17a/11, 20b/4, 21a/11, 22b/5, 23a/11, 33b/10, 33b/11, 33b/8, 35b/2, 36a/10, 36b/10, 47a/8, 51a/1
şerâit	: Ar. i. (şart c.) Şartlar, koşullar. ş.+i bî-şumâr 18b/5	şu	: z. Biraz uzakta olan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan söz, şurası. ş.+ndan 29b/1, 40b/6 ş.+ndandır 21b/6, 28b/6, 28b/9, 29a/7, 29b/1 ş.+nuñ 24a/5, 31a/10 ş.+nuñ-ıla 16b/11 ş.+ña 9a/3
şeref	: Ar. i. Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur. ş.+de 52a/1	şu'â	: Ar. i. fizik, Işın. ş.+ı 51a/2 ş.+ı 38a/11
şerh	: Ar. i. Açma, ayırma. ş.+vir- (Açıklamak, ortaya koymak) 30a/3	şümül	: Ar. i. İçine alma, kaplama, kapsama. ş.+i 37a/5
şerî'at	: Ar. i. din b. Kur'an'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanunu, İslam hukuku. ş. 9a/7 ş.+da 12a/7 ş.+dan 8b/5, 9a/9 ş.+ı 10a/7	şübhesüz	: s. Şüphesi olmayan, kuşkusuz. ş.+dür 16b/11
şerîf	: Ar. s. Kutsal, şerefli. ş. 48b/8 ş.+dür 39a/4	şühüd	: Ar. i. Görme, şahid olma, müşahade etme. ş.+ında 46a/4
şerîfırağ	: s. Daha kutsal, daha şerefli. ş.+ 50a/10, 50b/1	tâ	: F. zrf. Dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz. t. 11b/2, 12a/3, 13b/8, 18b/5, 22a/9, 26a/5, 26b/7, 27a/1, 31a/1, 33b/1, 34b/8,
şerîk	: Ar. i. Ortak. ş.+i 32a/6		
şeyâtin	: Ar. i. (şeytan c.) Şeytanlar. ş. 47b/2		
şeyh	: Ar. i. Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse. ş. 10a/1, 10a/2, 10a/4, 10b/2, 12b/7, 22a/3, 27b/10, 42b/10, 42b/3, 42b/5, 43a/1, 43a/5, 55a/9, 55b/8, 9a/2, 9b/11 ş.+e 9b/6 ş.+i 9b/5 ş.+süz 19a/7 ş.+ü'l-meşâyih 42b/5, 55a/8, 55b/8 ş.+ün 9b/9 ş.+ün 9b/6		
şeyhlik	: i. Şeyh olma durumu. ş. 28a/6, 28a/10 ş.+e (şeyhliğe) 15b/4, 28a/2, 28a/3		

	38a/11, 38b/3, 39a/3, 42a/11, 47a/7, 49a/9, 50a/6, 9a/3
ta'alluk	: Ar. i. İlgisi olma, ilgisi bulunma, ilgi, ilinti. t. 46b/7 t.+ı tedbîr 45b/2
tâ'at	: Ar. i. Allah'ın buyruklarını yerine getirme, ibadet etme. t. 13b/1
tabâyi'	: Ar. i. (tabi'at c.) Tabiatlar. t. 50b/8 t.+dürler 49b/1 t.+i erba'a 50b/5
ta'biye	: Ar. i. Askerleri bir arazide düşmana karşı tam tedbir ve nizam üzere yerleştirme. t.+olun- (Yerleştirilmek) 30b/10
tafsîl	: Ar. i. Bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma, açıklama. t.+i-y-ile 45a/6 t.+inde 44b/4
tagyîr	: Ar. i. Değiştirme, başkalaştırma. t.+e 32a/6
taḥammül	: Ar. i. İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma. t.+dür 11b/6 t.+eyle- (Dayanmak, katlanmak) 31a/1
taḥkîk	: Ar. i. Soruşturma. t.+ile 45a/7
taḥaddes	: Ar. Mukaddes olsun, anlamında. t. 26b/4, 29a/9
taḥdim	: Ar. i. Bir şeyi karşılıksız olarak birine verme, sunma. t. 50b/11 t.+i 50b/10, 51a/1 t.+i zihnî 50b/11
taḥlîd	: Ar. i. Belli bir örneğe benzemeye veya benzetmeye çalışma. t.+i 25a/3, 25a/4
taḥrîr	: Ar. i. Yerleştirme, yerleştirilme. t. 15a/11 t.+ler 38b/4, 39a/2
taḥsîm	: Ar. i. Parçalara bölme, bölüştürme. t.+i-y-ile 47b/2
taḥvâ	: i. din b. Allah'tan korkma. t.+dur 10a/5 t.+y-ıla 9a/2
ṭaleb	: Ar. i. Bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını isteme, dileme, istem. t.+eyle- (İstemek) 9b/3, 9b/5

t.+it-	(İstemek) 19b/9, 41a/5, 41a/5, 42b/1
ṭālib	: Ar. s. İsteyen, istekli. t. 19a/10
t.+ini egle-	(Talep etmek, istemek) 11a/7
tama'	: Ar. i. Açgözlülük. t. 11b/7, 22b/4, 22b/4
tamām	: Ar. s. Tamamlanmış, bitmiş, eksiksiz, tam. t. 12a/8, 13a/10, 13a/9, 23b/1, 28a/5, 28b/10, 30a/3, 36a/10, 38b/1, 8b/3 t.+eyle- (Tamamlamak, bitirmek) 24b/11, 24b/9, 34b/5 t.+ı 13a/1, 13a/3, 49b/6 t.+ına 13a/6 t.+it- (Tamamlamak, bitirmek) 12a/4, 27b/3, 27b/5, 27b/8 t.+ol- (Tamamlanmak, bitmek) 18b/7, 28b/8, 29a/10, 30b/1, 49b/2, 51a/11, 51a/7, 9a/7
tamāmet	: bkz. tamām t. 29b/3, 29b/4, 52b/7, 9a/5, 9a/6 t.+ eyle- (Tamamlamak, bitirmek) 9a/7 t.+in 10b/8, 10b/9
tama'şuzlîk	: i. Açgözlü olmamak. t.+dur 11b/6
ṭāmāt	: F. i. Anlamsız ve uygunsuz söz. t.+dur (ehl-i ṭāmāt) 28a/8
tanı-	: f. Daha önce görülen, bilinen bir kimse veya şeyle karşılaşıldığında bunun kim veya ne olduğunu hatırlamak. t.-mişdur 24a/6
ṭap-	: f. İlah olarak tanınan varlığa karşı inancını ve bağlılığını belirli kurallar çerçevesinde göstermek. t.-arlar 24b/6
ṭar	: s. İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı. t. 31a/8 t.+eyle- (Birine bir şeyi dar hale getirmek) 38a/7, 38b/2 t.+ol- (Bir yerin veya nesneni daralması) 38a/9
ṭaraf	: Ar. i. Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri. t.+da 18a/6 t.+ı 18a/5, 55a/4, 55a/5 t.+ındandur 26b/10, 26b/9 t.+uñ 55a/11, 55b/1
ṭarfe	: Ar. i. Göz kapağının bir defa kapanıp açılması.

	t.+tü'l-'ayn (Göz açıp kapayıncaya kadar) 48b/1, 48b/1, 48b/10, 49a/8, 49a/9, 50b/6
tarîk	: Ar. i. Yol. t. 36a/3 t.+i-y-ile 19b/7
tarîkat	: Ar. i. din b. Aynı dinin içinde birtakım yorum ve uygulama farklılıklarına dayanan, bazı ilkelerde birbirinden ayrılan Tanrı'ya ulaşma ve onu tanıma yollarından her biri. t. 9a/8 t.+da 12a/7 t.+dan 8b/5, 9a/9 t.+ün (ehl-i tarîkat) 9b/3 t.+ün (ehl-i tarîkat) 10a/11, 10a/11
taşarruf	: Ar. i. Bir şeyi istediği gibi kullanma yetkisi, kullanım. t.+it- (İstediği biçimde karar vermek) 46b/10, 47a/1 t.+ları 45b/3, 46b/8 t.+ların 17b/10 t.+larını 17b/4
taşavvuf	: Ar. i. din b. Kur'an'da önerilen ve peygamberin hayatında uygulamaları görülen hayat tarzını yaşama gayreti, İslam gizemciliği. t. 26a/11, 31b/3 t.+ (ehl-i taşavvuf) 26a/11 t.+ (ehl-i taşavvuf) 28b/5, 31b/7, 32a/4, 32b/2, 35a/8, 42a/10, 42a/11, 52a/7 t.+a (mecnû'-ı ehl-i taşavvuf) 31b/4 t.+ile (ehl-i taşavvuf) 32b/2, 32b/7 t.+uñ (ehl-i taşavvuf) 29a/5, 35a/3, 48a/6
taşavvur	: Ar. i. Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde canlandırma. t.+ı eyle- (Canlandırmak, hayal etmek) 23a/4
taşra	: i. Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık. t. 35a/1, 36a/10, 38a/11
tavır	: Ar. i. Bir olay, bir durum karşısında kişinin takındığı davranış. t.+ı (tavır) 34b/9 t.+uñ (tavır) 34b/7
taife	: Ar. i. Bölük, takım. t. 16b/2, 16b/3, 17a/3, 17b/2 t.+dür 16a/5 t.+nüñ 46b/4, 46b/5 t.+ye 46a/6

te'ālā	: Ar. "Nâmi büyük" anlamında olup Cenab-ı Hakk'ın (cc) kudsiyet ve büyüklüğü için hürmeten söylenir. t. 17a/11, 19a/5, 26b/4, 28a/11, 29a/9, 32b/11, 32b/6, 32b/8, 33a/3, 35a/3, 40a/3, 40a/6, 40a/8, 41a/6, 41a/7, 42a/1, 47a/7, 48a/11, 48a/9 t.+dan 48b/7 t.+nuñ 29a/1, 32b/3, 32b/5, 33a/10, 35a/6, 35b/8, 38b/10, 39a/4, 40a/10, 40a/7, 40b/3, 42a/4, 44b/2, 44b/3, 48b/9, 49a/2, 49a/3, 52a/4, 52a/4, 54a/6 t.+ya 34a/11 t.+yı 28b/7
tebdîl	: Ar. i. Değiştirme. t.+e 32a/6
teberrük	: Ar. i. Bir şeyi bereket veya saadet vesilesi sayarak almak veya vermek, uğur ve bereket saymak. t.+içün 16b/10
tedbîr	: Ar. i. Önlem. t. 46b/7 t.+ (ta'alluk-ı tedbîr) 45b/3 t.+lerin 17b/10 t.+lerini 17b/3
tefâvüt	: Ar. i. İki şeyin birbirinden farklı olması, iki şey arasındaki fark. t. 52b/10, 52b/11 t.+i 52b/3, 52b/9, 53a/6 t.+i-y-iledür 29b/9
tefrika	: Ar. i. Ayrılma, ayrılık, bozuşma. t. 16b/8
teğâyir	: (teğâyür) Ar. i. Zıt olma, başka türlü olma, uymama. t.+i me'âni 43b/2
tekebbürlük	: i. Kibir gösterme, büyüklük satma. t.+it- (Büyükleme, kibirlenme) 19b/9
tekellûf	: Ar. i. Külfetli, zahmetli iş görme, özenme, bir işi gösterişli bir hâle koymak için uğraşma. t.+it- (Uğraşmak, gayret göstermek) 20a/11, 20a/11, 20a/2, 20a/3
tekellüfsüzlük	: i. Zahmetsizlik. t. 20a/3
tekliif	: Ar. i. Yapması için birinden bir iş isteme. t.+e 47b/5
tekmiil	: Ar. i. Tamamlama, bitirme. t.+ine 13b/10, 13b/3

temkîn : Ar. i. Bir işin sonunu düşünerek ölçülü, tedbirli davranma.
t.+de 11b/11
t.+dür 11b/10

terakki : Ar. i. İlerleme, yükselme, gelişme.
t.+dür 30a/2
t.+sin 30a/3
t.+sinde 21b/9

terbiyet : Ar. i. Eğitim, görgü.
t.+i 15a/3
t.+ine 15a/6, 15a/8, 15b/2

tercîh : Ar. i. Üstün tutma, daha çok beğenme.
t.+it- (Diğerlerinden ayı tutmak, seçmek)
18a/5, 18a/6

terk : Ar. i. Bırakma, ayrılma.
t. 10a/1, 15b/9, 16a/11, 18a/1, 21a/4, 21b/6, 22a/10, 22a/3, 23a/1, 24a/7, 24a/9, 24b/1, 25a/1, 25b/11, 25b/9, 26a/5
t.+de 18a/2
t.+den 14b/11, 16a/7, 16a/8, 16b/3, 17a/3, 22a/10
t.+dür 10a/1, 24a/5, 24a/7
t.+eyle- (Bırakmak, uzaklaşmak, vazgeçmek) 10a/3, 10a/4, 14b/11, 15a/3, 15a/8, 16a/5, 16b/8, 21a/3, 21a/8, 22a/4, 22a/4, 22b/1, 22b/6, 24b/3, 24b/8, 31a/1
t.+i fuzûlât 22a/10
t.+it- (Bırakmak, uzaklaşmak, vazgeçmek) 15a/2, 21a/11, 21b/6, 22b/3, 27a/2
t.+kıl- (Bırakmak, uzaklaşmak, vazgeçmek) 10a/2

tertib : Ar. i. Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama.
t.+ine 13b/10

teslîm : Ar. i. Bir şeyi sahibine verme.
t. 16b/1
t.+de 18a/2
t.+dür 11b/5
t.+i 16a/8, 17a/4
t.+ol- (Birinin üstünlüğünü kabul etmek)
17b/11, 17b/4

tevâzu' : Ar. i.. Alçakgönüllülük.
t.+dur 11b/3

teveccüh : Ar. i. Bir yana doğru yönelme, yüzünü çevirme.
t.+i 26b/11

tevekkül : Ar. i. din b. Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.
t.+eyle- (İşlerin akıbetini Allah'a bırakmak) 11b/6

tîr : F. i. Ok.
t.+i pâk-i bozruk 12b/9

tîz : F. zrf. Süratli bir biçimde.
t. 19b/4

tîzrek : zrf. Daha süratli bir biçimde.
t. 48b/2, 50b/6

toğ- : f. Dünyaya gelmek.
t.-arlar 23a/10

toğru : s. Gerçek, yalan olmayan.
t. 8b/6, 8b/6

tokuz : i. Sekizden sonra gelen sayının adı, dokuz.
t. 50a/5, 50a/7, 50a/7
t.+ıncı 10a/10
t.+uncı 11b/9

tohum : F. i. bitki b. Bitkilerde döllenme sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane.
t. 53b/10

tohdur- : f. Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.
t.-asın 36b/9

toprak : i. Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik ci.lerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.
t. 36b/1, 36b/10, 36b/11, 36b/9, 38b/6
t.+a (toprağa) 36b/2
t.+uñ (toprağıñ) 37a/10, 37a/6, 37a/8

tut- : f. Elde bulundurmak, ele almak.
t.-a 55b/6
t.-a ('azîz tut-) 10a/7
t.-a (dost tut-) 11a/3
t.-alar 11b/4
t.-ar 26b/8, 27a/3, 30a/11
t.-ma 31a/9
t.-mak 28a/7
t.-mağdur (buyruk tut-) 9b/9
t.-mamışdur 30b/2
t.-maya (düşmen tut-) 11a/2
t.-up 26b/5

uhrevî : Ar. s. din b. Öbür dünya ile ilgili, ahiret ile ilgili, dünyevi karşıtı.
u. 21a/11, 22a/5, 9b/11

'ukûl : Ar. i. ('aql c.) Akıllar.

a. 49a/11, 50b/2, 50b/7
a.+dan 50b/4
a.+i 52b/10, 52b/7, 53b/1
a.+i mebdde'-i 'aql 52a/9
a.+i ön 52b/1
a.+inüñ 52b/2
'ulemā : Ar. i. Âlimler, ilmiye mensubları.
a. 32b/4, 50b/1, 51a/4
a.+ (mecmū'-ı 'ulemā) 31b/9
a.+nuñ 32b/1, 44a/6
ulūhiyyet : Ar. i. din b. , Tanrılık sıfatı, Allahlık vasfı.
u. 46a/4
ululuḡ : i. Büyüklük, büyük olma durumu, yücelik, izzet.
u.+ıla (ululuḡ-ıla) 14a/3
u.+ın (şifāt.ı ululuḡın) 4a/6, 54b/7
u.+ın (ululuḡın) 14a/1, 48b/7, 54a/8
u.+ın (ululuḡın) 49a/6
'ulvī : Ar. s. Yüksek, yüce.
a.+ (āṣār-ı 'ulvī) 48a/1
a.+ ('ālem-i 'ulvī) 45a/3
a.+nüñ ('ālem-i 'ulvī) 52b/1, 52b/10, 52b/7, 53b/1
unut- : f. Aklında kalmamak, hatırlamamak.
u.-dı 27a/6
u.-ur (unudur) 27a/4
'unşuriyyāt : Ar. i. ('unşur c.) Unsurlar, elemanlar.
a.+ (besāyiṭ-i 'unşuriyyāt) 48a/1
'urūc : Ar. i. Yukarı çıkma, yükselme, ağma.
a. 26b/2, 26b/3, 30a/1, 51b/3, 51b/4
a.+eyle- (Yükselmek, yukarı çıkmak)
51b/11
a.+ın 54a/8
utan- : f. Onursuz sayılacak veya gülünç olacak bir duruma düşmekten üzüntü duymak, mahcup olmak.
u.-mayasın 19b/4
'uyüb : Ar. i. ('ayb c.) Ayıplar, kusurlar.
a.+ (selb-i 'uyüb) 43b/11
uyu- : f. Uyku durumunda olmak.
u.-maḡdur 10a/10
uza- : f. Uzun duruma gelmek, boyu büyümek.
u.-masun 38b/4
u.-maşun 13b/8, 22a/9, 25b/4
u.-r 25b/4
uzat- : f. Uzamasına sebep olmak, uzamasını sağlamak.
u.-mayasın 19b/6

'uzlet : Ar. i. Yalnızlık, insanlardan ayrılarak bir tarafa çekilip yalnız kalmak.
a.+dür 10a/11
uzunluḡ : i. Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı.
u.+ı (uzunluḡı) 53a/11
'użv : Ar. i. Bir canlının vücut yapısının kısımlarından her biri, organ.
a. 39b/4, 39b/5
üç : i. İkidenden sonra gelen sayının adı.
ü. 26a/11, 33b/6, 8b/8
ü.+ünci 11a/8, 26b/1, 42a/10, 9a/4, 9b/6
ümm : Ar. i. Ana, anne, asıl, esas.
ü.+ü-l ḡabāyiş 11b/7
ü.+ül-ḡabāyiş 22b/5
ümmehāt : Ar. i. (ümm c.) Analar, esaslar, asıllar.
ü.+da-idi 51b/3
ü.+dur 51a/5
üst : i. Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, fevk, alt karşıtı.
ü.+i 32b/9, 41b/7
üstād : F. i. Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.
ü.+şuz 19a/6
üzeri : i. Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.
ü.+ne 10b/3, 22a/1, 28a/9, 30a/10, 30a/6, 30a/8, 30b/4, 34a/9, 35a/8, 42a/6, 42a/8, 47a/3, 47a/3, 47b/4, 50b/11, 51a/2, 51b/2
ü.+nedür 28b/3, 44b/8, 46b/9, 53b/4
ü.+nedürler 44a/6, 45b/1, 45b/4, 52b/1
vaḡdet : Ar. i. Bir olma, tek olma, birlik, teklik.
v.+ (ehl-i vaḡdet) 25a/7, 29a/6, 52a/8
v.+üñ (ehl-i vaḡdet) 29b/11
vāhib : Ar. s. Bağışlayan, veren, ihsan eden, hibe eden.
v.+i şūr 52a/11
vāhid : Ar. i. Bir, tek, biricik.
v.+i (vaḡdi) 32a/5
v.+i ḡaḡikī 41b/5
vaḡiy : Ar. i. din b. Bir buyruk veya düşüncenin Allah tarafından peygamberlere bildirilmesi.
v.+i ilāhī 47b/6
vāḡıf : Ar. s. Bilen, farkında olan.
v.+ol- (Farkında olmak, bilmek) 14b/7, 17b/3
vaḡt : Ar. i. Zaman.
v. 14a/7, 17a/7, 17a/9, 21b/1
v.+i 35b/6

var : i. Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.
v. 16a/1, 22b/7, 22b/7, 22b/8, 25b/1, 28b/4
v.+dur 10b/1, 14a/3, 16a/3, 18a/9, 20a/7, 23a/6, 23a/9, 23b/3, 23b/5, 24a/9, 25b/6, 25b/6, 31b/10, 31b/9, 32a/3, 32a/3, 33a/11, 33b/5, 36b/7, 36b/8, 36b/9, 37a/1, 37a/1, 37a/2, 37b/5, 38a/6, 39a/8, 46b/8, 50a/6, 51a/6, 53a/2, 53a/2, 53a/8, 54a/2
v.+dur- (Var olmak) 16b/2
v.+ise 10a/3, 12a/2, 21a/8, 31a/6, 31a/8
v.+sın 25b/1, 25b/3

var- : f. Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.
v.-ılmaz 9b/5

varlık : i. Var olma durumu, mevcudiyet.
v. 25b/3
v.+ı (varlığı) 26a/6

vâsiṭa : Ar. i. Araç.
v.+sımsuz (ğayr-i vâsiṭa) 48a/11

ve : Ar. bağ. İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.
v. 10a/11, 10a/2, 10a/2, 10a/4, 10a/6, 10a/6, 10a/6, 10a/7, 10a/7, 10a/7, 10b/1, 10b/10, 10b/11, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/7, 10b/9, 11a/1, 11a/1, 11a/10, 11a/11, 11a/2, 11a/4, 11a/5, 11a/5, 11a/6, 11a/6, 11a/7, 11a/7, 11a/9, 11a/9, 11b/1, 11b/11, 11b/11, 11b/2, 11b/4, 11b/4, 11b/5, 11b/5, 11b/5, 11b/6, 11b/6, 11b/7, 11b/9, 12a/1, 12a/11, 12a/11, 12a/3, 12a/4, 12a/4, 12a/5, 12a/5, 12a/7, 12a/7, 12a/8, 12b/1, 12b/10, 12b/11, 12b/5, 12b/6, 12b/7, 12b/7, 12b/7, 12b/7, 12b/7, 12b/8, 12b/8, 12b/8, 12b/9, 12b/9, 12b/9, 13a/10, 13a/11, 13a/2, 13a/2, 13a/4, 13a/4, 13a/5, 13a/5, 13a/8, 13a/9, 13b/1, 13b/10, 13b/2, 13b/4, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/6, 13b/6, 13b/7, 13b/8, 14a/1, 14a/11, 14a/3, 14a/4, 14a/5, 14a/5, 14a/6, 14a/8, 14b/1, 14b/1, 14b/1, 14b/11, 14b/2, 14b/2, 14b/4, 14b/4, 14b/4, 14b/5, 14b/5, 14b/6, 14b/8, 14b/9, 14b/9, 15a/1, 15a/1, 15a/10, 15a/2, 15a/3, 15a/3, 15a/3, 15a/4, 15a/6, 15a/7, 15a/7, 15a/8, 15a/9, 15b/1, 15b/1, 15b/10, 15b/10, 15b/10, 15b/11, 15b/2, 15b/3, 15b/4, 15b/5, 15b/9, 15b/9, 15b/9, 15b/9, 16a/1, 16a/10, 16a/10, 16a/11,

16a/11, 16a/11, 16a/11, 16a/2, 16a/3, 16a/3, 16a/3, 16a/5, 16a/5, 16a/6, 16a/7, 16a/7, 16a/8, 16a/8, 16a/8, 16b/1, 16b/1, 16b/11, 16b/2, 16b/2, 16b/4, 16b/4, 16b/6, 16b/7, 16b/8, 17a/1, 17a/1, 17a/10, 17a/10, 17a/2, 17a/2, 17a/2, 17a/3, 17a/3, 17a/4, 17a/4, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17b/10, 17b/11, 17b/11, 17b/11, 17b/4, 17b/4, 17b/4, 17b/6, 17b/7, 17b/8, 18a/1, 18a/1, 18a/1, 18a/10, 18a/11, 18a/2, 18a/2, 18a/2, 18a/3, 18a/3, 18a/3, 18a/5, 18a/7, 18a/9, 18b/1, 18b/11, 18b/2, 18b/4, 18b/4, 18b/5, 18b/9, 19a/1, 19a/10, 19a/11, 19a/3, 19a/4, 19a/4, 19a/6, 19a/6, 19a/7, 19a/8, 19a/9, 19b/1, 19b/1, 19b/10, 19b/11, 19b/2, 19b/3, 19b/3, 19b/4, 19b/5, 19b/6, 19b/6, 19b/7, 19b/7, 19b/8, 19b/9, 20a/2, 20a/4, 20a/4, 20a/6, 20a/6, 20a/8, 20b/1, 20b/10, 20b/10, 20b/2, 20b/2, 20b/4, 20b/6, 20b/8, 20b/8, 21a/10, 21a/10, 21a/11, 21a/2, 21a/2, 21a/3, 21a/5, 21a/5, 21a/7, 21a/8, 21b/10, 21b/11, 21b/11, 21b/2, 21b/3, 21b/4, 21b/9, 22a/1, 22a/2, 22a/2, 22a/5, 22a/8, 22a/8, 22a/8, 22a/9, 22b/1, 22b/10, 22b/11, 22b/2, 22b/2, 22b/2, 22b/4, 22b/7, 22b/9, 23a/1, 23a/10, 23a/5, 23a/6, 23a/6, 23a/7, 23a/7, 23a/9, 23b/10, 23b/11, 23b/5, 23b/7, 23b/7, 23b/9, 24a/11, 24a/11, 24a/2, 24a/5, 24a/6, 24a/6, 24a/8, 24a/9, 24a/9, 24b/1, 24b/10, 24b/2, 24b/3, 24b/4, 24b/6, 24b/6, 24b/6, 24b/8, 24b/8, 25a/1, 25a/10, 25a/4, 25a/7, 25a/8, 25a/9, 25b/11, 25b/11, 25b/2, 25b/5, 25b/5, 25b/6, 25b/7, 25b/9, 26a/1, 26a/2, 26a/5, 26a/6, 26b/10, 26b/11, 26b/11, 26b/11, 26b/3, 26b/3, 26b/4, 26b/6, 26b/7, 27a/10, 27a/11, 27a/2, 27a/3, 27a/4, 27a/4, 27a/5, 27a/8, 27b/1, 27b/10, 27b/10, 27b/10, 27b/3, 27b/4, 27b/7, 27b/8, 28a/10, 28a/10, 28a/11, 28a/2, 28a/2, 28a/3, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/7, 28b/11, 28b/11, 28b/11, 28b/3, 28b/3, 28b/4, 28b/5, 28b/8, 28b/8, 29a/1, 29a/1, 29a/1, 29a/10, 29a/11, 29a/2, 29a/2, 29a/3, 29a/6, 29a/9, 29a/9, 29a/9, 29b/2, 29b/3, 29b/4, 29b/5, 29b/7, 29b/7, 29b/7, 29b/9, 30a/11, 30a/5, 30a/5, 30a/5, 30a/6, 30a/6, 30a/7, 30a/7, 30b/1, 30b/11, 30b/2, 30b/4, 30b/5, 30b/8, 31a/11, 31a/3, 31a/4, 31a/5,

31a/6, 31a/8, 31b/11, 31b/11, 31b/3, 31b/8, 31b/9, 31b/9, 32a/1, 32a/1, 32a/10, 32a/10, 32a/10, 32a/10, 32a/5, 32a/5, 32a/5, 32a/6, 32a/6, 32a/7, 32a/7, 32a/8, 32a/8, 32a/9, 32a/9, 32a/9, 32b/1, 32b/1, 32b/10, 32b/11, 32b/11, 32b/3, 32b/3, 32b/4, 32b/4, 32b/7, 32b/7, 32b/8, 32b/9, 32b/9, 32b/9, 32b/9, 32b/9, 32b/9, 33a/4, 33a/4, 33a/6, 33b/2, 33b/3, 33b/5, 33b/5, 33b/7, 33b/7, 34a/10, 34a/10, 34a/10, 34a/2, 34a/3, 34a/3, 34a/4, 34a/7, 34a/8, 34a/8, 34a/9, 34b/10, 34b/4, 34b/5, 34b/6, 34b/6, 34b/8, 34b/9, 35a/10, 35a/3, 35a/4, 35a/6, 35a/6, 35a/7, 35a/9, 35b/1, 35b/2, 35b/3, 35b/3, 35b/3, 35b/4, 35b/4, 35b/5, 35b/6, 36a/1, 36a/1, 36a/2, 36a/4, 36a/4, 36a/6, 36a/7, 36a/7, 36a/8, 36b/2, 36b/2, 36b/3, 36b/3, 36b/6, 36b/7, 36b/8, 37a/1, 37a/10, 37a/10, 37a/11, 37a/11, 37a/2, 37a/5, 37a/5, 37a/6, 37a/7, 37a/8, 37a/8, 37b/1, 37b/1, 37b/11, 37b/11, 37b/2, 37b/3, 37b/4, 37b/4, 37b/7, 37b/7, 37b/8, 38a/1, 38a/11, 38a/2, 38a/3, 38a/5, 38a/5, 38a/7, 38a/7, 38a/8, 38a/9, 38b/1, 38b/10, 38b/11, 38b/11, 38b/11, 38b/3, 38b/4, 38b/6, 38b/6, 38b/6, 38b/7, 38b/7, 38b/7, 38b/8, 38b/8, 38b/9, 38b/9, 39a/1, 39a/10, 39a/10, 39a/11, 39a/4, 39a/5, 39a/8, 39b/1, 39b/11, 39b/11, 39b/2, 39b/3, 39b/5, 39b/5, 39b/7, 39b/8, 39b/9, 40a/1, 40a/10, 40a/11, 40a/3, 40a/4, 40a/7, 40b/1, 40b/3, 40b/4, 40b/7, 40b/9, 41a/1, 41a/1, 41a/10, 41a/3, 41a/3, 41a/3, 41a/7, 41a/9, 41b/11, 41b/11, 41b/2, 41b/3, 41b/5, 41b/5, 41b/5, 41b/6, 41b/6, 41b/6, 41b/7, 41b/7, 41b/7, 41b/7, 41b/7, 41b/7, 41b/8, 41b/8, 41b/8, 42a/1, 42a/1, 42a/10, 42a/10, 42a/2, 42a/2, 42a/4, 42a/5, 42a/7, 42a/7, 42a/7, 42b/10, 42b/11, 42b/11, 42b/4, 42b/7, 42b/7, 43a/1, 43a/11, 43a/2, 43a/3, 43a/3, 43a/4, 43a/5, 43a/7, 43a/8, 43a/8, 43a/9, 43b/1, 43b/10, 43b/10, 43b/11, 43b/11, 43b/11, 43b/11, 43b/2, 43b/2, 43b/3, 43b/3, 43b/3, 43b/4, 43b/6, 43b/6, 43b/7, 43b/8, 43b/8, 43b/9, 43b/9, 43b/9, 44a/1, 44a/1, 44a/10, 44a/10, 44a/11, 44a/11, 44a/4, 44a/4, 44a/5, 44a/6, 44a/7, 44a/9, 44b/1, 44b/10, 44b/11, 44b/11, 44b/11, 44b/11, 44b/3, 44b/4, 44b/4, 44b/8, 44b/9, 45a/1, 45a/10,

45a/2, 45a/2, 45a/3, 45a/3, 45a/3, 45a/3, 45a/5, 45b/3, 45b/3, 45b/4, 45b/5, 45b/7, 45b/7, 46a/10, 46a/2, 46a/3, 46a/4, 46a/5, 46a/6, 46a/7, 46a/7, 46a/8, 46b/10, 46b/11, 46b/3, 46b/4, 46b/6, 46b/7, 46b/8, 46b/8, 46b/9, 47a/1, 47a/10, 47a/10, 47a/11, 47a/11, 47a/2, 47a/2, 47a/2, 47a/4, 47a/5, 47a/6, 47a/9, 47b/1, 47b/10, 47b/10, 47b/11, 47b/11, 47b/11, 47b/2, 47b/4, 47b/5, 47b/5, 47b/6, 47b/6, 47b/7, 47b/9, 48a/1, 48a/1, 48a/1, 48a/10, 48a/2, 48a/2, 48a/2, 48a/3, 48a/3, 48a/4, 48a/6, 48a/6, 48a/9, 48b/11, 48b/11, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/5, 48b/5, 48b/6, 48b/6, 48b/6, 48b/8, 48b/8, 48b/9, 48b/9, 48b/9, 48b/9, 49a/11, 49a/11, 49a/11, 49a/2, 49a/4, 49a/4, 49a/5, 49b/1, 49b/1, 49b/1, 49b/10, 49b/11, 49b/11, 49b/5, 49b/5, 49b/5, 49b/6, 49b/8, 49b/9, 50a/1, 50a/10, 50a/11, 50a/11, 50a/2, 50a/3, 50a/3, 50a/6, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50a/9, 50a/9, 50b/1, 50b/10, 50b/2, 50b/2, 50b/2, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/5, 50b/5, 50b/6, 50b/7, 50b/7, 50b/8, 50b/8, 50b/8, 50b/8, 51a/3, 51a/3, 51a/4, 51a/4, 51a/5, 51a/6, 51a/7, 51a/8, 51b/1, 51b/2, 51b/3, 51b/3, 51b/4, 51b/5, 51b/5, 51b/7, 51b/8, 52a/1, 52a/10, 52a/11, 52a/2, 52a/4, 52a/5, 52a/7, 52a/8, 52b/11, 52b/11, 52b/2, 52b/3, 52b/7, 52b/7, 52b/8, 52b/8, 52b/9, 53a/1, 53a/10, 53a/10, 53a/10, 53a/11, 53a/11, 53a/11, 53a/11, 53a/2, 53a/3, 53a/3, 53a/5, 53a/6, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/9, 53a/9, 53a/9, 53a/9, 53b/1, 53b/10, 53b/10, 53b/10, 53b/11, 53b/2, 53b/2, 53b/3, 53b/4, 53b/4, 53b/4, 53b/6, 53b/6, 53b/7, 53b/8, 53b/9, 53b/9, 54a/11, 54a/2, 54a/4, 54a/8, 54a/8, 54b/10, 54b/11, 54b/2, 54b/4, 54b/5, 55a/11, 55a/5, 55a/6, 55a/7, 55a/8, 55b/10, 55b/11, 55b/2, 55b/4, 55b/4, 55b/6, 55b/6, 55b/7, 55b/7, 55b/8, 8b/1, 8b/1, 8b/10, 8b/10, 8b/11, 8b/11, 8b/5, 8b/5, 8b/7, 9a/1, 9a/10, 9a/11, 9a/2, 9a/2, 9a/3, 9a/5, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 9a/8, 9a/9, 9a/9, 9b/1, 9b/10, 9b/10, 9b/10, 9b/2, 9b/4, 9b/7, 9b/7

vech

: Ar. i. Yüz, surat, çehre.

v. 43a/2

v.+den 53a/7

v.+ile 45b/2, 45b/5

vesâit : Ar. i. (vasıta c.) Vasıtalar.
v.+dürler 46a/6

ves-selam : Ar. “İşte o kadar, son söz budur, artık bitti” anlamında.
v. 31b/5

vilâyet (1) : Ar. i. İl.
v. (vilâyet-i Tûran) 34b/5

vilâyet (2) : Ar. i. Velilik.
v. 55a/6
v. (zâhir-i vilâyet) 55a/7
v.+dür 55a/4, 55a/7, 55b/1
v.+i 55a/8

vir- : f. Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine erişirmek, iletmek.
v.-di (haber vir-) 49b/3, 54b/3, 54b/5
v.-düm 54a/1
v.-e 10a/3
v.-ib-idilerse 17b/9
v.-ibiyeler 16b/11
v.-meyesin (göñül vir-) 30a/5
v.-mişdür (haber vir-) 55b/11
v.-mişem (şerh vir-) 30a/3
v.-mişlerdür (haber vir-) 47b/8
v.-ür 45b/8

vücûd : Ar. i. Ceset, cisim, ten, gövde.
v. 29a/10, 29a/8, 29a/9, 29b/1, 29b/2, 44a/8
v.+ı-y-ıla 21b/7
v.+ından 29a/9

ya : bağ. Seçeneği, çeşitliliği veya tercihi belirten bir söz.
y. 14a/8, 16b/9, 19a/10, 19a/9, 9b/11, 23b/8, 23b/9, 40a/5

ya'ni : Ar. bağ. "Demek oluyor ki" anlamlarında bir söz.
y. 15a/1, 19b/11, 21a/11, 23a/2, 24a/5, 27a/3, 30a/9, 32b/9, 41a/11, 42b/5, 52a/10

yağmur : i. Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.
y. 48a/2

yâhođ : F. bağ. Veya, ya da.
y. 30b/3

yağ- : f. Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.
y.-ar 37b/11, 38a/1
y.-maz 37b/10

yakınlık : i. Yakın olma durumu.

y. 41a/10

yakın : Ar. i. Sağlam, kesin bilgi.
y. 10a/7, 16b/5, 17a/5, 18a/4, 23b/4, 23b/6, 24a/10, 24a/2, 24a/3, 24a/7, 29a/8, 30b/9, 31a/3, 37b/8, 38a/3, 39a/2, 41a/7, 9a/3
y.+dür 33a/9, 40b/11

yakınırak : i. Daha yakın.
y.+ 39a/6
y.+dur 41a/11
y.+dur 50a/10, 50a/11
y.+dur 33b/10, 33b/9, 34a/2

yalan : i. Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, kıtır.
y. 23b/10

yaprak : i. bitki b. Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların olduğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler.
y. 47a/8

yara- : f. Bir şey yararlı olmak, yarar sağlamak.
y.-maz 28a/4, 36a/2
y.-r 28a/2

yarat- : f. din b. Allah'ın, olmayan bir şeyi var etmesi.
y.-maz 47a/8

yavuzlık : i. Yavuz olma durumu.
y.+da 18a/9

yayışdur- : f. Bir şeyi açarak, düzelterek bir alanı örtecek biçimde sermek.
y.-urlar-ise 39b/6

yaz : i. İlkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
y. 49a/8

yaz- : f. Söz ve düşüncüyü özel işaret veya harflerle anlatmak.
y.-alar 49b/4
y.-aram 18a/5
y.-arlar 49b/5, 50a/2
y.-aruz 52a/7
y.-dı 49a/8, 49b/2
y.-dılar 49b/5
y.-dum 31b/2

yazıcı : i. İşi yazı yazma olan kimse.
y.-larıdur 49b/11

yazmak : i. Söz ve düşüncüyü özel işaret veya harflerle anlatmak.
y. 50a/1

yedi : i. Altıdan sonra gelen sayının adı.
y. 47a/7

	y.+nci (yidinci) 10a/9		y.-mez-ise 27b/8
yevm	: Ar. i. Gün, yirmi dört saatlik zaman.		y.-ür 27a/1
	y.+e'l-kıyāme 51b/8	yohsa	: bağ. "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz.
yıl	: i. Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.		y. 41a/11
	y. 18b/10, 18b/11	yok	: i. Olmayan, bulunmayan şey.
yılan	: i. hayvan b. Sürüngelemlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.		y. 14b/11, 22b/8, 28b/5
	y.+dan 17a/2		y.+dur 14a/4, 14b/8, 16a/1, 19a/2, 19a/9, 23a/6, 23a/8, 23a/9, 23b/7, 24a/11, 29a/10, 29a/2, 29a/3, 29a/8, 29b/2, 29b/5, 32a/10, 32a/6, 32a/8, 32b/10, 32b/7, 32b/9, 33a/10, 33a/3, 34a/8, 36a/3, 37a/11, 37a/7, 37a/9, 39a/9, 40a/6, 41b/1, 41b/10, 41b/5, 41b/8, 42b/7, 43a/10, 44a/5, 44a/9, 45b/3, 45b/5, 46a/3, 46a/8, 48a/3, 49a/1, 49b/7, 50a/3, 50a/3, 51b/1, 9b/1
yılduz	: i. Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ışınlam biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri		y.+idi (yoğ-idi) 40a/2, 50b/10, 51a/8
	y. 53b/9		y.+idiler (yoğ-idiler) 50b/10
yırt-	: f. Kâğıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.		y.+ise (yoğ-ise) 25a/1
	y.-ılmağa 32a/9, 38b/8		y.+sın 25b/2
	y.-ılıb 35b/4, 39a/1		y.+şun 25b/1
	y.-maz 38a/7, 38b/1	yol	: i. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarık.
yi-	: f. Ağızda çiğneyerek yutmak.		y. 33b/6, 38a/11
	y.-mekdür 10a/10		y.+a 22b/1, 22b/2, 9b/5
yidi	: bkz. yedi		y.+bul- (Bir yöntem, çıkış bulmak) 52a/7
	y.+nci 11b/6		y.+dan çık- (Ne yaptığını bilmez bir hale gelmek) 24b/4
yigrek	: S. Daha iyi, yeğ.		y.+göster- (Öneride, tavsiyede bulunmak) 19a/7
	y. 13b/1, 13b/3, 14b/11, 25a/7		y.+ı 23a/8, 34a/7
	y.+dür 18a/4, 18b/10		y.+ına 21a/10, 21a/9, 21b/1, 21b/2
yiksân	: F. s. Düz.		y.+ında 26a/11, 31b/3
	y.+dur 33b/1, 41b/9	yoldaş	: i. Yol arkadaşı.
	y.+dür 34a/11, 41a/9		y.+dur 16b/6, 16b/6, 16b/8
yimiş	: i. Meyve.		y.+eyle- (Yol arkadaşı yapmak) 55b/5
	y.+idür 13a/4, 26a/1	yukarı	: i. Bir şeyin üst bölümü, aşağı karşıtı.
yir	: i. Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân.		y. 15a/4, 19b/9
	y. 36b/11, 36b/11, 37a/1, 37a/2		y.+dur 35b/9
	y.+de 21b/7, 34b/5, 54a/2		y.+yı 19b/10
	y.+den 17b/4	yüce	: s. Büyük, ulu.
	y.+e 10b/5, 11b/8, 26a/5, 27a/1, 9a/10		y.+rekdür 36b/4
	y.+i 38a/9	yürü-	: f. Adım atarak ilerlemek, gitmek.
	y.+in 38a/7		y.-meye 8b/2
	y.+ini 38b/2	yüz (I)	: i. Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.
yiryüzi	: i. coğrafya, Yer kabuğu.		y. 18b/10, 30b/11, 30b/11, 31a/2
	y.+n (mecmû'-ı yiryüzi) 55b/6		
	y.+ni (mecmû'-ı yiryüzi) 55b/6		
yitiş-	: f. Ulaşmak, varmak, vasıl olmak.		
	y.-di 51a/11		
	y.-eler 19a/8		
	y.-meye 21b/7		
	y.-mez 40a/10		

yüz (II) : i. Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat.
y.+in 26b/8
y.+ini 26b/5, 27a/2
y.+ko- (Yüzünü çevirmek, bakmamak) 22b/11

yüzden : zrf. -den dolayı.
y. 43a/11, 43a/6, 43a/7, 43a/9, 44a/3, 44a/8

yüzinden : zrf. -den ötürü.
y. 14a/5, 14a/6, 50b/8, 50b/9
y.+dür 26b/7

zâhir : Ar. s. Görünen, açık, belli, meydanda.
z. 12a/5, 55a/7
z.+de 21a/7
z.+de ('amel-i zâhir) 23b/11
z.+dedür 21a/5
z.+dür 14a/9, 23b/7
z.+e 44a/9
z.+i 44a/10
z.+i vilâyet 55a/7
z.+ol- (Görünmek, ortaya çıkmak) 16a/6, 26a/3, 51a/7

zaḥmet : Ar. i. Güçlük.
z. 39b/7

zamân : i. Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.
z. 50b/9
z.+ (şâhib-i zamân) 55b/10
z.+da 30a/10, 32a/10, 38a/3, 55b/11
z.+da (cemî'-i zamân) 20a/6
z.+dan 34b/8
z.+dan (muẓīk-i zamân) 34b/6
z.+dur (şâhib-i zamân) 55b/1
z.+ı 33b/6, 33b/7, 33b/8
z.+ı-y-ile 34a/3
z.+ından 33b/9
z.+uñ (şâhib-i zamân) 55b/2, 55b/3

zarûret : Ar. i. Çaresizlik, muhtaçlık, yoksulluk, sıkıntı.
z. 20b/10, 20b/7, 22b/2
z.+dür 22b/3

zât : Ar. i. Hürmete layık kimse.
z. 43a/1, 43a/11
z.+dan 43a/10
z.+durlar 43a/11, 43a/6, 43a/7, 43a/9
z.+ı 32b/4, 32b/5, 35a/3, 35a/6, 35b/8, 40a/7, 40b/3, 48a/6

z.+ı kâdīm 43b/4, 44a/3
z.+ı ma'rifet 39a/5, 42a/4
z.+ı-y-idi 52a/4
z.+ı-y-ile 33a/3, 41b/10, 41b/2, 41b/6
z.+ına 40a/10, 52a/5
z.+ındadır 38b/10
z.+ını 40a/9
z.+ınuñ 32b/7, 32b/8, 33a/1, 40a/6
z.+ı-y-ile 33a/6, 39a/9

zerre : Ar. i. Çok küçük parçacık.
z. 33a/3, 37a/11, 37a/7, 37a/9, 39a/9, 41b/1, 41b/10
z.+lerinden 33a/3, 37a/11, 37a/6, 37a/9, 39a/9, 41b/1, 41b/10

zihnî : Ar. s. Zihinle alakalı, zihne ait.
z.+dür (taḳdim-i zihnî) 50b/11

zıkr : Ar. i. Anma, anılma.
z.+ (zıkr olun-) 45a/6
z.+eyle- (Anmak, söylemek) 12b/6, 48b/4
z.+olun- (Anılmak, söylenmek) 48a/5

zîrâ : F. bağ. Çünkü.
z. 43a/7

zîrek : F. s. Anlayışlı, uyanık.
z.+leruñ 15b/3

zîrekî : F. i. Uyanıklık, anlayışlılık.
z. 53a/9

ziyâde : Ar. zrf. Çok, daha çok.
z. 14a/11, 14a/11, 42a/6, 42a/8
z.+it- (Artırmak) 32b/3
z.+ol- (Fazlalaşmak, artmak) 22b/10, 22b/11, 27a/1

ziyân : F. i. Zarar.
z.+ı 17a/8

ziyâret : Ar. i. Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme, görüşme.
z.+eyle- (Birini görmeye gitmek) 16b/9
z.+ine 17b/5

zuhûr : Ar. i. Görünme, meydana çıkma.
z.+a 44a/4

zulmânî : Ar. s. Karanlıkla ilgili, karanlık olan.
z.+ (hicâb-ı zulmânî) 21b/3

zulm : Ar. i. Haksızlık, eziyet.
z.+(zulümden) 55b/6

zübde : Ar. i. Bir şeyin en mühim kısmı.
z.+i melekût 47a/9
z.+si 13a/5

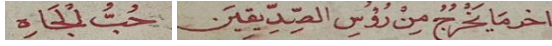
7. ÖZEL İSİMLER DİZİNİ

Allah	: Ar. özel i. Kâinata var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık. a. 24b/1, 24b/10, 25a/1, 28a/11, 29a/1, 29a/9, 32b/11, 32b/3, 32b/5, 32b/6, 32b/8, 33a/10, 33a/3, 35a/3, 35a/6, 35b/8, 38b/9, 39a/4, 40a/10, 40a/6, 40a/7, 40a/8, 40b/3, 41a/3, 41a/5, 41a/6, 41a/7, 41b/1, 41b/10, 42a/1, 42a/4, 44a/2, 44b/2, 44b/3, 47a/7, 48a/11, 48b/7, 48b/9, 49a/2, 49a/3, 52a/4, 54a/6 a.+a 10b/6, 26b/8, 27a/2 a.+dan 33b/2, 54b/8, 55a/4 a.+ı 24b/3, 25a/9, 28b/7, 28b/9, 41a/5, 9b/3, 9b/4 a.+ile 36a/7 a.+u 19a/5, 41b/4, 52a/3 a.+uñ 23a/6, 28b/10, 28b/11, 33b/3, 33b/4, 34a/4, 42b/4, 44b/7, 48a/6, 49b/10, 49b/11, 49b/9, 54b/9 a.+uñdur 29a/9, 29b/2	Haneî : Ar. i. din b. İslamiyette dört Sünni mezhepten biri. h. 11a/5
‘İsâ	: Ar. i. Dört büyük peygamberden biri. a. 12b/9, 33b/9, 45a/10	Hemeî : bkz. Sa‘ddeddin Hemeî h.+ (Sa‘ddeddin-i Hemeî) 55b/9
‘Utbe	: Ar. i. Bir sahabe. a. 34a/2, 34a/3	İblîs : Ar. i. din b. Şeytan. i. 47b/4
Bâyezîd-i Bîştâmî	: Ar. i. (H. 188-261) Ehl-i sünnetin büyük âlimlerindendir. İran'ın Bistam şehrinde doğmuştur. Künyesi, Ebu Yezid Tayfur bin İsa el-Bistâmî'dir. Cafer-i Sadık (r.a.) ten kırk yıl sonra dünyaya gelmiştir. b. 34a/2 b.+i Bîştâmî 34a/1	Kerrubî : Ar. i. Meleklerin büyük olanlarına verilen ad. k. 50b/2 k.+ler 45b/3
Bîştâmî	: bkz. Bâyezîd-i Bîştâmî b.+ (Bâyezîd-i Bîştâmî) 34a/1	Kur‘ân : Ar. i. Allah (c.c.) tarafından Hz. Muhammed (a.s.) Cebrâil (a.s.) vasıtası ile gönderilen ve beşeriyetin bütün saadet düsturlarını içeren en mukaddes ve en son semavî kitaptır. k.+da 41a/1, 42b/7
Cebrâ‘îl	: Ar. özel i. din b. Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen dört büyük melekten biri. c. 46b/5	Muhammed : Ar. i. Birçok defalar hamdu sena olunmuş, tekrar tekrar övülmüş, Hz. Peygamber (a.s.)'ın isimlerinden biri. m. 54b/10, 54b/6 m.+ (rûh-i Muhammed) 48b/6 m.+i Muştafâ 40b/5 m.+uñ 54b/1, 55a/1, 55a/7
Hızır	: Ar. i. İçenlere ölmezlik veren âb-ı hayât'ı içmiş olduğu kabul edilen Allah'ın veli bir kulu. h. 12b/10	Muştafâ : Ar. i. Seçilmiş, güzide, Hz. Peygamber (a.s.)'ın isimlerinden biri. m. 34a/1, 45b/7 m.+nuñ 33b/8 m.+ya (Muhammed-i Muştafâ) 40b/5
Hakk	: Allah'ın isimlerinden biri. h. 26b/4, 26b/9, 34a/11 h.+ (şıfât-ı Hakk) 43a/6 h.+uñ 26b/6, 27a/8	Müslmân : Ar. özel, i. din b. İslam dininden olan kimse. m. 11a/6
		Rûmî : Ar. s. <i>tarih</i> Anadolu ile ilgili, Anadolu'ya bağlı, Anadolu'da yaşayan. r.+ (Şadreddin-i Rûmî) 42b/3
		Sa‘ddeddin : bkz. Sa‘ddeddin Hemeî s. 42b/10 s.+i Hemeî 55b/8
		Sa‘ddeddin Hemeî : Mevlana'yla aynı asırda yaşamış din âlimi. s. 42b/6, 55a/9
		Süleymân : Ar. Er, İbranice "huzur, sükun", Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen peygamberlerden biri, ulu'l-azm peygamberlerdendir. s. 12b/11
		Şadreddin-i Rûmî : (d. 1210 - ö. 1274), Fars sûfi, doğum yeri tam bilinmemekte, ancak

	Malatya olarak rivayet edilmektedir. Dedeleri Konya'dan gelmiş bir tasavvuf düşünürüdür. s. 43a/5 s.+i Rûmî 42b/3
Şafî'î	: Ar. s. İmam Şafî'nin kurduğu mezhebe mensup olan. ş. 11a/5
Şahâbeddin Suhreverdî	Ar. özel i. Şahabeddin Sühreverdî Maktûl veya tüm isim ve künyesiyle Ebu'l-Fütûh Şahabeddin Yahya bin Habeş bin Emîrek Sühreverdî Maktûl (1115-1191) , ünlü İslam filozofu ve İşrakilik isimli fikrî akımın kurucusu. ş. 27b/11
Şeybe	: Ar. özel i. Bir sahabe. ş.+den 34a/2, 34a/3
Taîrî	: özel i. din b. Kâinata var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık. t. 11a/7, 17a/11, 25b/10, 25b/9, 26a/6, 26a/8, 28b/7, 40a/3, 48a/9, 54b/11, 9a/4 t.+den 54b/11 t.+nüñ 24a/11, 24a/9, 27a/9, 27b/6, 29b/7, 54a/4 t.+nüñdür 25b/3 t.+y-idi 26a/7 t.+ye 10b/11, 13a/8 t.+yi 10b/7, 10b/7, 13a/8, 13a/9, 24a/6, 9a/4
Tersâ	: F. i. Hristiyan. t. 11a/5
Ṭuran	: F. i. Turancıların dünyadaki bütün Türkleri birleştirerek kurmayı amaçladıkları ülkenin adı. t.+ dan (vilayet-i Ṭuran) 34b/5
Yahûdî	: Ar. özel, i. Hz. Musa'nın dinine bağlı olan kimse, Musevî, semitik. y. 11a/6

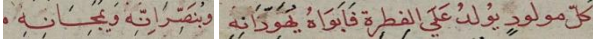
8. METİNDE GEÇEN AYET VE HADİSLER DİZİNİ

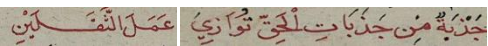
9b- وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ (Fatır 35/10. Kudret isteyen kimse bilsin ki, kudret, bütünüyle Allah'ındır. Güzel sözler O'na yükselir, o sözleri de yararlı iş yükseltir. Kötülük yapmakta düzen kuranlara, onlara, çetin azap vardır. İşte bunların kurdukları düzenler boşa çıkar.)

15b- (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

17b- وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئاً وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ (Bakara 2/216. Savaş, hoşunuza gitmediği halde size farz kılındı. İhtimal ki hoşlanmadığınız şey sizin iyiliğinizdir ve ihtimal ki sevdiğiniz bir şey sizin kötülüğünüzdür. Siz bilmezsiniz, Allah bilir.)

19a- وَإِنَّ يَوْماً عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ (Hacc 22/47. Senden, başlarına acele azap getirmeni istiyorlar. Allah sözünden asla caymayacaktır. Rabbinin katında bir gün, saydıklarınızdan bin yıl gibidir.)

25a- (Her doğan fitrat üzere doğar. Bundan sonra anası babası onu Yahudi yapar, Nasranî yapar, Mecusi yapar. Buhari 1358, Müslim 2658)

26b- (İsmail Acluni Keşfü'l-Hafa adlı eserinde bu ibarenin hadis olup olmadığının tespit edilemediğini, halk arasında hadis olarak bilindiğini söylemektedir.)

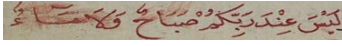
33a- أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِيَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ (Fussilet 41/54. Dikkat edin; onlar Rablerine kavuşmaktan şüphededirler; dikkat edin; Allah şüphesiz her şeyi bilgisiyle kuşatandır.)

33a- وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْماً (Talak 65/12. Yedi göğü ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah'tır, Allah'ın her şeye Kadir olduğunu ve Allah'ın ilminin her şeyi kuşattığını bilmeniz için Allah'ın buyruğu bunlar arasında iner durur.)

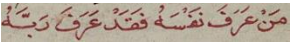
34a- وَهُوَ مَعَكُمْ أَيَّنَ مَا كُنْتُمْ (Hadid 57/4. Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa hükmeden, yere gireni ve ondan çıkan, gökten ineni ve oraya yükseleni bilen O'dur. Nerede olursanız olun, O, sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür.)

34b- مَا تَرَى خَلْقَ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ (Mülk 67/3. Rahman olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin.)

34b- وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُولُوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ (Bakara 2/115. Doğu da Allah'ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü (zâtı) oradadır.)

34b- (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

34b- يَا مَعْشَرَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْتَهِبُوا أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَالِمِينَ (Rahman 55/33. Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin çevresini aşıp geçmeye gücünüz yetiyorsa geçin! Ama Allah'ın verdiği bir güç olmaksızın geçemezsiniz ki!)

36b- (İsmail Acluni Keşfü'l-Hafa adlı eserinin 2. cildinin 262. sayfasında 2532 numarayla verdiği bu ifadenin hadis olmadığını söylüyor.)

40b- وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ (Mülk 67/14. Hiç yaratan bilmez mi? O, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.)

40b- وَهُوَ مَعَكُمْ أَيَّنَ مَا كُنْتُمْ (Hadid 57/4. Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa hükmeden, yere gireni ve ondan çıkan, gökten ineni ve oraya yükseleni bilen O'dur. Nerede olursanız olun, O, sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür.)

40b- وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (Kâf 50/16. And olsun ki insanı Biz yarattık; nefsinin kendisine fısıldadıklarını biliriz; Biz ona şah damarından daha yakınız.)

42a- وَهُوَ مَعَكُمْ أَيَّنَ مَا كُنْتُمْ (Hadid 57/4. Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa hükmeden, yere gireni ve ondan çıkan, gökten ineni ve oraya yükseleni bilen O'dur. Nerede olursanız olun, O, sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür.)

44b- قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ (İsra 17/110. De ki: "İster Allah deyin, ister Rahman deyin, hangisini derseniz deyin, en güzel isimler O'nundur." Namaz kılarken sesini yükseltme, gizli de okuma, ikisi ortasında bir yol tut.)

45a- **أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ** (A'raf 7/54. Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan ve sonra arşa hükmeden, gündüzü durmadan kovalayan gece ile bürüyen; güneşi, ayı, yıldızları, hepsini buyruğuna baş eğdirerek var eden Allah'tır. Bilin ki yaratma da emir de O'nun hakkıdır. Âlemlerin Rabbi olan Allah yücedir.)

45a- **وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ** (En'am 6/75. Yakinen bilenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin hükümlerini şöylece gösteriyorduk.)

45a- **لَا يَلْبِغُ مَلَكُوتُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَنْ لَمْ يُولَدْ لَهُنَّ** (Hz. İsa'ya ait olan bu söz ehl-i sünnet kaynaklarında geçmemektedir.)

45b- **هَامُوا فِي جَلَالِ اللَّهِ وَجَمَالِهِ مَنْزِلَتَهُمْ** (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

45b- **بِضَاءِ مِسْبَةِ النَّارِ فِيهَا لَأَنفُسٌ يُؤْتَى مِنْهَا** **إِمَامُ الدُّنْيَا ثَلَاثِينَ مَرَّةً مَخْرُوجَةً خَلْقًا لِأَعْمَالٍ** **اللَّهُ تَعَالَى بِمُؤَلِّمٍ فِي الْأَرْضِ وَكَأَنَّ** **يَكُونُ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ آدَمَ وَابْنِيسَ** **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَيْضًا** (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

46a- **أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى الْقَلَمَ** (Ebu Davud, Kitab-ı Sünne, 16; Tirmizi, Kitabu'l-Kader, 17; Tirmizi, Kitab-ı Tefsir, Sure 68; Ahmed bin Hanbel, Müsned, 5. cilt 317)

46a- **أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى الْقَلَمَ فَاقْبَلُ فَاقْبَلُ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَدْبِرْ فَادْبِرْ فَقَالَ وَعِزَّتِي وَجَلَالِي** **مَا خَلَقْتَ خَلْقًا أَكْرَمَ عَلَيَّ مِنْكَ يَا أَعْطَى** **وَيْكَ أَخَذَ وَيَكَ اتَّيَبَ وَيَلَا فَاغَا** (İsmail Acluni Keşfü'l-Hafa adlı eserinin 1. cilt 263. sayfasında bu ifadenin uydurma olduğunu kaydetmektedir.)

46b- **وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ** (Saffat 37/164. Melekler şöyle derler: "Bizim her birimizin bilinen bir makamı vardır.)

47a- **إِنَّ كُلَّ شَيْءٍ مَلَكٌ** (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

47a- **يَتَبَلَّغُ مَعَ كُلِّ قَطْرَةٍ مَلَكٌ** (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

48b- وَمَا أَمَرْنَا إِلَّا وَاحِدَةً كَلِمَةً بِالْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ (Kamer 54/50. Bizim buyruğumuz bir göz kırpması gibi anidir.)

48b- أَوْ هُوَ أَقْرَبُ (Nahl 16/77. ...veya daha az bir zamandan ibarettir.)

49a- إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (Yasin 36/82. Bir şeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece, o şeye "Ol" demektir, hemen olur.)

49b- ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ (Kalem 68/1. Nun; kalem ve onunla yazılanlara and olsun ki, sen Rabbinin nimetine uğramış bir kimsesin, deli (cinlenmiş) değilsin.)

50a- قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدادًا لَكَلِمَاتِ رَبِّي (Kehf 18/109. De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadarını da katsak, Rabbimin sözleri tükenmeden denizler tükenirdi.")

52a- مِنْهُ بَدَأَ وَإِلَيْهِ يَمُودُ (Ondan başladı ona dönecek, anlamında kullanılan bir sözdür.)

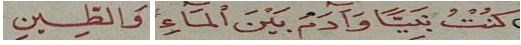
53b- وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (Münafikun 63/7. Bunlar: "Allah'ın Peygamberinin yanında bulunanlara bir şey vermeyin de dağılıp gitsinler" diyen kimselerdir. Oysa göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır, ama ikiyüzlüler bu gerçeği anlamazlar.)

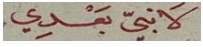
54a- وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ (Hicr 15/21. Her şeyin hazineleri yalnız bizim yanıımızdadır. Biz onu ancak belli bir ölçüyle indiririz.)

54a- وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (Fetih 48/4. İnananların, imanlarını kat kat artırmaları için, kalplerine güven indiren O'dur. Göklerdeki ve yerdeki ordular Allah'ındır. Allah bilendir, Hâkim olandır.)

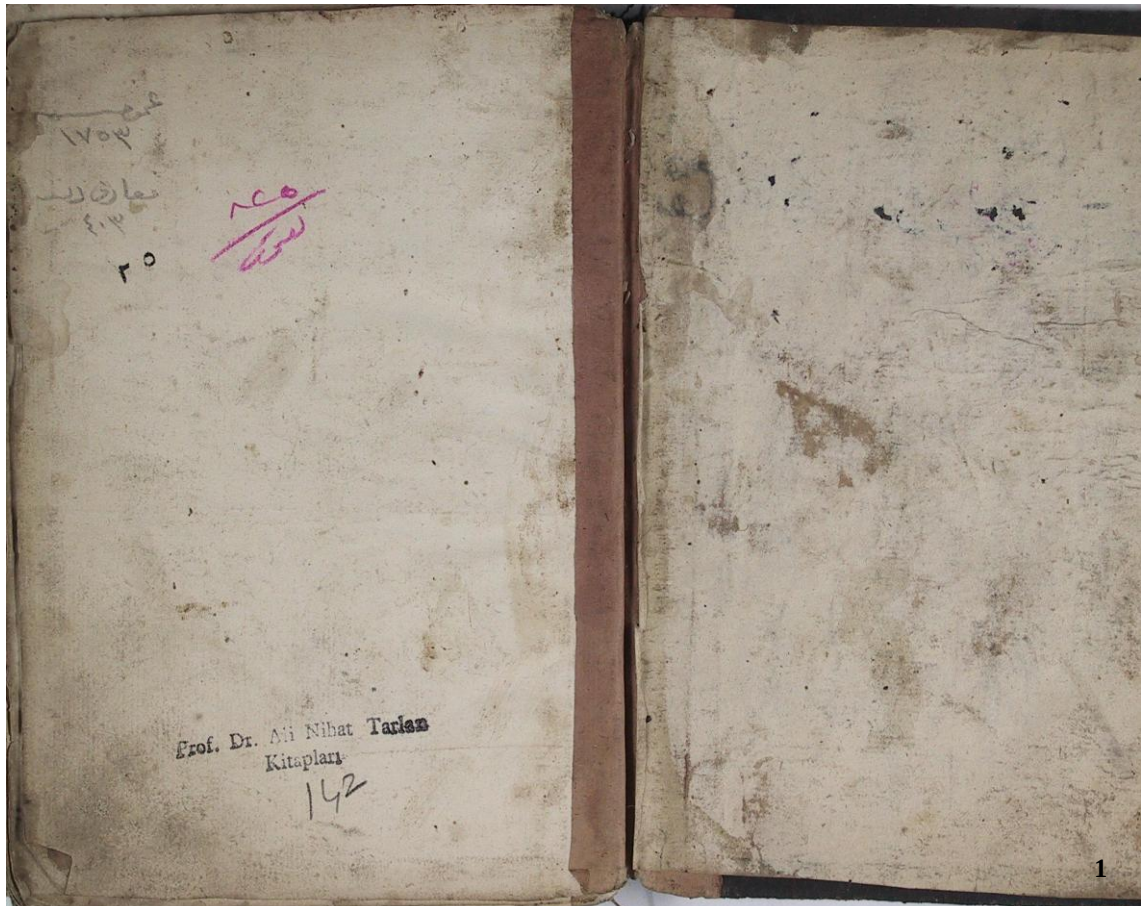
54a- أَقُلْ مَا خَلَقَ اللَّهُ رُبِّي (Hadis olduğu konusunda herhangi bir bulguya rastlanamamıştır.)

54a- أَقُلْ مَا خَلَقَ اللَّهُ رُبِّي (İsmail Acluni Keşfü'l-Hafa adlı eserinde bu ifadenin hadis olabileceği yönünde açıklama yapar. 1. cilt 265 hadis no 827)

54b- (Buhari, Kitabu'l-Edeb, 119; Müslim, Fedailü'l-Sahabe, 28; Ahmed bin Hanbel, Müsned, 4. cilt 406)

54b- (Buhari, Meğazi, 778; Ahmet bin Hanbel, Müsned, 3. cilt 338/6. cilt 369/438; İbn-i Mace, Cihat, 42)

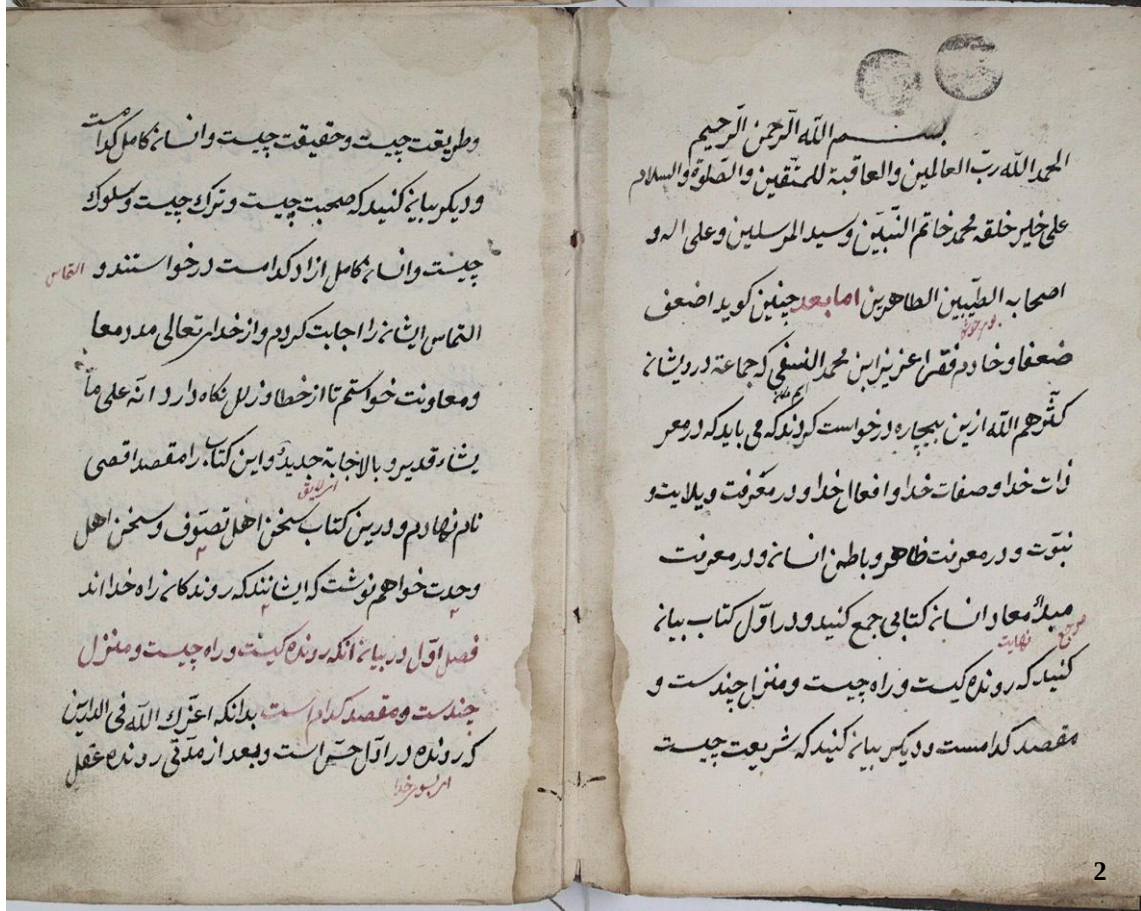
TIPKIBASIM

Erof. Dr. Ali Nihat Tarlan
Kitapları

۱۶۲

1

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلوة والسلام
على خير خلقه محمد خاتم النبيين وسيد المرسلين وعلى اله و
اصحابه الطيبين الطاهرين **اما بعد** چنين گويد اضعف
ضعفا و خادم فقير اعز از اين محمد النسي في جماعة درویشان
کثر هم الله از اين بيجاره درخواست کرد که في بايد که در معرفت
نات خدا و صفات خدا و افعال خدا و در معرفت و يلايت و
نبوت و در معرفت ظاهر و باطن ان بنور معرفت
مبدع و معاد ان بن کتابي جمع کنيد و در اول کتاب بيان
کنيد که روند کيست و راه چيست و منزل چيست و
مقصود کدامست و ديگر بيان کنيد که شريعت چيست

2

و طريقت چيست و حقيقت چيست و ان بن کامل گداست
و ديگر بيان کنيد که صحبت چيست و تزكيات چيست و سلوك
چيست و ان بن کامل از ازا گداست در خواستند و الخامس
الخاص اين بن را اجابت کردم و از خدا تعالى مدد معا
و معاونت خواستم تا از خطا و زلل نگاه دارد و ان بن علي ما
يشا ر قدير و بالا اجابة جديد و اين کتاب را مقصدا قصي
نام نهادم و در اين کتاب سخن اهل تصوف و سخن اهل
و حديث خواهم نوشت که اين بن ننگه روند که راه خدا اند
فصل اول در بيان آنکه روند کيست و راه چيست و منزل
چيست و مقصود کدامست بدانکه اعتراف الله في اللين
که روند در اول حسن است و بعد از مدتی روند و خصل
الربوبية

میشود آن عقل که رسوا علیه السلام میفرماید که العقل نور
فی القلب یعنی نور حق و الباطل عقل معاش و بعد از مدتی
دیگر روزه نور الله میگوید و ازین چندین هزار سال که
که درین راه درآیند یکی باختر درجات نور الله رسد باقی
جمعه در درجات حسن و درجات عقل و درجه نور الله باشند
چون روزه را استقامت کنونی بدانند مقصود مقصود جمعه در درجات
کار معرفت خداست تعالی و تقدس و معرفت خدا
کار نور الله است حس عقل معاش از معرفت خدایی
بطوره و بی نصیب اند عقل معاش پادشاه روز زمین
است و عمارت روز زمین از در است و حواس و ده گانه
کار کنایه عقل اند عمارت روز زمین از عقل معاش است

و خرابی روز زمین هم از عقل معاش است قوله تعالى و قال
ربك للملائكة اني جاعل فی الارض خليفة قالوا اتجعل
فیها من یفسد فیها ویسفك الدماء ونحن نسبح
بحمدك ونقدس لك قال انی اعلم ما لا تعلمون خدا سر
تعالی و جواب ملائکه نفرمود که او میباید اینها نکنند
که شما میگویند و جواب ایشان فرمود که انی اعلم ما لا
تعلمون من در او میباید چیز میدانم که شما نمی دانید و
آن چیز آنست که یعنی اگر چه آدمیان اینها کنند که
شما گفتید اما از او میان هم باشند که بنور الله
رسند و مراد آنست که از افرینش مقصود موجودات مخلوقات
او میباید بودند و مقصود از ایشان آن بود که من

شناخته شوم و و بیغایب علیه السلام سوال کرد
و گفت الهی لما خلقت الخلق قال كنت كنزا
مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لا
عرف پس کار سالکان آنست که در سعی و کوشش
باشند و صحبت دانا تا بنور الله رسند و خدا را
بشناسند و در پیش چون روزه را استقامت
و مقصود و مقصود روند کان را شناختن
الکون بدانند اگر سوال از منازل سیرت الی
الله کنند در سیرت الله منزلت نیست و منزل هم
نیست بل که خود را راه نیست و بیان این سخن

که از تو بخوار راه نیست و طایفه کرده اند اهل
تصوف و اهل وحدت و بر ما سخن هر دو طایفه
را بطریق ایجاز بباریم که فروتر سخن این دو
طایفه بشنخ خواهد آمد بدینکه اهل تصوف می گو
یند که از تو بخوار راه نیست از جهت آنکه ذات
خدا نامحدود و نامتناهی است اول و آخر
ندارد و فوق و تحت و بعین و یسار و پیش و
بس ندارد یعنی هیچ جهت ندارد نورست نا
محدود و نامتناهی و بحریت بی پایان و بی
کران هیچ ذره از ذرات موجودات نیست که

خدا بذات بآن نیست و بران محیط نیست و از آن
اکاه نیست بذات محیط است بر کل اشیا الا
انهم فی صریح من لقاء ربهم الا انه بكل
شیء محیط و بعلم هم محیط بر کل اشیا
و ان الله قد احاط بكل شیء علماً
از ویش سالک تا بدین قرب نرسد و
ازین قرب باخیز نشود از خدا تعالی بی
بهره و نصیب است و آنها که باین قرب
رسیدند و ازین قرب باخیز شدند هر روز
در مشاهد اند با خدا می گوید و از خدا

5

میشنوند و شب و روز در خلوت و در میان خلق با و
زندگانی می کنند و پادشاهی کنند و پهلوان بر زمین نمی
نهند شرم می دارند که بیعین می دانند که خدا حاضر است
تعالی عالم را و جنب عظمت ذات خدا مانند قطره و بحر
دیدند بلکه کمتر از قطره از ویش حس و عقل باین قرب
راه نمی برند و این قرب را در نمی یابند و نمی توانند دریافت
و در یابنده این قرب نور الله است حقیقت مقام احدی
معرفت این قرب است این بود سخن اهل تصوف و ربان
آنکه از توبخدا راه نیست آمدیم بسخن اهل وحدت و ایشان
هم می گویند که از توبخدا راه نیست از جهل آنکه وجود یکی

بیش نیست و آن وجود خداست تعالی و تقدس
و بغیر وجود خدا وجود نیست دیگر و امکان
ندارد که باشد اهل وحدت میگویند که آنچه نیست
خود نیست و آنچه هست هستی خداست از ویش
تو می بیند که خدا وجود دارد و تو هم بغیر وجود
خدا وجود نداری و این سهو عظیم است و
پندار خطاست وجود خدا راست و پس این
پندار خطا را هست میان بنده و خدا سالک تا
ازین پندار نکند و بخدا نرسد و بدین هر که خدا
بین نشود بیت یک قدم بر نفس خود نه دیگر

6

در کور دوست هیچ بینی دوست بین با این و آنست
کار نیست از ویش تا خود را می بینی خدا را بینی چون
خود را بینی همه خدا بینی این بود سخن اهل وحدت
در بیان آنکه از توبخدا راه نیست و اگر سؤال
از منازل سیر فی الله کنند در سیر فی الله
منازل بسیار و مقامات بی شمار است بل که
بعضی گفته اند که سیر فی الله نهایت ندارد
فصل دوم در بیان آنکه شریعت و طریقت حقیقت
بل آنکه اعتراف فی الدارین که شریعت گفت پیغمبر
است و طریقت کرد پیغمبر است و حقیقت دید

پیغمبر است که الشریعة اقوالی والطریقة افعا
لی والحقیقة احوالی سالك باید که احوال
از علم شریعت آنچه مالابدست بیاموزد و یاد
گیرد و از عمل طریقت آنچه مالابدست
بکند و بجا آورد تا از انوار حقیقت بقدر
سعی و کوشش و سر رار و سر غاید **در پیش**
در پیش هر که قبول میکند آنچه پیغمبر گفته
است از اهل شریعت و هر که میکند
آنچه پیغمبر کرده است از اهل طریقت و هر که
می بیند آنچه پیغمبر دیده است از اهل حقیقت است

هر که هر سه دارد هر سه دارد و هر که هر دو دارد
هر دو دارد و هر که یکی دارد یکی دارد و هر که
هیچ ندارد ازین سه هیچ ندارد **در پیش**
آن طایفه که هر سه دارد کاملانند و ایشانند که
پیشوا خلق اند و آن طایفه که ازین سه هیچ
ندارد ناقصانند و ایشانند که از حساب بهلایم اند
بل که از بهلایم فروتر و لقد ذرنا الجحیم کثیرا
من الجن والانس اللهم قلوب لا یفقهون بها
ولهم اذان لا یسمعون بها والهم اعین **امر لا یعلمون** لا
یصلون بها اولئک کالانعام بل هم اضل

اولئک هم الغافلون **در پیش** صورت را
اعتبار نیست معنی را اعتبار است اگر صورت با معنی
باشد هر دو را اعتبار باشد اما صورت بی معنی را
اعتبار اینجا نباشد اگر معنی را میار
دارد آدمی باشد و اگر معنی حیوانات دارد
حیوان باشد و انا هم را می بیند **در پیش**
و هر را می شناسد و با هم
وجه کند کی سازد اگر سازد
کار و در دنیا بدر نرود اهل علم
می سازند و اهل قدرت نمی سازند

اولئک هم الغافلون **در پیش** صورت را
اعتبار نیست معنی را اعتبار است اگر صورت با معنی
باشد هر دو را اعتبار باشد اما صورت بی معنی را
اعتبار اینجا نباشد اگر معنی را میار
دارد آدمی باشد و اگر معنی حیوانات دارد
حیوان باشد و انا هم را می بیند **در پیش**
و هر را می شناسد و با هم
وجه کند کی سازد اگر سازد
کار و در دنیا بدر نرود اهل علم
می سازند و اهل قدرت نمی سازند

اینانکه ویدله اقرار ایلیر ایکنی اولدو عملله
 تقوی به آراسته اولدو شیخ حضورند سنجی
 ایچند وکوشش ایچند اولدو تا شوکه دکن کفین
 بیلرکه تئکری بردو اوچنی اولدو کیم تکرری
 اکلقلرند صکره تمامت جواهر اشیا و اشیا
 جواهر نك حکمتلرن تمامت کماهی بیلر وکون لر
 چون بومراتب تمامت ایلدر تمام اولدو و شریعت
 و طریقت و حقیقتله آراسته اولدو چون بیلرکه
 عرض شریعتدن و طریقتدن و حقیقتدن نه در
 امدی د مکدن ایشتمکدن کج و ایش ایشله که بریسن
 ابرشه سن که عملسوز سوزک و معنوسوز صور نك

اعتباری یوقد وایسته کیم عملدر که ساجگری
 مقام عالیته ایشدرد و العمل الصالح برقع و اهل
 طریقتک عملی ون سنه در اول الله طلب ایلر که
 مقصود بوهب ریاضتدن و مجاهدتدن الله یولقد
 ایکنی شیخ طلب ایلر که قولا ورسز یوله دارلر
 اوچنی ارادتدر شیخه کیم که شیخ غایت مریدی
 و محی اوله که ارادت سالیف مریدی در هر چند
 که ارادت قوی اولدو مریدی قوتلورق اولدو
 بیرونی طومقد در کدر که سالیف شیخ مریدی
 و مطیعی و بیروغن دوجی اوله و هر ایش که ایشدر
 دنیاوی یا اخری شیخ دستوبله ایشله

ترکدر کدر که شیخ اچار نیله فضولا قی ترک
 قله اکبر شیخ کدر نك قونین و یاسین و سکرین
 قبولدرسه که وین هر شئی وایسه هب تراف ایلر
 واکبر شیخ قبول ایشدرسه فضولا قی ترک ایلر و ما
 کابد مقدرای صقیله النبی تقوی در کدر که
 متقی و پرهیز کار اوله و ناست سوزلو و ناست
 ایشلو و خلا خور اوله و شریعتی عز بر طوته و یقین
 بیلر که هر کس ایش که سالیف بیدا اولور بیغماتین
 متابعت اندر کیله بیدا اولور بدیجی از سوبلکدر
 سکرینجی از اویمقد و طغوزینجی از بیلکدر اوچنی
 عزلدر بود اهل طریقتک عملی و اهل طریقتک

علامتی و بواون سنه نك قوی اثر لری و ارددر سالیف
 سلوک کندن چون شیخ خد متندن بواون سنه نك
 از نه مواظبت کوشتن و اگر بواون سنه دن بری
 اکسک اولورسه سلوک میسر اولیه و سالیف
 برین ایشمه عمل اهل حقیقت و علامت اهل
 حقیقت همراون سنه در اول اولدو الله
 ایشمش اوله و تکرری ایشمش اوله و تکرری
 اکلد غندن صکره اشیا جواهر نك تمامتن
 و اشیا جواهر نك حکمتلرن تمامتن کماهی
 بلمش و کورمش اوله ایکنی صلدر هب خطیله
 و سالیف تکرریه ایشدر نك علامت اولدو

مقصود ایش

عالم خلقيله بر كز دن و اعتراف دن و انكار دن اباد
ككله و همچ كمنه بي دشمن طومنه بلكه هب
خلفي دوست طونه اي درويش هر كني بخانه انا دن
كلمشكردن و اول سبب دن هر كني بر آردله منسوب
اولمشكردن بر نه شافعي و بيرنه خنفي و بيرنه ترسا
و بيرنه هودي و بيرنه مسلمان اولمشكردن و مجلسين
كند و كني عاجز و بجان كوره و نه كسي طالبي
اكنه سون **دوچي** شفقت ايلمكدر هب خلفه
و شفقت ايلك اول اوله كمر خلقه سنه ايله و سنه
سيله كمر خلقون اوله ايشليكر دن باده و اخرونه
افعي ايجده اولكر و شفقتوك اصلي اولدنه

نصحت و ادب ايلكر اهل علم نصحت ايدرك
واهل قدرت ادب ايدرك تا خلق بري بر نك امين
اولكر **دوچي** توامعد جميع خلقه خلق عزيز
طوتكر و جميع سنه عزت و حرمت كوريه بلكر
بشني رضا و تسليمدر و اذالتي و فراغت در **دوچي**
توكل و صبر ايلك و تخلد **دوچي** طمع سوراقت
كه طمع امر الحبايت دراي درويش قناعه و
فراغتدر كه ساكي برين ايرشند **سكزي**
قناعه در **طوفوي** ازار ايشدر مكمدر و راحت
ايرشند مكمدر جميع خلقه **دوچي** تمكيندر
اي درويش ايش تمكينده و نباته و استقامتدر

بودر اهل حقيقتك علامت و بودر اهلي
حقيقتك عملي هر كنده و ارسه مبارك اولسون
سالك تا علم و حركه منده كماله ايرشمنجه
و سبرالي الله و سبر في الله تمام انميجه بوعلامات
و بوصفات و بو اخلاق كند و ده ظاهر اوليه
فصل سوم در بيان انسان كامل بلكل كه
انسان كامل اولدركه شريعت و طريقت و حقيقت
تمام اوله و اكبر بوعتاي في فهم امتزيسك
بر عيار تله دنجي ديه يمر بلكل كه انسان كامل
اولدركه اولوك درت سنه سي كمالن اوله ايو
اقل و ايو اكمالي و ايو اخلاقي و معاري جمله

سالكدر بو اوردنك دوردر و سالكدر و ايشي
اولدركم بودرت سنه سي كماله ايرشندرك
هر كمر كه بودرت سنه سي كماله ايرشندري كند
كماله ايرشدي چون انسان كاملي بللك امدري
بلكل كه انسان كاملي اضافات و اعتبارات برله
اسامي مختلفه ايله ذكر ايلمشكردن و هب راستدر
شيخ و پيشوا و هادي و مهدي ديمشكردن و انا و بالغ
و كامل و مكممل ديمشكردن و بجا و جهان نماي
و نرباك بزرگ و اكسير اعظم و عيسي ديمشكردن
الوتي دري قاور و خضر ديمشكردن كه آب حيو
اجمشكدر و سيمان ديمشكردن كه قوشكدر ديلن بوز

13

六

14

انفيا

وَقَارِعَ أَوْلَادَهُ يَمْنِي بُونَدَن اَوْلَدَن مَال وَجَاه
 تَرَكَ اِنْدِيلَرْدِي شَمْدِي شَخْلَغِي وَبِشَوَالِغِي هَم
 تَرَكَ اَبْلَدَه وَتَرِيغِي وَبَرُوغِي تَرَكَ اَبْلَدَه وَآزَادِلِغِي
 وَفَرَاغِي هَب نَسَنَه دَن يَفَارُو كُورْدِلَه اِي دَرُوغِي
 بُو سُوْرُك حَقِيقَتِي اَوْلَدَرُ كِم اَنَلَرُ كِه غِيْرِي
 كِشِيْلَرُك تَرِيغَتِه وَبَرُوغِي شَمْعُوْل اَوْلَدَه
 اَنَلَرُك نَظَرِي رَحْمَتِه وَشَفَقَتِه دُوْشْدِي وَآلَرُك
 تَرَكَ اَبْلَدَه وَغِيْرِي كِشِيْلَرُك تَرِيغَتِه شَمْعُوْل
 اَوْلَدَه اَنَلَرُك نَظَرِي آزَادِلِغِه وَفَرَاغَتِه
 دُوْشْدِي اَكْرَجِه اَنَلَرُك عِزْتَلَرِي وَ
 حُرْمَتَلَرِي چُون بُونَك كِي تَقَرِير دُوْشْدِي كِه

اَنَلَرُك نَظَرِي رَحْمَتِه وَشَفَقَتِه دُوْشْدِي وَغِيْرُك
 تَرِيغَتِه وَبَرُوغِي شَمْعُوْل اَوْلَدَه اَمَّا اَوْلَكِه
 حَقِيقَتُ دُر اَوْلَدَرُ كِه زِيْر كُرُك وَآزَاكُرُك
 اَكْشَرِي كِه بُو شَخْلَغِه وَبِشَوَالِغِه شَمْعُوْل اَوْلَدَه
 اَنَلَرُك سَبِي جَاه سُوْبِي دُر وَرَسُوْل عَلَيْهِ السَّلَام
 بُوْرُز كِم اَخِر مَآخِرُجُ مِنْ رُوْس الصِّدِّيقِيْنَ
حُبُّ لُجَاه اِي دَرُوغِي دِيْلَرِي كِه اِنْسَان كَامِل
 اَوْلَدَرُ كِم اَنَلَرُك دُرْت نَسَنَه اِي كَمَالَه اَوْلَه اَيُو
 اَقْوَال وَآيُو اَعْمَال وَآيُو اَخْلَاق وَمَعَارِف وَتَرَكَ
 وَغَزَلْت وَفَنَاعَت وَفَرَاغَت هَر كِم بُو سَكِر
 نَسَنَه اِي كَمَالَه اِيْرشْدَن كَامِل آزَادِرُك وَهَر

كِمَالَه كِه اَوْلَكِي دُرْت وَآزَادِلِغِي دُرْت بَقْدُر
 بَالِغ دُر اَمَّا حُرْد كَلْمَه وَهَر كِمَالَه كِه سَكِر بَرَا جِي
 وَآزَادِرُك كَامِل وَآزَادِرُك وَبَالِغ وَحُرْد چُون
 كَامِل آزَادِي بِلَدَرُك اَمْدِي بِلَكَل كِه كَامِل آزَادِلَرُك
 اِي طَابَقَه دُر چُون مَال وَجَاه تَرَكَ اَبْلَدَه وَآزَاد
 وَقَارِعَ اَوْلَدَه اِي كِي سَاخ ظَاهِر لَوَلَرِي بَعْضِي
 تَرَكَ دُنْ سَكِر غَزَلْت وَفَنَاعَت وَخَوَلِي اَحْيَا اَبْلَدَه
 وَبَعْضِي تَرَكَ دُنْ سَكِر رِضَاء وَتَسْلِيْم وَنَظَار
 اِنْمَكِي اِخْتِيَار اَبْلَدَه رَجْمَلَه نَكْ مَقْصُوْرِي آزَادِلِغِي
 وَفَرَاغَت اِي بَعْضِي اَبْلَدَه آزَادِلِغِي وَفَرَاغَت
 تَرَكَ وَغَزَلْت وَفَنَاعَت وَخَوَلَد دُر وَبَعْضِي

آزَادِلِغِي
 اَبْلَدَه كِه رِضَا وَتَسْلِيْم وَنَظَار اِنْمَالَه دُر
 وَبَوَلِي طَابَقَه هَنُوْر كَامِل وَآزَادِرُك وَهَر بَرِي
 كَلْمَه اِيْنَسَنَه شَمْعُوْلَدَرُك اَوْلَطَابَقَه كِه تَرَكَ دُنْ سَكِر
 غَزَلْت وَفَنَاعَت وَخَمُوْل اِخْتِيَار اَبْلَدَه اَوْلَجْمَشْدَن
 اِخْتِيَار اَبْلَدَه كِه يَمِيْن بِلَدَرُك نَسَنَه كِه بَالِلَه
 اِسْتِك اِيَوْلَدَشْدَرُك فَوْرِيْلَه مَوْوَقْلَه اَبْلَدَشْدَرُك
 دُنْبَا حُجَّتِيْلَه وَاهْل دُنْبَا حُجَّتِيْلَه بَرَا كَسَنَه لَك
 وَتَقَرُّقَه يَوْلَدَشْدَرُك بَس بُوْجَلَه كِه تَرَكَ اَبْلَدَه آزَاد
 اَهْل دُنْبَا دِلَرُك كِه اَنَلَرِي زِيَارَت اَبْلَكِرِيَه
 دُنْبَاوِيْدَن بَرَسَنَه تَبَرِي چُون اَنَلَرُك خِدْمَتِه
 وِيْرِيْلَرُك سُوْجَلَه كِه حَلَال وَشَبَه سُوْر دُر قَوْل

أَلَمْ تَرَ أَنَّهُ قَدْ قَرَّرَ وَجَّهَ شَيْئًا لَهُ غَيْرَ
 أَسْلَافَهُ وَبَلَكَ دُنْ وَيَلْدَتَهُ وَغَرَبَهُ قَدْ قَرَّرَ
 وَجَّهَهُ وَأَوَّلَ بِطَائِفَةٍ دَخَلِي تَرَكْتُ صُفْرَتَهُ
 بِضَاءٍ وَتَسْلِيمِي وَنَظَائِفِ اخْتِيَارِ أَلْبَدِ شَوْلِ جَهَنَّمَ
 اخْتِيَارِ أَلْبَدِ كَيْ يَقِينُ بِلَدِهِ أَدَمِ لَرَأْسَهُ
 أَسْلَمَهُ يَلْمَزُهُ كَيْ أَنْتَ أَبُو كَلْبِكَ نَهْ دَرْ
 وَقْتُ أَوَّلِهِ أَدَمِ بِرُسْنَتِهِ كَلَهُ وَأَكَا أَوَّلَ سَنَتِهِ
 كَلَدُ وَكُنْتُ خَوْشَ كَلَهُ وَكُنْتُ نَبِيَّ أَوَّلِ
 سَنَتِهِ أَوَّلِهِ وَقْتُ أَوَّلِهِ أَدَمِ بِرُسْنَتِهِ كَلَهُ
 وَأَكَا أَوَّلَ سَنَتِهِ كَلَدُ وَكُنْتُ نَاخُوشَ كَلَهُ وَكُنْتُ
 أَصْبِي أَوَّلَ سَنَتِهِ أَوَّلَهُ شَيْئًا كَيْ تَكْرِي تَعَالَى يَوْمَهُ

عَسَى دَبَّ حَيْثُ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ
 وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ فَيُخَوِّضُكُمْ
 بَوَسْرَهُ وَاقِفْ أَوْلَادَكَ كُنْدُوكَ تَدْبِيرَكَ فِي
 وَتَصْرَفَكَ فِي أَرَايَرَدَن كُنْدُوكَ وَبَاجِي وَتَسْلِيمِ
 أَوْلَادَكَ أَكْرَاهِلَ دُنْيَا أَنْتَ رُفَ زِيَارَتِهِ كَلَدُ
 مَنَعَ أَلْمَدِ وَأَكْرَاهِلَ رُسْنَتِهِ عَمَّاكَ أَوْلَادِ
 خَلَقَكَ رَدِّي وَفَوَلِي أَنْتَ قَانَتِكَ بَرَابَرِ أَوْلَادِ
 وَأَكْرَاهِلَ دُنْيَا دُنْيَا وَيَدَنَ بِرُسْنَتِهِ أَنْتَ
 خَدَمَتَهُ وَبَرِيدَتَهُ جُونِ حَلَالِ أَوْلَادِ قَبُولِ أَلْبَدِ
 غَرَضُ أَوْلَادِهِ كُنْدُوكَ تَدْبِيرَكَ وَتَصْرَفَكَ
 أَوْتَارَدَن كُنْدُوكَ وَبَاجِي وَتَسْلِيمِ أَوْلَادِ وَبَو

يَحْكُمُ بَيْنَهُ مَدَنُ تَرَكْ وَعَرَلَتْ وَقَنَاعَتْ وَمَوْلَى
 أَدَمُ وَبَيْنَهُ مَدَنُ تَرَكْ وَضَادَةٌ وَتَسْلِيمِ
 وَنَظَارَةِ أَدَمُ وَبَيْنَهُ كَالِدُ بُونَدُ بَرَكَةٍ
 يَقِينُ أَوْلَادِهِ كَيْ قَنَعِي بُودَاوِي كَلَدُ هَيْجِ بَرِ
 طَرَفِي تَرْجِيحِ أَيْدِ مَدَمُ وَبَكُونِ كَيْ بُونِي بَانَدَمُ
 هَمَّ تَرْجِيحِ أَيْدِ مَدَمُ وَبَكُونِ كَيْ هَمَّ طَرَفِ
 جُونِ قَوَايِدِ كُرُورِ وَجُونِ أَفَاتِ هَمَّ كُونَدَمُ **فصل**
بِحَمْدِ رَبِّانِ صَحْبَتِ بَلَكَلِ كَيْ صَحْبَتِكَ عَظِيمِ
 أَكْرِي وَجُونِ خَاصَتَتِي وَارْدُ هَمَّ يَا وَزَلِفِ
 وَهَمَّ أُولُوكَ هَمَّ سَالِكِ كَيْ مَقْصَدِ أِيرَشَدِي
 وَمَقْصُورِ حَاصِلِ أَلْبَدِي أَنْتَ أَرِي كَيْ بَرَدَا

معلوم

صَحْبَتِهِ أِيرَشَدِي وَهَمَّ سَالِكِ كَيْ مَقْصَدِ أِيرَشَدِي
 وَمَقْصُورِ حَاصِلِ أَلْمَدِي أَنْتَ أَرِي كَيْ بَرَدَا
 صَحْبَتِهِ أِيرَشَدِي أَيْشَ دَانَا صَحْبَتِهِ دَرْ بُوَجَمِ
 رِيَاضَاتِ وَجُونِ مَجَاهِدَاتِ وَبُوَجَمِ آدَابِ
 وَتَرَايِي شَمَارِ شَوْلِ جَهَنَّمَ دَرْ كَيْ تَاسَالِكِ
 دَانَا صَحْبَتِهِ لَا يَبْقَى أَوْلَاكَ سَالِكِ جُونِ دَانَا
 صَحْبَتِهِ لَا يَبْقَى أَوْلَادِي سَالِكِ كَيْ أَيْ تَمَامِ أَوْلَادِي
 أَيْ دَرُوشِ أَكْرَسَالِكِ بِرُكُونِ بَلَكَلِ بِرِ سَاعَتِ دَانَا
 صَحْبَتِهِ أِيرَشُوبِ مُسْتَعِدِ أُولُوسِهِ وَدَانَا صَحْبَتِهِ
 لَا يَقْتَضِي أَنْتَ يَكْرُكُ دَرْ بُونِي بَلَكَلِ سَالِكِ
 بِلَ دَانَا صَحْبَتِ سَوْرِ رِيَاضَتِهِ وَبَجَاهِدَاتِهِ مَشْغُولِ

اُولَه **وَإِنْ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ** إِنْ كَانَ
 يُقَدَّرُ لَهُ كَيْسَنَه دَانَا صَحْبَتُسُوْر مَقْصَدَه اِيْرِسَه
 وَمَقْصُوْر حَاصِل اِيْلِيَه **اَكْرِيْجَه مُسْتَعِدَّ سَه**
 وَاَكْرِيْجَه رِيَاضَاتَه وَبِحَا مَدَانَه دِيْجِي مَشْغُوْل
 اِسَه **اَلَا مَا شَاءَ اللّٰهُ** اُولَه كِه اللّٰهُ تَعَالٰي كَنْدُوْنِيْكَ
 فَضْلِي وَاَكْرِيْمِيْلَه بِرَقُوْلِيْته نَظَر اِيْلِيْه **وَكَأَنَّمَا اسْتَزُوْرُ**
وَرَشِيْخُوْر بُوْل كُوْسْتَه اِي دِيْوِيْش جُوْقَلَر دَانَا
 صَحْبَتَه بِنِيْشَلَر وَاَنْلَر اَوَّل عَالِدِيْن هِيْج قَايِد اُولِيْه
 وَبُوْل اِيْ كَالِدِيْن كَالِي اُولِيْه يَاسْتَعْدَاد بُوْقَدُر
 وَاِيْ طَالِيْث دَكْدُر **اِي دِيْوِيْش جُوْن دِيْوِيْشَلَر**
 صَحْبَتَه اِيْرِسَه سِيْن مَوْدُر كِه حَاضِر وَمُسْتَمْع

اُولَاسِيْن وَسُوْرِي اَنْسِيْلِيَه سِيْن وَبِرْسُوْرِي كِه
 سِيْنِيْكَ صُوْر مِيْلَر وَسُوْر اَلْمِيْلَر جَوَاب اِيْتِمَاسِيْن
 وَاَكْرِيْشِيْكَ سِيْنِيْه سُوْر اَلْمِيْلَر سُوْر اِيْدِرْلِيْه وَجَوَابِيْن
 بِلْمَزِيْشِيْكَ كِر كَدُر كِه يَز اِيْدِيْه سِيْن كِه بِلْمَزِيْشِيْكَ وَوَيْتِمَاسِيْن
 وَاَكْرِيْشِيْكَ جَوَابِيْن بِلْمَزِيْشِيْكَ بِرْمُخْتَصَرَجَه قَايِد اُولُو
 جَوَاب اِيْدِيْه سِيْن وَاُوْر اِيْتِمَاسِيْن وَدِيْوِيْشَلَر دِيْوِيْشَلَر
 اِيْمَحَان طَرِيْقِيْلَه سِيْنِيْه صُوْر مِيْلَه سِيْن وَوَيْتِمَاسِيْن
 بِلْمَزِيْشِيْكَ سِيْنِيْه اُولُو اِيْتِمَاسِيْن وَدِيْوِيْشَلَر اَوْر اِيْتِمَاسِيْن
 تَكْتِيْلَك اِيْتِمَاسِيْن سِيْن وَاَوْر مَقَام قَايِد اُولُو
 اِيْتِمَاسِيْن سِيْن بِلْمَزِيْشِيْكَ اِيْتِمَاسِيْن اِيْتِمَاسِيْن سِيْن وَجُوْن اِيْتِمَاسِيْن
 حَاضِر اُولُو كِه وَوَيْتِمَاسِيْن اُولُو اِيْتِمَاسِيْن اُولُو اِيْتِمَاسِيْن

كَيْسَنَه اَوْنَادَه اُولِيْه كِر كَدُر كِه خِيْشَمَتَه
 تَكْتِيْلَك اِيْتِمَاسِيْن سِيْن وَاَوْر اِيْتِمَاسِيْن كَيْسَنَه سِيْن
 كِه يِيْجَه مَوْضِعَه تَكْتِيْلَك اِيْتِمَاسِيْن كِر كَدُر كِه تَكْتِيْلَك
 اَنَادِلْدُر وَوَيْتِمَاسِيْن وَوَيْتِمَاسِيْن عِلَامَتِدُر **اِي دِيْوِيْش**
 اِيْلَه دَكْدُر كِه اَدْبُسُوْرِيْكَ اِيْلِيْه سِيْن كِه اَدْبُسُوْرِيْكَ
 جَمِيْع زَمَانَه وَجَمِيْع مَكَانَه حَرَامِدُر وَهَر
 مَوْضِعَه بِرْخَاص اَدْب وَارِد اَوَّل مَوْضِعَه
 اَوَّل اَدْبِيْ مَقْلَمُوْر كِر كَدُر وَاَكْرِيْشِيْكَ مَقْلَمُوْر سِيْكَ
 بِيْ اَدْب اُولُوْر سِيْن بِيْز مَرَامُوْر اُولُوْر اُولُوْر
 كِر كَدُر كِه اِيْتِمَاسِيْن بِيْ تَكْتِيْلَك اِيْلِيْه سِيْن اَكْرِيْشِيْكَ
 تَكْتِيْلَك اِيْدِر سِيْكَ اِيْرُوْقَلَه هَر تَكْتِيْلَك اِيْتِمَاسِيْن

دُوْشَر وَدِيْوِيْشَلَر بُوْسِيْلَه كِر اَن اُولُوْر كِر
 وَاَكْرِيْشِيْكَ سِيْن اُولُوْر سِيْن وَاَحْكَاب
 اَوْنِيْشِيْكَ كِر كَدُر كِه بِيْ بَرَسْت اُولِيْه سِيْن
 وَبِرْسَنَه بِيْ كَنْدُوْر كِه بِيْ اِيْدِيْشِيْكَ سِيْن شِيْكَه
 اَحْكَاب اِيْدِر سِيْشِيْكَ هَر اِيْلَه **اِي دِيْوِيْش**
 هَر اِيْلَه كِه مَبَاحِدُر اِيْتِمَاسِيْن وَوَيْتِمَاسِيْن
 ضَرُوْرِيْث دَكْدُر **اُولُوْشِيْكَ اَحْكَابَه مَوْافَقَت**
 اِيْلَك كِر مَدِيْن وَوَيْتِمَاسِيْن دُر وَاَكْرِيْشِيْكَ مَوْافَقَت
 اِيْتِمَاسِيْكَ بِيْ مَرْوَت اُولَاسِيْن هَر اِيْلَه
 فَرِيْض اُولِيْه وَوَيْتِمَاسِيْن دِيْجِي اُولِيْه وَوَيْتِمَاسِيْن
 رَاحَتَه سَبَب دِيْجِي اُولِيْه اُولُوْشِيْكَ عَادَت

اِيْلَه سِيْن

اَيْلَمَمَك كَرَكْ كِه چُون عَادَت اِيك سِن بَت اولا
 وَاَصْحَاب اَوَرَسَنَد بَت بَرَسَت اولا سِن وَاَعَادِي
 تَرَك اَيْلَمَك وَبَنِي صِيَمَق اَوَرَسَنَد **فصل**
سَنَم دَر بَان تَرَك بِلَكَل كِه تَرَك قَطْع بُونَد
 وَقَطْع بُونَد ظَاهِرَه دَر وَبَاطِنَه دَر بَاطِنَه
 اَوَلَرَك دُنْيَا دُوسْتَلِغِي بَرَكزُون كُوكَلَدَن
 جَبْقَرَه سِن ظَاهِرَه اَوَلَرَك دُنْيَا وِيَدَن هَر نَك
 وَاَرَسَه تَرَك اَيْلَمَه سِن وَدَر وِيَسَلَر اِيثَا اَيْلَمَه سِن
 اِي دَر وِيَسَن هَر سَنَه كِه سَالَك يُولَه حِجَاب اُولُور
 وَسَالَك يُولَه مَانِغ اُولُور اَكْر دُنْيَا وِي اولا وَاَكْر
 اُخْرِي تَرَك اَيْلَمَك كَرَك يَغْنِي سُونَلَه كِه مَال وَاَجَاه

سَالَك يُولَه مَانِغ اُولُور وَفَت اُولَه كِه جُوق نَمَاز
 وَجُوق اَوَرَج هَم سَالَك يُولَه مَانِغ اُولَه بَر
 حِجَاب نُوْرَانْدَر وِيَز حِجَاب ظُلْمَانِي اِي دَر وِيَسَن
 خَلَقَك اَكْرِي بَت بَرَسَت دُونْدَر وَاَكْر كِه
 سَالَك بُوَسُرْدَه هِيچ شَك اُولَمَه كِه بُوِيلَه دَر
 تَرَك عَارَت سُونْدَن دَرَك بَت بَرَسَتَلِي تَرَك
 اِيك سِن كِه بَت وَجُودِيلَه سَالَك هِيچ بَرِيَن يَشْمِيَه
 هَر سَنَه كِه سَالَكِي كَنْدُوِيَه مَشْعُول اِيَدَن
 وَسَالَك تَرَقِي سِنَه مَانِغ اُولُور بَت دَر جُون بَت
 مَعْنِي بِلَك اَمْدِي بِلَكِه بَرِيَنه مَال وَبَرِيَنه جَاه
 وَبَرِيَنه جُوق نَمَاز وَبَرِيَنه جُوق اَوَرَج بَت اُولَه

وَبَرِيَنِي دِيَلَرَكِه هَمِيَشَه سَجَادَه اَرِيَه اُتُون
 سَجَادَه بَت اُولَه وَبُوَكِه بَشَكْر جُوق دَر وَبُونَدَن
 دِيَمَشَلَر دَرَك تَرَك كَرَك دَرَك شِيخ اِيكَازِيلَه اُولَه
 هَر سَنَه بِي كِه دِيَه تَرَك اَيْلَمَه تَرَك اَيْلَمَك كَرَك دَر
 اَكْر دُنْيَا وِي اُولَه وَاَكْر اُخْرِي سُول جِهَنَدَن
 كِه هِيچ كِمَسَنَه كَنْدُوِيَسِن بِلَمَز هِيچ كِمَسَه بِلَرَكِه
 كَنْدُوِيَت بَرَسَتَد هَب خَلَق كَنْدُوِيَرِي قَارِغ
 قَارَاد صَانُورَدَر وَمُوحِد وَبَت سَكِن اَكْر كَرَك
 تَاسُوْر اَوَرَسُون وَمَقْصُودَن كَر وَفَلَمَلُوم
 بِلَكَل كِه مَرَاد تَرَك تَرَك فُضُولَه نَدَر تَرَك
 مَال اَبْد دَكُل سُول جِهَنَدَن كِمَسَه كِه مَال اَبْسَنَدَن

وَبُوَكِه مَانِغ دَر مَال اَبْدِي تَرَك اَيْلَمَك هَم اَبْسَنَدَن
 وَبُوَكِه مَانِغ دَر اَدَمِيَه قُوَه وِيلَاس وَمَسْكَن مَرُورَت
 مَقْدَارِي ضَرُورَتَدَر اَكْر جَمِيعِيَن تَرَك اَبْدِي
 اَبْرَقَلَر مَحْتَاج اُولُور سَه طَمَع بِيَد اُولُور وَطَمَع
 اَمْر اَلْبَايَا شَدَر سُونَلَه كِه جُوق مَالَك فُسَادِي جُوق دَر
 مَال اَبْدِي تَرَك اَيْلَمَك كَرَك هَم فُسَادِي جُوق دَر
 هَر كِمَك كِه مَال اَبْدِي وَاَر عَظِيْم نِعْمَتِي وَاَر هَر
 كِمَك كِه مَال اَبْدِي يُوَق عَظِيْم مَحْنَتِي وَاَر
 مَال اَبْدِي مَقْدَارِي نِعْمَتِي دَر جُون مَال اَبْدِي
 كَمَر مَحْنَت اُولُور وَهَر جِهَنَدَكِه زِيَادَه اُولُور مَحْنَت
 زِيَادَه اُولُور وَدَر وَاَر دَر وَاَر اُولُور اُولُور

ای دَر ویش ترک اهل معرفتک عملی دَر و داننا
 علامت دَر یعنی مجموع ادیان اول دعوتی اندر
 بلکه جمیع مذاہب بونی اندر بلکه هر
 بر فرد آدمیله افرادند کندیله بونصوبی
 ایلکینلردر که دنیانوک و آخرتک معرفتی
 واللهک معرفتی برده وارد و ایرقلده یوقلد
 و معرفت کوکل صفت دَر و حشک کوکل صفاتک
 یولی یوقلد پس بر حشیکله یلمیز که معرفت
 قنصینک وارد و قنصینک یوقلد اما صفات
 افعال مصدر لریدر و افعال صفاتک طوعنر
 پس بینه افعالک صفت معلوم اولور شیکه بلور

که تمام فهم ایلک بوندن دخی روشنر
 اینک یملک که هر سننه نک علامتی
 وارد چون اول سننه نک علامتی برکستک بو
 یقین معلوم اولر که اول کیمسک اول سننه
 وارد و اگر اول علامت برکستک اول کیمسک
 بینه یقین هم معلوم اولور که اول کیمسک اول
 سننه یقید و بوسور بعایت ظاهر دَر و روشن
 مثلا اگر کیمسه ایسه که بن بچار یا بچار
 یا حداد اگر بونلری ایشکرسه راست آید و اگر
 بونلری ایشکرسه یلان سیکر علمد و وعمل
 علم باطنک دَر و عمل ظاهرده هر سننه نک عملی

علامت دَر اول سننه نک علیه اکبر عمل
 کمالک یسه یقین بل که علم هم کمالک دَر و اگر
 عملی ناقص یسه یقین بل که علم هم ناقصک
 چون بومقدماقی معلوم ایلرک املدی بل که
 اهل معرفتک عملی و علامتی ترکد یعنی شونک
 که دنیای و آخرتی و ترکی نامند علامت
 ترکد پس هر قنک که ترک اوله بینه یقین
 معلوم اولور که اول کیمسک دنیانک و آخرتک
 و ترکک معرفتی وارد و هر قنک که ترک اولیه
 بینه هم یقین معلوم اولور که اول کیمسک
 دنیانک و آخرتک و ترکک معرفتی یوقلد

ای دَر ویش ترک والله معرفتی شهادت کله سنک
 معنی دَر شهادت کله بی نفی و اثبات دَر نفی
 بونلری ترک ایلک کد و اثبات الله بلمکد
 مال وجاهه ای یوک بونلر دَر جوق کیشلری بولدن
 جعفر شکر دَر و جعفری یورلر خلا یقول معبود
 و خلقوک اکثری مال و منصبه طبرک و کرک که
 سلاک بوسورده هیچ شک اولیمه که بوبله
 دَر هر کیم مال و منصب ترک ایلدی و دنیا
 دوستلینی کولدن جعفری نفی تمام
 ایلدی و هر کیم الله معرفتی حاصل ایلدی
 اثباتی تمام ایلدی بوردیمک **لا اله الا الله**

هر کي که ترک و الله معرفتي بوعسه هرگز
 شهادت کلمه سن ديمش دگرده اي درویش
 بوسور مشكل دگرده اما انا انقلیدي
 آردن فليس سن و انا انقلیدي حجاب عظیم
 لقوله كل مولود يولد على الفطرة فابواه **يهودا**
و نصرا و **مجانة** اي درویش
 اهل وحدت بودند خوشی و بودند بکرك
 ابدرك که شهادت کلمه سنك معني نفي و انا اندر
 نفي کندي کورم کورم و اثبات الله کورم کورم
 و اول غریب سرن همين نظري بيور مشدد که خود
 بين هر کي بخدا اين شود اي درویش سن

بوقسون صا نور سن که وار سن سني وار صا ندر
 سني قلدي مبتلا سن بوقسن و صا نور سن که
 وار سن و اريق نکرين کدر لجن هر چي که
 ديلر سوز اوز ماسون شور اختيار سوز اوزار
 شهادت کلمه سنك و نمازك وار بچك صور تي
 دجي وار در حقيقتك بواجي وار در و سن بونرك
 حقايق لاندن بي خبر سن و صور ته قنا عت
 اتيسن جف عظيم در اگر بونرك حقايق
 اير شمسك نرك و نكري معرفتي بر اعاج
 منابه سنه در نكري معرفتي بوا عالج کوي در
 و نرك بوا عالج اوز دي در و مجموع اوصاف

حميد و اخلاق پسنديدن بوا عالج ميسد
 بوا عالج کوي کونک در و بوا عالج
 اوز دي کونک لظا هر اولمشد هر چنده
 بوا عالج کوي قوبرق اولور بوا عالج اوز دي
 قوبرق اولور تا ترک برين اير شه دنيا و آخرت
 و سالک و اربابي برکردن کوروله نكري قله
 لجن اي درویش هميشه نكري دي لجن هميشه
 نكري اوله لجن اما سالک کور سزادي نمد
 که شهادت کلمه سنك حقيقت ايرندي کوزلو
 اولدي فصل هفتم در بيان سلوک بلکل
 اهل تصوف تصوف يولنه اوج سنيه غايت

اعتبار اوز در اول جذبه **النجي** سلوک اوچي
 عروج اي درویش جذبه عيارت چکملند
 و سلوک عيارت دور شمسکند و عروج عيارت
 نخستند در جذبه حق فعلي در تعالي و تقدس
 قولي کنند و يک چکر قول يوزني دنيايه طوب
 مال و منصب بختنه بلمشد حقوق عنايت
 اير شور و قول کونک يوزن دند در تا که قول
 بوزن الله طوبه جذبه **من جد باب لجن نواري**
عمل النفلين اولکه حق هر فند در
 آدي جذبه در و اول که قول هر فند در مبدل
 و ارادت و محبت و عشق قولک نوحه هر چکر

زِيَادَةُ اُولُو اَدِي اَبْرُق اُولُو تَابِرِي يَتَسَوْرَكِه
 سَالِك بَرَكْدَن هَر سَنَه يِي تَرَك اِدَر وَيُورِي اَنَّهُ
 طَوْرَتِ يَتِي هَب سَنَه دَن اُولُو وَبَرَقَلَه اُولُو
 وَهَر نَك مَغِير حَقْدُ جُمْلَسِي اُولُو وَجُونَكُم
 بَرَقَلَه اُولُو وَهَر نَك مَغِير حَقْدُ جُمْلَه
 اَوْتَدِي عَشِق مَرْتَبَه سَنَه اِير شَدِي جُون بُوْمَقْدَتَا
 مَعْلُوم اِيلَرِك اَمْدِي بِلَكِه جُونَكِه اَدَمِيلَرَك
 بَرَسَنَه حَقُوق جَذَبَه يِي اِير شَه وَاُولُ كَمَسَه
 تَكْرِيكُ حَقِيقَتِك عَشِق مَرْتَبَسَنَه اِير شَه اَكْثَر
 اُولُ اُولَه كِه اَنَدَن كِرُوكْلِيَه وَهَمَان اُولُ عَشِق
 مَرْتَبَسَنَه دَر لِك اِيَه وَهَمَان مَرْتَبَك بُوْعَالَدَن

بَك

27

كِيَه بُونَك كِي كِسْبَه مَجْدُوب دَر لَر وَبَعْضِي شِلَر
 اُولُ كَرِه كِرُوكْلَر كَنَد وَلَر نَدَن خَبَر دَا اُولُ كَر
 اَكْثَر سُلُوك اِدَر لَر سَه وَسُلُوكِي تَمَام اِيدَر لَر سَه
 بُونَك كِي كِسْبَه مَجْدُوب سَالِك دَر لَر وَاَكْثَر
 سُلُوك اِيدَر سُلُوكِي تَمَام اِيدَر لَر سَه اَنَدَن صَدَقَه
 تَكْرِيكُ جَذَبَسِي اِير شَوْر سَه بُونَك كِي كِسْبَه
 سَالِك مَجْدُوب اِيدَر لَر وَاَكْثَر سُلُوك اِيدَر سُلُوكِي
 تَمَام اِيدَر سَه وَجَذَبَه يَتَسَمَر سَه بُونَك كِي
 كِسْبَه سَالِك اِيدَر لَر هَب دَر تَقْسِم اُولُو مَجْدُوب
 وَبَجْدُوب سَالِك وَسَالِك مَجْدُوب وَسَالِك شَيْخ
 شَهَاب الدِّين سَهَر رَدِي قَدَسَ اَللهُ رُوْحُ الْغَرِيبِ

هَب خَلْقِي اَنَلُوكُ حَقِيقَتِن دَن صَفِيَه جُون جَذَبَه
 مَعْنَسِي بِلَكِه اَمْدِي بِلَكِه سُلُوك مَعْنَسِي سِير دَر
 وَسِير اِي قِسْم اَنَدَن دَر سِير اِي اَللهُ وَسِير اِي اَللهُ
 وَسِير اِي اَللهُ كِه هَايَت وَار اَمَّا سِير اِي اَللهُ كِه هَايَت
 بُوُق وَاهِل تَصَوُّف اِيدَر لَر كِه سِير اِي اَللهُ عِبَاد
 شُونَدَن دَر كِه سَالِك شُوْلَقْدَر سِير اِيلَه كِه
 تَكْرِي تَعَالَاي اَكِيَه جُون اَللهُ اَكْثَر سِير ١٤
 اَللهُ تَمَام اُولُو وَسِير اِي اَللهُ اَبْتَدَا اُولُو وَسِير
 اِي اَللهُ عِبَادَت شُونَدَن دَر كِه سَالِك اَللهُ اَكْثَر عَمَدَن
 صُكْرَه شُوْلَقْدَر دِي سِير اِيلَه كِه تَمَام اَللَهْ كِه
 صِفَاتِن وَاسْمِسِن وَتَعَالَان بُولَه وَاَللَهْ كِه عَلِي

عَوَارِفِ الْكَافِرَانِ كَتُورُوكِه بُوْرَدَت قِيمَدَن
 بَرَقْسِي شَيْخِلَه وَبَشُوْلَه يَار دَر اُولُ مَجْدُوب
 سَالِك دُرُوكْلَر قِسْمِي شَيْخِلَه وَبَشُوْلَه
 يَا هَمَز خَلْق كَرَك دُرُوكِه اُولُ احْتِطَا اَبَدَن كَر
 تَمَام وَهَر كَسَنَك مَرِيدِي اُولُ اَكْثَر اَلَرَجَه
 خَلْق صَالِح وَغَرِيب دِي اُولُو لَر سَه كِه شَيْخِلَق
 وَبَشُوْلَق وَمَرِيد طَوْتُوق اَبْرُق اَسْدَر اَنَلُوكُ
 سُوْرَلَر كِه اَهْل طَامَا تَدْرُوحُوْمَز اِي دَر وِلَسِن
 جَوَق كُورْدَم كِه بُوْرِي كِي كَنَدُولَر اَوْرَدَنَه
 بَعْلَمَشَكْر دَر وَشَيْخِلَق دَعْوَسِن اِيدَر لَر وَشَيْخِلَقِي
 مَالَه وَمَنْصِبَه دَام دُوْر مَشَكْر دَر اَللهُ تَعَالَاي

28

وَحِكْمَتِي بِهِ • وَاللَّهُ تَعَالَى صِفَاتِي وَأَسْمَائِي
وَعَلِي وَحِكْمَتِي جُودُكَ بَلْكَ هَيَاتِ يُوْقُدُ
وَأَكْرَجُهُ هَيَاتِي يُوْقُدُ مَا دَامَ لَهُ دَرِيدُ
إِنَّهُ أَوَّلُهُ **بِسْمِ** أَرْصَفَاتِ تَوَاجِيهِ حَضْرَةِ مَاسْتِ
كَمْتَرِ أَقْطَرِ رَحْمَتِ دَرِيَا سَتِ • بُوْدُرِ أَهْلِ رُصُوفِ
سُورِي سُلُوكِ بَيَانِ أَهْلِ وَحْدَتِ أَيْدِ لَرَكِ
سَبْرِ إِلَى اللَّهِ عِبَادَتِ شُونَ دُرْ كِه سَالِكِ شَوْلَقْدَرِ
سَبْرِ بِلَيْهِ كِه يَقِينِ بِهِ كِه وَجُودِ بَرْدَنِ اَرْتَقُ يَقْدَرِ
وَأَوَّلِ وَجُودِ اَللَّهِ كَلَّمَ تَعَالَى وَتَقْدِيرِ وَاللَّهُ وَجُودِ نَدَنِ
غَيْرِي بِرِ وَجُودِ دِي يُوْقُدُ • وَسَبْرِ إِلَى اللَّهِ تَمَامِ اَوْلَدِي
اَنْدَنِ صُكْنِ سَبْرِي فِي اللَّهِ اَيْدِ اَدُرْ وَسَبْرِي فِي اللَّهِ عِبَادَتِ

شُونَ دُرْ كِه سَالِكِ شُونَ دُرْ صُكْنِ كِه بِلَدِي كِه وَجُودِ
بَرْدَنِ اَرْتَقُ يُوْقُدُ • وَأَوَّلِ وَجُودِ اَللَّهِ كَلَّمَ شَوْلَقْدَرِ
دِي سَبْرِ بِلَيْهِ كِه جَوَاهِرِ اَشْيَائِي تَمَامَتِ وَجَوَاهِرِ
اَشْيَائِي حِكْمَتِ لَرَكِ تَمَامَتِ كَمَاهِي بِهِ وَكُونِ
وَبَعْضِ لَرَكِ اَيْدِ لَرَكِ اِمْكَانِ يُوْقُدُ بَرَادِ مَرَبُ
هَيْسِنِ بِهِ شَوْلِ جِهْتِ دُرْ كِه اَدَمِ نَكِ عُمَرِي اَزْدَرِ
وَتَكْشِيرِ نَكِ عَلَمِي وَحِكْمَتِي جُودُكَ • وَبَعْضِ لَرَكِ
اَيْدِ لَرَكِ مُمْكِنِ دُرْ كِه بَرَادِ مَرَبُ هَيْسِنِ بِهِ كِه
اَدَمِ لَرَكِ وَاسْتِعْدَادِي تَعَالَى وَبِهِ كِه دُرْ بَعْضِ لَرَكِ
اَسْتِعْدَادِي بَعَاثِ قَوِي دُشْمِنْدُ بُوْدُرِ أَهْلِ
وَحْدَتِ نَكِ سُورِي سُلُوكِ بَيَانِ • چُونِ سُلُوكِ

مَعْرِفَتِ

مَعْرِفَتِي بِلَدِكَ • اَمْدِي بِلَكُلِّ كِه عَرُوجِ مَعْنِي
تَرَقِيدُ هَمَانِ بُوَكْتَابِ اِنْسَانِ مَعْرِفَتِي بَيَانِ
اِنْسَانِ تَرَقِيدِ تَمَامِ شَرْحِ وَبِرِ مِشْتَمَلِ **فصل هشتم**
دَرْ بَيَانِ نَصِيحَتِ • اِي دُرُوشِ كَرَكْدَرِ كِه دُنْيَا كِه
وَدُنْيَا هَمِيَّتْ كِه كُوْكُلِ وَبِرِ مَبِيَّتْ سِنِ وَمَالِ رَجَا
وَجَوْنِ وَصَحْتِ اَزْدِنِ اَعْمَادِ اَمِيَّتْ سِنِ كِه هَرِ شَيْئِ
كِه اِي كُوْكُلِ اَللَّهِ دُرْ وَاقِلَاكِ وَاجْمَعِ بَرِيشَانِ
اَوَلُولِ بَرِحَالِ اَزْدِنِ قَالَزَلِ اَلْبَتَّهْ كِه كُنْدُولِ
خَالِنْدَنِ دُرْ بَرَكِ يَعْنِي بُوَعَالِكِ خَالِي بِرِ صُورَتِ
اَزْدِنِ قَالَزَلِ هَمِيَّتْ دُونِ كِه دُرْ هَرِ بَرِ زَمَانِ بَرِ
صُورَتِ طَوْنِ • وَهَرِ بَرِ سَاعَتِ بَرِ نَفْسِ بِيْدَا اَوُولِ

اَوَلُولِ صُورَتِ هُنُوزِ تَمَامِ اَوَلُمِشْدَرِ وَاسْتِقَامَتِ
طَوْنِ مِشْدَرِ كِه بِرِ صُورَتِ دِي كَلُورِ وَاَوَلُولِ صُورَتِ
خَوَايِدِ بَعْنِي دَكِ بِرِ مَوْجِبِ بَكْدَرِ يَاخُوْدِ
دَكِ بِرِ مَوْجِبِ دُرْ وَعَاقِلِ هَرِ كَرِ دَكِ بِرِ مَوْجِبِ اَزْدِنِ
عِمَارَتِ دُرْمِيَّتْ وَاقَامَتِ نَبْتِ اَيْلِيَّتْ • اِي دُرُوشِ
دُرُوشِ لِكِي اِخْتِيَارِ اَيْلِيَّتْ كِه اَدَمِ لَرَكِ عَاقِلِ قَلْبِي
دُرُوشِ لَرَكِ كِه كُنْدُولِ اِخْتِيَارِ بِهِ دُرُوشِ لِكِي
اِخْتِيَارِ اَللَّهِ مِشْدَرِ دُرْ وَبَرِ اَنْشِدَنِ مُرَادِ سُوْرَتِ
اَوَلُولِ مِشْدَرِ دُرْ شَوْلِ جِهْتِ دُرْ كِه يَقِينِ بِلَدِ كِه هَرِ
مُرَادِ اَللَّهِ اَوْنِ مُرَادِ سُوْرَتِ نَبِيَّتْ لُوْلُوْمِشْدَرِ
بَلْ كِه يُوَزْ وَعَاقِلِ بَرِ مُرَادِ چُونِ يُوَزْ مُرَادِ سُوْرَتِ

تَحَمَّلَ أَيْلَمَهُ أُولَ بَرْمَرَدِي تَرَكَ أَيْلَمَهُ تَأَوَّلَ
يُوزِمَرَادُ سُوْر لُجِي جَكَمَك كَرَمَز. اِي دَرُوِيَش
يَقِيْن بِل كِه بِرْمَسَا فَرَز وَ اَلْتَه سَاعَت فَسَاعَت
كُيَسُوْر كَر كَدَز وَ بَرْدَن هَر بِرْمُوْر كُ خَالِي هَم
مُسَا فَرْدَز سَاعَت فَسَاعَت كُجَك كَدَز. اَكْر دَوْلَت دُيُور
وَ اَكْر مَحْتَدَر هَم كُجَر. بَس اَكْر دَوْلَت كُ وَ اَرِسَه
دَوْلَتَه اِعْتِمَاد اَيْلَمَه مَعْلُوْم دَكَلَز كِه بِرْسَاعَتَن
دُجِي بِنَجَه اُولَه. وَ اَكْر مَحْتَدَر وَ اَرِسَه كُوْلَكِي طَار
طُوْمَه كِه اُولَد اَخِي مَعْلُوْم دَكَلَز كِه بِرْسَاعَتَن
صُنْعَه بِنَجَه اُولَه شُوْنَك اَرِدِنَجَه اُولَكِه كَمِيْسَه
سَنَدَك اَنَار اِيْرِيْشْمِيَه وَ اَلُو كَدَن كَلِي قَدَر دَلَحَت

اِيْرِيْشْدَر وَ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. اِي دَرُوِيَش
سَكِر فَضَل يَارْدَم كِه هَر فَضْلِي بُوْسَكِر
فَضْلَن اَصِلْدَر نَصُوْف يُوْلَنَك وَ مَجْمُوْع اَهْل
نَصُوْفَه لَا يَمْدُر كِه بُوْسَكِر فَضْلِي مَمِيْشَه
مُطَالَعَه فَيَلَر وَ اَلْسَلَام بَاب اَوَّل دَر مَحْن اَهْل نَصُوْف
دَر مَعْرِفَت ذَاتِ خُدَاي تَعَالٰي بِلِكُل اَعْرَاكُ اللّٰه
فِي الدَّارِيْن كِه اَهْل نَصُوْف اِيْدُر كِه بِرْمَجْمُوْع
اَنْبِيَا وَ مَجْمُوْع اَوْلِيَا دَمِيْشْدَر كِه بُوْعَالَمَك صَانِعِي
وَ اَرْدَر اَوْلِيَا دَن وَ اَنْبِيَا دَن صُنْعَه مَجْمُوْع عِلْمَا وَ مَجْمُوْع
حُكْمَا دَمِيْشْدَر كِه بُوْعَالَمَك صَانِعِي وَ اَرْدَر
وَ صَانِعُوك اِنْتَانِه دِيْلَكِر اِيْشْمِيْشْدَر وَ اِيْدُر كِه

وَ كِنَا بِلَر دَر مِيْشْدَر وَ دُوْر كِر. بَس بُوْحَا جَت
دَكَلَز كِه بِن دِيْل اِيْدَر كِه بُوْعَالَمَك صَانِعِي
وَ اَرْدَر جُوْن بِلَك كِه بُوْعَالَمَك صَانِعِي وَ اَرْدَر.
اِمْدِي بِل كِل كُر اَهْل نَصُوْف اِيْدُر كِه عَالَمَك
صَانِعِي بَرْدَر وَ قَدِيْمَر اَوَمِي وَ اَخِيْرِي وَ حِدَر وَ هَا بِي
مُنْبِي وَ سَرِيْ كِي يَفْدَر تَعْيِيْر وَ بِنْدِيْلَه قَابِل دَكَلَز.
وَ قَنَا يَه وَ عَدَمَه قَابِل دَكَلَز اَحَد حَقِيْقِي دُر
اَجْرَا بِي يُوْقَدَر وَ جَز وَ قِسْمَت اَوَمَعَه قَابِل
دَكَلَز. وَ بَر تَلْمَعَه وَ دَكَمَكَا قَابِل دَكَلَز وَ مَكَانَه
وَ رَمَانَه وَ جِهَتَه دَكَلَز وَ شَكْلِي وَ صُوْرِي يُوْقَدَر.
مَوْضُوْف دَر سَنَا صِفَتَكِر يَلَه مَنَر دَر سَر سُوْر صِفَتَكِر

وَ عِلْمَا نُوْك وَ حُكْمَا نُوْك بُوْسُوْر كِه دَرِيْلِي
اَهْل نَصُوْفَه اِنْفَا قَدَر. اَهْل نَصُوْف بُوْنِي اِيْدُر كِه
دَرِيْشُوْر بِنِي زِيَادَه اِيْدُر كِه وَ اِيْدُر كِه اللّٰه تَعَالِيْكَ
ذَاتِي تَا لَحْدُوْر دُر وَ تَا مَتْنَاهِي اِي دَرُوِيَش عِلْمَا وَ حُكْمَا
هَم اِيْدُر كِه اللّٰه تَعَالِيْكَ ذَات تَا مَتْنَاهِي دُر.
اَمَّا اَنَلَر تَا مَتْنَاهِيْ دَن بُوْنِي دِلَكِر كِه اللّٰه تَعَالِي
ذَاتِيْكَ اَوَلِي وَ اَخِيْرِي يُوْقَدَر. وَ اَهْل نَصُوْف تَا مَتْنَاهِيْ
اَبِي دِلَكِر كِه اللّٰه تَعَالِيْكَ ذَاتِيْكَ اَوَلِي وَ اَخِيْرِي
وَ اَسِيْ وَ اَلْبِي وَ سَاغ وَ صُوْبِي وَ اَبِي وَ اَرْدِي يُوْقَدَر بِنِي
هِيْج جِهَتِي يُوْقَدَر. بَر نُوْر دُر تَا لَحْدُوْر وَ تَا مَتْنَاهِي
وَ بَر نَحْر دُرِي يَابَا ن وَ بِي كِر اَن جَمِيْع عَالَمَر اللّٰه تَعَالِي

فَأَتَيْنَاكَ عَظَمَتِي قَاتِنَةً قَطْرَةً كَبِيرَةً كُنْزٍ
 قَاتِنَةً بَلَكَةً قَطْرَةً دَنَ كَمْتَرٍ مَوْجُودَاتِنَا
 ذَرَنَ لِرَدْنِ هِجْ بَرْدَنَ يَقْدِرُكَ اللَّهُ تَعَالَى ذَاتِنَا
 أَنْوَسَكَ لَهُ أُولِيَهُ وَكَأَمْحِطُ أُولِيَهُ وَانْدَنَ أَكَاةُ
 أُولِيَهُ أَكَاةُ أَتَمُّ فِي مَرِيَّةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ **إِلَهَانَا**
بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطٌ ذَاتِنَا مُحِيطٌ دُرْجَمِيعِ أَسْبَادَةٍ وَعِلِيلَةٍ
 هَمٌّ مُحِيطٌ دُرْجَمِيعِ أَسْبَادَةٍ **وَاللَّهُ قَدْ**
أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا إِي دَرْدُونِ نَعَايَتِ
 يَضِينُ دُرْجَمِيعِ قَاتِنَةٍ دُرْدُونِ أَنْدَنَ كِهْ أَنْوَكُ
 قُرْبِنَ خَبَرِ لَرِي بُوَقْدَرُكَ اللَّهُ تَعَالَى كُنْزٍ مَجْمُوعِ
 مَوْجُودَاتِنَا قُرْبِي وَارْدَرُكَ أَهْلِي عِلْمِي وَاسْفَلِ

سَاقِينَ أَنْوَكُ قُرْبِنَ كَسَانَدَرُ أَمَّا سَالِكُ تَا بُو
 قُرْبِنَ خَبَرِ دُرْجَمِيعِ أُولِيَهُ دَنَ بِي نَهْمَ وَيَنِي نَصِيدُ
 وَعَقْلُ بُو قُرْبِي بُلُومَرُ بُو قُرْبِي بُلُوجِي أَلْهَكُ
 نُوْرِدُرْ هَمُّ كَمُ أَلْهَكُ نُوْرِنَهْ اِبْرَشُورُ
 بُو قُرْبِي بُلُومَرُ وَفَرْبُكَ دُرْجَمِيعِ مَرْتَبَةٍ سِي وَارْدَرُكَ
 أَوْجُ مَرْتَبَةٍ سَنَدَنَ أَرْتَقُ يُولُ الْقُرْبُ قُرْبِ زَمَانِي
 وَفَرْبُكَ مَكَانِي وَفَرْبُكَ صِفَتِي أَمَّا قُرْبُ زَمَانِي
 سُوْبَلَهْ كِهْ اَيْدُرْ لَرُكَ مُصْطَفِيكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ زَمَانِي
 بِنِي يَقْبِرُ قَدْ رَقِي عِلْمِي زَمَانَدَنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَمَّا
 قُرْبُكَ مَكَانِي سُوْبَلَهْ كِهْ اَيْدُرْ لَرُكَ اَيُّ بِنِي يَقْبِرُ قَدْ
 مُسْتَرِيدَنَ أَمَّا قُرْبُكَ صِفَتِي سُوْبَلَهْ كِهْ اَيْدُرْ لَرُكَ

بَايَرِدِ بَسْطَامِي رَحْمَةُ اللَّهِ مُصْطَفِي بِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 يَقْبِرُ قَدْ رَقِي وَنَسَبُهُ دَنَ أَكْرَجُهُ كِهْ بَايَرِدِ
 زَمَانِيهِ وَمَكَانِيهِ اِرَاغَرِ عِدِي عَتَبُهُ وَنَسَبُهُ
 بُونَنَ مُرَادُ قُرْبُ وَبَعْدُ صِفَتِي دُرْجَمِيعِ أَلْهَكُ قُرْبِي
 جَلْ جَلَالُهُ هَمُّ مَوْجُودَةٍ اِبْرَشُورُ **وَهُوَ مَعَكُمْ أَمَّا**
كُنْتُمْ عَارِفُ مَنَاحِبِ بَصِيرَتِنَ أَرْتَقُ بَلَمِيكَ
 بُوْدَرُ دُرْجَمِيعِ مَرْتَبَةٍ دُرْجَمِيعِ وَعَقْلُكَ بُو قُرْبِي بُولِي
 يُوْقْدُرُ وَبُولُقِ اَلْدَنَ كَلَرُ وَجُونُ بُو قُرْبِي جَلَالَتِي
 عَارِفُ اَزْدَنَهْ كُولَهْ بَرَقْدِي اَنْبِيَاكَ وَاُولِيَاكَ
 وَكَأَفَرْكَ وَشَقِيْلُكَ وَفَرْجَتِكَ وَنَسَبِيكَ وَسُوْرِي
 سِيكَكَ قُرْبِي حَرِّ تَعَالَايَهْ يَنَسَانَدُرُ مَا كَرِي

خَلَقَ الرَّحْمَنُ مِنْ تَقَاوُتٍ وَلِلَّهِ الْمَرْقُ وَالْمَرْبُ
فَاَيْنَمَا تُولُوْا فَمِنْ وَجْهِ اللَّهِ اِي دَرْدُونِ أَنْوَكُ قُرْبِي مَجْمُوعِ
 عَالِمِكِهْ بَرَا بَرْدَرُ أَمَّا اَلْبَنَ اَنَدَرُكَ بُو قُرْبِنَ كَمُ
 اَكَا هَدَرُ وَهَرُ كَمُ بُو قُرْبِي اِبْرَشُورُ سِيْرِي اِلَى اللَّهِ
 تَمَامُ اَيْلَدِي وَبُو قُرْبُ وَلايَتِ طُوْرِنَدَنَ اَرْتَقُ يَرْدَهْ
 كَسَنَفُ اُولِيَهُ وَالْمَجْلِيْنَ مُصْطَفِي زَمَانَدَنَ وَكِنَا فِت
 مَكَانَدَنَ جَقْمَقُ هَمُّ اَوَّلِ طُوْرِكَ خَوَاصِدُنَدُرُ
 تَاسَا لَكَلَرُ زَمَانَدَنَ وَمَكَانَدَنَ جَقْمَقُهُ اَنَدَرُكَ
 طُوْرِي اَزْلَهْ مُتَّصِلُ اُولِيَهُ وَبُونَنَ عَالَمِ لَا زَمَانِ
 بَرَايَتِنَهْ اَزْلَهْ اَيْدُرْ لَرُكَ بُو نَظَرُهُ مَاضِي وَمُسْتَقْبَلِ
 كُوْرُ لَوْرُ سَرَلِيْنَ عِنْدَ رَبِّكُمْ صَبَاحٌ **وَالْمَسَاءُ**

حقيقه

نَقَابِ عَزَّتْكَ طُشَنَ كُلَّه **يَا مُعْتَمِرَ الْحَجِّ وَالْإِيَّاسِ**
إِنْ اسْتَطَعْتُمْ الْآيَةَ جَمَالَ كُوسْتَرَهْ أَهْلِ
تَصَوُّفِكَ سُوْرِي الله تَعَالَى نَبَاتِي وَفَرْزِي مَعْرِفَتِي
وَبُوسُوْر لَرَبَّائِي أَبُودُ اَمَّا غَزِيْلَرُ فَهَمَنَهْ دُشَوَارُ
اِبْرِشَهْ • اَكْرَمَتَهْ سُوَالِ اِيْدَرْسَهْ كِه
الله تَعَالَى نَفَاتِي نَاخُدُود وَنَامُتَايِي دُودِ عَالَمِ
مَلِكُ كُوْبِي وَعَالَمِ مَلِكِي بِرِيْرِيْلَهْ نِيْجَهْ بِلْمَكْ كَرَكْ
اِي دُرُوْشِي اَهْلِ تَصَوُّفَهْ بُوسُوْر لَرُ اَنْدَرَهْ سُوَالِ لَرُ
كَلُوْر وَبُوسُوْر لَرُ اَنْجَابِي نَفَاتِي مُشْكَلَرُ
وَأَنُوْجَهْ كِه مُشْكَلَرُ دُشَوَارُ دُجَوَابِ دِمَكْ كَرَكْ
اَكْر دِيْلَرْسَكْ كِه بِلَسِنِ مُشْكَلَرُ اِنْشَارَتِ اِيْدَرْسَهْ

بُودُ

اي

اِي دُرُوْشِي نَاخُدُود وَنَامُتَايِي مَوْجُوْدِيْلَكْ
وَبِرَسَنَهْ يِي دُخِي اَنُوْجَهْ كِه مَوْجُوْدِيْلَكْ شَيْلَهْ كِه
نَاخُدُود وَنَامُتَايِي نَفَاتِي وَفَرْزِي وَجُزْ
اَوْلَمَايِي وَفَسَمَتِ اَوْلَمَايِي وَبِرِيْلُوْبِ دِكَلَهْ يِي
اَوْلَمَهْ نَفَاتِي مُشْكَلَرُ اَوْلَهْ وَدِيْلَرِي كِه حِيْنِ
وَعَقْلِ بُوْفَرْزِي بُلُوْمَرُ لَرُ بَقِي كِه عَقْلِ بُوْفَرْزِي
بُلُوْمَهْ نَفَاتِي مُشْكَلَرُ جَوَابِ • اِي دُرُوْشِي بِيْلَهْ
دِمَكْ اَوْلَمَرْسَهْ • الله تَعَالَى نَفَاتِي هَبْ
نَسَنَهْ دَنْ يَقَارُودُورُ كِرُوَانُكْ اَلِنَهْ عَالَمِ
جَبَرُوتِي دُرُ كِرُوَانُكْ اَلِنَهْ عَالَمِ مَلَكُوْتِي دُرُ
كِوَانُكْ اَلِنَهْ عَالَمِ مَلَكُوْتِي دُرُ سُوَالِ جِهَتِي دَنْ كِه

بُويْلَهْ هَبْ مَحْدُوْد وَنَامُتَايِي اَوْلَكْ وَجِهَتِ بِيْدَا
اَوْلَهْ جُوْنِ يِلْدَكْ كِه بُويْلَهْ دِيْمَكَهْ يَرَمَزُوْر
طَهْرِي دُخِي يُوْقُدُورُ اِلَا اَوْلَكْ بِيْلَهْ اَوْلَكْ كِه
بِيْلَهْ لَرَكَهْ حَذْ وَفَاتِي لَا يَمَكَلِيَهْ وَجِهَتِ
اَوْلِيَهْ سُوَالِ جِهَتِي دَنْ كِه • بِيْلَهْ لَرُ نِيْجَهْ
دُرُودُورُ جَوَهْرِ اِيْلَهْ جَوَهْرِ بِيْلَهْ لَرُ وَجَوَهْرِ اِيْلَهْ
عَرَضِ بِيْلَهْ لَرُ وَرُوْحِ اِلَهْ جِسْمِ بِيْلَهْ لَرُ وَاللَّهُ
عَالَمِ وَعَالَمِ اِيْحِنْدَهْ كِيْلَكْ بِيْلَهْ لَرُ بُوْنَدَهْ سِيْر
مَنْ عَرَفَ نَفْسَهْ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهْ نَقَابِ عَزَّتْكَ
طُشَنَهْ كِه شُوَيْلَهْ بُلُوْمَرُ كِه عَمَامُ فَهَمَلِيْلَكْ
بُوْنَدَنْ دُخِي دُشَوَارُ اِيْدَنْ يَمَكَهْ بُوْسُوْرِي بِلْمَكْ

مُهْمَانْدَنْدُرُ فَصْلِ بِلْمَكْ كِه طَهْرِي اَقْلِيْطَرُ
وَصُوْطَهْرِي اَغَهْ نِيْسَبَتِ لَطِيْفُورُ وَهَوَا صُوْدَنْ
لَطِيْفِي وَادُدِ هَوَا دَنْ لَطِيْفِي وَهَرِ تَغِي كِه
لَطِيْفِي دُرُ كِرُوْمَكَايِي بُوْعَالَمَكْ يُوْجَهْ لَرُ
جُوْنِ بُوْمَقْدَمَايِي مَعْلُوْمُورُ اِيْلَكْ • اِمْدِي بِل كِه
بُوْدُرِي نَسَنَهْ لَطَاْفَتِ وَكَفَاْفَتِ سَبِيْلَهْ
بُوْعَالَمَكْ مَكَانَلَرِي وَارْدُورُ اِيْرُوْا بُوْرِي بِيْرِيْلَهْ
هَمَّ مَكَانَلَرِي وَارْدُورُ وَبِرِيْرِيْلَهْ بِيْلَهْ لَرُ
وَارْدُورُ • مَثَلَا اَكْر بِيْرِيْلَهْ طَهْرِي طُوْلَدَرْسِنِ
شَبِيْلَهْ اَوْلَكْ كِه كُنْجَهْ دَهْ اِيْبَقِ طَهْرِي صِيْغَمَهْ
يِيْرُ اَوْلَمَسَهْ اَوْلَكْ طَهْرِي اَوْرُتَايِي صُوَيْهْ يِيْرُ

وَأَوَّلُ صَوَائِرِ تَابَعَاتِ مَوَالِيهِ بَرِ بَرِ

وَأَوَّلُ دُرِّ كِهْ أَوَّلُ مَكَانِ صَوَائِمِزْ هَوَا اُولِي لُورْ
وَأَوَّلُ هَوَا اُولِي سِنْدِ اَوْدَهْ بَرِ وَارْدَرْ كِهْ اَوَّلُ
مَكَانِ هَوَا اُولِي مَزْ اَوْدَهْ اُولِي بَلُورْ سُولْ
جَهْتَنْ هَرِ شِنَهْ كِهْ لَطِيفْ قَدْ رَكَنْدَنْ
نَعُورِي اَرْتَوِغَرْ قَدْ رَشْمُورِي وَارْخَا طَبِ اَتَشْدَنْ
وَأَوَّلُ لَكَنْجَهْ اَوَّلِنْ طَبِ اَغْ دَرِ لَرَنْدَنْ
هِيَجْ بَرْدَنْ بُوَقْدَرْ كِهْ صَوَائِمِزْ كِهْ دَكَلْدَرْ وَارْخَا
مُحِيطْ دَكَلْدَرْ وَأَوَّلُ طَبِ اَغْ وَصُولْ
دَرِ لَرَنْدَنْ هِيَجْ بَرْدَنْ بُوَقْدَرْ كِهْ هَوَا اُولِي
دَكَلْدَرْ وَارْخَا مُحِيطْ دَكَلْدَرْ وَأَوَّلُ طَبِ اَغْ
وَصُولْ وَهَوَا اُولِي دَرِ لَرَنْدَنْ هِيَجْ بَرْدَنْ بُوَقْدَرْ كِهْ

اَوْدَهْ اَوَّلِي كِهْ دَكَلْدَرْ وَارْخَا مُحِيطْ دَكَلْدَرْ وَارْخَا
بُوِيلَهْ اُولِي مَسَهْ جَزَاخْ بِيْدَا اُولِي مَزْدِي وَبَنَاتْ
بَشْمَزْدِي وَارْخَا جِهْ بُوَقْدَرْ بَرِ بَرِ بِيْلَهْ بِلَهْ دَرِ
وَبَرِ بَرِ بِيْلَهْ مُحِيطْ دَرِ وَبَرِ بَرِ بِيْلَهْ بِيْلَهْ لَكَرْ
وَارْدَرْ اَمَّا هَرِ بَرِ كَنْدَمْ مَكَانِ دَرِ شُولْ
جَهْتَنْ كِهْ كَنْفْ لَطِيفْ مَكَانِ اَبَرِ شَمَزْ
وَلَطِيفْ مَكَانِ اُولِي مَزْ وَارْخَا دِيكَرْ سَكْ كِهْ
يَقِيْنْ بِلَهْ سِنْ كِهْ بُوَقْدَرْ بِيْلَهْ دَرِ دَرِ وَهَرِ بَرِ
كَنْدَمْ مَكَانِ دَرِ بِلَكْلْ كِهْ اَكْرَمْ كِهْ اَلْهَرْ
صَوْقَهْ صَوَائِمِزْ اَصْلَدْ اَمَّا اَلِي بَا قَمَزْ اَوْدَهْ
خِلَافَهْ كِهْ اَلِي بَقَارْ وَاصْلَمْزْ وَارْخَا كِهْ مَسَهْ

اَوَّلِي

اَلِي صَوْقَهْ صَوْقَهْ هَمَّ اَلِي يَمَرْ وَهَمَّ اَصْلَدْ
مَعْلُومْ اُولِي كِهْ صَوَائِمِزْ بِيْلَهْ دَرِ اَمَّا سَكَا
تَقِيْرْ مَعْلُومْ اُولِي صَوَائِمِزْ بَرِ مَكَانِ
اُولِي لَرِ بَسْ صَوْقَهْ كَنْدَمْ مَكَانِ اُولِي
كَنْدَمْ مَكَانِ وَبُولْ طَفْتَنْ وَكَنْفَتْ
اُولُو لَطِيفْ كَنْفْ اُولِي سِنْدِ مَكَانِ وَارْدَرْ
وَلَطِيفْ كَنْفِي بَرِ مَزْ وَبَرِ دِيْجِي طَارِ اُولِي اَكْرَمْ
شَمْعِي بَرِ قَرَا كَلِمَاتْ اَوَّلِي لَرِ وَارْخَا اَوَّلِي شَمْعْ
نُورِي بِلَهْ رُوشَنْ اُولِي هَوَا اُولِي بَرِ طَارِ اُولِي وَبُولْ
دِيْجِي جَابَتْ اُولِي كِهْ اَوَّلِي هَوَا اُولِي بَعْضِي
طَشِنْ جِيْفَهْ تَابَعَاتِ شُعَاعِي بُولْ بُولَهْ وَارْخَا

اَوِي تَمَامْ رُوشَنْ اُولِي نُورْ هَوَا بَرِ مَزْ وَهَوَا
بَرِ طَارِ اُولِي سُولْ جَهْتَنْ كِهْ هَوَا كَنْدَمْ
مَكَانِ دَرِ وَنُورْ كَنْدَمْ مَكَانِ تَا سُولْ
اَوْدَهْ مَسُونْ وَمَقْصُودْ كَرُو قَلَمِ لُورْ بُوَقْدَرْ بَرِ
اُولِي بَرِ مَزْ سُولْ وَنُورْ نَظِيْرْ دَكَلْدَرْ سُولْ
جَهْتَنْ كِهْ طَبِ اَغْ وَصُولْ وَارْدَرْ دَرِ دِيْجِي
جِسْمْ دَرِ مَكَانِ وَجَهْتَنْ دَرِ دَرِ وَجَزْ
اُولِي مَقْصُودْ وَقَسْمَتْ اُولِي قَابِلْ دَرِ دَرِ وَبَرِ
وَدَكْلَمْ كِهْ قَابِلْ دَرِ دَرِ وَبَرِ مَزْ اَنَّهُ
تَمَامْ اُولِي دَرِ دَرِ جِسْمْ دَكَلْدَرْ وَجَهْتَنْ
وَمَكَانِ دَكَلْدَرْ وَجَزْ اُولِي مَقْصُودْ وَقَسْمَتْ اُولِي

قَابِلْ دَكُلْدُرْ وَيَرْتَلِبْ دِكَلْمَكَه قَابِلْ دَكُلْدُرْ
 اَمَّا بُو تَقَرُّ بِرْ لَرَسَنَكْ فَهَمْ كَه يَقِينْ اُولَمِنْجُونْ
 دِنَلِي تَا كِه سَن بُو سَزَلَرَه اَشْنَا اُولَسَن كِه
 بُو نُوخْ عَلِم بَعَايَتْ شَرِيْفْدُرْ وَاللّٰهُ تَعَالٰى نُوخْ
 ذَاتِ مَعْرِفَتِي وَفَرْغِي مَعْرِفَتِي مَوْقُودْدُرْ اُول نُوخْ
 عَلِي بِلْمَكَه بِرْ نَظِيرِ دِي بُو نَدَنْ يَقِي نَرَقْ
 اَيْنِ يَمْرُ **فَصْل** بِلْ كَلْ كِه رُوخْ اِنْسَانِي جَمِيلَه
 جِسْمَنْ دَكُلْدُرْ وَيَرْبِرْ بِلَه بِلَه لَكْرِي وَارْدِ جَمْلَه
 ذَنْ لَرْدَنْ هِيچْ بَرْدَنْ بُو قُدْ كِه رُوخْ نَاتِي كِه
 اَوْنِكَه دَكُلْدُرْ وَ اَكَا حُطْ دَكُلْدُرْ وَ اَشْدَنْ
 اَكَا دَكُلْدُرْ وَ بُو كِه كِه بُو يَكِه دَرْ جِسْمَنْ كُنْدُرْ

مَكَا اَيْنْدَه دُرْ دُرُوخْ كُنْدُرْ مَقَامِنْ دَكُلْدُرْ
 رُوخْ مَقَامِنْ اِيْرِيْمَزْ دُرُوخْ مَقَامِنْ اُولَمِنْزْ
 شَوْلْ جِهْتْدَنْ كِه جِسْمَنْ كَيْفْ دُرْ دُرُوخْ لَطِيْفْ
 اَكْرْ جِسْمَنْ بَرْ غُضُو اَبْرْ دَرِ سَه رُوخْ كُنْدُرْ
 مَقَامِنْ دُرْ وَ كُنْدُرْ وَ حَالِنْ دَكُلْدُرْ وَ اَكْرْ بَرْ غُضُو دِي
 يَاشِنْ دُرْ دَرِ سَه بُو نَجَلِيْن رُوخْ كُنْدُرْ وَ حَالِنْ دُرْ
 وَ اَكْرْ جِسْمِي بَانْ بَانْ اِيْدَرِ سَه هِيچْ رَحْمَتْ
 وَ نَقْصَانْ رُوخْ اِنْسَانِي اِيْرِيْمَزْ كِه اَنَهْ جِسْمْ
 وَ اَلَتْ جِسْمَانِي رُوخْ اِنْسَانِي مَقَامِنْ اِيْرِيْمَزْ
 اِيْ دَرُوْنِ رُوخْ جَمِيلَه دُرْ جِسْمَنْ دَكُلْدُرْ
 رُوخْ جِسْمَه دَاخِلْ وَ جِسْمَنْ خَارِجْ وَ جِسْمَه

مُتَّصِلْ وَ جِسْمَنْ مُتَّصِلْ دَكُلْدُرْ خُلُو اِلَه
 بُو نَدَنْ غُلَطْ اَبْلَرِي كِه بُو نُوخْ عَلِي بُو غَدِي
 وَ بِلْمَدِي كِه كُرْدِي تَعَالِي هِيْسِيْلَه دُرْ هِيْسِيْلَه
 دَكُلْدُرْ وَ فَرْقْ جُو قُدْرْ هِيْسِيْلَه اُولُو اَوْرَشِيْلَه
 يَاشِيْلَه اُولَمَقْلَه رُوخْ اِنْسَانِي بَعَايَتْ لَطِيْفْدُرْ
 اَمَّا اَللّٰهُ تَعَالِي ذَاتِكْ لَطَافِتَه هِيچْ نَسِيْبِي بُو قُدْرْ
 وَاللّٰهُ تَعَالٰى ذَاتِ بَعَايَتْ لَطِيْفْ لَطِيْفْ
 لَطِيْفْدُرْ بَسْ مَوْجُو دَا نَدَنْ هِيچْ نَسْنَه اَللّٰهُ تَعَالِي
 ذَاتِي خَرَقْ اِيْدَمَزْ شَوْلْ جِهْتْدَنْ كِه كَشِيْفْ
 لَطِيْفَه بِيْشَمَزْ وَ هِيچْ نَسْنَه اَللّٰهُ تَعَالٰى ذَاتِي
 حِجَابْ اُولَمَزْ وَ هَرْ نَسْنَه كِه لَطِيْفَرْ قُدْرْ كُنْدُرْ وَ اَشْدَنْ

اِحَاطَه سِي اَرْتُو غَرْقُدْرْ وَ هَرْ نَسْنَه كِه كُنْدُرْ وَ اَشْدَنْ
 اِحَاطَه سِي اَرْتُو غَرْقُدْرْ اَكْ اَهْلِي دِي اَرْتُو غَرْقُدْرْ
 اَللّٰهُ تَعَالٰى ذَاتِ لَطِيْفْ حَقِيْقِي وَ حُجُطْ حَقِيْقِي
 وَ دَا نَا وَ حَقِيْقِي دُرْ بُو دُرْ مَعْنِي وَ هُوَ اللّٰطِيْفُ الْخَبِيرُ
 بُو اَرْتُو اَشِيْلَه كُرْدِي كِه جَمْلَه اَهْلِ عَالَمْ مُحَمَّدْ وَ مَوْطَقِي
 صَلَّيْ اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمْ اِيْمَانْ كُوْنْ لَرْدِي اَمَّا سُوْنَدَنْ
 اِيْمَانْ كُوْنْ مَدْرَكْ كِه وَ هُوَ اللّٰطِيْفُ الْخَبِيرُ
 مَعْنِيْن بِلْمَدِي مَعْلُوْمْدُرْ كِه عَالَمْ قَاجْ اَكْتِه
 وَ هُوَ اللّٰطِيْفُ الْخَبِيرُ مَعْنِيْن اَكْمِيْن اُولَه بُو
 اَيْتَدَنْ تَه فَهْمْ اَيْلِيَه كِه وَ هُوَ مَعَكُمْ اِنَّمَا كُنْتُمْ
 اِيْ دَرُوْنِ بَعَايَتْ يَقِيْدُرْ فَخْرْ اَقْرَبْ اِلَيْهِ مِنْ

و اُول كِه كُوْنْ
 اللّٰطِيْفُ الْخَبِيرُ
 مَعْنِيْن اَكْمِيْن

قائمه که **جبل الوری** و فراتند و احادیثه بوله بکدر
چو در آمانه خلق غایت اراق اراق دشمن کرد
و الله معرفتند و فری معرفتند بی هم و بی
نصیب در هر کون فریاد ایدر ایدر که
الله طلب ایدر ندیلمز که الله حاضر در طلب
ایم که محتاج دگر که الله تعالی بعینه اراق
و بعینه یقین دگر که الله تعالی همسیره در
جمله معجزات اولی فریاد برادر اعلی
علین و اسفل سافین اولی فریاد یکسانند
ارفاق یقین بر هر علم و جهل من نسبت
دشمن کرد یعنی هر که عالم غیبه یقین قدر تحفه

موجود اند که برندن هیچ برندن بود که الله
تائیه که اولی که دگر و اکا محیط دگر
و اندن آگاه دگر سوز قصه اولی
الله اکبر **فصل** چون بداند که بوعالمک صانع
بر در و قدیم و واحد حقیقی در و اجزای یقین
و محیط در جمیع اشیاء هم دایره و هم
علیه و اولی و آخری و اسی و الی و صافی و صوی
و اولی و آخری یقین و دخی بداند که در جمیع
موجودات یکسانند جمیع موجودات
دند برندن هیچ برندن بود که الله دایره که
دگر و اکا محیط دگر و اندن آگاه دگر

و دخی بداند که الله تعالی عالمه داخل و عالمند
خارج و عالمه متصل و عالمند منفصل دگر
و هو معکم ایما نشانی بداند امیدی بل که
بوالله تعالی ذات معرفت و اصل معرفت
بودر اکبر بواصل درست و محکم اولی
هر سنه که بونک از نه زیاده اولی هم درست
و محکم اولی و اگر بواصل درست و محکم
اولی هم سنه که بونک از نه زیاده هم
درست اولی بواب اولی آخری دکن اهل
تصوف سوز در و اکی و اکی باب که کلور
هم اهل تصوف سوز در و اکی بلی که کند

سوزی قاندن طلب اتم که **باب دوم در بیان**
صفات خدای تعالی بکل اعز که الله فی الدارین
که شیخ صدیق الدین روی قدس الله روح العزیز
بیود که الله صفی و اسمی اسماء مترادفند
یعنی یکسانند معنی بر در و شیخ الشیخ
سعد الدین حموی قدس الله روح العزیز بود که
فراتند و احادیثه اسماء مترادف یقین و لا یق
دگر که اولی حکیم هر که یکی لفظ ایتیه که
اندک معنی بر اولی بلکه حکیم بر لفظ
اید که اولی اون معنی اولی و شیخ سعد الدین
قاندن صفت صلاحیت در و اسم علامت در فعل

حَاطِلَتْدُرْ وَهَمْ شَيْخُ بُورْدُكِ صِفَاتِ دَاتِ
 مَرْتَبَتَن دُرْدُرْ وَاَسَاجِي وَجْهَ مَرْتَبَه سِنْدَه دُرْدُرْ
 وَاَصَالِ نَفْسِ مَرْتَبَه سِنْدَه دُرْدُرْ وَبُوسُورِ بَقَايَتِ اَبُودُورْ
 اَمَّا دُرْدُرْ نِسْلَرِ قَهْمَنَه دُشُورِ اَبَرِشَه وَاَكْرِ اَبَرِشُمَزِشَه
 هَرَكِ لَمِصِي خَرِيَه اُولَه وَدِيخِي شَيْخِ مَكْدَالِدِي
 بُورْدُكِ صِفَاتِ حَقِّ بُرْ يُوْرْدَن عَيْنِ دَاتِ
 دُرْدُرْ وَبُرْ يُوْرْدَن عَيْنِ دَاتِ دُرْدُرْ نِيرَاكِ اَنُورْ
 مَجْمُوعِ صِفَاتِي مَعَانِي وَاعْتِبَارَاتِ دُرْدُرْ وَنَسَبِ
 وَاَصْلَاتِ دُرْدُرْ سُورْ يُوْرْدَن عَيْنِ دَاتِ دُرْدُرْ
 اَنَاكِ بِرْ مَوْجُودِ دِيخِي يُوْقُدْ دَاتَن دُرْدُرْ عَيْنِ بِيْنِ صِفَاتِ
 عَيْنِ دَاتِ اُولُورْ وَاُولُورْ يُوْرْدَن عَيْنِ دَاتِ دُرْدُرْ

مَفْهُومَانِي عَلِي الْقَطْعِ مُخْتَلَفِ دُرْدُرْ وَكَ نَرْتِ اَسْمَا
 اخْتِلَافِ مَوْجُودَاتِن وَتَغَايِرِ مَعَانِيكَ وَاعْتِبَارَاتِ
 قُورْ بِرْ حِي وَعَالَمِ وَمُرِيدِ وَفَادِرْ سُورْ اَسْمَادِن دُرْدُرْ
 بُو اَسْمَانُكَ مَعَانِي سِي دَاتِ قَدِ مِلَه قَايَمِ دُرْدُرْ وَاَسْمَا
 عَلِي الْحَقِيقَه اَهْلِ بَصِيرَتِ قَاتَنَه مَعَانِي قَدِ يَمْدَن
 دُرْدُرْ وَبُو اَلْفَاظِ اُولُورْ اَسْمَا اَسْمَا سِي دُرْدُرْ وَبُو نَوْعِ
 صِفَاتِه صِفَاتِ بُورْ يُوْرْدَن اَيْدُرْدُرْ وَبُو اَسْمَا وَاَكْبَه
 اَلْوَهْمَتُكَ دُرْدُرْ رُكْنِي دُرْ اَمَّا مَعْرِزْ وَنُزْدِ وَنَحْيِي
 وَنَحْمِي وَبُورْ نَلَرْ بَنَكْ زَرْ هَبْ نَسَبِن وَاضَافَا
 قُورْ وَبُو نَوْعِ صِفَاتِه صِفَاتِ اَصْلَانِي اَيْدُرْدُرْ وَاَسْمَا
 وَنُزْدِ وَغِي سَبْ غُيُوبِ وَنَقَايِضِ وَاخْتِيَاخِ

دُرْدُرْ وَبُو نَوْعِ صِفَاتِه صِفَاتِ سَلْبِي اَيْدُرْدُرْ وَجَمِيعِ
 اَسْمَا بُو اَقْسَامِ نَلَا نَه مَخْصَرْ دُرْدُرْ اَمَّا اَللّهُ اِسْمُ دُرْ
 جَامِعِ اُولُورْ دَاتِ قَدِ مِلَه سُورْ يُوْرْدَن كِه مَوْصُوفُورْ
 جَمِيعِ اَسْمَا وَصِفَاتِه مِنْ حَيْثِ ظُهُورِ وَبُطُونَه
 وَاَسْمَادِن هِيچِ اِسْمُكَ اُولُورْ عَظَمَتِي يُوْقُدْ رُكْنِي
 بُو اِسْمُكَ دُرْ وَاَسْمَا اَنَاكِ اَكْثَرِي بُوْرُكْ اَزْدَه دُرْدُرْ
 بُو اِسْمُكَ مُشْتَقْ دُرْدُرْ عَلِمْ مَنَابَه سِنَه دُرْ وَدِيخِي
 اِسْمُكَ اَنَا سُورْ يُوْرْدَن كِه وَجُودِ خُشْنِ مُمْكِنَاتِن
 وَبُو اِسْمُكَ بَاطِنَه نَسَبِي يُوْقُدْ ظَاهِرَه مَخْصُومِن
 اِسْمُكَ خِلَافِيَه كِه غَيْبِ وَشَهَادَه وَظَاهِرِي
 وَبَاطِنِي قُورْ اَمْسَدُورْ وَبُو اِي اِسْمِ غَايَتِ عَزِزَتِ

وَجَلَا لَتَن دُرْدُرْ قُلْ اَدْعُو اَللّهُ اِدْعُو اَلرَّحْمَنَ
 بُو مِقْدَارِ كِه دُرْدُرْ اَللّهُ تَعَالِيَتُكَ صِفَاتِ
 بُو مَخْصَرْ دِه كَفَايَتِ دُرْ وَاَللّهُ تَعَالِيَتُكَ صِفَاتِ
 وَاَسْمَا سِي حَضَرِ كَلِيَه وَاَنَاكِ تَقْصِيصِنَه اَنَدَن
 غَيْرِي اِطْلَاحِ اُولِيَه وَاَسْتَاثِنِي فِي عِلْمِ اَلْغَيْبِ
 عِنْدَكَ اَخَارِشَن كَلِمَتِ دُرْ **بَابِ سُورْ دُرْ مَعْرِفَتِ**
اَفْعَالِ خُدَايِ قَايِي بَلَكِ اَللّهُكَ اَفْعَالِي
 قِسْمَتِ اُولُورْ اِي قِسْمِ اَزْدَه دُرْ مِلَكِ وَمَلَكُوتِ
 مِلَكِ عَالَمِ مَحْسُوسَاتِه اَيْدُرْدُرْ وَمَلَكُوتِ عَالَمِ
 مَعْقُولَاتِه اَيْدُرْدُرْ وَعَالَمِ مَحْسُوسَاتِه عَالَمِ مِلَكِ
 وَعَالَمِ اجْسَامِ وَعَالَمِ شَهَادَتِ وَعَالَمِ خَلْقِ وَعَالَمِ

سُفْلِي اَيْدُرْكَ. وَمُرَادُ بُوْجْهْ دَنِّ عَالَمِ مِلْ كَلْدُ
وَعَالِمِ مَعْقُولَا تَهْ عَالِمِ مَلَكُوْتِ وَعَالِمِ اَرْوَاحِ
وَعَالِمِ غَيْبِ وَعَالِمِ اٰخِرِ وَعَالِمِ عَلَوِي اَيْدُرْ وَمُرَادُ
بُوْجْهْ دَنِّ عَالِمِ مَلَكُوْتِ **اَلَا لَهْ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ**
اِشَارَتِ بُوَايِكِي عَالِمَهْ دُرْ وَكِتَابِ دَنِّ مَلِكِ عَالِمِ
اَجْسَامِ تَفْصِيْلِيَهْ ذِكْرِ اَوْلِيَهْ سِنْدُ. اَمَّا عَالِمِ اَرْوَاحِ
بَرْسِيْلِ اَجْمَالِكِي اَحْوَالِ مَلَكُوْتِ تَحْقِيْقِيَهْ
سُوْلُ كَسْبِهْ يَلِهْ كِهْ مَلَكُوْتِهْ اِيْرَسْمِنْ اَوْلِهْ **وَلَكِنَّكَ**
نَبِيْ اِيْرَهِيْمَ مَلَكُوْتِ السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ يَكُوْنُ
مِنْ الْوَفِيِّ وَعِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يُوْنُسُ كِهْ لَا يَلِيْجُ مَلَكُوْتِ
السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ مِنْ اَمْرِ يُوْلَهْ مَزِيْنِ بِلِكَلِ كِهْ

مَوْجُوْدَاتِ مَلَكُوْتِي اِيْ قِيْمِ اَنْدَرِهْ دُرْ دُرْ بَرَقِيْمِ
اَنْدُرْ دُرْ كِهْ عَالِمِ اَجْسَامِهْ هِيْجِ وَجْهْلَهْ تَعَلَّقِ
تَدْبِيْرِ وَتَصَرُّفِ لِيْ يُوْنُسُ. وَاَنْلَرُ كُرْ وِيْلَرِ اَيْدُرْ
وَكُرْ وِيْلَرِ اِيْ قِيْمِ اَنْدَرِهْ دُرْ بَرَقِيْمِ اَنْدُرْ دُرْ
عَالِمِدَنِّ وَعَالِمِلِرْدَنِّ هِيْجِ وَجْهْلَهْ خَبَرِ لِيْ يُوْنُسُ
هَامُوْا فِي جَلَالِ اللّٰهِ وَجَمَالِهْ مَنْزِلَتِ خَلْقَتْهُمْ
وَاَنْلَرُ مَلَايِكَهْ مُهَيَّيَهْ اَيْدُرْ وَتَصَرُّفِيْ عَلَيْهِ
السَّلَامُ اَنْلَرْدَنِّ بُوْخَبَرِيْ وَدُرْ اِنْ لَهْ تَعَالٰى اَرْضًا
مِيْضًا وَسَبْعَ السَّمٰوٰتِ فَيَهَا ثَلَاثُوْنَ **يَوْمًا** مِثْلِ
اَيَّامِ الدُّنْيَا ثَلَاثِيْنَ مَرَّةً مَسْحُوْتَهْ خَلْقًا لَا يَمُوْتُوْنَ
اللّٰهُ تَعَالٰى يَقُوْلُ وَيَبْقِيْهِ فِي الْاَرْضِ وَكَذَا

يَعْمَلُوْنَ اِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ اٰدَمَ وَابْنِ لٰسَ
..... وَبَرَقِيْمِيْ دِيْجِيْ اَنْلَرْ دُرْ كِهْ اَكْرَجِهْ
عَالِمِ اَجْسَامِهْ اِنْفَاذِ لِيْ يُوْنُسُ وَتَقْوِيْمِيْ
شُهُودِنَهْ شَيْفَتِهْ وَتَحْقِيْقِ لِرْدَنِّ. اَمَّا اَنْلَرُ الْوُفِيِّ
بَارِكَا هِيْجِهْ حِجَابِ دُرْ دُرْ وَتَقْوِيْمِيْ فَيَضْنَهْ
وَسَايِطِ دُرْ دُرْ وَتَقْوِيْمِيْ بَرَايِطِلَاحِلَهْ دِيْجِيْ اَهْلِ
جَبَرُوْتِ اَيْدُرْ وَاَنْلَرُ سَيِّدِيْ وَتَقْوِيْمِيْ رُوْحِ اَعْظَمِ
دُرْ وَمَلَا اَعْيَدِهْ كُنْدُ وَدَنِّ عَظِيْمِ رُوْحِ يُوْنُسُ
اَكَا بَرَا عِيْتَابِهْ قَلَمِ اَعْلِيْ دِرْ لَرْ كِهْ **اَوَّلُ مَا خَلَقَ**
اللّٰهُ تَعَالٰى اَلْقَلَمَ وَبَرَا عِيْتَابِهْ عَقْلِ اَوْلِهْ
اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللّٰهُ اَعْمَلُ نَمُوْا قَالَهُ اَقْبَلُ فَاَقْبَلُ

نَمُوْا قَالَهُ اَدْبُرْ فَاَدْبُرْ قَالَتْ وَغِيْرَتِيْ وَجَلَا لِيْ
مَا خَلَقْتُ خَلْقًا اَكْرَمَ عَلَيَّ مِنْكَ بِكَ اَعْطِيْ
وَبِكَ اَخَذْ وَبِكَ اَنْتَبُ وَبِكَ اَعْلَمُ وَبُوْجِ اَعْظَمُ
بُوْطَايِفَهْ نَكْ اَوَّلِيْ صِفَتِهْ دُرْ وَرُوْحِ الْفَدَسْ كِهْ
اَكَا جَبْرَايِلُ اَيْدُرْ بُوْطَايِفَهْ نَكْ اَخِرِيْ صِفَتِهْ
وَمَا مِمَّا اِلَّا لَهْ مَقَامُ مَعْلُوْمِ وَبَرَقِيْمِيْ
دِيْجِيْ اَنْلَرْ دُرْ كِهْ عَالِمِ اَجْسَامِهْ تَعَلَّقِ وَتَدْبِيْرِ
وَتَصَرُّفِ لِيْ وَارْدُرْ. وَاَنْلَرُ رُوْحَانِيْلَرِ اَيْدُرْ
وَاَنْلَرْ دِيْجِيْ اِيْ قِيْمِ اَنْدَرِهْ بَرَقِيْمِيْ اَوْ اَخَذُرْ كِهْ
سَمَاوِيَاتَهْ تَصَرُّفِ اَيْدُرْ وَاَنْلَرُ اَهْلِ مَلَكُوْتِ
اَعْلِيْ دِرْ لَرْ. وَبَرَقِيْمِيْ دِيْجِيْ اَوْ اَخَذُرْ كِهْ اَرْضِيَاتَهْ

تَصَرَّفَ إِذْ بَلَغَ وَأَنْزَلَ أَهْلَ مَكُوتٍ أَسْفَلَ دَرَجَتِهِ
وَنَجَّاهُ بِكَفِّهِ أَنْزَلَ دَرَجَتَهُ مَعْدَنُورًا وَبَنَاتُهُ وَحَيَوَانُهُ
أَنْزَلَهُ مَوْكَلًا دَرَجَتَهُ لَا يَبْدُرُ شَيْئًا مِنْهُ أَنْزَلَهُ بِرِ
مَكَلٍ مَوْكَلًا دَرَجَتَهُ وَأَنْشَأَ كَلِمَاتِهِ **إِنْ لِكُلِّ شَيْءٍ**
مَلَكًا • وَحَدِيثُهُ كَلِمَتُهُ •
بُرْكَانٌ مَعَ كُلِّ فِطْرَةٍ مَلَكٌ وَأَهْلُ كَشَفَ أَيْدِيَهُ
كَهْ تَابِي عَمَلُكَ أَوْ لَمَجْهَ اللَّهُ تَعَالَى بِرَأْفَتِهِ جَدِّ
بِرَافٍ يَرْمُزُ سُنَّتِ الْهَيْئَةِ كَلِمَتُهُ **أَمَّا خَصِيْقَةٌ**
كَهْ أَكَا لَطِيفُهُ رُبَّانِي دَرَجَتُهُ وَسُرُّهُ مَكُوتٌ دَرَجَتُهُ
وَأَوَّلُ مَرْكَبُهُ دَرَجَتُهُ عَالَمُهُ جِسْمَانِيَّةً وَنَبْطَانِيَّةً
وَأَوَّلُ مَوْجُودَاتِهِ أَكْ مَلِكُهُ وَهَبَ أَوْفِي شِدَّتِهِ

بُرْكَانٌ

مَقْصُودُ أَوْلَادِهِ وَأَرْوَاحِ تَابِي كِهْ أَنْزَلَ جَنَّتِ
وَسَيَّاطِينَ أَيْدِيَهُ لِكُلِّ كِهْ عَامَرٌ تَقْسِيمِيَّةً هَمَّ
أَهْلَ مَكُوتٍ أَسْفَلَ دَرَجَتِهِ بَعْضِي أَنْزَلَ دَرَجَتَهُ
نَوْعِ أَشَانِ أَنْزَلَهُ مُسَلِّطًا قَلَمُ شِدَّتِهِ وَبَابِ لَيْسَ
أَكْرَمُ سَيِّدِي وَيُؤَسِّلِي دَرَجَتَهُ وَبَعْضِي أَنْزَلَ دَرَجَتَهُ تَكْلِيفُهُ
قَابِلٌ دَرَجَتُهُ وَوَجْهِي إِلَيْهِ مُخَاطَبٌ دَرَجَتُهُ وَأَنْزَلَ دَرَجَتَهُ
مَاهِيَاتِي مَقْهُومَاتِهِ خِلَافُ جَوْفُورٍ وَهَرِيرِي
كَلَمَاتُهُ مَقَامَاتِهِ خَبَرٌ وَمُسْتَلَزَمٌ **أَمَّا عَالَمٌ**
أَجْسَامِيَّةً يَكِي قِسْمُهُ دَرَجَتُهُ سَمَاءٌ وَبَيَّاتٌ وَارْتِيَاتٌ
أَمَّا سَمَاءٌ وَبَيَّاتٌ عَرْشٌ وَكُرْسِيٌّ كِي وَسَبْعُ سَمَوَاتٍ
وَبَيَّاتَاتٌ وَسَيَّاتَاتٌ كِي وَأَمَّا أَرْضِيَّاتٌ بِسَاطِطٍ

بِرُطْفَةِ الْعَيْنِ ائْتَمَرْتُ بِئِذَا أَيْدِي بِلَكِهِ طَرْفَةُ الْعَيْنِ
نِيَزَتْكَ **وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كُلٌّ بِالْبَصَرِ**
أَوْ هُوَ أَقْرَبُ وَبُجُوهٌ أَوْ كِهْ أَصَافَاتُ
وَاعْتِبَارَاتُ بِلَكِهِ أَسَامِيَّةً تَحْتَلِفِيَّةً دَرَجَتُهُ أَيْلِسْتُ لَكِهِ
جَوْهَرٌ أَوَّلٌ وَعَقْلٌ أَوَّلٌ وَدُوحٌ أَصَابِي وَدُوحٌ أَفْطَمُ
وَدُوحٌ مَحْمُودٌ وَبُؤْلُورٌ بَكْرٌ دَرَجَتُهُ وَجَوْهَرٌ
أَوَّلُكَ أَوْ لَوْلَاهُ لَمْ يَكُنْ تَعَالَى لَدُنْ أَرْثَقِ كَمُسْتَهْ نِيَّاتِهِ
سُؤْلُ جِهَتِهِ كِهْ بَعَابَتُ شَرِيفٌ وَكَطِيفَةُ وَدَانَا
وَمَقَرُّ بَدْرٍ وَبَعَابَتُ خَاضِرٌ وَمُسْتَأْفَدٌ دَائِمٌ لَلَّهِ تَعَالَى لَكِ
أَشْيَاءُ قَدْ دَرَجَتُهُ مَرْكَزُ بِرُطْفَةِ الْعَيْنِ أَوَّلُ حَضَرْتُهُ
غَائِبٌ أَوْ لَمْ يَكُنْ وَأَوَّلِيَّةً وَهَبُ شَيْئِهِ نَكْ وَهَبُ

كَيْفَ سَنَهُ نَظْمُ الْأَوَّلِ يُؤَدِّدُكَ جَوْهَرُ الْأَوَّلِ كَدُّ
إِي دَرُوشِ جَوْهَرُ الْأَوَّلِ اللَّهُ تَعَالَى نَظْمُكَ عَالَمِي دَرُوشِ جَمِيعِ
مَوْجُودَاتِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ عَالِي دَرُوشِ اللَّهُ تَعَالَى نَظْمُكَ
خِطَابِي وَكَلا مِي جَوْهَرِ الْأَوَّلِ دَرُوشِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ
خِطَابِي وَكَلا مِي جَمِيعِ مَوْجُودَاتِ نَظْمُكَ دَرُوشِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ
جَوْهَرِ الْأَوَّلِ صِفَتِ الْأَوَّلِ إِي دَرُوشِ نَظْمُكَ بَرِي
دِيمَشِ الْأَوَّلِ بُو جَوْهَرِ الْأَوَّلِ خِطَابِ كَلَامِي
عَالَمِ مَفْرُودَاتِ يَزِيدِ بَرِطَرَقَةِ الْعَيْنِ إِي جَوْهَرِ الْأَوَّلِ
تَعَالَى مَفْرُودَاتِ بَرِطَرَقَةِ الْعَيْنِ إِي جَوْهَرِ الْأَوَّلِ
أَوَّلِ دَرُوشِ نَظْمُكَ إِذَا رَأَيْتَ أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ وَتَعَالَى مَفْرُودَاتِ عُقُولِ وَنُفُوسِ وَأَفْلاكِ

وَالْحَمْدُ

وَالْحَمْدُ وَعِنَّا صِرَاطُ بَيْعِ دَرُوشِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ عَالَمِي
مَفْرُودَاتِ يَزِيدِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ نَظْمُكَ عَالَمِي دَرُوشِ بُو
مَعْنِي دَرُوشِ خَبَرِ دَرُوشِ كَهْ جَفَ الْقَلَمِ أَنْ دَرُوشِ بُو
مَفْرُودَاتِ خِطَابِ كَلَامِي كَهْ مَرَكِبَاتِ يَزِيدِ
يَزِيدِ دَرُوشِ يَزِيدِ وَتَعَالَى مَرَكِبَاتِ مَعَادِنِ وَنَبَاتَاتِ
وَجَوَانِتِ دَرُوشِ بُو دَرُوشِ مَوْجُودَاتِ نَظْمُكَ عَالَمِي وَتَعَالَى
مَوْجُودَاتِ بُو دَرُوشِ أَنْتَ يُؤَدِّدُكَ **وَالْقَلَمِ وَمَا**
يَسْطُرُونَ نُونِ عِيَانِ عَالَمِ مَفْرُودَاتِ دَرُوشِ وَتَعَالَى
قَرْنِ الْهَلَكِ دَرُوشِ وَقَلَمِ عِيَانِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ دَرُوشِ
وَجَوْهَرِ الْأَوَّلِ الْهَلَكِ قَلَمِ دَرُوشِ **وَالْقَلَمِ وَمَا**
مَفْرُودَاتِ دَرُوشِ مَفْرُودَاتِ الْهَلَكِ يَزِيدِ جَوْهَرِ الْأَوَّلِ دَرُوشِ

يَزِيدِ مَوْجُودَاتِ دَرُوشِ وَأَوَّلُكَ إِي دَرُوشِ بُو دَرُوشِ
هَمِيَشَةُ مَرَكِبَاتِ يَزِيدِ وَتَعَالَى مَرَكِبَاتِ كَلَامِ دَرُوشِ
وَكَيْفَ نَظْمُكَ خَبَرَاتِ بُو دَرُوشِ وَبُوشَ كَهْ خَبَرَاتِ بُو دَرُوشِ
مَكْرُورِ دَرُوشِ قُلُوكَ **أَلْحَمْدُ مَدَادِ الْكَلَامِ**
بَنِي الْأَيَّةِ فَصْلُ بَلْ كَلَامِ الْأَفْلاكِ طَقُوزِ فَلَكَ
دَرُوشِ وَهَرِ فَلَكَ عَقْلِي وَنَفْسِي وَارِدُهُ تَعَالَى
مَكْرُورِ طَقُوزِ عَقْلِي وَطَقُوزِ نَفْسِي وَأَوَّلُكَ فَلَكَ
أَوَّلِ عَقْلِي عَقْلِي كُلِّ يَزِيدِ وَفَلَكَ أَوَّلِ نَفْسِي نَفْسِي
كُلِّ يَزِيدِ وَفَلَكَ أَوَّلِ فَلَكَ الْأَفْلاكِ وَعَرِشِ يَزِيدِ
هَرِ عَقْلِي كَهْ عَقْلِي يَزِيدِ دَرُوشِ نَظْمُكَ وَطَقُوزِ
وَدَانَا قُدُّ وَهَرِ فَلَكَ كَهْ فَلَكَ الْأَفْلاكِ يَزِيدِ

نَظْمُكَ

شَرِيفِي وَطَقُوزِ دَرُوشِ دَرُوشِ عَالَمِي مَلَكِي
كَرُوشِ وَطَقُوزِ يَزِيدِ وَتَعَالَى مَعَالِمْ عَقُولِ وَنُفُوسِ
يَزِيدِ وَبُوشَ طَقُوزِ هَرِ كَلَامِي كَدُّ وَطَقُوزِ
سُورِ سَبِيلِ أَنْتَ عَقُولِ وَنُفُوسِ مَكْرُورِ
أَفْلاكِ وَتَعَالَى وَطَقُوزِ بَيْعِ أَيْبَةِ بَيْدِ الْأَوَّلِ
وَبُوشَ كَهْ بَرِطَرَقَةِ الْعَيْنِ إِي دَرُوشِ يَزِيدِ
أَهْلِ جَمْعِ قَاتِنِ عَقْلِي وَنُفُوسِ وَطَقُوزِ
وَأَفْلاكِ وَتَعَالَى وَطَقُوزِ بَيْعِ عِلَّتِ يَزِيدِ
خَادِتِ دَرُوشِ أَمَّا نَظْمُكَ يَزِيدِ قَدِيمِ دَرُوشِ
جَهَنَّمَ كَهْ هَرِ كَلَامِي يَزِيدِ كَهْ يَزِيدِ وَطَقُوزِ
بُو دَرُوشِ بَرِي أَرِيدِ نَظْمُكَ دَرُوشِ

حاريجي دكدر. شيله كه كوشك قضي تقيدي
 كوشك شعاعي از نه آندن موكه مواليد
 نكته پيدا اولدر. اولدر. معادن و نباتات
 و حيوانات كي خلاف كه علما و حكما اورسند
 آبا و امهاتنه در. اما مواليد ده جميعنك انفاقي
 و اردزكه حارث در. و چون هيسنك اخرون
 انسان ظاهر اولدي و چون عقله ايرسدي تمام
 اولدي و عقليد موكه دخي سنه يوغدي معلوم
 اولدي كه اولد عقل ايش شول جهندن هر سنه كه
 اخرون پيدا اولور. اولد همان اول اولمن اوله
 انسان چون عقله يتسدي داين تمام اولدي

و عقليد موكه دخي سنه بقدر. ايند اعقلد
 و حتم كه عاقل ائنه اولدي نزل مفراتنه
 ادي و عروج مركباته ادي نزل آبا و امهاتنه
 و عروج مواليدده در. پس عقل هم آغاز اوله
 و هم انجا ميسبت كلكه آغاز اوله و يسبت
 كودنمكه انجا موله يسبت كلكه مبداء اوله
 و يسبت رجوعه معاد اوله يسبت كلكه ليكه
 القدر اوله. و يسبت رجوعه يوم القيامة اوله
 نزلده هر چند كه مبداءن اراغرف اولور لطيف
 اولور. جوهر اول عالم كبير نزل ايلدي
 و جوهر اول عالم صغير عروج ايلدي اول غايت

شرق و بوايت حساسته جوهر اول عالم
 كبير در. بوايت دومدر. و جوهر اول عالم صغير
 هم در. بوايت دومدر. اكر ديكسه اول الله
 تعالىنك ديتسدي و كودنمكه هم الله تعالىنك
 دايته اوله هم راست اوله و شك دكدر نكه
 بويكه در منه بوايت يهود اما حكما سوزن
 باز رد و حكما بويكه بول بلومرلر بوايت تصوف
 و اهل وحدت سوزنك ايد ايلدي فصل بلكل كه
 بعضي ايد ايلر كه عالم سفلينك عقوي مبداء
 عقل عاشر در. يعني اي كوكبك عقلي و عقل
 فعال و اهب الصور ائنه ايد در. اما اكثر داند

بونك ائنه در. كه عالم علويك عقوي ايد ايلدي
 فعال در. و ايد ايلدي عالم سفلينك عقوي
 و نفوسينك مبداء ايد ايلدي. و ادميك تفاوتي
 بوجهندن در بر عقل كه قمر فلكيك عقليد
 فايض اولور هر كز برابر اولميه شول عقليكه
 شمس كوكبدن فايض اوله. اي در و ايس عالم
 علويك عقوي و نفوسي و تمامت كوكب نباتات
 و سيارات عالم سفلينك ايجلدر و ادميك
 تفاوتي و ادميك احوالي بوجهندن شول
 جهندن كه تفاوت جوقدر عالم علويك عقوي
 و نفوسي اورسند و تفاوت جوقدر كوكب

نَابَاتَاتٍ وَسَيَّارَاتٍ أَوْسَدَنَهُ هَر بَرِينَك بِرِخَاَصَر
فَعْلِي وَارْدَر وَهَر بَرِينَك بِي شَمَارِخَاَصِيَتِكِرِي وَارْدَر
وَهِيَج كَمَسَه أَتَك كَهَنَه اِبَر شَمَدِي وَار شَمِيَه
بُوِيَدِي كَوَاكِب سَيَّارَه دَن مَجْمَعِ مَرِشَنَه بُوِيَسَلَرْدَر
وَمَسَلَرْدَر اَمَّا نَابَاتَاتَكُن هِيَج كَمَسَه هِيَج بِمَلَدِي
وَبَلَمِيَكَلَر اِي دَر وِشَن اَدَمِيَكَلَر وَتَقَاوُفِي وَادَمِيَكَلَر
اَلْحَوَالِي بُوَجَهَنْدَن دُرَكِه دَر بِلَدِي وَبَر وَجَهَنْدَن
دَخِي هَم وَارْدَر وَاولُ خَاَصِيَتِ مَنَه اَرَبَه دَن دَلَر
سَعَادَتِ وَشَقَاوَتِ وَبَرِيَكِي وَبِلَادَتِ وَهَمَتِ
عَالِي وَخَسَاَسَتِ وَدَر وِشَنِيَك وَبَالِيَقِ وَغَر بَرِيَقِ
وَسُخْرَايِي وَغَمَر اَوْرَنَافِي وَغَمَر قِصَه لَبِي وَبُوِيَكَلَر

كهنه

بَكْدَر هَب عَالَمِ عَلُوِيَك عَقُوِي وَنُفُوِي اَنَزَلَرْدَر
اَنَزَلَرْدَر وَكَوَاكِب سَيَّارَاتِ وَنَابَاتَاتِ اَنَزَلَرِي
وَخَاَصِيَتِ اَنَزَلَرِي مَنَه اَرَبَه دَن دَر لَر كَاخَانَه
وَاَل دَسْتِ اَمَّا اِبَر شَمَدِي بَقَايَتِ حِكْمَتِ اَرَبَه دَر وَهِيَج
كَمَسَنَك اَلِي اَمَّا اِبَر شَمَدِي وَفِي خَزَائِنِ السَّمَوَاتِ
وَاَل اَرْضِ وَبُوِيَكَلَر خَزَائِنِ سَمَاوِي دَر وَهَر
جَنَدَكِه بُوَخَزَايِنْدَن خَرَجِ اَوْرَلَر بُوَخَزَايِنْدَن
هِيَج كَمَر اَوْلَمَز هَم بَر عَقْلِ خَزِينَه دَر وَهَر بَر فَلَكَ
خَزِينَه دَر وَهَر بِلَدِ خَزِينَه دَر وَهَوَا خَزِينَه دَر
وَاَوْدِ اَلْجَلِين وَهَر بَر تَحْمُ خَزِينَه دَر وَهَر بَر اَعَاَجِ
خَزِينَه دَر وَهَر بَر جَوَانِ خَزِينَه دَر سَر رِشْتَه سَنَك

اَلْوَكْه وَبَرْدَم اَنَدِيَسَه اَبَلَه كِه قَاچِ خَزِينَه
كُوكَلَه وَقَاچِ خَزِينَه بَرْدَه وَارْدَر وَان مِّنْ نَّوْمٍ اِلَّا
عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ اَكْزَابِدُ سَنَك لَسْتَدَر
وَاَكْر بُوِيَكَلَر هَب تَكْرِيَنَك لَشَكْر دَر دَرِيَسَك هِيَج
رَاسَتِ اَوْلَه وَفِي جُودِ السَّمَوَاتِ وَاَل اَرْضِ بُوِيَدَر
حُكْمَا سُوْرِي اَلله تَعَالِيَنَك اَعْمَالِ بَيَانِنَه بَاب
يَحْمَدُ مَعْرِفَتِ وَكَايَتِ وَبَوَقِ جَوْنِ جَوْمَرِ اَوْلُوكِ
نَزُولِين وَغَر وَجِينِ بِلَدَكِ وَجَوْمَرِ اَوْلُوكِ اَوْلُوهِيَن
اِيَشَنَدَك اَمْدِي بَلَكَل كِه رَسُوْلِ عَلَيْهِ السَّلَام بُوِيَدَر
جَوْمَرِ اَوْلِ بُوْمَر رُوْحَمَدِ اَوْلِ مَاخَلَقَ اَلله رُوْحِي
وَدَخِي كَمِيَشَدَر لَكِه اَوْلِ مَاخَلَقَ اَلله نُوْرِي جَوْنِ جَوْمَرِ

خزینه

اَوْلِ مُحَمَّدَك عَلَيْهِ السَّلَام رُوْحِي اَوْلَه اَنَدَن
اَوْلَدِين كِه بُوَعَالَه كَلَرِي بِيْعَامَبَرِ اَوْلَمِن اَوْلَه وَبُو
مَعْنِيَدَن خَبَر وَرَدِي كَمَتِ بَيْتَا وَادَمِ بَيْنِ الْمَاءِ
وَالطِّيبِ وَشَمَدِي كِه بُوَعَالَدَن كَمِيَشَدَر
هَم بِيْعَامَبَرِ اَوْلَه وَهَم بُوْمَعْنِيَدَن خَبَر وَرَدِي كِه
اَلانْبِي بَدِي اِي دَر وِشَن مُحَمَّدَك عَلَيْهِ السَّلَام
صَفِي اَوْلُوهِيَن بِيَجَه اَيَدِ رَسْمِ بِيَكْدَن بَرِيَن دِيَمَشَر
اَوْلَمَر جَوْمَرِ اَوْلِ اِي اَنِي اَشَكْر بَر اَوْلَكِه اَلله دَن
فِيضِ بُوَل اَدَر اِيَكِي اَوْلَكِه اَلله اَكْفَ خَلَقَنَه اِيَشَدَر
وَاَكْر اَيَدِ رَسْمَه كِه مُحَمَّدُ عَلَيْهِ السَّلَام اِي اِيَشَدَر
تَكْرِيَدَن اَلْوَر وَتَكْرِي خَلَقَنَه اِيَشَدَر هَم رَاسَتِ

اُوله سول جهندن كه چون جوهر اول محمدك
 صلي الله عليه وسلم روجي اوله ايكسي پير اولك
 چون بومقدماقي معلوم ايلدك . امدى بل كه
 جوهر اولك بو طرقي كه اللهندك الور ادي ولايند
 وجوهر اولك بو طرقي كه خلقه ايرسند
 ادي نبوت در . پس ولايت باطن بوند و نبوت
 ظاهر ولايند . وايكسي دخي محمدك صفتلرد
 چون ولايت و نبوت ايلدك . بلكه شيوخ
 المشايخ شيخ سعد الدين حموي قدس الله روحه العزيز
 بورد كه جوهر اوله اكي مظهر كرك بو عالمك . بو
 طرفك مظهر كه ادي بوند رخايم اينا در اول

طرفك مظهر كه ادي ولايند صاحب زماند
 وصاحب زمانك اذلي جوقدر نته كه جوهر
 اولك جوقدر . اي درويش صاحب زمانك
 علمي وقدرتي كماله در علمي وقدرتي
 كند و نه بولداش ايلمسند در چونكه چيمه مجموع
 پريزي طوته و مجموع پريزي طلدك وجوردن
 بك ايليه وعديله مزين ايليه وخلق كند
 وقتنك راحته اولك . شيخ المشايخ شيخ سعد
 الدين حموي قدس الله روحه العزيز . بو صاحب
 زمان حقنك كتابلرد ورسند . و كند و نه
 جوق مدح ايتسند و خبر ورسند كه بوزمانك

SON SÖZ

Uzun zaman alan bir gayretin sonucunda oluşturulan bu çalışmanın zahmetleri bir yana bırakılırsa güzel bir sonuç olarak karşımıza çıktığını söyleyebiliriz. İslam âlimi payesi kazanmış birçok kimsenin bir şekilde ucundan yakaladığı, bir şeyler söylemek istediği tasavvuf noktasında Aziz bin Muhammed Neseî de güzel ve yararlı konulara değinmektedir. Bu konular herkesin anlayabileceği bir biçimde gayet açık olarak verilmedir. Ancak bu bilgiler verilirken özellikle eserde verilen hadisler noktasında müellifin çok hassas davrandığını söylemek pek mümkün değildir. Belki mutasavvıfların çok sık kullandıkları bu hadisler o dönem âlimlerinin olduğu gibi Neseî'nin de ilgisini çekmiştir. Ancak söz konusu hadislerin günümüz muhaddisleri tarafından hadis kaynaklarında bulunamaması bu hadislerin zayıf veya uydurma olduklarını gösteriyor ki böyle ciddi bir âlimin bu türden sözleri kullanması eserin ciddiyetine zarar vermektedir. Müellifin özellikle iki yerde geçen farklı ayetleri bir ayetmiş gibi vermesi ve bu durumu açıklayan herhangi bir not vermemesi de çalışma sırasında zihnimizde oluşan soru işaretlerinden biri olmuştur. Müellif ya ayetlerin tam metnini ve yerini biliyor ve bilerek böyle bir yola başvurmakta ya da ayetler noktasında bir yanılgıya düşmektedir. Her ne kadar ayetler anlam olarak birbirini tamamlıyormuş gibi görünse de Neseî gibi bir âlimin böyle bir yola başvurması ve hiçbir açıklama yapmaması düşündürücüdür.

Eserin müellifi ile ilgili bu değerlendirmeleri yaptıktan sonra mütercimi/müstensihi ile ilgili de birkaç şey söylemek gerekir. Farsçadan Türkçeye tercüme ederken o dönem Türkçesinin karakteristik özelliklerini yansıtmakla beraber olabildiğince açık, duru, yalın ve akıcı bir anlatım oluşturmuştur. Esere bakanların çok rahat bir biçimde anladıkları bu dilin yanında yazı biçimi olarak da gayet açık ve temiz bir metin oluşturması takdire şayandır.

Bizler bu çalışmayla gözlerden uzak kalmış ve adeta kaderini terk edilmiş bir diğer önemli eseri gün ışığına çıkarmak ve böylece ilgisi olan olmayan herkese bir nebze olsun katkıda bulunmak istedik. Allah'ta bu gayemize ulaşabilmiş olmayı diliyorum.

TAŞKIN ÖNEL

**AZİZ BİN MUHAMMED NESEFİ’NİN MAKSAD-I AKSA
ADLI ESERİ**

İSTANBUL 2012